

Risale-i Nur Külliyyatından

عَصَا مُوسَى
ع

Asâ-yı Mûsa

Müellifi
Bediüzzaman
Said Nursi

Diyanet İşleri Müşavere Kurulu'nun 23.05.1956 gün ve sayısız ehl-i vukuf raporuna istinaden Afyon Ağır Ceza Mahkemesince Bediüzzaman Said Nursî'nin kitap ve sair evraklarının kanunî mevzuata muhalif siyasî ve idarî hiçbir mahzuru görülmemiş olmakla sözü geçen eserler 23.06.1956 gün ve 954/278 esas ve 955/218 karar sayılı ve kaziye-i muhkeme haline gelen beraat kararıyla ve yine Isparta Sorgu Hakimliğinin 11.09.1956 gün, 954/28 esas ve 956/65 karar sayılı ve aynen kaziye-i muhkeme haline gelen men'i muhakeme kararıyla bilumum Nur Risaleleri sahiplerine iade edilmiştir

بِسْمِ سُبْحَانَهُ

Bu acib asırda ehl-i iman, Risale-i Nur'a;ve ehl-i fen ve mekteb muallimleri "Asâ-yı Musa"ya şiddetle muhtaç oldukları gibi, hâfızlar ve hocalar dahi "Zülfikar"a şiddetle muhtaçtırlar.

Evet meselâ i'caz-ı Kur'anî bahsindeki ekser âyetlerin medar-ı şübhe ve itiraz olmuş aynı yerlerde, i'cazın lem'aları ve Kur'an'ın güzel nükteleri isbat edilmiş.

Umum Risale-i Nur Şakirdleri
namına
SAİD NURSÎ

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ
الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا

Aziz, Sıddık Kardeşlerim,

Madem Risale-i Nur, makina ile taammüm etmeye başlamış ve madem felsefe ve Hikmet-i cedideyi okuyan mektebliler ve muallimler çoklukla Risale-i Nur'a yapıyorlar. Elbette bir hakikat beyan etmek lâzım geliyor. Şöyle ki:

Risale-i Nur'un şiddetle tokat vurduğu ve hücum ettiği felsefe ise mutlak değildir, belki muzır kısmındadır. Çünkü felsefenin hayat-ı içtimaiye-i beşeriye ve ahlâk ve Kemalât-ı insaniye ve san'atın terakkiyatına hizmet eden felsefe ve Hikmet kısmı ise, Kur'an ile barışıktır. Belki Kur'anın Hikmetine hâdimdir, muaraza edemez. Bu kısma Risale-i Nur ilişiyor.

İkinci kısım felsefe ise, dalalet ve ilhada ve tabiat batallığına düşürmeye vesile olduğu gibi sefahet ve lehviyat ile gaflet ve dalaleti netice verdiğinden ve sihir gibi hârikalarıyla Kur'anın Mu'cizekâr hakikatlarıyla muaraza ettiği için, Risale-i Nur ekser eczalarında mizanlarla ve kuvvetli ve bürhanlı müvazenelerle felsefenin yoldan çıkmış bu kısmına ilişiyor, tokatlıyor; müstakim, menfaatdar felsefeye ilişmiyor. Onun için mektebli-ler, Risale-i Nur'a itirazsız, çekinmeyerek giriyorlar ve girmelidirler.

Fakat gizli münafıklar nasılkı bir kısım Hocaları bütün bütün manasız ve haksız bir tarzda, ehl-i medresenin ve Hocaların hakikî malı olan Risale-i Nur aleyhinde istimal ettikleri gibi; bazı felsefecilerin ena+niyet-i ilmiyelerini tahrik edip, Nur-lar aleyhinde istimal etmek ihtimal ne binaen, bu hakikat Asâ-yı Musa ve Zülfikar mecmuaları başında yazıl-sa münasib olur.

SAİD NURSİ

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

İmam-ı Ali Radıyallahü Anh "Celcelutiye"sinde pek kuvvetli ve sarahata yakın bir tarzda Risale-i Nur'dan ve ehemmiyetli Risalelerinden aynı numara ile haber verdiğini, Yirmi-sekizinci Lem'a ile Sekizinci Şua tam isbat etmişler. Ve İmam-ı Ali Radıyallahü Anh, Risale-i Nur'un en son Risalesini Celcelutiye'de

وَأَسْمُ عَصَا مُوسَىٰ بِهِ الظُّلُمَةُ أَنْجَلَتْ

fıkrasıyla haber veriyor. Biz bir-iki sene evvel Âyet-ül Kübra'yı en son zannetmiştik.

Halbuki şimdi altmışdörtte (Miladî 1948) te'lifçe Risale-i Nur'un tamam olması ve bu Cümle-i Aleviyyenin mealini, yani karanlığı dağıtacak, Asâ-yı Musa (A.S.) gibi ışık verecek, sihirleri ibtal edecek bir Risaleden haber vermesi; ve bu mecmuanın "Meyve" kısmı bir müdafaa hükmüne geçip başımıza çöken dehşetli, zulümlü zulmetleri dağıttığı gibi; "Hüccetler Kısmı" da, Nurlara karşı cephe alan felsefe karanlıklarını izale edip Ankara ehl-i vukufunu teslime ve takdire mecbur etmesi ve istikbaldeki zulmetleri izale edeceğine çok emareler bulunması ve Asâ-yı Musa (A.S.) bir taştan oniki çeşme akıtmasına ve onbir Mu'cizeye medar olmasına mukabil ve müşabih bu son mecmua dahi, "Meyve" Onbir Mes'ele-i Nuraniyesi ve "Hüccetullah-il Baliğa" kısmı onbir hüccet-i katıası bulunması cihetinde bize kanaat verdi ki: İmam-ı Ali Radıyallahü Anh, o fıkra ile doğrudan doğruya bu Asâ-yı Musa (A.S.) ismindeki mecmuaya bakar ve ondan tahsinkârane haber veriyor.

SAİD NURSÎ

İsâ-yı Musa'dan Birinci Kısım

(Denizli Hapsinin Bir Meyvesi)

[Zındıka ve küfr-ü mutlaka karşı Risale-i Nur'un bir müdafaanamesidir. Ve bu hapsimizde hakikî müdafaanamemiz dahi budur. Çünkü, yalnız buna çalışıyoruz.]

Bu Risale, Denizli hapishanesinin bir meyvesi ve bir hatırası ve iki Cuma gününün mahsulüdür.]

SAİD NURSÎ

فَلَيْتَ فِي السَّجْنِ بَضْعَ سَنِينَ

Âyetinin ihbarı ve sırrıyla Yusuf Aleyhisselâm mahpusların pîridir. Ve hapishane bir nevi Medrese-i Yusufiye olur. Madem Risale-i Nur Şakirdleri, iki defadır çoklukla bu medreseye giriyorlar; elbette Risale-i Nur'un hapse temas ve isbat ettiği bir kısım mes'elelerinin kısacık hülâsalarını, bu terbiye için açılan Dershane'de okumak ve okutmakla tam terbiye almak lâzım geliyor. İşte o hülâsalardan beş-altı tanesini beyan ediyoruz.

Birincisi

Dördüncü Söz'de izahı bulunan, her gün yirmidört saat sermaye-i hayatı Hâlıkımız bize ihsan ediyor. Tâ ki, iki hayatımıza lâzım şeyler o sermaye ile alınsın. **Biz kısacık hayat-ı dünyeviyeye yirmiüç saati sarfedib, beş farz Namaza kâfi gelen bir saati, pek çok uzun olan Hayat-ı Uhreviyemize sarfetmezsek; ne kadar hı-laf-ı akıl bir hata ve o hatanın cezası olarak hem kalbî, hem ruhî sıkıntıları çekmek ve o sıkıntılar yüzünden ahlâkını bozmak ve me'yusane hayatını geçirmek sebebiyle, değil terbiye almak, belki terbiyenin aksine gitmekle ne derece hasaret ederiz, kıyas edilsin. Eğer, bir saati beş farz Namaza sarfetsek; o halde hapis ve musibet müddetinin herbir saati, bazan bir gün ibadet ve fâni bir saati bâki saatler hükmüne geçebilmesi ve kalbî ve ruhî me'yusiyet ve sıkıntıların kısmen zeval bulması ve hapse sebebiyet veren hatalara keffareten afvettirmesi ve hapsin Hikmeti olan terbiyeyi alması ne derece kârlı bir imtihan, bir Ders ve musibet arkadaşlarıyla tesellidarane bir hoş-sohbet olduğu düşünül-sün!..**

Dördüncü Söz'de denildiği gibi, bin lira ikramiye kazancı için, bin adam iştirak etmiş bir piyango kumarına yirmidört lirasından beş-on lirayı veren ve yirmidörtten birisini ebedî bir mücevherat hazinesinin biletine vermeyen; halbuki dünyevî piyangoda o bin lirayı kazanmak ihtimali binden birdir, çünkü bin hissedar daha var. Ve uhrevî Mukadderat-ı Beşer piyangosunda, Hüsn-ü Hâtimeye mazhar Ehl-i İman için kazanç ihtimali binden dokuzyüz doksandokuz olduğuna yüzyirmidört bin Enbiyanın ona dair ihbarını keşf ile tasdik eden Evliyadan ve Asfiyadan hadd ve hesaba gelmez Sadık Muhibirler haber verdikleri halde, evvelki piyangoya koşmak, ikincisinden kaçmak ne derece maslahata muhalif düşer mukayese edilsin.

Bu mes'elede hapishane müdürleri ve ser-gardiyanları ve belki memleketin idare müdebbirleri ve asayiş muhafızları Risale-i Nur'un bu Dersinden memnun olmaları gerektir. Çünkü bin mütedeyyin ve Cehennem hapsini her vakit tahattur eden adamların idare ve inzibatı, on Namazsız ve itikadsız, yalnız dünyevî hapsi düşünen ve haram-helâl bilmeyen ve kısmen serseriliğe alışan adamlardan daha kolay olduğu, çok tecrübelerle görülmüş.

***

İkinci Mes'elenin Hülâsası

Risale-i Nur'dan Gençlik Rehberi'nin güzelce izah ettiği gibi: **Ölüm o kadar kat'î ve zahirdir ki; bugünün gecesi ve bu güzün kışı gelmesi gibi ölüm başımıza gelecek. Bu hapisane nasılkı mütemadiyen çıkanlar ve girenler için muvakkat bir misafirhanedir. Öyle de: Bu zemin yüzü dahi, acele hareket eden kafilelerin yollarında bir gecelik konmak ve göçmek için bir handır. Herbir şehri yüz defa mezaristana boşaltan ölüm, elbette hayattan ziyade bir istediği var. İşte bu dehşetli Hakikatın Muammasını Risale-i Nur hall ve keşfetmiş. Bir kısacık hülâsası şudur:**

Madem ölüm öldürülmüyor ve kabir kapısı kapanmıyor; elbette bu ecel celladının elinden ve kabir haps-i münferidinden kurtulmak çaresi varsa, insanın en büyük ve herşeyin fevkinde bir endişesi, bir mes'elesidir. Evet çaresi var ve Risale-i Nur Kur'anın sırrıyla o çareyi iki kerre iki dört eder derecesinde kat'î isbat etmiş. Kısacık hülâsası şudur ki:

Ölüm ya i'dam-ı ebedîdir; hem o insanı, hem bütün ahbabını ve akaribini asacak bir darağacıdır. Veyahut başka bir Bâki Âleme gitmek ve İman vesikasıyla saadet sarayına girmek için bir terhis tezkeresidir.

Ve kabir ise, ya karanlıklı bir haps-i münferid ve dipsiz bir kuyudur veyahut bu zindan-ı dünyadan bâki ve nurani bir ziya-fetgâh ve bağistana açılan bir kapıdır. Bu Hakikatı "Gençlik Rehberi" bir temsil ile isbat etmiş. Meselâ;

Bu hapsin bahçesinde asmak için darağaçları konulmuş ve onların dayandıkları duvarın arkasında gayet büyük ve umum dünya iştirak etmiş bir piyango dairesi kurulmuş. Biz bu hapisteki beşyüz kişi, her halde hiç müstesnası yok ve kurtulmak mümkün değil, bizi birer birer o meydana çağıracaklar: Ya "Gel i'dam ilânını al, darağacına çık" veya "Daimî haps-i münferid puslasını tut, bu açık kapıya gir." veyahut "Sana müjde! Milyonlar altın bileti sana çıkmış, gelal." diye her tarafta ilânatlar yapıyor.

Biz de gözümüzle görüyoruz ki, birbiri arkasında o darağaçlarına çıkıyorlar. Bir kısmın asıldıklarını

müşahede ediyoruz. Bir kısmı da, darağaçlarını basamak yapıp o duvarın arkasındaki piyango dairesine girdiklerini; orada büyük ve ciddi memurların kat'î haberleri ile görür gibi bildiğimiz bir sırada, bu hapishanemize iki heyet girdi. Bir kafiye ellerinde çalgılar, şarablar, zahirde gayet tatlı helvalar, baklavalar var. Bizlere yedirmeğe çalıştılar. Fakat o tatlılar zehirlidir, insî şeytanlar içine zehir atmışlar.

İkinci cemaat ve heyet, ellerinde terbiyenameler ve helâl yemekler ve mübarek şerbetler var. Bize hediye veriyorlar ve bil'ittifak beraber, pek ciddi ve kat'î diyorlar ki: "Eğer o evvelki heyetin sizi tecrübe için verilen hediyelerini alsanız, yeseniz; bu gözümüz önündeki şu darağaçlarda başka gördükleriniz gibi asılacaksınız. Eğer bizim bu memleket Hâkiminin fermanıyla getirdiğimiz hediyeleri evvelkinin yerine kabul edip ve terbiye-namelerdeki Duaları ve Evradları okusanız, o asılmaktan kurtulacaksınız. O piyango dairesinde İhsan-ı Şahane olarak herbiriniz milyon altın biletini alacağınızı, görür gibi ve gündüz gibi inanınız. Eğer o haram ve şüpheli ve zehirli tatlıları yeseniz, asılmağa gittiğiniz zamana kadar dahi o zehirin sancısını çekeceğinizi, bu Fermanlar ve bizler müttefikan size kat'î haber veriyoruz." diyorlar.

İşte bu temsil gibi, her vakit gördüğümüz ecel darağacının arkasında mukadderat-ı nev'-i beşer piyangosundan Ehl-i İman ve taat için -hüsn-ü hatime şartıyla- ebedî ve tükenmez bir hazinenin bileti çıkacağını; yüzde yüz ihtimal ile sefahet ve haram ve itikadsızlık ve fıkta devam edenler -tövbe etmemek şartıyla- ya i'dam-ı ebedî (Âhirete inanmayanlara) veya daimî ve karanlık haps-i münferid (Beka-i Ruha inanan ve sefahette gidenlere) ve şekavet-i ebediye i'lamını alacaklarını yüzde doksandokuz ihtimal ile kat'î haber veren, başta ellerinde Nişane-i Tasdik olan hadsiz Mu'cizeler bulunan yüzyirmidört bin Peygamberler (Aleyhimüsselam) ve onların verdikleri haberlerin izlerini ve sinemada gibi gölgelerini, keşf ile, zevk ile görüp tasdik ederek imza basan yüzyirmidört milyondan ziyade Evliyalar (Kaddesallahü Esrarehüm) ve o iki kısım Meşahir-i İnsanîyenin haberlerini aklen kat'î bürhanlarla ve kuvvetli hüccetlerle -fıkren ve mantiken- yakînî bir surette isbat ederek tasdik edip imza basan milyarlar gelen geçen Muhakkikler, (*) Müctehidler ve Sıddıkînler; bil'icma,

-----
 (*): O Muhakkiklerden tek birisi Risale-i Nur'dur. Yirmi senedir en muannid felesofları ve mütemerrid zındıkları susturan eczaları meydandadır. Herkes okuyabilir ve kimse itiraz etmez.

mütevâtiren nev'-i insanın güneşleri, kamerleri, yıldızları olan bu üç Cemaat-ı Azîme ve bu üç Taife-i Ehl-i Hakikat ve beşerin Kudsî Kumandanları olan bu üç büyük ve Âlî Heyetlerin Fermanları ile verdikleri haberleri dinlemeyen ve Saadet-i Ebediyeye giden, onların gösterdikleri yol olan Sırat-ı Müstakimde gitmeyenler, yüzde doksandokuz dehşetli tehlike ihtimalini nazara almayan ve birtek Muhbirin bir yolda tehlike var demesiyle o yolu bırakan başka uzun yolda hareket eden bir adam, elbette ve elbette vaziyeti şudur ki: İki yolun -hadsiz Muhbirlerin kat'î ihbarları ile- en kısa ve kolayı ve yüzde yüz Cennet ve Saadet-i Ebediyeyi kazandıranı bırakıp en dağdağalı ve uzun ve sıkıntılı ve yüzde doksandokuz Cehennem hapsini ve şekavet-i daimeyi netice veren yolunu ihtiyar ettiği halde, dünyada iki yolun, bir tek muhbirin yalan olabilir haberiyle yüzde birtek ihtimal tehlike ve bir ay hapis imkânı bulunan kısa yolu bırakıp, menfaatsiz -yalnız zararsız olduğu için- uzun yolu ihtiyar eden bedbaht, sarhoş divaneler gibi dehşetli ve uzakta görünen ve ona musallat olan ejderhalara ehemmiyet vermez, sineklerle uğraşüyor, yalnız onlara ehemmiyet verir derecede aklını, Kalbini, Ruhunu, insanîyetini kaybetmiş oluyor.

Madem Hakikat-ı hal budur.. biz mahpuslar, bu hapis musibetinden intikamımızı tam almak için o Mübarek İkinci Heyetin hediyelerini kabul etmeliyiz. Yani, nasilki bir dakika intikam lezzeti ve birkaç dakika veya bir-iki saat sefahet lezzetleriyle bu musibet bizi onbeş ve beş ve on ve iki-üç sene bu hapse soktu; dünyamızı bize zindan eyledi. Biz dahi bu musibetin rağmına ve inadına, bir-iki saat müddet-i hapsi bir-iki gün ibadete ve iki-üç sene cezamızı -Mübarek Kafilenin hediyeleriyle- yirmi-otuz sene bâki bir ömre ve on ve yirmi sene hapiste cezamızı milyonlar sene Cehennem hapsinden afvımıza vesile edib fânî dünyamızın ağlamasına mukabil Bâki Hayatımızı güldürerek bu musibetten tam intikamımızı almalıyız. Hapishaneyi terbiyehane gösterip vatanımıza ve milletimize birer terbiyeli, emniyetli, menfaatli adam olmağa çalışmalıyız. Ve hapishane memurları ve müdürleri ve müdebbirleri dahi, cânî ve eşkiya ve serseri ve katil ve sefahetçi ve vatana muzır zannettikleri adamları, bir mübarek Dershanede çalışan talebeler görsünler ve müftehirane Allah'a şükretsınler.

Üçüncü Mes'ele

Gençlik Rehberi'nde izahı bulunan ibretli bir hâdisenin hülâsası şudur:

Bir zaman, Eskişehir hapishanesinin penceresinde bir cumhuriyet bayramında oturmuştum. Karşısındaki lise mektebinin büyük kızları, onun avlusunda gülerek rakediyorlardı. Birden manevî bir sinema ile elli sene sonraki vaziyetleri bana göründü. Ve gördüm ki: O elli-altmış kızlardan ve talebelerden kırk-ellisi kabirde toprak oluyolar, azab çekiyorlar. Ve on tanesi, yetmiş-seksen yaşında çirkinleşmiş, gençliğinde iffetini muhafaza etmediğinden sevmek beklemediği nazarlardan nefret görüyorlar. Kat'î müşahede ettim. Onların o acınacak hallerine ağladım. Hapishanedeki bir kısım arkadaşlar ağladığımı işittiler. Geldiler, sordular. Ben dedim: Şimdi beni kendi halime bırakınız, gidiniz.

Evet gördüğüm Hakikattır, hayal değil. Nasılki bu yaz ve güzün âhiri kıştır. Öyle de, gençlik yazı ve ihtiyarlık güzünün arkası kabir ve berzah kışdır. Geçmiş zamanın elli sene evvelki hâdisatı sinema ile hal-i hazırda gösterildiği gibi, gelecek zamanın elli sene sonraki istikbal hâdisatını gösteren bir sinema bulunsa, ehl-i dalalet ve sefahetin elli-altmış sene sonraki vaziyetleri onlara gösterilse idi, şimdiki güldüklerine ve gayr-ı meşru' keyiflerine nefretler ve teellümlerle ağlayacaklardı.

Ben o Eskişehir hapishanesindeki müşahede ile meşgul iken sefahet ve dalaleti tervic eden bir şahs-ı manevî, insî bir şeytan gibi karşıma dikildi ve dedi:

– "Biz hayatın herbir çeşit lezzetini ve keyiflerini tatmak ve tattırmak istiyoruz, bize karışma." Ben de cevaben dedim:

– "Madem lezzet ve zevk için ölümü hatıra getirmeyip dalalet ve sefahete atılıyorsun, kat'iyyen bil ki; senin dalaletin hükmüyle bütün geçmiş zaman-ı mazi ölmüş ve madumdur ve içinde cenazeleri

çürümüş bir vahşetli mezaristandır. İnsaniyet alâkadarlığıyla ve dalalet yoluyla senin başına ve varsa ve ölmemiş ise Kalbine, o hadsiz firaklardan ve o nihaysiz dostlarının ebedî ölümlerinden gelen elemeler, senin şimdiki sarhoşça, pek kısa bir zamandaki cüz'î lezzetini imha ettiği gibi; gelecek istikbal zamanı dahi itikadsızlığın cihetiyle yine madum ve karanlıklı ve ölü ve dehşetli bir vahşetgâhtır. Ve oradan gelen ve başını vücuda çıkaran ve zaman-ı hazıra uğrayan biçarelerin başları, ecel celadının satırıyla kesilip hiçliğe atıldığından, mütemadiyen akıl alâkadarlığıyla senin İmansız başına hadsiz elîm endişeler yağdırıyor. Senin sefihane cüz'î lezzetini zîr ü zeber eder.

Eğer dalaleti ve sefaheti bırakıp İman-ı Tahkikî ve istikamet dairesine girsen İman Nuruyla göreceksin ki; o geçmiş zaman-ı mazi madum ve herşeyi çürüten bir mezaristan değil, belki mevcut ve istikbale inkılab eden nurani bir Âlem ve bâkî Ruhların istikbaldeki Saadet Saraylarına girmelerine bir intizar salonu görünmesi haysiyetiyle değil elem, belki İmanın kuvvetine göre Cennet'in bir nevi manevî lezzetini dünyada dahi tattırdığı gibi; gelecek istikbal zamanı, değil vahşetgâh ve karanlık, belki İman gözüyle görünür ki; Saadet-i Ebediye Saraylarında hadsiz Rahmeti ve Keremi bulunan ve her bahar ve yazı birer sofrayapan ve nimetlerle dolduran bir Rahman-ı Rahîm-i Zülcelali Ve'l-i-kram'ın ziyafetleri kurulmuş ve İhsanlarının sergileri açılmış, oraya sevkîyat var diye İman sinemasıyla müşahade ettiğinden, derecesine göre Bâkî Âlemin bir nevi lezzetini hissedebilir.

Demek hakikî ve elemsiz lezzet, yalnız İmanda ve İman ile olabilir.

İmanın bu dünyada dahi verdiği binler faide ve neticelerinden yalnız birtek faide ve lezzetini, -bu mezkûr bahsimiz münasebetiyle Gençlik Rehberi'nde bir haşiye olarak yazılan- bir temsil ile beyan edeceğiz. Şöyle ki:

Meselâ senin gayet sevdiğin birtek evlâdın sekeratta ölmek üzere iken ve me'yusane elîm ebedî firakını düşünürken; birden Hazret-i Hızır ve Hakîm-i Lokman gibi bir doktor geldi, tiryak gibi bir macun içirdi O sevimli ve güzel evlâdın gözünü açtı, ölümden kurtuldu. Ne kadar sevinç ve ferah veriyor anlarsın.

İşte o çocuk gibi sevdiğin ve ciddî alâkadar olduğun milyonlar sence mahbub insanlar o mazi mezaristanında -senin nazarında-

çürüyüp mahvolmak üzere iken, birden Hakikat-ı İman, Hakîm-i Lokman gibi o büyük i'damhane tevehhüm edilen mezaristana Kalb penceresinden bir ışık verdi. Onunla baştan başa bütün ölümler dirildiler. Ve "Biz ölmemiştir ve ölmeyeceğiz, yine sizinle görüşeceğiz" lisan-ı hal ile dediklerinden aldığın hadsiz sevinçler ve ferahları, İman bu dünyada dahi vermesiyle isbat eder ki: **İman Hakikatı öyle bir çekirdektir ki, eğer tecessüm etse, bir Cennet-i Hususiye ondan çıkar; o çekirdeğin Şecere-i Tûbâsı olur** dedim. O muannid döndü dedi:

"Hiç olmazsa hayvan gibi hayatımızı keyif ve lezzetle geçirmek için sefahet ve eğlencelerle bu ince şeyleri düşünmeyerek yaşayacağız."

Cevaben dedim:

"Hayvan gibi olamazsın. Çünkü hayvanın mazi ve müstakbeli yok. Ne geçmişten elemeler ve teessüfler alır ve ne de gelecekte endişeler ve korkular gelir. Lezzetini tam alır. Rahatla yaşar, yatar. Hâlıkına şükreder. Hattâ kesilmek için yatırılan bir hayvan, birşey hissetmez. Yalnız bıçak kestiği vakit hissetmek ister, fakat o his dahi gider. O elemenden de kurtulur. Demek en büyük bir Rahmet, bir Şefkat-i İlahiye, gaybı bildirmemektedir ve başa gelen şeyleri setretmektedir. Hususan masum hayvanlar hakkında daha mükemmeldir.

Fakat ey insan, senin mazi ve müstakbelin akıl cihetiyle bir derece gaybîlikten çıkmasıyla, setr-i gaybdan hayvana gelen istirahatın tamamen mahrumsun. Geçmişten çıkan teessüfler, elim firaklar ve gelecekte gelen korkular ve endişeler; senin cüz'î lezzetini hiçe indirir. Lezzet cihetinde yüz derece hayvandan aşağı düşürür. Madem Hakikat budur. Ya aklını çıkar at, hayvan ol kurtul veya aklını İmanla başına al, Kur'anı dinle.. yüz derece hayvandan ziyade bu fânî dünyada dahi safi lezzetleri kazan!.." diyerek onu ilzam ettim.

Yine o mütemerrid şahıs döndü dedi: "Hiç olmazsa ecnebi dinsizleri gibi yaşarız."

Cevaben dedim: "Ecnebi dinsizleri gibi de olamazsın. Çünkü onlar bir Peygamberi inkâr etse, diğerlerine inanabilirler. Peygamberleri bilmese de, Allah'a inanabilir. Bunu da bilmezse, Kemalâta medar bazı seciyeleri bulunabilir. Fakat bir müslüman, en âhir ve en büyük ve Dini ve Daveti umumî olan Âhırzaman Peygamberi Aleyhissalâtü Vesselâm'ı

inkâr etse ve zincirinden çıksa, daha hiçbir Peygamberi, hattâ Allah'ı kabul etmez. Çünkü bütün Peygamberleri ve Allah'ı ve Kemalâtı onunla bilmiş. Onlar Onsuz Kalbinde kalmaz. Bunun içindir ki, eskiden beri her dinden İslâmiyete giriyorlar. Ve hiç bir Müslüman, hakikî Yahudi veya Mecusi veya Nasrani olmaz. Belki dinsiz olur, seciyeleri bozulur; vatana, millete muzır bir halete girer." isbat ettim. O muannid ve mütemerrid şahsın daha tutunacak bir yeri kalmadı. Kayboldu, Cehennem'e gitti.

İşte ey bu Medrese-i Yusufiyede benim Ders arkadaşlarım! Madem Hakikat budur. Ve bu Hakikatı Risale-i Nur o derece kat'î ve güneş gibi isbat etmiş ki; yirmi senedir mütemerridlerin inadlarını kırıp İmana getiriyor. Biz dahi hem dünyamıza, hem istikbalimize, hem Âhiretimize, hem vatanımıza, hem milletimize tam menfaatli ve kolay ve selâmetli olan İman ve istikamet yolunu takib edib, boş vaktimizi sıkıntılı hülyalar yerinde Kur'andan bildiğimiz sureleri okumak ve manalarını bildiren arkadaşlardan öğrenmek ve kazaya kalmış farz Namazlarımızı kaza etmek ve birbirinin güzel huylarından istifade edib bu hapishaneyi güzel seciyeli fidanlar yetiştiren bir mübarek bahçeye çevirmek gibi A'mal-i Sâliha ile hapishane müdür ve alâkadarları, câni ve katillerin başlarında Zebani gibi azab memurları değil, belki Medrese-i Yusufiyede Cennet'e adam yetiştirmek ve onların terbiyesine nezaret etmek Vazifesiyle memur birer müstakim Üstad ve birer şefkatli rehber olmalarına çalışmalıyız.

***

Dördüncü Mes'ele

Yine Gençlik Rehberi'nde izahı 1var. Bir zaman bana hizmet eden kardeşlerim tarafından sual edildi ki: "Küre-i arzı herc ü merce getiren ve İslâm mukadderatıyla alâkadar olan bu dehşetli harb-i umumîden elli gündür (şimdi yedi seneden geçti aynı hâl) (*) hiç sormuyorsun ve merak etmiyorsun. Halbuki bir kısım mütedeyyin ve Âlim insanlar, cemaati ve câmii bırakıp radyo dinlemeğe koşuyorlar. Acaba bundan daha büyük bir hâdise mi var? Veya onunla meşgul olmanın zararı mı var?" dediler. Cevaben dedim ki:

Ömür sermayesi pek azdır. Lüzumlu işler pek çoktur. Birbiri içinde mütedâhil daireler gibi, her insanın Kalb ve mide dairesinden ve cesed ve hane dairesinden, mahalle ve şehir dairesinden ve vatan ve memleket dairesinden ve Küre-i Arz ve nev-i beşer dairesinden tut tâ zîhayat ve dünya dairesine kadar, birbiri içinde daireler var. Herbir dairede herbir insanın bir nevi Vazifesi bulunabilir. Fakat en küçük dairede, en büyük ve ehemmiyetli ve daimî Vazife var. Ve en büyük dairede en küçük ve muvakkat, arasıra Vazife bulunabilir. Bu kıyas ile -küçüklük ve büyüklük makûsen mütenasib- Vazifeler bulunabilir. Fakat büyük dairenin cazibedarlığı cihetiyle küçük dairedeki lüzumlu ve ehemmiyetli Hizmeti bıraktırıp lüzumsuz, malayani ve âfâkî işlerle meşgul eder. Sermaye-i Hayatını boş yerde imha eder. O kıymetdar ömrünü kıymetsiz şeylerde öldürür. Ve bazan bu harb boğuşmalarını merak ile takib eden, bir tarafa kalben tarafdar olur. Onun zulümlerini hoş görür, zulmüne şerik olur.

Birinci noktaya cevap ise: Evet bu cihan harbinden daha büyük bir hâdise ve bu zemin yüzündeki Hâkimiyet-i âmme davasından daha ehemmiyetli bir Dava, herkesin ve bilhassa Müslümanların başına öyle bir hâdise ve öyle bir Dava açılmış ki; her adam, eğer Alman ve İngiliz kadar kuvveti ve serveti olsa ve aklı da varsa, o tek Davayı kazanmak için bilâtereddüd sarfedecek. İşte o Dava ise, yüzbin Meşahir-i İnsaniyenin ve hadsiz nev-i beşerin yıldızları ve Mürşidlerinin müttefikan, Kâinat Sahibinin ve

(*): Parantez içindeki not, 1946 senesine aid'dir.

Mutasarrıfının binler va'd ve ahdlarına istinaden haber verdikleri ve bir kısmı gözleriyle gördükleri şu ki:

Herkesin İman mukabilinde bu zemin yüzü kadar bağlar ve kasırlar ile müzeyyen ve bâki ve daimî bir tarla ve mülkü kazanmak veya kaybetmek davası başına açılmış. Eğer İman Vesikasını sağlam elde etmezse kaybedecek. Ve bu asırda, maddiyyunluk taunuyla çoklar o Davasını kaybediyor. Hattâ bir Ehl-i Keşf ve Tahkik, bir yerde kırk vefiyattan yalnız birkaç tanesi kazandığını sekeratta müşahade etmiş; ötekiler kaybetmişler. Acaba bu kaybettiği davanın yerini, bütün dünya saltanatı o adama verilse doldurabilir mi?

İşte o Davayı kazandıracak olan Hizmetleri ve yüzde doksanına o Davayı kaybettirmeyen hârîka bir Dava Vekilini o işde çalıştıran Vazifeleri bırakıp ebedî dünyada kalacak gibi âfâkî malayaniyat ile iştigal etmek tam bir akılsızlık bildiğimizden, **biz Risale-i Nur Şakirdleri, her birimizin yüz derece aklımız ziyade olsa da ancak bu Vazifeye sarfetmek lâzımdır** diye kanaatımız var.

Ey hapis musibetinde benim yeni Kardeşlerim!. Sizler, benim ile beraber gelen eski Kardeşlerim gibi Risale-i Nur'u görmemişsiniz. Ben onları ve onlar gibi binler Şakirdleri şahid göstererek derim ve isbat ederim ve isbat etmişim ki: **O büyük Davayı yüzde doksanına kazandıran ve yirmi senede yirmi bin adama o davanın kazancının vesikası ve senedi ve beratı olan İman-ı Tahkikiyi eline veren ve Kur'an-ı Hakîm'in Mu'cize-i Maneviyesinden neş'et edib çıkan ve bu zamanın birinci bir Dava Vekili bulunan Risale-i Nur'dur.**

Bu onsekiz senedir benim düşmanlarım ve zındıklar ve maddiyyunlar, aleyhimde gayet gaddarane desiselerle hükûmetin bazı Erkânlarını iğfal ederek bizi imha için bu defa gibi eskide dahi hapsilere, zindanlara soktukları halde, Risale-i Nur'un çelik kal'asında yüzotuz parça cihazatından ancak iki-üç parçasına ilişebilmişler. Demek avukat tutmak isteyen onu elde etse yeter.

Hem korkmayınız, Risale-i Nur yasak olmaz; Hükûmet-i Cumhuriyenin meb'usları ve Erkânlarının ellerinde mühim Risaleleri iki-üç müstesna olarak serbest geziyorlardı. İnşâallah, bir zaman hapishaneleri tam bir ıslahhane yapmak için bahtiyar müdürler ve memurlar, o Nur-ları, mahpuslara, ekmek ve ilâç gibi tevzi edecekler.

Beşinci Mes'ele

Gençlik Rehberi'nde izah edildiği gibi; **gençlik hiç şübhe yok ki gidecek. Yaz güne ve kışa yer vermesi ve gündüz akşama ve geceye değişmesi kat'iyyetinde, gençlik dahi ihtiyarlığa ve ölüme geçecek. Eğer o fâni ve geçici gençliğini iffetle hayrata -istikamet dairesinde- sarfetse, onunla ebedî, bâki bir gençliği kazanacağını bütün Semavî Fermanlar müjde veriyorlar.**

Eğer sefahete sarf etse, nasilki bir dakika hiddet yüzünden bir katl, milyonlar dakika hapis cezasını çektirir. Öyle de gayr-ı meşru dairedeki gençlik keyifleri ve lezzetleri, Âhiret mes'uliyetinden ve kabir azabından ve zevalinden gelen teessüflerden ve günahlardan ve dünyevî mücazatlarından başka, aynı lezzet içinde o lezzetten ziyade elemeler olduğunu aklı başında her genç tecrübe ile tasdik eder.

Meselâ, haram sevmekte bir kıskançlık elemi ve firak elemi ve mukabele görmemek elemi gibi birçok ârızalar ile o cüz'î lezzet, zehirli bir bal hükmüne geçer. Ve o gençliğin sû'-i istimali ile gelen hastalıkla hastahanelere ve taşkınlıklarıyla hapishanelere ve Kalb ve Ruhun gıdasızlık ve vazifesizliğinden neş'et eden sıkıntılarla meyhanelere, sefahethanelere veya mezaristana düşeceklerini bilmek istersen, git hastahanelerden ve hapishanelerden ve meyhanelerden ve kabristandan sor. Elbette ekseriyetle, gençlerin gençliğinin sû'-i istimalinden ve taşkınlıklarından ve gayr-ı meşru keyiflerin cezası olarak gelen tokatlardan eyvahlar ve ağlamalar ve esefler işiteceksin.

Eğer istikamet dairesinde gitse, gençlik gayet şirin ve güzel bir Nimet-i İlahiye ve tatlı ve kuvvetli bir vasıta-i hayrat olarak Âhirette gayet parlak ve bâki bir gençlik netice vereceğini, başta Kur'an olarak çok kat'î Âyatıyla bütün Semavî Kitaplar ve Fermanlar haber verip müjde ediyorlar. Madem Hakikat budur. Ve madem helâl dairesi keyfe kâfidir. Ve madem haram dairesindeki bir saat lezzet, bazan bir sene ve on sene hapis cezasını çektirir. Elbette gençlik nimetine bir şükür olarak, o tatlı nimeti iffette, istikamette sarfetmek lâzım ve elzemdir.

Altıncı Mes'ele

[Risale-i Nur'un çok yerlerinde izahı ve kat'î hadsiz hüccetleri bulunan İman-ı Billah rüknünün binler küllî Bürhanlarından birtek Bûrhana kısa-ca bir işarettir.]

Kastamonu'da lise talebelerinden bir kısmı yanıma geldiler. **"Bize Hâlıkımızı tanıttır, muallimlerimiz Allah'tan bahsetmiyorlar"** dediler. Ben dedim: Sizin okuduğunuz fenlerden her fen, kendi lisan-ı mahsusuyla mütemadiyen Allah'tan bahsedib Hâlıkı tanıttırıyorlar. Muallimleri değil, onları dinleyiniz.

Meselâ: Nasılki mükemmel bir eczahane ki, her kavanozunda hârika ve hassas mizanlarla alınmış hayatdar macunlar ve tiryaklar var. Şübhesiz gayet meharetli ve kimyager ve hakîm bir eczacıyı gösterir. Öyle de, küre-i arz eczahanesinde bulunan dört yüz bin çeşit nebatat ve hayvanat kavanozlarındaki zîhayat macunlar ve tiryaklar cihetiyle, bu çarşıdaki eczahaneden ne derece ziyade mükemmel ve büyük olması nisbetinde, okuduğunuz fenn-i tıp mikyasıyla küre-i arz eczahane-i kübrasının eczacısı olan Hakîm-i Zülcelal'i hattâ kör gözlere de gösterir, tanıttırır.

Hem meselâ: Nasıl bir hârika fabrika ki, binler çeşit çeşit kumaşları basit bir maddeden dokuyor. Şeksiz, bir fabrikatörü ve meharetli bir makinisti tanıttırır. Öyle de, küre-i arz denilen yüzbinler başlı, her başında yüzbinler mükemmel fabrika bulunan bu seyyar makine-i Rabbaniye, ne derece bu insan fabrikasından büyükse, mükemmelse, o derecede okuduğunuz fenn-i makine mikyasıyla küre-i arzın Ustasını ve Sahibini bildirir ve tanıttırır.

Hem meselâ, nasılki gayet mükemmel binbir çeşit erzak etrafından celbedib içinde muntazaman istif ve ihzar edilmiş depo ve iâşe anbarı ve dükkân, şeksiz bir fevkalâde iâşe ve erzak Mâlikini ve Sahibini ve memurunu bildirir. Öyle de, bir senede yirmidört bin senelik bir dairede muntazaman seyahat eden ve yüzbinler ve ayrı ayrı erzak isteyen taifeleri içine alan ve seyahatıyla mevsimlere uğrayıp, baharı bir büyük vagon gibi, binler ayrı ayrı taamlarla doldurarak, kışta erzakı tükenen bîçare zîhayatlara getiren ve küre-i arz

denilen bu Rahmanî iâşe anbarı ve bu Sefine-i Sübhaniye ve binbir çeşit cihazatı ve malları ve konserve paketleri taşıyan bu depo ve Dükkân-ı Rabbanî, ne derece o fabrikadan büyük ve mükemmel ise; okuduğunuz veya okuyacağınız fenn-i iâşe mikyasıyla, o kat'iyette ve o derecede küre-i arz deposunun Sahibini, Mutasarrıfını, Müdebbirini, bildirir, tanıttırır, sevdendir.

Hem nasılkı: Dört yüz bin millet içinde bulunan ve her milletin istediği erzakı ayrı ve istimal ettiği silâhı ayrı ve giydiği elbisesi ayrı ve talimatı ayrı ve terhisatı ayrı olan bir ordunun mu'cizekâr bir kumandanı, tek başıyla bütün o ayrı ayrı milletlerin ayrı ayrı erzaklarını ve çeşit çeşit esliha ve elbiselerini ve cihazatlarını, hiçbirini unutmuyarak ve şaşırmayarak verdiği o acib ordu ve ordugâh, şübhesiz bedahetle o hârika kumandanı gösterir, takdîrkârane sevdendir. Aynen öyle de, zemin yüzünün ordugâhında ve her baharda yeniden silâh altına alınmış bir yeni Ordu-yu Sübhanîde, nebatat ve hayvanat milletlerinden dört yüz bin nev'in çeşit çeşit elbise, erzak, esliha, talim, terhisleri gayet mükemmel ve muntazam ve hiç birini unutmuyarak ve şaşırmayarak bir tek Kumandan-ı A'zam tarafından verilen küre-i arzın bahar ordugâhı, ne derece mezkûr insan ordu ve ordugâhından büyük ve mükemmel ise, sizin okuyacağınız fenn-i askerî mikyasıyla, dikkatli ve akıllı başında olanlara o derece küre-i arzın Hâkimini ve Rabbini ve Müdebbirini ve Kumandan-ı Akdes'ini hayretler ve takdislerle bildirir ve Tahmid ve Tesbihle sevdendir.

Hem nasılkı: Bir hârika şehirde milyonlar elektrik lâmbaları hareket ederek her yeri gezerler, yanmak maddeleri tükenmiyor bir tarz-daki elektrik lâmbaları ve fabrikası, şeksiz, bedahetle elektriği idare eden ve seyyar lâmbaları yapan ve fabrikayı kuran ve iştiâl maddelerini getiren bir mu'cizekâr ustayı ve fevkalâde Kudretli bir elektrikçiye hayretler ve tebriklerle tanıttırır, yaşasınlar ile sevdendir. Aynen öyle de, bu Âlem şehirinde dünya sarayının damındaki yıldız lâmbaları, bir kısmı - kozmoğrafyanın dediğine bakılsa- küre-i arzdan bin defa büyük ve top güllesinden yetmiş defa sür'atli hareket ettikleri halde, intizamını bozmuyor, birbirine çarpıyor, sönmüyor, yanmak maddeleri tükenmiyor.

Okuduğunuz kozmoğrafyanın dediğine göre, küre-i arzdan bir milyon defadan ziyade büyük ve bir milyon seneden ziyade yaşayan

ve bir Misafirhane-i Rahmaniyede bir lâmba ve soba olan güneşimizin yanmasının devamı için, her gün küre-i arzın denizleri kadar gazyağı ve dağları kadar kömür veya bin arz kadar odun yığınları lâzımdır ki sönmessin. Ve onu ve onun gibi ulvî yıldızları gazyağısız, odunsuz, kömürsüz yandıran ve söndürmeyen ve beraber ve çabuk gezdiren ve birbirine çarptırmayan bir nihayetsiz Kudreti ve Saltanatı, ı ışık parmaklarıyla gösteren bu Kâinat Şehr-i Muhteşemindeki dünya sarayının elektrik lâmbaları ve idareleri ne derece o misalden daha büyük, daha mükemmeldir, o derecede sizin okuduğunuz veya okuya-cağınız fenn-i elektrik mikyasıyla bu Meşher-i A'zam-ı Kâinatın Sultanını, Münevvirini, Müdebirini, Sâniini, o nuranî yıldızları şahid göstererek tanıttırır. Tesbihatla, Takdisatla sevdire, perestîş ettirir.

Hem meselâ, nasıl ki bir Kitab bulunsa ki: Bir satırında bir Kitab ince yazılmış ve herbir kelimesinde ince kalemle bir Sure-i Kur'aniye yazılmış, gayet manidar ve bütün mes'eleleri birbirini teyid eder ve kâtibini ve müellifini fevkalâde meharetli ve iktidarlı gösteren bir acib mecmua, şeksiz, gündüz gibi, kâtib ve musannifini Kemalâtıyla, hünerleriyle bildirir, tanıttırır. **بَارَكَ اللهُ، مَا شَاءَ اللهُ** cümleleriyle takdir ettirir. Aynen öyle de, bu Kâinat Kitab-ı Kebiri ki, birtek sahifesi olan zemin yüzünde ve birtek forması olan baharda, üçyüz bin ayrı ayrı Kitaplar hükmündeki üçyüz bin nebatî ve hayvanî taifeleri beraber, birbiri içinde, yanlışsız hatasız, karıştırmayarak, şaşırmayarak; mükem-mel, muntazam ve bazan ağaç gibi bir kelimedede bir kasideyi; ve çekirdek gibi bir noktada bir Kitabın tamam bir fihristesini yazan bir kalem işlediğini gözümüzle gördüğümüz bu nihayetsiz manidar ve her kelimesinde çok Hikmetler bulunan şu mecmua-i Kâinat ve bu mücessem Kur'an-ı Ekber-i Âlem, mezkûr misaldeki Kitabdan ne derece büyük ve mükemmel ve manidar ise, o derecede sizin okuduğunuz fenn-i Hikmet-ül eşya ve mektebde bilfiil mübaşeret ettiğiniz fenn-i kıraat ve fenn-i Kitabet, geniş mikyaslarıyla ve dûrbîn gözleriyle bu Kitab-ı Kâinatın Nakkaşını, Kâtibini hadsiz Kemalâtıyla tanıttırır. **اللهُ أَكْبَرُ** Cümlesiyle bildirir,

سُبْحَانَ اللهِ Takdisiyle tarif eder, **الْحَمْدُ لِلّٰهِ** Senalarıyla sevdire. İşte

bu fenlere kıyasen, yüzer fünundan herbir fen, geniş mikyasıyla ve hususî âyinesiyle ve dûrbînli gözüyle ve ibretli nazarıyla bu Kâinatın Hâlık-ı Zülcelal'ini Esmasıyla bildirir; Sıfâtını, Kemalâtını tanıttırır.

İşte bu muhteşem ve parlak bir Bürhan-ı Vahdaniyet olan mezkûr hücceti Ders vermek içindir ki; Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan çok tekrar ile en ziyade

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ve خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

Âyetleriyle Hâlıkımızı bize tanıttırıyor, diye o mektebli gençlere dedim. Onlar dahi tamamıyla kabul edib tasdik ederek: "Hadsiz şükür olsun Rabbimize ki, tam Kudsî ve Ayn-ı Hakikat bir Ders aldık. Allah senden razı olsun." dediler.!

Ben de dedim:

İnsan binler çeşit elemeler ile müteallim ve binler nevi lezzetler ile mütelezziz olacak bir zîhayat makine ve gayet derece acziyle beraber hadsiz maddî, manevî düşmanları ve nihayetsiz fakrıyla beraber hadsiz zahîrî ve bâtinî ihtiyaçları bulunan ve mütemadiyen zeval ve firak tokatlarını yiyen bir bîçare mahluk iken, birden İman ve ubudiyetle böyle bir Padişah-ı Zülcelal'e intisab edib bütün düşmanlarına karşı bir Nokta-i İstinad ve bütün hacatına medar bir Nokta-i İstimdad bularak, herkes mensub olduğu efendisinin şerefiyle, makamıyla iftihar ettiği gibi, o da böyle nihayetsiz Kadîr ve Rahîm bir Padişaha İman ile intisab etse ve ubudiyetle Hizmetine girse ve ecelin i'dam ilânını kendi hakkında terhis tezkeresine çevirse ne kadar memnun ve minnetdar ve ne kadar müteşekkiraneye iftihar edebilir, kıyas ediniz.

O mektebli gençlere dediğim gibi musibettede mahpuslara da tekrar ile derim: Onu tanıyan ve itaat eden zindanda dahi olsa bahtiyardır. Onu unutan saraylarda da olsa zindandadır, bedbahttır. Hattâ bir bahtiyar mazlum i'dam olunurken bedbaht zalimlere demiş: "Ben i'dam olmuyorum. Belki terhis ile saadete gidiyorum. Fakat ben de sizi i'dam-ı ebedî ile mahkûm gördüğümden sizden tam intikamımı alıyorum."

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ diyerek sürur ile teslim-i ruh eder.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Yedinci Mes'ele

[Denizli Hapsinde bir Cuma gününün meyvesidir.]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ
مَا خَلَقَكُمْ وَلَا يَبْعَثُكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ ۖ فَانْظُرْ إِلَى
آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْيِي
الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Bir zaman Kastamonu'da "**Hâlıkımızı bize tanıttır**" diyen lise talebelerine sâbık Altıncı Mes'ele'de mekteb fûnununun dilleriyle verdiğim Dersi, Denizli Hapishanesinde benimle temas edebilen mahpuslar okudular. Tam bir Kanaat-ı İmaniye aldıklarından Âhirete bir iştiyak hissedib, "Bize Âhiretimizi de tam bildir. Tâ ki nefsimiz ve zamanın şeytanları bizi yoldan çıkarmasın, daha böyle hapslere sokmasın." dediler. Ve Denizli Hapsindeki Risale-i Nur Şakirdlerinin ve sâbıkan Altıncı Mes'ele'yi okuyanların arzuları ile Âhret Rûknünün dahi bir hülâsasının beyanı lâzım geldi. Ben de Risale-i Nur'dan bir kısacık hülâsa ile derim:

Nasılki Altıncı Mes'ele'de biz Hâlıkımızı arzdan, Semavattan sorduk; onlar fenlerin dilleri ile güneş gibi Hâlıkımızı bize tanıttırdılar. Aynen biz de, Âhiretimizi başta o bildiğimiz Rabbimizden, sonra Peygamberimizden, sonra Kur'anımızdan, sonra sair Peygamberler ve Mukaddes Kitablardan, sonra Melaikelerden, sonra Kâinattan soracağız.

İşte birinci mertebede Âhireti Allah'tan soruyoruz. O da bütün gönderdiği Elçileriyle ve Fermanlarıyla ve bütün İsimleriyle ve Sıfatlarıyla "Evet Âhret vardır ve sizi oraya sevk ediyorum." ferman izaha iktifaen gayet kısa bir işaret ederiz. Evet madem hiçbir saltanat yoktur ki, o

ediyor. Onuncu Söz, oniki parlak ve kat'î Hakikatlar ile bir kısım İsimlerin Âhirete dair cevaplarını isbat ve izah eylemiş. Burada, o saltanata itaat edenlere mükâfatı ve isyan edenlere mücazâtı bulunmasın. Elbette Rububiyet-i Mutlaka mertebesinde bir Saltanat-ı Sermediyenin, o saltanata İman ile intisab ve taat ile Fermanlarına teslim olanlara mükâfatı ve o izzetli saltanatı küfür ve isyanla inkâr edenlere de mücazâtı; o Rahmet ve Cemale, o İzzet ve Celale lââyık bir tarzda olacak diye "Rabb-ül Âlemîn" ve "Sultan-üd Deyyan" İsimleri cevap veriyorlar.

Hem madem güneş gibi, gündüz gibi, zemin yüzünde bir umumî Rahmet ve ihatalı bir Şefkat ve Kerem gözümüzle görüyoruz. Meselâ o Rahmet, her baharda umum ağaçları ve meyveli nebatları Cennet Hurileri gibi giydirip, süslendirip, ellerine her çeşit meyveleri verip bizlere uzatıp "Haydi alınız, yeyiniz" dediği gibi; **bir zehirli sineğin eliyle bizlere şifalı, tatlı balı yedirdiği ve elsiz bir böceğin eliyle en yumuşak ipeği bizlere giydirdiği gibi, bir avuç kadar küçücük çekirdeklerde, tohumcuklarda binler batman taamları bizim için saklayan ve ihtiyat zahîresi olarak o küçücük depo-larda yerleştiren bir Rahmet, bir Şefkat, elbette hiç şübhe olamaz ki; bu derece nazeninane beslediği bu sevimli ve minnetdarları ve perestîşkârları olan Mü'min insanları i'dam etmez. Belki onları daha parlak Rahmetlere mazhar etmek için, hayat-ı dün-yeviye Vazifesinden terhis eder diye "Rahîm" ve "Kerim" İsimleri sualimize cevap veriyorlar; "El-Cennetü Hakkun" diyorlar.**

Hem madem biz gözümüzle görüyoruz ki: Umum mahluklarda ve zemin yüzünde öyle bir Hikmet eli işliyor ve öyle bir adalet ölçüle-riyle işler dönüyor ki, akl-ı beşer onun fevkinde düşünemiyor. Meselâ: **İnsanın bin cihazatına takılan Hikmet-lerinden yalnız bir küçük çekirdek kadar kuvve-i hâfızasında bütün tarihçe-i hayatını ve ona temas eden hadsiz hâdisatı o kuvvecikte yazıp, onu bir kütübhane hükmüne getirip ve insanın Haşirde muhakemesi için neşir olacak olan defter-i a'malinin bir küçük senedi olarak her vakit hatırlatmak sırrı ile her insanın eline vererek dimağının cebine koyan bir Ezeli Hikmet ve bütün masnuatta gayet hassas mizanlarıyla a'zalarını yerleştiren, mikroptan gergedana, sinekten simurga kuşuna, bir çiçekli nebattan milyarlar, trilyonlarla çiçekler açan bahar çiçeğine**

kadar, israfsız ölçülerle bir tenasüb, bir müvazene, bir intizam ve bir Cemal içinde masnuatı bir Hüsn-ü San'at yapan ve her zîhayatın hukuk-u hayatını Kemal-i Mizanla veren; iyiliklere güzel neticeler ve fenalıklara fena neticeler verdiren ve Âdem (A.S.) zamanından beri tâgi ve zalim kavimlere vurduğu tokatlarla kendini pek kuvvetli ihsas ettiren bir Adalet-i Sermediye, elbette ve hiç şübhe getirmez ki: Güneş gündüzsüz olmadığı gibi; o Hikmet-i Ezeliye, o Adalet-i Sermediye Âhîret-siz olmazlar ve ölümde en zalimlerin ve en mazlumların bir tarzda gitmelerindeki akibetsiz bir dehşetli haksızlığa, adaletsizliğe ve Hikmetsizliğe hiçbir veçhile müsaade etmezler diye "Hakîm" ve "Hakem" ve "Adl" ve "Âdil" İsimleri bizim sualimize kat'î cevap veriyorlar.

Hem madem bütün zîhayat mahlukların elleri yetişmediği ve iktidarlara dairesinde olmayan bütün hacatlarını, bütün fitrî matlahlarını bir nevi Dua bulunan istidad-ı fitrî ve ihtiyac-ı zarurî dilleriyle istedikleri vakitte, gayet Rahîm ve İştici ve Şefkatli bir Dest-i Gaybî tarafından verildiğinden ve ihtiyarî olan daavat-ı insaniyenin, hususan Havasların ve Nebilerin Dualarının on adedden altı-yedisi hilaf-ı âdet makbul olmasından kat'î anlaşılıyor ki: Her dertlinin âhını, her muhtacın Duasını işiten ve dinleyen bir Semî-i Mücîb perde arkasında var, bakar ki; en küçük bir zîhayatın en küçük bir ihtiyacını görür ve en gizli bir âhını işitir, şefkat eder, fiilen cevap verir, memnun eder. Elbette ve her halde hiçbir şübhe ihtimali kalmaz ki: **Mahlukların en ehemmiyetlisi olan nev'-i insanın en ehemmiyetli ve umumî ve umum Kâinatı ve umum Esmâ ve Sıfât-ı İlahiyeyi alâkadar eden Beka-i Uhreviyeye aid Dualarını içine alan ve nev'-i insanın güneşleri ve yıldızları ve kumandanları olan bütün Peygamberleri arkasına alıp onlara Du-**

asına **آمِنَ, آمِنَ** dedirten ve Ümmetinden her gün her ferd-i mütedeyyin hiç olmazsa kaç defa Ona Salavat getirmekle Onun Duasına

آمِنَ, آمِنَ diyen ve belki bütün mahlukat O Duasına iştirak ederek

"Evet ya Rabbenâ!. İsteddiğini ver, biz de onun istediğini istiyoruz." diyorlar. Bütün bu reddedilmez şerait altında Beka-i Uhrevî ve Saadet-i Ebediye için Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın -Haşrin hadsiz esbab-ı mûcibesinden- yalnız tek Duası Cennet'in vücuduna ve baharın icadı kadar Kudretine kolay olan Âhiretin icadına kâfi bir sebebdır diye "Mücîb" ve "Semi'" ve "Rahîm" İsimleri bizim sualimize cevap veriyorlar.

Hem madem gündüz bedahetle güneşi gösterdiği gibi; zemin yüzünde, mevsimlerin tebeddülünde küllî ölmek ve dirilmekte, perde arkasında bir mutasarrıf gayet intizamla koca küre-i arzı bir bahçe, belki bir ağaç kolaylığında ve intizamında ve azametli baharı bir çiçek sühuletinde ve mizanlı zînetinde ve zemin sahifesinde üçyüz bin haşr ve neşrin nümune ve misallerini gösteren üçyüz bin Kitab hükmündeki nebatat ve hayvanat taifelerini (onda) yazar, beraber ve birbiri içinde şaşırmayarak, karışık iken karıştırmayarak, birbirine benzemekle beraber iltibassız, sehivsiz, hatasız, mükemmel, muntazam, manidar yazan bir Kalem-i Kudret, bu Azameti içinde hadsiz bir Rahmet, nihayetsiz bir Hikmet ile işlediği gibi; koca Kâinatı bir hanesi misillü insana musahhar ve müzeyyen ve tefriş etmek ve o insanı Halife-i Zemin ederek ve dağ ve gök ve yer tahammülünden çekindikleri Emanet-i Kübrayı ona vermesi ve sair zîhayatlara bir derece zabıtlık mertebesiyle mükerrerrem etmesi ve Hitabat-ı Sübhaniyesine ve Sohbetine müşerref eylemesi ile fevkalâde bir makam verdiği ve bütün Semavî Fermanlarda ona Saadet-i Ebediyeyi ve Beka-i Uhreviyeyi kat'î va'd ve ahdettiği halde, elbette ve hiçbir şübhe olmaz ki: **Bahar kadar Kudretine kolay gelen Dâr-ı Saadeti o mükerrerrem ve müşerref insanlar için açacak ve yapacak ve Haşir ve Kıyameti getirecek diye Muhyî ve Mümit ve Hayy ve Kayyum ve Kadîr ve Alîm İsimleri, Hâlıkımızdan sormamıza cevap veriyorlar.**

Evet her baharda bütün ağaçları ve otların köklerini aynen ihya ve nebatî ve hayvanî üçyüz bin nevi Haşrin ve neşrin nümunelerini icad eden bir Kudret, Muhammed ve Musa Aleyhimesalâtü Vesselâmların herbirinin Ümmetinin geçirdiği bin senelik zaman, karşı karşıya hayalen getirilip bakılsa, Haşrin ve Neşrin bin misalini ve bin delilini iki bin baharda (*) gösterdiği görülecek. Ve böyle bir Kudretten Haşr-i Cismanîyi uzak görmek, bin derece körlük ve akılsızlıktır.

Hem madem nev'-i beşerin en meşhurları olan yüzyirmidört bin Peygamberler ittifak ile Saadet-i Ebediyeyi ve Beka-yı Uhrevîyi Cenab-ı Hakk'ın binler va'd ve ahidlerine istinaden ilân edib Mu'cizeleriyle doğru olduklarını isbat ettikleri gibi, hadsiz Ehl-i Velayet, keşf ile ve zevk ile aynı Hakikata imza basıyorlar. Elbette o Hakikat güneş gibi zahir olur, şübhe eden divane olur.

(*): Sâbık herbir bahar; Kıyameti kopmuş, ölmüş ve karşısındaki bahar, onun Haşri hükmündedir

Evet bir fende ve bir san'atta mütehasşs bir-iki zâtın o fen ve o san'ata aid hükümleri ve fikirleri, onda ihtisası olmayan bin adamın, - hattâ başka fenlerde Âlim ve ehl-i ihtisas da olsalar- muhalif fikirlerini hükümden ıskat ettikleri gibi; bir mes'eledе, meselâ Ramazan hilâlini yevm-i şekte isbat etmek ve **"Süt konservelerine benzeyen ceviz-i hindî bahçesi rûy-i zeminde var"** diye dava etmekte iki isbat edici, bin inkâr edici ve nefyedicilere galebe edib davayı kazanıyorlar. Çünkü isbat eden yalnız bir ceviz-i hindîyi veyahut yerini gösterse kolayca davayı kazanır. Onu nefy ve inkâr eden, bütün rûy-i zemini aramak, taramakla hiçbir yerde bulun-madığını göstermekle davasını isbat edebildiği gibi; Cennet'i ve Dâr-ı Saadeti ihbar ve isbat eden yalnız bir izini, sinemada gibi keşfen bir gölgesini, bir tereşşuhunu göstermekle davayı kazandığı halde; onu nefy ve inkâr eden, bütün Kâinatı ve ezelden ebede kadar zamanları görmek ve göstermekle ancak inkârını ve nefyini isbat ile davayı kazanabilir. Ve bu ehemmiyetli sırdandır ki; hususî bir yere bakmayan ve İmanî Hakikatlar gibi umum Kâinata bakan nefyler, inkârlar (zâtında muhal olmamak şartıyla) isbat edilmez diye Ehl-i Tahkik ittifak edib bir Düstur-u Esasî kabul etmişler.

İşte bu kat'î Hakikata binaen binler feylesofların muhalif fikirleri, böyle İmanî mes'elelerde birtek Muhbir-i Sadıka karşı hiçbir şübhe hattâ vesvese vermemek lâzım iken, yûzyirmi bin isbat edici ehl-i ihtisas ve Muhbir-i Sadıkın ve hadsiz ve nihayetsiz müsbit ve mütehasşs Ehl-i Hakikat ve Ashab-ı Tahkikin ittifak ettikleri Erkân-ı İmaniyede, aklı gözüne inmiş, Kalbsiz, maneviyattan uzaklaşmış, körleşmiş birkaç feylesofun inkârlarıyla şübheye düşmenin ne kadar ahmaklık ve divanelik olduğunu kıyas ediniz.

Hem madem gözümüzle, gündüz gibi; hem nefsimizde, hem etrafımızda bir Rahmet-i Âmme ve bir Hikmet-i Şamile ve bir İnayet-i Daime müşahade ediyoruz ve dehşetli bir Saltanat-ı Rububiyet ve dikkatli bir Adalet-i Âliye ve İzzetli İcraat-ı Celaliyenin Âsârını ve cilvelerini görüyoruz. Hattâ bir ağacın meyveleri ve çiçekleri sayısınca o ağaca Hikmetler takan bir Hikmet ve herbir insanın cihazatı ve hissiyatı ve kuvveleri adedince İhsanları, İn'amları ona bağlamış bir Rahmet ve Kavm-i Nuh ve Hud ve Sâlih Aleyhimüsselâm ve Kavm-i Âd ve Semud ve Firavun gibi âsi milletlere tokat vuran ve en küçük bir zihayâtın hakkını muhafaza eden İzzetli ve İnayetli bir Adalet ve

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهٖ ثُمَّ إِذَا
دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ

Âyeti, azametli bir îcaz ile der:

Nasılki iki kışlada yatan ve duran muti' askerler, bir kumandanın çağırmasıyla silâh başına ve Vazife başına boru sesiyle gelmeleri gibi, aynen öyle de: Bu iki kışlanın misalinde ve emre itaatında koca Semavat ve küre-i arz, Sultan-ı Ezelî'nin askerlerine iki muti' kışla gibi, ne vakit Hazret-i İsrâfil Aleyhisselâm'ın borusuyla o kışlalarda ölüm ile yatanlar çağırılrsa, derhal cesed libaslarını giyip dışarı fırlamalarını isbat edib gösteren her baharda arz kışlası içindekiler, Melek-i Ra'dın borusuyla aynı vaziyeti göstermesiyle nihayetsiz Azameti anlaşılan bir Saltanat-ı Rububiyet; elbette ve elbette ve her halde ve hiç şübhe getirmez ki, - Onuncu Söz'de isbatına binaen- o Rahmet ve Hikmet ve İnayet ve Adalet ve Saltanat-ı Sermediyenin gayet kat'î istedikleri Dâr-ı Âhiret ve Daire-i Haşr ve Neşrin açılmamasıyla o nihayetsiz Cemal-i Rahmet nihayetsiz bir çirkin merhametsizliğe inkılab etmesi ve o hadsiz Kemal-i Hikmet, hadsiz kusurlu abesiyete ve faydasız israfata dönmesi ve o gayet şirin İnayet, gayet acı ihanetlere değişmesi ve o gayet Mizanlı ve Hakkanîyetli Adalet, gayet şiddetli zulümlere kalbolması ve o gayet derecede haşmetli ve kuvvetli Saltanat-ı Sermediye sukut etmesi ve Haşrin gelmemesiyle bütün haşmeti kaybolması ve Kemalât-ı Rububiyeti acz ve kusur ile lekedar olması, hiçbir cihet-i imkânı yok; hiçbir akıl ihtimal vermez, yüz muhal içinde birden bulunur, daire-i imkân haricinde bâtil ve mümteni'dir.

Çünkü nazenin ve nazdar beslediği ve akıl ve Kalb gibi cihazatla Saadet-i Ebediyeye ve Âhirette Beka-i Daimîye iştiyak hissini verdiği halde onu ebedî i'dam etmek, ne kadar gadirli bir merha-metsizlik ve onun yalnız dimağına yüzer Hikmetler ve faydalar taktığı halde onu dirilmemek üzere bütün cihazatını ve binler faideleri bulunan istidadatını akibetsiz bir ölümle faidesiz, neticesiz, Hikmetsiz bütün bütün israf etmek ne derece hilaf-ı Hikmet ve binler vaîd ve ahidlerini yerine getirmemek ile -hâşâ- aczini ve cehlîni göstermek, ne kadar o Haşmet-i Saltanata ve o Kemal-i Rububiyete zıddır.. her zîşuur anlar. Bunlara kıyasen, İnayet ve Adaleti tatbik eyle...

İşte Hâlıkımızdan sorduğumuz Âhirete dair sualimize Rahman ve Hakîm ve Âdil ve Kerim ve Hâkim İsimleri mezkûr Hakikatle cevap veriyorlar, şeksiz şübhesiz, güneş gibi Âhireti isbat ediyorlar.

Hem madem biz gözümlüze görüyoruz: Öyle İhatalı ve Azametli bir Hafiziyet hükmeder ki, zîhayat herşeyin ve her hâdisenin çok suretlerini ve gördüğü fitrî Vazifesinin defterini ve Esma-i İlahiyeye karşı lisan-ı hal ile tesbihatına dair sahife-i a'malini misalî levhalarda ve çekirdeklerinde ve tohumcuklarında ve Levh-i Mahfuzun nümunecikleri olan kuva-yı hâfızalarında ve bilhassa insanın dimağındaki pek büyük ve pek küçük kütüphanesi olan kuvve-i hâfızasında ve sair maddî ve manevî in'ikas âyinelerinde kaydeder, yazdırır; zabtederek muhafaza altına alır. Sonra mevsimi geldikçe bütün o manevî yazıları maddî bir tarzda da gözümüze gösterip milyonlarla misaller ve deliller ve nümuneler kuvvetiyle

وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ Âyetindeki en acib bir Hakikat-ı Haşriyeyi,

Kudretin bir çiçeği olan her bahar, kendi çiçek-i ekberinde milyarlar dil ile Kâinata ilân eder. Ve başta nev'-i insan olarak bütün zîhayatlar ve bütün eşya, fenaya düşmek ve ademe sukut etmek ve hiçlikte mahvolmak ve başta nev'-i beşer olarak zîhayatlar i'dam edilmek için yaratılmamışlar. Belki bekaya terakki ile ve devam tasaffı ile ve sermedi Vazifeye istidadiyla girmek için halk olunduklarını gayet kuvvetli isbat eder.

Evet her baharda müşahade ediyoruz ki: Güz mevsimi Kıyametinde vefat eden hadsiz nebatat, bahar Haşrinde herbir ağaç, herbir kök, herbir çekirdek, herbir tohum

وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ Âyetini okuyup bir manasını, bir ferdini

kendi diliyle, geçmiş senelerde gördüğü Vazifenin misalleriyle Tefsir ederek o Azametli Hafiziyete şehadet eder.

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ Âyetindeki dört muaz-

zam Hakikatları her şeyde gösterip Hafiziyeti a'zamî derecede ve Haşri bahar kolaylığında ve kat'iyetinde bizlere Ders verir. Evet bu dört ismin cilveri, en cüz'îden en küllîye kadar cereyan ederler. Meselâ:

Nasılki bu ağacın menşei olan bir çekirdek **الْأَوَّلُ** İsmine mazhariyetle o ağacın gayet mükemmel programını ve icadının noksansız cihazatını ve teşekkülünün bütün şeraitini câmi' bir kutucuktur ki; Hafiziyetin Azametini isbat eder.

وَالْآخِرُ İsmine mazhar olan meyvesi ise, çekirdekleriyle o ağacın işlediği bütün fitrî Vazifelerinin fihristesini ve amellerinin listesini ve hayat-ı sâniyesinin düsturlarını ihtiva eden bir sandukçadır ki, a'zamî derecede Hafiziyete şehadet eder.

وَالظَّاهِرُ İsmine mazhar olan o ağacın suret-i cismaniyesi ise, öyle tenasüblü ve san'atlı ve süslü bir hulle, bir libas ve ayrı ayrı nakışlar ve zînetler ve yaldızlı nişanlar ile tezyin edilmiş; güya yetmiş renkli bir Huri elbisesidir ki, Hafiziyet içinde Azamet-i Kudret ve Kemal-i Hikmet ve Cemal-i Rahmeti gözlere gösterir.

وَالْبَاطِنُ İsmine âyine olan o ağacın içindeki makinesi ise, öyle muntazam ve mükemmel ve Mu'cizatlı bir fabrika, bir tezgâh, bir kimyahaneye ve hiçbir dalı ve meyveyi ve yaprağı gıdasız bırakmayan mizanlı bir kazan-ı erzaktır ki; hafiziyet içinde Kemal-i Kudret ve adalet ve Cemal-i Rahmet ve Hikmeti güneş gibi isbat eder.

Aynen öyle de, küre-i arz, senevî mevsimler cihetinde bir ağaçtır. İsm-i Evvel cilvesiyle güz mevsiminde Hafiziyete emanet edilen bütün tohumlar ve çekirdekler, bahar çarşafını giyen zemin yüzünün milyarlar dal, budak, meyve veren ve çiçek açan ağacının teşkilâtına dair İlahî Emirlerin mecmuacıkları ve Kaderden gelen düsturların listeleri ve geçen yazın işlediği Vazifelerin küçücük sahife-i amelleri ve defter-i hidedematıdır ki, bilbedahe bir Hafız-i Zülcelali Vel'ikram'ın hadsiz Kudret, Adalet, Hikmet, Rahmet ile iş gördüğünü gösteriyor.

Ve senevî zemin ağacının âhiri ise, ikinci güzde o ağacın gördüğü bütün Vazifelerini ve Esmâ-i İlahiyeye karşı ettiği bütün fitrî tesbihatlarını ve gelecek bahar Haşrında neşir olabilen bütün sahaif-i a'mallerini,

zerrecik ve küçücük kutucukların içine koyup, Hafız-i Zülcelal'in Dest-i Hikmetine teslim eder. **هُوَ الْآخِرُ** İsmi ni hadsiz dillerle Kâinat yüzünde okur.

Ve bu ağacın zahiri ise, Haşrin üçyüz bin misallerini ve emarelerini gösteren üçyüz bin külli ve çeşit çeşit çiçekler açıp hadsiz Rahmaniyyet ve Rezzakiyyet ve Rahîmiyyet ve Kerimiyet sofralarını sererek zîhayatlara ziyafetler vermekle **هُوَ الظَّاهِرُ** İsmi ni meyveleri, çiçekleri, taamları sayısınca lisanlarıyla zikredib medh ü sena eder, gündüz gibi

وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ Hakikatını gösterir.

Bu haşmetli ağacın bâtını ise, hadsiz ve hesaba gelmez muntazam makineleri ve mizanlı fabrikaları Kemal-i Dikkat ve intizamla işlettiren öyle bir kazan ve tezgâhtır ki, bir dirhemden bin batman taamları pişirir, açlara yetiştirir. Ve öyle bir Mizan ve dikkatle işler ki, zerre kadar tesadüfün karışmasına bir yer bırakmıyor.

هُوَ الْبَاطِنُ İsmi ni zeminin iç yüzüyle yüzbin dil ile tesbih eden bazı Melaike gibi yüzbin tarzlarda ilân edib isbat eder.

Hem arz, senevî hayatı haysiyetiyle bir ağaç olduğu ve o dört İsim içinde Hafîziyeti ve onunla Haşir Kapısına bir anahtar yaptığı gibi, aynen öyle de, dehrî ve dünya hayatı cihetiyle yine meyveleri Âhiret pazarına gönderilen bir muntazam ağaçtır. Ve o dört isme öyle bir mazhar, bir âyine ve Âhirete giden bir yol açar ki, genişliğini ihataya ve tabire aklımız kâfi gelmiyor. Yalnız bu kadar deriz: Nasılki bir saatin saniyeleri ve dakikaları ve saatleri ve günleri sayan haftalık saatin milleri birbirine benzer, birbirini isbat eder. Saniyelerin hareketini gören, sair çarkların hareketlerini tasdik etmeğe mecbur olur. Aynen öyle de; Semavat ve arzın Hâlîk-ı Zülcelalinin bir saat-ı ekberi olan bu dünyanın saniyelerini sayan günler ve dakikalarını hesap eden seneler ve saatlerini gösteren asırlar ve günlerini bildiren devirler birbirine benzer, birbirini isbat eder. Ve bu gecenin sabahı ve bu kışın baharı kat'ıyyetinde fânî dünyanın karanlıklı kışının

bâki bir baharı ve sermedî bir sabahı geleceğini hadsiz emarelerle haber verir diye, Hafız İsmi ile

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ İsimleri, biz Hâlıkımızdan sorduğumuz Haşir mes'elesine, mezkûr Hakikatla cevap veriyorlar.

Hem madem gözümüzle görüyoruz ve aklımızla anlıyoruz ki; insan şu Kâinat ağacının en son ve en cem'iyetli meyvesi ve Hakikat-ı Muhammediye Aleyhissalâtü Vesselâm cihetiyle Çekir-dek-i Aslîsi ve Kâinat Kur'anının Âyet-i Kübrası ve İsm-i A'zamı taşıyan Âyet-el Kürsisi ve Kâinat sarayının en mükerrer misafiri ve o saraydaki sair sekenelerde tasarrufa me'zun en faal memuru ve Kâinat şehrinin zemin mahallesinin bahçesinde ve tarlasında, vâridat ve sarfiyatına ve zer' ve ekilmesine nezarete memur ve yüzer fenler ve binler san'atlarla techiz edilmiş en gürültülü ve mes'uliyetli nâzırı ve Kâinat ülkesinin arz memleketinde, Padişah-ı Ezel ve Ebed'in gayet dikkat altında bir müfettişi, bir nevi Halife-i Arzı ve cüz'î ve küllî harekâtı kaydedilen bir mutasarrıfı ve sema ve arz ve cibalin kaldırmasından çekindikleri Emanet-i Kübrayı omuzuna alan ve önüne iki acib yol açılan, bir yolda zîhayatın en bedbahtı ve diğerinde en bahtıyârı, çok geniş bir ubudiyetle mükellef bir Abd-i Küllî ve Kâinat Sultanının İsm-i A'zamına mazhar ve bütün Esmasına en câmi' bir âyinesi ve Hitabat-ı Sübhaniyesine ve konuşmalarına en anlayışlı bir Muhatab-ı Hassı ve Kâinatın zîhayatları içinde en ziyade ihtiyaçlısı ve hadsiz fakrıyla ve aczi ile beraber hadsiz maksadları ve arzuları ve nihayetsiz düşmanları ve onu inciten zararlı şeyleri bulunan bir bîçare zîhayatı ve istidadca en zengini ve lezzet-i hayat cihetinde en müteallimi ve lezzetleri dehşetli elemelerle âlûde ve bekaya en ziyade müştak ve muhtaç ve en çok lâıyk ve müstehak ve devamı ve Saadet-i Ebediyeyi hadsiz Dualarla isteyen ve yalvaran ve bütün dünya lezzetleri ona verilse, onun Bekaya karşı arzusunu tatmin etmeyen ve ona ihsanlar eden Zâtı perestîş derecesinde seven ve sevdiren ve sevilen çok hârika bir Mu'cize-i Kudret-i Samedaniye ve bir acube-i hilkat ve Kâinatı içine alan ve ebede gitmek için yaratıldığına bütün cihazat-ı insaniyesi şahadet eden; böyle yirmi küllî Hakikatlar ile Cenab-ı Hakk'ın Hak İsmine bağlanan ve en küçük zîhayatın en cüz'î ihtiyacını gören ve niyazını işiten ve fiilen cevap veren Hafız-i Zülcelâl'in, Hafız İsmiyle mütemadiyen amelleri kaydedilen

ve Kâinatı alâkadar edecek ef'alleri o İsmi'nin Kâtibîn-i Kiramlarıyla yazılan ve her şeyden ziyade o ismin nazar-ı dikkatine mazhar bulunan bu insanlar, elbette ve elbette ve her halde ve hiçbir şübhe getirmez ki; bu yirmi Hakikatın hükmüyle, insanlar için bir Haşr ve Neşr olacak.

Ve Hak İsmiyle evvelki Hizmetlerinin mükâfatını ve kusurâtının mücazatını çekecek. Ve Hafız İsmiyle cüz'î-küllî kayd altına alınan her amelinden muhasebe ve sorguya çekilecek. Ve Dâr-ı bekada Saadet-i Ebediye Ziyafetgâhının ve şekavet-i daimi hapishanesinin kapıları açılacak. Ve bu Âlemde çok taifelere kumandanlık yapan ve karışan ve bazan karıştıran bir zabıt, toprağa girip her amelin-den sual olunmamak ve uyandırılmamak üzere yatıp saklanmayacaktır.

Yoksa sineğin sesini işitip hakk-ı hayatını vermekle fiilen cevap verdiği halde, gök gürültüsü kuvvetinde bekaya aid hadsiz hukuk-u insaniyenin, mezkûr yirmi Hakikatlar lisanları ile edilen ve Arşı ve ferşi cınlatan Dualarını işitmek ve o hadsiz hukuku zayı' etmek ve sinek kanadının intizamı şehadetiyle sinek kanadı kadar israf etmeyen bir Hikmet, bütün o Hakikatların bağlandıkları insanî istidadatı ve ebede uzanan emelleri ve arzuları ve o istidad ve arzuları besleyen Kâinatın pek çok rabitalarını ve Hakikatlarını bütün bütün israf etmek öyle bir haksızlıktır ve imkân haricinde ve zalimane bir çirkinliktir ki; Hak ve Hafız ve Hakîm ve Cemil ve Rahîm İsimlerine şehadet eden bütün mevcudat onu reddeder. Yüz derece muhal ve bin vecihle mümteni'dir derler.

İşte biz Hâlıkımızdan haşre dair sorduğumuz suale, Hak, Hafız, Hakîm, Cemil, Rahîm İsimleri cevap verip derler: "Biz, Hak ve Hakikat olduğumuz gibi ve hem bize şehadet eden mevcudatın tahakkuku misillü, Haşir haktır ve muhakkaktır."

Hem madem... daha yazacaktım, fakat güneş gibi malûm olmasından kısa kestim.

İşte geçmiş misallerde ve mademlerdeki maddelere kıyasen, Cenab-ı Hakk'ın yüz, belki bin Esmasının Kâinata bakan İsimlerinin herbirisi, nasılkı mevcudattaki âyine ve cilveleriyle müsemmasını bedahetle isbat eder. Aynen öyle de; Haşri ve Dâr-ı Âhireti de gösterirler ve kat'iyetle isbat ederler.

Hem nasıl Hâlıkımızdan sorduğumuz sualimize, O Rabbimiz bütün fermanlarıyla ve nâzil ettiği bütün Kitaplarıyla ve müsemma olduğu

ekser İsimleriyle bize kudsî ve kat'î cevab veriyor. Aynen öyle de, Me-laikeleriyle ve onların diliyle daha başka bir tarzda dedirir: "Sizin zaman-ı Âdem'den beri hem Ruhanîlerle, hem bizimle görüşmenizin yüzer tevatür kuvvetinde hâdiseleri var ve bizim ve Ruhanîlerin vücudlarına ve ubudiyetlerine delalet eden hadsiz emare ve deliller var. Ve biz Âhîret salonlarında ve bazı dairelerinde gezdiğimizizi, birbirimize mutabık olarak sizin kumandanlarımız ile görüştüğümüz zaman söylemişiz ve daima da söylüyoruz.

Elbette bu gezdiğimiz bâki ve mükemmel salonlar ve bu salonların arkalarında tefriş ve tezyin edilmiş olan saraylar ve menziller, hiç şübhemiz yoktur ki, gayet ehemmiyetli misafirleri o yerlerde iskân etmek üzere bekliyorlar. Size kat'î beyan ediyoruz." diye sualimize cevab veriyorlar.

Hem madem Hâlıkımız, bize en Büyük Muallim ve en Mükemmel Üstad ve Şaşırmaz ve Şaşırtmaz en Doğru Rehber olarak Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtu Vesselâm'ı tayin etmiş. Ve en Son Elçi olarak göndermiş. Biz dahi, ilmelyakîn mertebesinden Aynelyakîn ve Hakkalyakîn mertebelerine terakki ve tekemmül etmek üzere herşeyden evvel bu Üstadımızdan, Hâlıkımızdan sorduğumuz suali sormaklığımız lâzım geliyor. Çünkü O Zât, Hâlıkımız tarafından herbiri birer Nişane-i Tasdik olan bin Mu'cizatıyla, Kur'anın bir Mu'cizesi olarak Kur'anın Hak ve Kelâmullah olduğunu isbat ettiği gibi; Kur'an dahi, kırk nevi i'caz ile, O Zâtın bir Mu'cizesi olup, Onun doğru ve Resulullah olduğunu isbat ederek ikisi beraber, biri Âlem-i Şehadet Lisanı -bütün hayatında bütün Enbiya ve Evliyanın tasdikleri altında- diğeri Âlem-i Gayb Lisanı -bütün Semavî Fermanların ve Kâinat Hakikatlarının tasdikleri içinde- binler Âyatıyla iddia ve isbat ettikleri Hakikat-ı Haşriye elbette güneş ve gündüz gibi bir kat'iyettedir.

Evet Haşir gibi, en acib ve en dehşetli ve tavr-ı aklın haricinde bir mes'ele, ancak ve ancak böyle hârîka iki Üstadın Dersleriyle halledilir, anlaşılır.

Eski zaman Peygamberleri Ümmetlerine Kur'an gibi izahat vermediklerinin sebebi, o devirler beşerin bedeviyet ve tufuliyet devri olmasıdır. İbtidâî Derslerde izah az olur.

Elhasıl: Madem Cenab-ı Hakk'ın ekser İsimleri Âhîreti iktiza edip isterler. Elbette o İsimlere delalet eden bütün hüccetler, bir

cihette Âhiretin tahakkukuna dahi delalet ederler. Ve madem Melai-keler Âhiretin ve Âlem-i Bekanın Dairelerini gördüklerini haber veriyorlar. Elbette Melaike ve Ruhların ve Ruhaniyatın vücud ve ubudiyetlerine şehadet eden deliller, dolayısıyla Âhiretin vücuduna dahi delalet ederler. Ve madem Muhammed Aleyhissalâtü Ves-selâm'ın bütün hayatında Vahdaniyetten sonra en Daimî Davası ve Müddeası ve Esası Âhirettir; elbette O Zâtın Nübüvvetine ve Sıdkına delalet eden bütün Mu'cizeleri ve hüccetleri, -bir cihette, dolayısıyla- Âhiretin tahakkukuna ve geleceğine şehadet ederler. Ve madem Kur'anın dörtten birisi Haşir ve Âhirettir ve bin Âyatıyla onun is-batına çalışır ve onu haber verir. Elbette Kur'anın Hakkaniyetine şehadet ve delalet eden bütün hüccetleri ve delilleri ve bürhanları, dolayısıyla Âhiretin vücuduna ve tahakkukuna ve açılmasına dahi delalet ve şehadet ederler.

İşte bak, bu Rük-n-ü İmanî ne kadar kuvvetli ve kat'î olduğunu gör...

* * *

Sekizinci Mes'elenin Bir Hülâsası

Yedinci'de Haşri çok makamattan soracaktık. Fakat Hâlıkımızın İsimleriyle verdiği cevap o derece kuvvetli yakîn ve kanaat verdi ki; daha başka sorgulara ihtiyaç bırakmadığından orada kısa kestik. Şimdi bu mes'elede, Âhiret İmanının, hem Âhiretin Saadetine, hem dünya saadetine dair temin ettiği faideler ve neticelerinden yüzden biri hülâsa edilecek. Saadet-i Uhreviyeye aid kısmı, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın izahatı daha hiç bir beyana ihtiyaç bırakmamış, onu O'na havale ederek ve saadet-i dünyeviyeye aid kısmı izah cihetini Risale-i Nur'a bırakıp, yalnız kısa bir hülâsa ile insanın hayat-ı şahsiye ve hayat-ı içtimaiyesine aid yüzer neticelerinden üç-dört tanesini beyan ederiz.

Birincisi: İnsan, sair hayvanata muhalif olarak, hanesiyle alâkadar olduğu misillü dünya ile alâkadardır ve akaribiyle münasebetdar olduğu gibi, nev'-i beşer ile de ciddî ve fitrî münasebetdardır. Ve dünyada muvakkat bekasını arzuladığı gibi bir Dâr-ı Ebedîde bekasını, aşk derecesinde arzuluyor. Ve midesinin gıda ihtiyacını temin etmeğe çalıştığı gibi dünya kadar geniş, belki ebede kadar uzanan sofraları ve gıdaları, Akıl ve Kalb ve Ruh ve İnsaniyet mideleri için tedarik etmeğe fitraten mecburdur, çabalıyor. Ve öyle arzuları ve matlamları var ki, Ebedî Saadetten başka hiçbir şey onları tatmin etmiyor. Hattâ Onuncu Söz'de işaret edildiği gibi, bir zaman -küçüklüğümde- hayalimden sordum: "Sana bir milyon sene ömür ve dünya saltanatı verilmesini, fakat sonra ademe ve hiçliğe düşmesini mi istersin? Yoksa Bâki fakat âdi ve meşakkatli bir vücudu mu istersin?" dedim. Baktım, ikincisini arzulayıp birincisinden "ah" çekti. "Cehennem de olsa Beka isterim" dedi.

İşte madem mahiyet-i insaniyenin bir hizmetkârı olan kuvve-i hayaliyeyi bu dünya lezzetleri tatmin etmiyor. **Elbette gayet câmi' mahiyet-i insaniye, ebediyetle fitraten alâkadardır. İşte bu hadsiz arzu ve emellere bağlı olduğu halde, sermayesi bir cüz'î cüz-ü ihtiyarî ve fakr-ı mutlak bir insana, Âhirete İman ne derece kuvvetli ve kâfi ve vâfi bir hazine, bir medar-ı saadet ve lezzet, bir medar-ı istimdad,**

bir merci' ve dünyanın hadsiz gamlarına karşı bir medar-ı teselli olduğu öyle bir meyve ve faidedir ki; onu kazanmak yolunda dünya hayatını feda etse, yine ucuzdur.

İkinci meyvesi ve hayat-ı şahsiyeye bakan bir faidesi:

Üçüncü Mes'ele'de izah edilen ve Gençlik Rehberi'nde bir haşiye bulunan çok ehemmiyetli bir neticedir. Evet her insanın, her zaman düşündüğü en ehemmiyetli endişesi, mezaristana giren kendi dostları ve akrabaları gibi o i'damhaneye girmek keyfiyetidir. Birtek dostu için, Ruhunu feda eden o biçare insanın; binler, belki milyonlar, milyarlar dostları ebedî bir müfarakat içinde i'dam olmalarını tevehhüm edib Cehen-nem azabından beter bir elem -o düşünmek ucundan- görüldüğü vakit, Âhirete İman geldi, gözünü açtırdı ve perdeyi kaldırdı.. "Bak" dedi. O İmanla baktı.. Cennet lezzetinden haber veren bir Lezzet-i Ruhaniyeyi o dostları ebedî ölümlerden ve çürümelerden kurtulup mesrurane bir Nuranî Âlemde onu da bekliyorlar vaziyetinde müşahadesiyle aldı. Risale-i Nur'da bu netice hüccetlerle izahına iktifaen kısa kesiyoruz.

Hayat-ı şahsiyeye aid üçüncü bir faidesi:

İnsanın sair zîhayatlar üstündeki tefevvuku ve rütbesi ise; yüksek seciyeleri ve cem'iyetli istidadları ve küllî ubudiyetleri ve geniş vücudî daireleri itibariyledir. Halbuki o insan, hem madum, hem ölü, hem karanlık olan geçmiş ve gelecek zamanların ortasında sıkışmış bir kısa zaman olan hazır vaktin mikyasıyla, ölçüsüyle; hamiyeti, muhabbeti, Kardeşliği, insaniyeti gibi seciyeler alır.

Meselâ, eskiden tanımadığı ve ayrılıktan sonra da hiç göremeyeceği babasını, kardeşini, karısını, milletini ve vatanını sever, hizmet eder. Ve tam Sadakata ve İhlasa pek nâdir muvaffak olabilir; o nisbette Kemalâtı ve seciyeleri küçülür. Değil hayvanların en ulvîsi belki baş aşağı, akıl cihetiyle en biçaresi ve aşağısı olmak vaziyetine düşeceği sırada, Âhirete İman imdada yetişir. Mezar gibi dar zamanını, geçmiş ve gelecek zamanları içine alan, pek geniş bir zamana çevirir. Ve dünya kadar, belki ezelden ebede kadar bir Daire-i Vücut gösterir. Babasını, Dâr-ı Saadette ve Âlem-i Ervahta dahi pederlik münasebetiyle ve kardeşini, tâ ebede kadar Uhuvvetini düşünmesiyle ve karısını Cennet'te dahi en güzel bir refika-i hayatı olduğunu bilmesi haysiyetiyle sever, hürmet eder, merhamet eder, yardım eder. Ve o büyük ve geniş daire-i hayatta ve vücuddaki münasebetler için olan

ehemmiyetli hizmetleri, dünyanın kıymetsiz işlerine ve cüz'î garazlarına ve menfaatlerine âlet etmez. Ciddî Sadakata ve samimî İhlâsa muvaffak olarak, Kemalâtı ve hasletleri, o nisbette -derecesine göre- yükselmeğe başlar. İnsaniyeti teâlî eder. Hayat lezzetinde serçe kuşuna yetişmeyen o insan; bütün hayvanat üstünde, Kâinatın en müntehab ve bahtiyar bir misafiri ve Sahib-i Kâinat'ın en mahbub ve makbul bir abdi olmasıdır. Bu netice dahi Risale-i Nur'da hüccetlerle izahına iktifaen kısa kesildi.

Dördüncü bir faidesi ki, insanın hayat-ı içtimaiyesine bakıyor:

Risale-i Nur'dan Dokuzuncu Şua'da beyan edilen o neticenin bir hülâsası şudur:

Nev'-i insanın dörtten birini teşkil eden çocuklar, Âhiret İmanıyla insanca yaşayabilirler ve insaniyetin istidadlarını taşıyabilirler. Yoksa elîm endişeler içinde, kendini uyutturmak ve unutturmak için çocukça oyuncaklarıyla, haylaz bir hayatla yaşayacak. Çünkü her vakit etrafında onun gibi çocukların ölmesiyle onun nazik dimağında ve ileride uzun arzuları taşıyan zaîf Kalbinde ve mukavemetsiz Ruhunda öyle bir tesir yapar ki; hayatı ve aklı o bîçareye âlet-i azab ve işkence edeceği zamanda, Âhiret İmanının Dersiyle, görmemek için oyuncaklar altında onlardan saklandığı o endişeler yerinde, bir sevinç ve genişlik hissederek der: **"Bu kardeşim veya arkadaşım öldü, Cennet'in bir kuşu oldu. Bizden daha iyi keyfeder, gezer. Ve vâlidem öldü, fakat Rahmet-i İlahiye gitti, yine beni Cennet'te kucağına alıp sevecek ve ben de o şefkatli anneciğimi göreceğim."** diye insaniyete lâayık bir tarzda yaşayabilir.

Hem insanın bir rub'unu teşkil eden ihtiyarlar; yakında hayatlarının sönmesine ve toprağa girmelerine ve güzel ve sevimli dünyalarının kapanmasına karşı teselliyi, ancak ve ancak Âhiret İmanında bulabilirler. Yoksa o merhametli muhterem babalar ve fedakâr şefkatli analar, öyle bir vaveylâ-yı ruhî ve bir dağdağa-i kalbî çekeceklerdi ki, dünya onlara me'yusane bir zindan ve hayat işkenceli bir azab olurdu. Fakat Âhiret İmanı onlara der: **"Merak etmeyiniz, Sizin ebedî bir gençliğiniz var, gelecek ve parlak bir hayat ve nihayetsiz bir ömür sizi bekliyor. Ve zayı' ettiğiniz evlâd ve akrabalarınızla sevinçlerle görüşeceksiniz. Ve ettiğiniz bütün iyilikleriniz muhafaza edilmiş, mükâfatlarını göreceksiniz."**

diye, İman-ı Âhret onlara öyle bir teselli ve inşirah verir ki; her birinin yüz ihtiyarlık birden başlarına toplansa onları me'yus etmez.

Nev'-i insanın üçten birisini teşkil eden gençler, hevesatları galeyanda, hissiyata mağlub, cür'etkâr akıllarını her vakit başına almayan o gençler, Âhret İmanını kaybetseler ve Cehennem azabını tahattur etmezlerse; hayat-ı içtimaiyede ehl-i namusun malı ve ırzı ve zaîf ve ihtiyarların rahatı ve haysiyeti tehlikede kalır. Bazı bir dakika lezzeti için bir mes'ud hanenin saadetini mahveder ve bu gibi hapiste dört-beş sene azab çeker, canavar bir hayvan hükmüne geçer.

Eğer İman-ı Âhret onun imdadına gelse, çabuk aklını başına alır. **"Gerçi hükûmet hafiyeleri beni görmüyorlar ve ben onlardan saklanabilirim, fakat Cehennem gibi bir zindanı bulunan bir Padişah-ı Zülcelal'in Melaikeleri beni görüyorlar ve fenalıklarımı kaydediyorlar. Ben başıboş değilim ve vazifedar bir yolcuyum. Ben de onlar gibi ihtiyar ve zaîf olacağım."** diye birden, zulmen tecavüz etmek istediği adamlara karşı bir şefkat, bir hürmet hissetmeye başlar. Bu mananın dahi Risale-i Nur'da bürhanlarıyla izahına iktifaen kısa kesiyoruz. Hem nev'-i beşerin ehemmiyetli bir kısmı, hastalar ve mazlumlardan ve bizim gibi musibetzedeler ve fakirler ve ağır ceza alan mahpuslar; eğer İman-ı Âhret onların imdadına yetişmezse, her vakit hastalığın ihtarıyla gözü önüne gelen ölüm ve intikamını alamadığı ve namusunu elinden kurtaramadığı zalimin mağrurane ihaneti ve büyük musibetlerde boşboşuna malını, evlâdını kaybetmekle gelen elîm me'yusiyeti ve bir-iki dakika veya bir-iki saat keyif yüzünden beş-on sene böyle bir hapis azabını çekmekten gelen kederli sıkıntı, elbette o bîçarelere dünyayı zindan ve hayatı bir işkenceli azaba çevirir. Eğer Âhirete İman imdadlarına yetişse, birden onlar nefes alırlar; sıkıntıları, me'yusiyetleri ve endişeleri ve intikam hiddetleri Derece-i İmanına göre kısmen ve bazan tamamen zâil olur.

Hattâ diyebilirim ki: Benim ve bir kısım Kardeşlerimin bu sebebsiz hapsimizde ve dehşetli musibetimizde, eğer İman-ı Âhret yardım etmese idi, bir gün dayanmak ölüm kadar tesir edib bizi hayattan istifa etmeğe sevkedecekti. Fakat hadsiz şükür olsun, benim canım kadar sevdiğim pek çok Kardeşlerimin bu musibetten gelen elemelerini de çektiğim ve gözüm kadar sevdiğim binler Risale-i Nur Risaleleri ve benim yaldızlı ve süslü ve çok kıymetdar Kitaplarımın ziya'ları

ve ağlamalarından teessüflerini çektiğim ve eskiden beri az bir ihaneti ve tahakkümü kaldıramadığım halde, sizi kasemle temin ederim ki: **İman-ı Bil'Âhiret Nuru ve Kuvveti bana öyle bir Sabır ve Tahammül ve Teselli ve Metanet, belki mücahidane, kârlı bir imtihan Der-sinde daha büyük mükâfatı kazanmak için bir Şevk verdi ki; ben bu Risalenin başında dediğim gibi, kendimi Medrese-i Yusufiye ün-vanına lâîk bir güzel ve hayırlı medresede biliyorum.** Arasına gelen hastalıklar ve ihtiyarlıktan neş'et eden titizlikler olmasa idi, mükemmel ve rahat-ı kalb ile Derslerime daha ziyade çalışacaktım. Her ne ise.. bu makam münasebetiyle saded harici girdi, kusura bakılmasın.

Hem her insanın küçük bir dünyası, belki küçük bir Cenneti dahi kendi hanesidir. Eğer İman-ı Âhiret o hanenin saadetinde hükmetmezse, o aile efradı, herbiri şefkat ve muhabbet ve alâka-darlığı derecesinde elîm endişeler ve azablar çeker. O Cenneti, Cehenneme döner. Veyahut muvakkat eğlenceler ve sefahetlerle aklını tenvim edib uyutur. Deveküşü gibi avcıyı görür, kaçamıyor, uçamıyor. Başını kuma sokar, tâ görünmesin. Başını gaflete sokar, tâ ölüm ve zeval ve firak onu görmesin. Divanece, muvakkat, ibtal-i his nev'in-den bir çare bulur. Çünkü meselâ: Vâlîde Ruhunu feda ettiği evlâdını daima tehlikelere maruz gördükçe titrer. Ve pederini ve kardeşini eksik olmayan belalardan kurtaramayan evlâdlar, daim bir keder, bir korkaklık hisseder. Buna kıyasen, bu dağdağalı kararsız hayat-ı dünyeviyede o mes'ud zannedilen aile hayatı çok cihetlerle saadetini kaybeder ve kısacık bir hayattaki münasebet ve karabet dahi, hakikî sadakatı ve Samimî İhlâsı ve Garazsız bir Hizmeti ve Muhabbeti vermez. Ahlâk o nisbette küçülür, belki sukut eder. Eğer Âhirete İman o haneye girse, birden ışıklandırarak, ortalarındaki münasebet ve şefkat ve karabet ve muhabbet kısacık bir zaman ölçüsüyle değil, belki Dâr-ı Âhirette Saadet-i Ebediyede dahi o münasebetlerin devamı ölçüsüyle samimî hürmet eder, sever, şefkat eder, sadakat eder, kusurlarına bakmaz gibi ahlâk yükseklendir. Hakikî İnsaniyet saadeti o hanede başlar inkişafa.. Bu mana dahi hüccetlerle Risale-i Nur'da beyanına binaen kısa kesildi.

Hem herbir şehir kendi ahalisine geniş bir hanedir. Eğer İman-ı Âhiret o büyük aile efradında hükmetmezse; Güzel Ahlâkın Esasları

olan İhlas, Samimiyet, Fazilet, Hamiyet, Fedakârlık, Rıza-yı İlahî, Sevab-ı Uhrevî yerine garaz, menfaat, sahtekârlık, hodgâmlık, tasannu, riya, rüşvet, aldatmak gibi haller meydan alır. Zahirî asayiş ve insaniyet altında, anarşistlik ve vahşet manaları hükmeder; o hayat-ı şehriye zehirlenir. Çocuklar hay-lazlığa, gençler sarhoşluğa, kavîler zulme, ihtiyarlar ağlamağa başlarlar.

Buna kıyasen, memleket dahi bir hanedir ve vatan dahi bir millî ailenin hanesidir. Eğer İman-ı Âhiret bu geniş hanelerde hükmetse, birden Samimî Hürmet ve Ciddî Merhamet ve Rüşvetsiz Muhabbet ve Muavenet ve Hilesiz Hizmet ve Muaşeret ve Riyasız İhsan ve Fazilet ve Enaniyetsiz Büyüklük ve Meziyet o hayatta inkişafa başlarlar.

Cocuklara der: "Cennet var, haylazlığı bırak." Kur'an Dersiyle temkin verir.

Gençlere der: "Cehennem var, sarhoşluğu bırak." Akli başlarına getirir.

Zalime der: "Şiddetli azab var, tokat yiyeceksin." Adaletle başını eğdirir.

İhtiyarlara der: "Senin elinden çıkmış bütün saadetlerinden çok yüksek ve daimî bir Uhrevî Saadet ve taze, bâki bir gençlik seni bekliyorlar. Onları kazanmağa çalış." Ağlamasını gülmeye çevirir.

Bunlara kıyasen cüz'î ve küllî herbir taifede hüsn-ü tesirini gösterir, ışıklandırır. Nev'-i beşerin hayat-ı içtimaiyesiyle alâkadar olan içtimaiyyun ve ahlâkiyyunların kulakları çınlasın!.. İşte İman-ı Âhiretin binler faidelerinden işaret ettiğimiz beş-altı nümunelerine sairleri kıyas edilse kat'î anlaşılır ki; **iki cihanın ve iki hayatın medar-ı saadeti yalnız İmandır.**

Risale-i Nur'da Yirmisekizinci Söz'de ve başka Risalelerinde, Haşrin cismaniyeti cihetinde gelen zaîf şühelere kuvvetli cevaplarına iktifaen burada yalnız bir kısa işaretle deriz ki: Esmâ-i İlahiyyenin en cem'iyetli âyinesi cismaniyettedir. Ve Hilkat-ı Kâinattaki Makasıd-ı İlahiyyenin en zengini ve faal merkezi cismaniyettedir. Ve İhsanat-ı Rab-baniyyenin en çok çeşitleri ve rengârenkleri cismaniyettedir. Ve beşerin ihtiyacat dilleriyle Hâlık'ına karşı Dualarının ve teşekküratının en kesretli tohumları yine cismaniyettedir. Maneviyat ve Ruhaniyat Âlemlerinin en mütenevvi çekirdekleri yine cismaniyettedir.

Bunlara kıyasen, yüzer küllî Hakikatlar cismaniyette temerküz ettiğiinden, Hâlık-ı Hakîm zemin yüzünde cismaniyeti çoğaltmak ve mezkûr Hakikatlere mazhar eylemek için öyle sür'atli ve dehşetli bir faaliyetle kafiye kafiye arkasına mevcudata vücud giydirmek, o meşhure gönderir. Sonra onları terhis eder, başkalarını gönderir. Mütemadiyen Kâinat fabrikasını işlettirir. Cismanî mahsulâtı dokuyup, zeminî Âhirete ve Cennet'e bir fidanlık bahçesi hükmüne getirir. Hattâ insanın cismanî midelerini memnun etmek için, o midenin hal diliyle bekasına dair Duasını kemal-i ehemmiyetle dinleyip kabul ederek fiilen cevap vermek için, hadsiz ve hesabsız ve yüzbinler tarzlarda ve binler çeşit çeşit lezzetlerde gayet san'atlı taamları ve gayet kıymetli nimetleri cismaniyete ihzar etmek, bedahetle ve şeksiz gösterir ki; **Dâr-ı Âhirette Cennet'in en çok ve en mütenevvi' lezzetleri cismanîdir. Ve Saadet-i Ebediyenin en ehemmiyetli ve herkesin istediği ve ünsiyet ettiği nimetleri cismanîdir.**

Acaba hiçbir cihet-i ihtimali ve imkânı var mı ki; bu âdi midenin hal diliyle Beka Duasını kabul edib nihayetsiz Mu'cizatlı maddî taamlar ile onu minnetdar ederek, her vakit tesadüfsüz, kasdî olarak fiilen cevap veren bir Kadîr-i Rahîm, bir Alîm-i Kerim, Kâinatın en ehemmiyetli neticesi ve Arzın Halifesi ve o Hâlık'ın Güzidesi ve perestîşkârı olan nev-i insanın insaniyet mide-i kübrası ile küllî ve yüksek ve daima arzu ettiği ve ünsiyet ettiği ve fitraten istediği cismanî lezzetleri, Dâr-ı Bekada verilmesine dair hadsiz umumî Duaları kabul olmasın ve Haşr-i Cismanî ile fiilen cevap verilmesin; onu ebedî minnetdar etmesin. Âdeta sineğin sesini işitsin, gök gürültüsünü işitmesin. Ve âdi bir neferin kemal-i ehemmiyetle techizatına baksın; orduya hiç bakmasın, ehemmiyet vermesin. Bu yüz derece muhal ve bâtıldır. Evet

وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ

Âyetinin Sarahat-ı Kat'îyyesiyle: İnsan, en ziyade ünsiyet ettiği ve dünyada nümunesini tatmış olduğu cismanî lezzetleri Cennet'e lâyık bir tarzda görececek, tadacak. **Ve lisan, göz ve kulak gibi a'zaların ettikleri hâlis şükürler ve hususî ibadetlerin mükâfatları, o uzuvlara mahsus cismanî lezzetler ile verilecektir.** Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan o derece cismanî lezzetleri sarîh bir surette beyan eder ki, başka teviller ile manayı zahîrîyi kabul etmemek, imkân haricindedir.

İşte İman-ı Âhiretin meyveleri ve neticeleri gösteriyorlar ki; nasıl-

ki a'za-yı insanîden midenin Hakikatı ve ihtiyacı, taamların vücuduna kat'î delalet eder; öyle de: İnsanın Hakikatı ve Kemalâtı ve fitrî ihtiyacı ve ebedî arzuları ve İman-ı Âhiretin mezkûr netice ve faidelerini isteyen Hakikatları ve istidadları daha kat'î olarak Âhirete ve Cennet'e ve cismanî bâki lezzetlere delalet ve tahakkuklarına şهادet ettiğı gibi, bu Kâinatın Hakikat-ı Kemalâtı ve manidar tek-vinî Âyatı ve insaniyetin mezkûr Hakikatlar ile alâkadar bütün Hakikatları, Dâr-ı Âhiretin vücuduna ve tahakkukuna ve Haşrin gelmesine ve Cennet ve Cehennem'in açılmasına delalet ve şهادet ettiklerini, Risale-i Nur eczaları ve bilhassa Onuncu ve Yirmisekizinci (İki Makamı), Yirmi-dokuzuncu Sözler ve Dokuzuncu Şua ve Münacat Risaleleri hüccetlerle, parlak ve şübhe bırakmaz bir tarzda isbat etmişler. Onlara havale ederek bu uzun kıssayı kısa kesiyoruz. Cehennem'e dair Beyanat-ı Kur'aniye o kadar vâzıh ve zahirdir ki başka izahata ihtiyaç bırakmamış. Yalnız bir-iki zaîf şübheyi izale edecek iki-üç nükteyi, -tafsilini Risale-i Nur'a havale edib, gayet kısa bir hülâsasını- beyan edeceğiz.

Birinci Nükte: Cehennem fikri, geçmiş İman meyvelerinin lezzetlerini korkusuyla kaçırmıyor. Çünkü hadsiz Rahmet-i Rabbaniye o korkan adama der: Bana gel, tövbe kapısıyla gir. Tâ Cehennem'in vücudu değıl korkutmak, belki sana Cennet'in lezzetlerini tam bildirsin ve senin ve hukuklarına tecavüz edilen hadsiz mahlukatın intikamlarını alsın, sizi keyiflendsin. Eğer sen dalalette boğılup çıkamıyorsan yine Cehennem'in vücudu, bin derece i'dam-ı ebedîden hayırlıdır ve kâfirlere de bir nevi merhamettir. Çünkü insan hattâ yavrulu hayvanat dahi, akrabasının ve evlâdının ve ahbabının lezzetleriyle ve saadetleriyle lezzetlenir, bir cihette mes'ud olur. Şu halde sen ey mülhid, dalaletin itibariyle ya i'dam-ı ebedî ile ademe düşeceksin veya Cehennem'e gireceksin! Şerr-i mahz olan adem ise, senin bütün sevdiklerin ve saadetleriyle memnun ve bir derece mes'ud olduğıun umum akraba ve asl ve neslin seninle beraber i'dam olmasından, binler derece Cehennem'den ziyade senin Ruhunu ve Kalbini ve mahiyet-i insaniyeni yandırır. Çünkü Cehennem olmazsa, Cennet de olmaz. Herşey senin küfrün ile ademe düşer. Eğer sen Cehennem'e girsen, Vücut Dairesinde kalsan, senin sevdiklerin ve akrabaların ya Cennet'te mes'ud veya vücut dairelerinde bir cihette merhametlere mazhar olurlar. Demek herhalde Cehennem'in vücuduna tarafdar olmak sana lâzımdır. Cehennem aleyhinde bulunmak,

ademe tarafdar olmaktadır ki, hadsiz dostlarının saadetlerinin hiç olmasına tarafdarlıktır. Evet Cehennem ise, Hayr-ı Mahz olan Daire-i Vücudun Hâkim-i Zülcelalinin hakîmane ve âdilane bir hapishane Vazifesini gören dehşetli ve celalli bir mevcud ülkesidir. Hapishane Vazifesini de görmekle beraber, başka pek çok Vazifeleri var. Ve pek çok Hikmetleri ve Âlem-i Bekaya aid Hizmetleri var. Ve Zebani gibi pek çok zihayatın celaldarane meskenleridir.

İkinci Nükte: Cehennem'in vücudu ve şiddetli azabı, Hadsiz Rahmete ve Hakikî Adalet ve İsrafsız, Mizanlı Hikmete zıddiyeti yoktur. Belki Rahmet ve Adalet ve Hikmet, onun vücudunu isterler. Çünkü **nasıl bin masumların hukukunu çiğneyen bir zalimi cezalandırmak ve yüz mazlum hayvanları parçalayan bir canavarı öldürmek, Adalet içinde mazlumlara bin Rahmettir. Ve o zalimi afvetmek ve canavarı serbest bırakmak, bir tek yolsuz merhamete mukabil yüzer bîçarelere yüzer merhametsizliktir.** Aynen öyle de; Cehennem hapsine girenlerden olan kâfir-i mutlak, küfrüyle hem Esmâ-i İlahiyenin hukukuna inkâr ile tecavüz, hem o Esmaya şehadet eden mevcudatın şehadetlerini tekzip ile hukuklarına tecavüz ve mahlukatın o Esmaya karşı tesbihkârane yüksek Vazifelerini inkâr etmekle hukuklarına tecavüz ve Kâinatın gaye-i hilkatı ve bir sebep-i vücudu ve Bekası olan Tezahür-ü Rububiyet-i İlahiyeye karşı ubudiyetlerle mukabelelerini ve âyinedarlıklarını tekzip ile hukukuna bir nevi tecavüz ettiği haysiyetiyle öyle azîm bir cinayet, bir zulümdür ki afva kabiliyeti kalmaz.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ Âyetinin tehdidine müstehak olur.

Onu Cehennem'e atmamak, bir yersiz merhamete mukabil, hukuklarına taarruz edilen hadsiz davacılara hadsiz merhametsizlikler olur. İşte o davacılar Cehennem'in vücudunu istedikleri gibi, İzzet-i Celal ve Azamet-i Kemal dahi kat'î isterler.

Evet nasıl bir serseri âsi ve raiyete tecavüz eden bir adam, oranın izzetli hâkimine dese: "**Beni hapse atamazsın ve yapamazsın.**" diye izzetine dokunsa, elbette o şehirde hapis olmasa da o edebsiz için bir hapis yapacak, onu içine atacaktır. Aynen öyle de; kâfir-i mutlak, küfrüyle İzzet-i Celaline şiddetle dokunuyor. Ve Azamet-i Kudretine inkâr ile dokunduruyor. Ve Kemal-i Rububiyetine tecavüzüyle ilişiyor. Elbette Cehennem'in pek çok Vazifeleri için pek çok esbab-ı mûcibesini ve vücudunun hikmetleri

olmasa da, öyle kâfirler için bir Cehennem'i halketmek ve onları içine atmak, o İzzet ve Celalin Şe'nidir.

Hem mahiyet-i küfür dahi Cehennem'i bildirir. Evet nasılkı İmanın mahiyeti eğer tecessüm etse, lezzetleriyle bir Cennet-i hususiye şekline girebilir ve Cennet'ten bu noktadan gizli haber verir. Aynen öyle de: Risale-i Nur'da delilleriyle isbat ve baştaki mes'elelerde dahi işaret edilmiş ki; küfrün ve bilhassa küfr-ü mutlakın ve nifakın ve irtidadın öyle karanlıklı ve dehşetli elemeleri ve manevî azabları var; eğer tecessüm etse, o mürted adama bir hususî cehennem olur. Ve büyük Cehennem'den bu cihette gizli haber verir. Ve bu fidanlık dünya mezraasındaki Hakikatçikler Âhirette sünbüller vermesi noktasından, bu zehirli çekirdek, o zakkum ağacına işaret eder. **"Ben onun bir mâyesiyim."** der. **"Ve beni kalbinde taşıyan bedbaht için o zakkum ağacının bir hususî nümunesi, benim meyvem olur."**

Madem küfür hadsiz hukuka bir tecavüzdür... elbette hadsiz bir cinayettir. Öyle ise hadsiz bir azaba müstehak eder. Madem bir dakika katl, onbeş sene cezada (sekiz milyona yakın dakikada) hapis azabını çekmesini adalet-i beşeriye kabul edib maslahata ve hukuk-u âmmeye muvafık görür. Elbette bir küfür bin katl kadar olması cihetiyle, bir dakika küfr-ü mutlak, sekiz milyara yakın dakikalarda azab çekmesi, o kanun-u adalete muvafık geliyor. Bir sene ömrünü o küfürde geçiren, iki trilyon sekizyüzseksen milyara yakın dakikada azaba müstehak ve

خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا sırrına mazhar olur. Her ne ise...

Kur'an-ı Hakîm'in Cennet ve Cehennem hakkındaki mu'cizane izahatı ve Kur'an'ın Tefsiri ve ondan gelen Risale-i Nur'un Cennet ve Cehennem'in vücudlarına dair hüccetleri, daha başka beyana ihtiyaç bırakmamışlar.

**وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ
هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۖ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ
جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ۖ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا**

gibi pek çok Âyetlerin ve başta Resul-i Ekrem (A.S.M.) ve umum Peygamberler ve Ehl-i Hakikatın, her vakit Dualarında, en ziyade

أَجْرُ نَامِنِ النَّارِ ❖ نَجِّنَا مِنَ النَّارِ ❖ خَلِّصْنَا مِنَ النَّارِ

ve Vahy ve Şuhuda binaen onlarca kat'iyet kesbeden **Cehennem'den bizi hifzeyle** demeleri gösteriyor ki; nev'-i beşerin en büyük mes'elesi Cehennem'den kurtulmaktır. Ve Kâinatın pekçok ehemmiyetli ve muazzam ve dehşetli bir Hakikatı Cehennem'dir ki; bir kısım o Ehl-i Şuhud ve Keşif ve Tahkik onu müşahade eder. Ve bir kısmı tereşşuhatını ve gölgelerini görür, dehşetinden feryad ederler. "**Bizi ondan kurtar**" derler.

Evet bu Kâinatta hayır-şer, lezzet-elem, ziya-zulmet, hararet-bürudet, güzellik-çirkinlik, hidayet-dalalet birbirine karşı gelmesi ve içine girmesi, pek büyük bir Hikmet içindir. Çünkü şer olmazsa, hayır bilinmez. Elem olmazsa, lezzet anlaşılmaz. Zulmetsiz ziya, ehemmiyeti olmaz. Soğukla, hararetin dereceleri tahakkuk eder. Çirkinlik ile, hüsnün tek bir Hakikatı, bin Hakikat ve binler çeşit hüsn mertebeleri vücud bulur. Cehennem'siz Cennet'in pek çok lezzetleri gizli kalır. Bunlara kıyasen, herşey bir cihette zıddıyla bilinebilir. Ve birtek Hakikatı, sünbül verip çok Hakikatlar olur. **Madem bu karışık mevcudat dâr-ı fâni-den Dâr-ı Bekaya akıp gidiyor; elbette nasılkı hayır, lezzet, ışık, güzellik, İman gibi şeyler Cennet'e akar. Öyle de şer, elem, karanlık, çirkinlik, küfür gibi zararlı maddeler Cehennem'e yağar. Ve bu mütemadiyen çalkanan Kâinatın selleri o iki havuza girer, durur.** Kerametli Yirmidoku-zuncu Söz'ün âhirindeki remizli nüktelerine havale ederek kısa kesiyoruz.

Ey bu Medrese-i Yusufiye benim Ders arkadaşlarım! Bu dehşetli haps-i ebedîden kurtulmanın kolayı, çaresi; bu dünyevî hapsimizden istifade ederek elimiz mecburiyetle yetişmeyen çok günahlardan kurtulduğumuzla beraber, eski günahlardan tövbe edip Farzlarımızı eda ederek herbir saat bu hapisteki ömrümüzü bir gün ibadet hükmüne getirmekle o ebedî hapisten necatımız ve o nurani Cennet'e girmemiz için en iyi bir fırsattır. Bu fırsatı kaçırırsak, dünyamız ağıladığı gibi Âhiretimiz dahi ağılayacak.

خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ tokadını yiyeceğiz.

Bu makam yazıldığı zaman Kurban Bayramı geldi.

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ ler ile nev'-i beşerin beşten birisine, üçyüz milyon insanlara birden **اللَّهُ أَكْبَرُ** dedirmesi; koca küre-i arz, büyüklüğü nisbetinde o **اللَّهُ أَكْبَرُ** Kelime-i Kudsiyesini Semavattaki seyyarat arkadaşlarına işittiriyor gibi, yirmibinden ziyade Hacıların Arafat'ta ve İd'de beraber birden **اللَّهُ أَكْبَرُ** demeleri, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın binüçyüz sene evvel Âl ve Sahabeleriyle söylediği ve emrettiği **اللَّهُ أَكْبَرُ** Kelâmının bir nevi Aks-i Sadâsı olar ak Rububiyet-i İlahiyenin **رَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَالَمِينَ** Azamet-i Ünvanıyla Küllî Tecellisine karşı geniş ve küllî bir Ubudiyetle bir mukabeledir, diye tahayyül ve hiss ve kanaat ettim.

Sonra, acaba bu Kelâm-ı Kudsînin bizim mes'elemizle dahi münasebeti var mı diye tahattur ettim. Birden hatıra geldi ki, başta bu Kelâm olarak sair Bâkiyat-ı Sâlihât ünvanını taşıyan **سُبْحَانَ اللَّهِ** ve **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** gibi Şeairden çok Kelâmlar cüz'î ve küllî mes'elemizi ihtar ve tahakkukuna işaret ederler.

Meselâ **اللَّهُ أَكْبَرُ** in bir vech-i manası, **Cenab-ı Hakk'ın Kudreti ve İlmi herşeyin fevkinde büyüktür, hiçbir şey Daire-i İlmin-den çıkamaz, Tasarruf-u Kudretinden kaçamaz ve kurtulamaz. Ve korktuğumuz en büyük şeylerden daha büyüktür. Demek Haşri getirmekten ve bizi ademden kurtarmaktan ve Saadet-i Ebediyeyi vermekten daha büyüktür.** Her acib ve tavr-ı aklın haricindeki herşeyden daha

büyüktür ki, مَا خَلَقَكُمْ وَلَا يَبْعَثُكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةً

Âyetinin sarahat-ı kat'ıyyesi ile nev'-i beşerin Haşri ve Neşri, birtek nefsin icadı kadar O Kudrete kolay gelir. Bu mana itibariyledir ki, darb-ı mesel hükmünde büyük musibetlere ve büyük maksadlara karşı, herkes "Allah büyüktür, Allah büyüktür" der.. kendine teselli ve kuvvet ve Nokta-i İstinad yapar.

Evet nasılki Dokuzuncu Söz'de, bu Kelime iki arkadaşıyla bütün ibadatin fihristesi olan Namazın çekirdekleri ve hülâsaları ve içinde ve Tesbihatında tekrar ile Namazın manasını takviye için

سُبْحَانَ اللَّهِ ۞ الْحَمْدُ لِلَّهِ ۞ اللَّهُ أَكْبَرُ

üç muazzam Hakikatlara ve insanın Kâinatta gördüğü medar-ı hayret, medar-ı şükran ve medar-ı azamet ve kibriya, acib ve güzel ve büyük, pekçok fevkalâde şeylerden aldığı hayret ve lezzet ve heybetten neş'et eden suallerine pek kuvvetli cevap verdiği gibi, Onaltıncı Söz'ün âhîrinde izah edilen şu: Nasıl bir nefer, bayramda bir müşir ile beraber huzur-u padişaha girer; sair vakitte, zabîtinin makamı ile onu tanır. Aynen öyle de; her adam hacda bir derece

Veliler gibi Cenab-ı Hakk'ı رَبُّ الْأَرْضِ وَ رَبُّ الْعَالَمِينَ Ünvanı ile tanımağa başlar.

Ve o Kibriya Mertebeleri Kalbine açıldıkça, Ruhunu istila eden mükerrer ve hararetili hayret suallerine yine اللَّهُ أَكْبَرُ tekrarıyla

umumuna cevap verdiği misillü; Onüçüncü Lem'a'nın âhîrinde izahı bulunan ki, şeytanların en ehemmiyetli desiselerini köküyle kesip

cevab-ı kat'î veren yine اللَّهُ أَكْبَرُ olduğu gibi; bizim Âhîret hakkındaki sualimize de kısa fakat kuvvetli cevap verdiği misillü,

الْحَمْدُ لِلَّهِ

Cümlesi dahi Haşri ihtar edib ister. Bize der: "Manam Âhîretsiz olmaz. Çünkü, ezelden ebede kadar her kimden ve her kime karşı bütün hamd ve şükür Ona mahsustur, ifade ettiğimden, bütün nimetlerin

başı ve nimetleri hakikî nimet yapan ve bütün zîşuuru ademin hadsiz musibetlerinden kurtaran, yalnız Saadet-i Ebediye olabilir. Ve benim o küllî manama mukabele eder."

Evet her Mü'min Namazlardan sonra, her gün hiç olmazsa yüzelliden ziyade **الْحَمْدُ لِلَّهِ الْحَمْدُ لِلَّهِ** şer'an demesi ve manası da **ezeld en ebede kadar bir hadsiz geniş Hamd ve Şükrü ifade etmesi, ancak ve ancak Saadet-i Ebediyenin ve Cennet'in peşin bir fiatı ve muaccel bir bahasıdır. Ve dünyanın kısa ve fâni elemlemlerle âlûde olan nimetlerine münhasır olmaz ve mahsus değil ve onlara da ebedî nimetlere vesile olmaları cihetiyle bakar, şükreder.**

سُبْحَانَ اللَّهِ Kelime-i Kudsiyesi ise, Cenab-ı Hakk'ı şerikten,

kusurdan, noksanıyetten, zulümden, aczden, merhametsizlikten, ihtiyaçtan ve aldatmaktan ve Kemal ve Cemal ve Celaline muhalif olan bütün kusurattan takdis ve tenzih etmek manasıyla, Saadet-i Ebediyeyi ve Celal ve Cemal ve Kemal-i Saltanatının haşmetine medar olan Dâr-ı Âhireti ve ondaki Cennet'i ihtar edib delalet ve işaret eder. Yoksa sâbıkan isbat edildiği gibi, Saadet-i Ebediye olmazsa hem Saltanatı, hem Kemali, hem Celal, hem Cemal, hem Rahmeti, kusur ve noksan lekele-riyle lekedar olurlar.

İşte bu üç Kudsî Kelimeler gibi, **بِسْمِ اللَّهِ** ve **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** ve sair

Kelimat-ı Mübareke, herbiri Erkân-ı İmaniye'nin birer çekirdeği ve bu zamanda keşfedilen et hülâsası ve şeker hülâsası gibi, hem Erkân-ı İmaniye'nin hem Kur'an Hakikatlarının hülâsaları ve bu üçü Namazın çekirdekleri oldukları gibi, Kur'anın dahi çekirdekleri ve parlak bir kısım Surelerin başlarında pırlanta gibi görünmeleri ve çok Sünuhatı Tesbihatta başlayan Risale-i Nur'un dahi hakikî madenleri ve esasları ve Hakikatlarının çekirdekleridirler. Ve Velayet-i Ahmediye ve Ubudiyet-i Muhammediye (Aleyhissalâtu Vesselâm) cihetinde, öyle bir Daire-i Zikirde, Namazdan sonraki Tesbihatta bir Tarîkat-ı Muhammediye'nin (A.S.M.) Virdidirler ki, her Namaz vaktinde yüz milyondan ziyade Mü'minler beraber, o Halka-i Kübra-yı Zikirde, ellerinde tesbihler,

سُبْحَانَ اللَّهِ

otuzüç, **الْحَمْدُ لِلَّهِ** otuzüç, **اللَّهُ أَكْبَرُ** otuzüç defa da tekrar ederler.

İşte böyle gayet muhteşem bir Halka-i Zikirde, sâbıkan beyan ettiğimiz gibi hem Kur'an'ın, hem İmanın, hem Namazın hülâsaları ve çekirdekleri olan o üç Kelime-i Mübarekeyi Namazdan sonra otuzüçer defa okumak ne kadar kıymetdar ve sevablı olduğunu elbette anladınız.

Bu Risalenin başında Birinci Mes'elesi Namaza dair güzel bir Ders olduğu gibi hiç düşünmediğim halde, âdeta ihtiyarsız olarak, onun âhiri de Namaz Tesbihatına dair ehemmiyetli bir Ders oldu.

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَىٰ أَنْعَامِهِ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

* * *

Dokuzuncu Mes'ele

أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلُّ أَمَّنٍ بِاللَّهِ
وَمَلِئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا تَفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ

ilâ âhir-il Âye...

Bu Âyet-i Ecma ve A'lâ ve Ekber'in bir küllî ve uzun nüktesini beyan etmeğe, bir dehşetli manevî sual ve bir azametli ve İlahî bir nimetin inkişafından neş'et eden bir hal sebebiyet verdiler. Şöyle ki: Manen Ruha geldi; neden bir Cüz'-ü Hakikat-ı İmaniyeyi inkâr eden kâfir olur ve kabul etmeyen Müslüman olmaz? Halbuki Allah ve Âhi-rette İman bir güneş gibi o karanlığı izale etmek lâzım geliyor. Hem neden bir Rükün ve Hakikat-ı İmaniyeyi inkâr eden mürted olur, küfr-ü mutlaka düşer ve kabul etmeyen İslâmiyetten çıkar? Halbuki sair Erkân-ı İmaniyeye İmanı varsa, onu küfr-ü mutlakdan kurtarmak lâzım geliyor?

Elcevab: İman altı rüknünden çıkan öyle bir Vahdanî Hakikattır ki, tefrik kabul etmez. Ve öyle bir küllîdir ki, tecezzi kaldırmaz. Ve öyle bir külldür ki kabil-i inkısam olmazlar. Çünkü herbir Rükün-ü İmanî, kendini isbat eden hüccetleriyle sair Erkân-ı İmaniyeyi isbat eder. Herbiri herbirisine gayet kuvvetli bir **Hüccet-i A'zam olur**. Öyle ise bütün Erkânı, bütün delilleriyle sarsmayan bir fikr-i bâtil, Hakikat nazarında bir tek Rükünü, belki bir Hakikatı ibtal edib inkâr edemez. Belki adem-i kabul perdesi altında gözünü kapamakla, bir küfr-ü inadî yapabilir. Gitgide küfr-ü mutlaka düşer, insaniyeti mahvolur. Hem maddî, hem manevî Cehennem'e gider.

İşte biz bu makamda, gayet muhtasar işaretlerle ve Meyve Risalesi'nde Haşrin isbatında, sair Erkân-ı İmaniye Haşri de isbat ettiklerini kısacık hülâsalarla beyanı gibi, bu makamda dahi mücmel fezleke ve muhtasar hülâsalarla -Cenab-ı Hakk'ın İnayetiyle- bu Nükte-i A'zam **Altı Nuktada** beyan edilecek.

BİRİNCİ NOKTA: İman-ı Billah, kendi hüccetleriyle hem sair rükünlerini, hem İman-ı Bil'Âhireti isbat eder ki; Meyve Risalesi'nin Yedinci Mes'elesinde güzelce göstermiş. Evet bu hadsiz Kâinatı bir saray, bir şehir, bir memleket gibi bütün levazımı ile idare eden ve mizan ve intizam dairesinde çeviren ve Hikmetlerle değiştiren ve zerratı ve seyyaratı ve sinekleri ve yıldızları birer muntazam ordu gibi beraber techiz ve idare eden ve Emir ve İradesi dairesinde mütemadiyen bir ulvî manevra içinde talim ve tavzifatla faaliyete ve seyr ü cevelana ve ubudiyetkârane bir resm-i küşada ve seyahata getiren Ezelî ve Bâki bir Saltanat-ı Rububiyet ve Ebedî ve Daimî bir Hâkimiyet-i Uluhiyet, hiç mümkün müdür ve hiç akıl kabul eder mi ve hiçbir ihtimal var mı ki, o Ebedî ve Sermedî ve Bâki ve Daimî Saltanatın Bâki bir Makarrı ve Daimî bir Medarı ve Sermedî bir Mazharı olan Dâr-ı Âhiret olmasın? Bin defa hâşâ!..

Demek Cenab-ı Hakk'ın Saltanat-ı Rububiyeti ve -Yedinci Mes'ele'de beyan edildiği gibi- ekser İsimleri ve Vücub-u Vücudunun hüccetleri, Âhirete şehadet ederler ve isterler. Ve bu Kutb-u İmanî ne kadar kuvvetli bir Nokta-i İstinadı var.. gör, bil, görür gibi inan.

Hem nasıl İman-ı Billah Âhiresiz olmaz, öyle de, Onuncu Söz'de kısa işaretlerle beyan edildiği gibi, hiçbir cihette mümkün müdür ve hiç akıl kabul eder mi ki; Uluhiyet ve Mabudiyetin tezahürü için bu Kâinatı öyle bir mücessem Kitab-ı Samedanî ki, her sahifesi bir Kitab kadar ve her satırı bir sahife kadar manaları ifade eder ve öyle cismanî bir Kur'an-ı Sübhanî ki, herbir Âyet-i Tekviniyesi ve herbir kelimesi, hattâ herbir noktası, herbir harfı birer Mu'cize hükmündedir. Ve öyle muhteşem ve içi hadsiz Âyatla ve manidar nakışlarla tezyin edilmiş bir Mescid-i Rahmanîdir ki; herbir köşesinde bir taife, bir nev'i ibadet-i fitriye ile iştigal eder bir şekilde halkeden bir Allah, bir Mabud-u Bilhak, o Kitab-ı Kebirin manalarını Ders verecek Üstadları ve o Kur'an-ı Samedanî'nin Âyetlerini Tefsir edecek Müfessirleri Elçi olarak göndermesin.. Ve o Mescid-i Ekberde hadsiz tarzlarda

ibadet edenlere imamları tayin etmesin.. ve o Üstâdlara ve Müfes-sirlere ve İmamlara Fermanları vermesin... Hâşâ, yüzbin hâşâ!..

Hem Cemal-i Rahmetini ve Hüsn-ü Şefkatini ve Kemal-i Rububiyetini zîşuurlara göstermek ve onları Şükre ve Hamde sevk etmek için bu Kâinatı öyle bir ziyafetgâh ve bir teşhîrgâh ve öyle bir seyrangâh ki; hadsiz çeşit çeşit, leziz nimetler ve gayet antika, hadsiz hârika san'atlar içinde dizilmiş bir tarzda halkeden bir Sâni'-i Rahîm ve Kerim hiç mümkün müdür ve hiç akıl kabul eder mi ki; o ziyafetgâhtaki zîşuur mahluklar ile konuşmasın ve onlara o nimetlere mukabil Elçileri vasıtasıyla Vazife-i Teşekkürîyeyi ve Tezahür-ü Rahmetine ve sevdirmesine karşı Vazife-i Ubudiyeti bildirmesin. Hâşâ, binler hâşâ!..

Hem hiç mümkün müdür bir sâni' san'atını sever, beğendirmek ister; hattâ ağızların bin çeşit zevklerini nazara alması delaletiyle, takdir ve tahsinlerle karşılanmak arzu eder ve herbir san'atıyla kendini hem tanıttırmak, hem sevdirmek, hem bir çeşit manevî Cemalini göstermek ister bir tarzda bu Kâinatı antika san'atlarla süslendirdiği halde, Kâinattaki zîhayatın Kumandanları olan insanlara onların Büyüklerinden bir kısmı ile konuşup Elçi olarak göndermesin? Güzel san'atları takdîrsiz ve fevkalâde Hüsn-ü Esması tahsinsiz ve tanıttırması ve sevdirmesi mukabelesiz kalsın... Hâşâ, yüzbin hâşâ!..

Hem bütün zîhayatın ihtiyacat-ı fitriyeleri için Dualarına ve hal dili ile edilen bütün ilticalara ve arzulara, vakti vaktine, Kasd ve İhtiyar ve İradeyi gösterir bir tarzda hadsiz İn'amlarıyla ve nihayetsiz İhsanıyla fiilen ve halen sarîh bir surette konuşan bir Mütakellim-i Alîm; hiç mümkün müdür, hiç akıl kabul eder mi, en cüz'î bir zîhayat ile fiilen ve halen konuşsun ve tam derdine derman yetiştiren İhsanıyla derdini dinlesin ve ihtiyacını görsün ve bilsin ve bütün Kâinatın en müntehab neticesi ve arzın Halifesi ve ekser mahlukat-ı arziyenin Kumandanları olan insanların manevî Reisleri ile görüşmesin? Onlarla, belki her zîhayat ile fiilen ve halen konuştuğu gibi, onlar ile kavlen ve kelâmen konuşmasın ve onlara Fermanları ve Suhuf ve Kitapları göndermesin? Hâşâ!.. hadsiz hâşâ!..

Demek İman-ı Billah, kat'iyyetiyle ve hadsiz hüccetleriyle

وَبِكْتِهٖ وَرُسُلِهٖ yani Peygamberlere ve Mukaddes Kitablara İmanı isbat eder.

Hem hiç bir cihet-i imkânı var mı ve hiç akıl kabul eder mi ki; bütün masnuatıyla kendini tanıttırana ve sevdirene ve teşekküratı fiilen ve halen isteyene mukabil; Kâinatı velveleye veren Hakikat-ı Kur'aniye ile zülcelal O San'atkârı ekmel bir tarzda tanıyıp ve tanıttırıp ve sevip ve sevdirep ve teşekkür edip ve ettirip ve

سُبْحَانَ اللَّهِ الْحَمْدُ لِلَّهِ اللَّهُ أَكْبَرُ ler ile küre-i arzı Semavata işittirecek

derecede konuşturup ve kara ve denizleri cezbeye getirecek bir vaziyetle, bin üçyüz sene zarfında nev'-i beşerin kemmiyeten beşten birisini ve keyfiyeten ve insaniyeten yarısını arkasına alıp o Hâlık'ın bütün Tezahür-ü Rububiyetine geniş ve küllî bir ubudiyetle mukabele eden ve bütün Makasîd-ı İlahiyesine karşı Kur'anın Sureleriyle Kâinata ve asırlara bağırarak, Ders veren, Dellâllık eden ve nev'-i insanın şerefini ve kıymetini ve vazifesini gösteren ve bin Mu'cizatıyla tasdik edilen Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâm, en müntehab Mahluku ve en mükemmel Elçisi ve en büyük Resulü olmasın! Hâşâ ve kellâ! Yüzbin defa hâşâ!.. Demek

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ Hakikatı, bütün hüccetleriyle

أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ Hakikatını isbat eder.

Hem hiç imkân var mı ki; bu Kâinatın Sâni'i, mahlukatını yüzbin diller ile birbiriyle konuştursun ve onların konuşmalarını işitsin ve bilsin ve kendisi konuşmasın. Hâşâ!..

Hem hiç akıl kabul eder mi ki; Kâinattaki Makasîd-ı İlahiyesini bir Ferman ile bildirmesin. Ve Muammasını açacak ve mahlukat ne yerden geliyorlar ve ne yere gidecekler ve ne için böyle katile katile arkasında buraya gelip bir parça durup geçiyorlar, diye üç dehşetli sual-i umumîye hakikî cevap verecek Kur'an gibi bir Kitabı göndermesin. Hâşâ!..

Hem hiç mümkün müdür ki; onüç asrı ışıktandıran ve her saatte yüz milyon lisanlarda Kemal-i Hürmetle gezen ve milyonlar Hâfızların Kalblerinde Kudsiyetiyle yazılan ve nev'-i beşerin keyfiyeten kısm-ı a'zamını kanunlarıyla idare eden ve nefislerini ve Ruhlarını ve Kalblerini ve Akıllarını Terbiye ve Tezkiye ve Tasfiye ve Talim eden ve Risale-i Nur'da kırk vech-i i'cazı isbat edilen ve kırk taife ve tabaka-i nâsa

ve herbir tabakaya karşı bir nevi i'cazını gösterdiği Kerametli ve Hârikalı Ondokuzuncu Mektub'da beyan olunan ve Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm bin Mu'cizatıyla onun bir Mu'cizesi olarak Hak Kelâmullah olduğu kat'î isbat edilen Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan hiçbir cihette imkânı var mı ki, o Mütেকellim-i Ezelî ve o Sâni'-i Sermedî'nin Kelâmı ve Fermanı olmasın! Hâşâ, yüzbin defa hâşâ ve kellâ!..

Demek İman-ı Billah bütün hüccetleriyle, Kur'an'ın Kelâmullah olduğunu isbat ediyor.

Hem hiç mümkün müdür ki; zeminin yüzünü mütemadiyen zîhayatlarla doldurup boşaltan ve Kendini tanıttırmak ve ibadet ve tesbihat ettirmek için bu dünyamızı zîşuurlarla şenlendiren bir Sultan-ı Zülcelal, Semavatı ve yıldızları boş ve hâlî bıraksın; onlara münasib ahaliyi yaratıp, o Semavî saraylarda iskân etmesin ve Saltanat-ı Rububiyetini en büyük memleketinde Hademesiz, Haşmetsiz, Memursuz, Elçisiz, Yaversiz, Nâzırsız, Seyircisiz, Âbidsiz, Raiyetsiz bıraksın.. Hâşâ, Melekler sayısınca hâşâ!..

Hem hiçbir cihette imkânı var mı ki; bu Kâinatı öyle bir Kitap tarzında yazar ki, herbir ağacın bütün tarihçe-i hayatını bütün çekirdeklerinde kaydeden ve herbir otun ve çiçeğin bütün vazife-i hayatiyesini bütün tohumlarında yazan ve herbir zîşuurun bütün sergüzeşte-i hayatiyesini hardal gibi küçük kuvve-i hâfızasında gayet mükemmel yazdıran ve bütün mülkünde ve Devair-i Saltanatında her ameli ve her hâdiseyi müteaddid fotoğraflarla alarak muhafaza eden ve Rububiyetin en ehemmiyetli bir esası olan Adalet, Hikmet ve Rahmetin Tecellileri ve Tahakkukları için koca Cennet ve Cehennem'i ve Sırat ve Mizan-ı Ekberi yaratan bir Hâkim-i Hakîm ve bir Alîm-i Rahîm, insanların Kâinatı alâkadar eden amellerini yazdırmazın ve mücazat ve mükâfat için fiillerini kaydettirmesin ve seyyiat ve hasenatlarını Kaderin Levhalarında yazmasın. Hâşâ, Kaderin Levh-i Mahfuzunda yazılan harfleri adedince hâşâ!..

Demek İman-ı Billah Hakikatı, hüccetleriyle hem Melaikeye İman, hem Kadere İman Hakikatlarını dahi kat'î isbat eder. Güneş gündüzü ve gündüz güneşi gösterdiği gibi, İmanın Rükünleri birbirini isbat ederler.

İKİNCİ NOKTA: Başta Kur'an, bütün Semavî Kitaplar ve Su-huflar ve başta Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm olarak bütün Peygamberler (Aleyhimüsselâm), bütün Davaları beş-altı Esas üzerine

dönüyorlar. Mütemadiyen o Esasları Ders vermeye ve isbat etmeye çalışıyorlar. Onların Peygamberliklerine ve doğruluklarına şahadet eden bütün hüccetler ve deliller, o Esaslara bakıyorlar. Onların Hakka-niyetlerine kuvvet veriyorlar. O Esaslar ise, İman-ı Billah ve İman-ı Bil'Âhîret ve sair Rükünlere İmandır. **Demek İmanın altı Rükünü birbirlerinden ayrılmaları mümkün değildir. Herbirisi umumunu isbat eder, ister, iktiza eder. O altı, öyle bir küll ve küllîdir ki, tecezzi kabul etmez ve inkısamı imkân haricindedir.** Nasılki kökü göklerde Tûbâ ağacı gibi.. herbir dalı, herbir meyvesi, herbir yaprağı; o koca ağacın küllî, tükenmez hayatına dayanıyor. O kuvvetli ve güneş gibi zahir o hayatı inkâr edemeyen, birtek muttasıl yaprağın hayatını inkâr edemez. Eğer etse; o ağaç, dalları ve meyveleri ve yaprakları sayısınca o münkiri tekzib edecek, susturacak. Öyle de İman, altı Rükünleriyle aynı vaziyettir.

Bu makamın başında, altı Nokta ve herbir Nokta dahi beş nükte olarak, altı Erkân-ı İmaniyeyi otuzaltı nüktede beyan etmek niyet edilmişti. Ve baştaki dehşetli suale izahat ile cevap vermek murad etmiştim. Fakat bazı ârizalar meydan vermediler. Tahmin ederim ki, **birinci nokta** kâfi bir mikyas olmasından daha zekilere ziyade izaha ihtiyaç kalmadı. Ve tam anlaşıldı ki; **bir Müslüman bir Hakikat-ı İmaniyeyi inkâr etse, küfr-ü mutlaka düşer. Çünkü başka dinlerin icmalllerine mukabil, İslâmiyet'te tam izahat verilmiş, rükünler birbiriyle zincirlenmiş. Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ı tanı-mayan, tasdik etmeyen bir Müslüman, Allah'ı da (Sıfâtıyla) daha tanımaz ve Âhîreti bilmez. Bir Müslümanın İmanı o kadar kuvvetli ve sarsılmaz hadsiz hüccetlere dayanıyor ki, inkârda hiçbir özür kalmıyor. Âdeta Akıl, kabulde mecbur oluyor.**

ÜÇÜNCÜ NOKTA: Bir zaman **الْحَمْدُ لِلَّهِ** dedim. Onun

hadsiz geniş manasına mukabil gelecek bir nimet aradım. Birden bu cümle hatıra geldi:

**الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى الْإِيمَانِ بِاللَّهِ وَعَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ وَعَلَى وَجُوبِ وَجُودِهِ
عَلَى صِفَاتِهِ وَأَسْمَائِهِ حَمْدًا بَعْدَ تَجَلِّيَاتِ أَسْمَاءِهِ مِنْ الْأَزَلِ إِلَى الْأَبَدِ**

Ben de baktım; tam mutabıktır. Şöyle ki:.....

Onuncu Mes'ele

Emirdağı Çiçeği

[Kur'anda olan tekrara gelen itirazlara karşı gayet kuvvetli bir cevabdır.]

Aziz Sıddık Kardeşlerim!

Gerçi bu mes'ele, perişan vaziyetinden müşevveş ve letafetsiz olmuş. Fakat o müşevveş ibare altında çok kıymetli bir nevi i'cazı kat'î bildim. Maatteessüf ifadeye muktedir olamadım. Her ne kadar ibaresi sönük olsa da, Kur'ana aid olmak cihetiyle hem ibadet-i tefekkürîye, hem Kudsî, yüksek, parlak bir cevherin sadefidir. Yırtık libasına değil, elindeki elmasa bakılsın. Hem bunu gayet hasta ve perişan ve gıdasız, bir-iki gün Ramazanda, mecburiyetle gayet mücmel ve kısa ve bir cümlede pek çok Hakikatleri ve müteaddid hüccetleri dercederek yazdım. Kusura bakılmasın. (*)

Aziz Sıddık Kardeşlerim! Ramazan-ı Şerifte Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ı okurken Risale-i Nur'a işaretleri Birinci Şua'da beyan olunan otuzüç Âyetten hangisi gelse bakıyorum ki, o Âyetin sahifesi ve yaprağı ve kıssası dahi Risale-i Nur'a ve Şakirdlerine kıssadan hisse almak noktasında bir derece bakıyor. Hususan Sure-i Nur'dan Âyat-ün Nur, on parmakla Risale-i Nur'a baktığı gibi, arkasındaki Âyat-ı Zulümat dahi muarızlarına tam bakıyor ve ziyade hisse veriyor. Âdeta o makam, cüz'iyetten çıkıp külliyet kesbeder ve bu asırda o külliyetin tam bir ferdi Risale-i Nur ve Şakirdleridir diye hissettim. Evet Kur'anın hitabı, evvela Mütেকellim-i Ezelî'nin Rububiyet-i âmmesinin geniş makamından, hem nev-i beşer, belki Kâinat namına muhatab olan Zâtın geniş makamından, hem umum nev-i beşer ve benî-âdemin bütün asırlarda irşadlarının gayet vüs'atli makamından, hem dünya ve Âhiretin, arz ve Semavatın ve ezel ve ebedin ve Hâlık-ı Kâinat'ın Rububiyetine ve bütün mahlukatın tedbirine dair Kavanin-i

-----
(*): Denizli hapsinin meyvesine Onuncu Mes'ele olarak Emirdağı'nın ve bu Ramazan-ı Şerifin nurlu bir küçük çiçeğidir. Tekrarat-ı Kur'aniyenin bir Hikmetini beyanla, ehl-i dalâletin ufunetli ve zehirli evhamlarını izale eder.

İlahiyenin gayet yüksek ihatalı beyanatının makamından aldığı vüs'at ve ulviyet ve ihata cihetiyle o hitab, öyle bir yüksek i'cazı ve şümulü gösterir ki; Ders-i Kur'anın muhatablarından en kesretli taife olan tabaka-i avamın basit fehimlerini okşayan zahirî ve basit mertebesi dahi en ulvî tabakayı da tam hissedar eder. Güya kıssadan yalnız bir hisse ve bir hikâye-i tarihiyeden bir ibret değil, belki bir küllî düsturun efradı olarak her asra ve her tabakaya hitab ederek taze nâzil oluyor ve bilhassa çok

tekrar ile **الظَّالِمِينَ** **الظَّالِمِينَ** deyip tehditleri ve zulümlerinin

cezası olan musibet-i semaviye ve arziyeyi şiddetle beyanı, bu asrın emsalsiz zulümlerine Kavm-i Âd ve Semud ve Firavun'un başlarına gelen azablarla baktırıyor ve mazlum Ehl-i İmana İbrahim ve Musa Aleyhimesseleâm gibi Enbiyanın necatlarıyla teselli veriyor.

Evet nazar-ı gaflet ve dalalette, vahşetli ve dehşetli bir ademistan ve elîm ve mahvolmuş bir mezaristan olan bütün geçmiş zaman ve ölmüş karnlar ve asırlar; canlı birer sahife-i ibret ve baştan başa ruhlı, hayatdar bir acib Âlem ve mevcud ve bizimle münasebetdar bir Memleket-i Rabbaniye suretinde sinema perdeleri gibi, kâh bizi o zamanlara, kâh o zamanları yanımıza getirerek her asra ve her tabakaya gösterip yüksek bir i'caz ile Dersini veren Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan aynı i'caz ile, nazar-ı dalalette camid, perişan, ölü, hadsiz bir vahşetgâh olan ve firak ve zevalde yuvarlanan bu Kâinatı bir Kitab-ı Samedanî, bir Şehr-i Rahmanî, bir Meşher-i Sun'-i Rabbanî olarak o camidatı canlandırıp birer vazifedar suretinde birbiriyle konuşturup ve birbirinin imdadına koşturup nev'-i beşere ve cinn ve Meleğe hakikî ve nurlu ve zevkli Hikmet Dersleri veren bu Kur'an-ı Azîmüşşan'ın elbette her harfinde on ve yüz ve bazan bin ve binler Sevak bulunması ve bütün cinn ve ins toplansa onun mislini getirememesi ve bütün benî-âdemle ve Kâinatla tam yerinde konuşması ve her zaman milyonlar Hâfızların Kalblerinde zevk ile yazılması ve çok tekrarlar ve kesretli tekrarlarıyla usandırmaması ve çok iltibas yerleri ve cümleleri ile beraber çocukların nazik ve basit kafalarında mükemmel yerleşmesi ve hastaların ve az sözden müteessir olan ve sekeratta olanların kulağında Mâ-i Zemzem misillü hoş gelmesi gibi Kudsî imtiyazları kazanır ve iki cihanın saadetlerini kendi Şakirdlerine kazandırır. Ve Tercümanın ümmiyet mertebesini tam riayet etmek

sırrıyla hiçbir tekellûf ve hiçbir tasannu ve hiçbir gösterişe meydan vermeden Selaset-i Fitriyesini ve doğrudan doğruya Semadan gelmesini ve en kesretli olan tabakat-ı avamın basit fehimlerini Tenezzülât-ı Kelâmîye ile okşamak Hikmetiyle en ziyade Sema ve arz gibi en zahir ve bedihî sahifelerini açıp o âdiyat altındaki hârikulâde Mu'cizat-ı Kudretini ve manidar Suttur-u Hikmetini Ders vermekle Lütf-u İrşadda güzel bir i'caz gösterir.

Tekrarı iktiza eden Dua ve Davet, Zikir ve Tevhid Kitabı dahi olduğunu bildirmek sırrıyla güzel, tatlı tekrarâtıyla birtek cümlede ve birtek kıssada ayrı ayrı çok manaları, ayrı ayrı muhatab tabakalarına tefhim etmekte ve cüz'î ve âdi bir hâdisede en cüz'î ve ehemmiyetsiz şeyler dahi Nazar-ı Merhametinde ve Daire-i Tedbir ve İradesinde bulunmasını bildirmek sırrıyla Tesis-i İslâmiyette ve Tedvin-i Şeriatta Sahabelerin cüz'î hâdiselerini dahi nazar-ı ehemmiyete almasında; hem küllî düsturların bulunması, hem umumî olan İslâmiyetin ve Şariatın tesisinde o cüz'î hâdiseler, çekirdekler hükmünde çok ehemmiyetli meyveleri verdikleri cihetinde de bir nevi i'cazını gösterir.

Evet ihtiyacın tekerrüriyle, tekrarın lüzumu haysiyetiyle, yirmi sene zarfında pek çok mükerrer suallere cevap olarak ayrı ayrı çok tabakalara Ders veren ve koca Kâinatı parça parça edip Kıyamette şeklini değiştirerek dünyayı kaldırıp onun yerine azametli Âhireti kuracak ve zerrattan yıldızlara kadar bütün cüz'iyat ve külliyyatın tek bir Zâtın Elinde ve Tasarrufunda bulunduğunu isbat edecek ve Kâinatı ve arzı ve Semavatı ve anasırı kızdıran ve hiddete getiren nev'-i beşerin zulümlerine, Kâinatın Netice-i Hilkatı hesabına Gazab-ı İlahîyi ve Hiddet-i Rab-baniyeyi gösterecek hadsiz ve nihayetsiz ve dehşetli ve geniş bir inkılabın tesisinde binler netice kuvvetinde bazı cümleleri ve hadsiz delillerin neticesi olan bir kısım Âyetleri tekrar etmek; değil bir kusur, belki gayet kuvvetli bir i'caz ve gayet yüksek bir belâgat ve mukteza-yı hale gayet mutabık bir cezalettir, bir fesahattir. Meselâ: Birtek Âyet olup yüz ondört defa tekrar edilen

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Cümlesi, Risale-i Nur'un Ondördüncü

Lem'asında beyan edildiği gibi; Arşı ferşe bağlayan ve Kâinatı ışıklandıran ve her dakika herkes ona muhtaç olan öyle bir Hakikattir

ki, milyonlar defa tekrar edilse yine ihtiyaç vardır. Değil yalnız ekmek gibi her gün, belki hava ve ziya gibi her dakika ona ihtiyaç ve iştiyak

vardır. Hem meselâ: Sure-i طَسَم de sekiz defa tekrar edilen şu

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ Âyeti, o Surede hikâye edilen Peygamb

erlerin necatlarını ve kavimlerinin azablarını, Kâinatın Netice-i Hilkatî hesabına ve Rububiyet-i Âmmenin namına o binler Hakikat kuvvetinde olan Âyeti tekrar ederek, İzzet-i Rabbaniye o zalim kavimlerin azabını ve Rahîmiyet-i İlahiye dahi Enbiyanın necatlarını iktiza ettiğini Ders vermek için binler defa tekrar olsa yine ihtiyaç ve iştiyak var ve icazlı ve i'cazlı bir ulvî belâgattır.

Hem meselâ: Sure-i Rahman'da tekrar edilen

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ Âyeti ile Sure-i Mürselât'ta

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ Âyeti, cinn ve nev'-i beşere, Kâinatı

kızdıran ve arz ve Semavatı hiddete getiren ve Hilkat-i Âlemin neticelerini bozan ve Haşmet-i Saltanat-ı İlahiyeye karşı inkâr ve istih-fafla mukabele eden küfür ve küfranlarını ve zulümlerini ve bütün mahlukatın hukuklarına tecavüzlerini asırlara ve arza ve Semavata tehdidkârane haykıran bu iki Âyet, böyle binler Hakikatlarla alâkadar ve binler mes'ele kuvvetinde olan bir Ders-i Umumîde binler defa tekrar edilse yine lüzum var ve Celalli bir icaz ve Cemalli bir İ'caz-ı Belâgattır.

Hem meselâ: Kur'anın hakikî ve tam bir nevi Münacatı ve Kur'andan çıkan bir çeşit hülâsası olan Cevşen-ül Kebir namındaki Münacat-ı Peygamberîde (A.S.M.) yüz defa

سُبْحَانَكَ يَا إِلَهَ الْآلَاءِ أَنْتَ الْآمَانُ الْأَمَانُ خَلِّصْنَا وَ

أَجِرْنَا وَنَجِّنَا مِنَ النَّارِ

cümlesinin tekrarında Tevhid gibi Kâinatça en büyük Hakikat ve mahlukatın Rububiyete karşı Tesbih ve Tahmid ve Takdis gibi üç muaz-zam Vazifesinden en ehemmiyetli bir Vazifesi ve şekavet-i ebediyeden

kurtulmak gibi nev'-i insanın en dehşetli mes'elesi ve ubudiyet ve acz-i beşerin en lüzumlu neticesi bulunması cihetiyle binler defa tekrar edilse yine azdır.

İşte Tekrarat-ı Kur'aniye bu gibi Esaslara bakıyor. Hattâ bazan bir sahifede iktiza-yı makam ve ihtiyac-ı ifham ve belâgat-ı beyan cihe-tiyle yirmi defa sarihan ve zımnen Tevhid Hakikatını ifade eder. Değil usanç, belki kuvvet ve şevk verir. Risale-i Nur'da, Tekrarat-ı Kur'aniye ne kadar yerinde ve münasib ve belâgatça makbul olduğu hüccetleriyle beyan edilmiş.

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın Mekke sureleriyle Medine sureleri belâgat noktasında ve i'caz cihetinde ve tafsil ve icmal vechinde birbirin-den ayrı olmasının sırrı ve Hikmeti şudur ki: Mekke'de birinci safta muhatab ve muarızları, Kureyş müşrikleri ve ümmileri olduğundan belâgatça kuvvetli bir Üslûb-u Âlî ve îcazlı, mukni', kanaat verici bir icmal ve tesbit için tekrar lâzım geldiğinden ekseriyetle Mekkiye Sureleri Erkân-ı İmaniyeyi ve Tevhidin mertebelerini gayet kuvvetli ve yüksek ve i'cazlı bir îcaz ile tekrar edib ifade ederek mebd'e' ve maâdî, Allah'ı ve Âhireti, değil yalnız bir sahifede, bir Âyette, bir cümlede, bir kelimede.. belki bazan bir harfte ve takdim, te'hîr ve tarif ve tenkir ve hazf ve zikir gibi heyetlerde öyle kuvvetli isbat eder ki, ilm-i belâgatın dâhî İmamları hayretle karşılaşmışlar. Risale-i Nur ve bilhassa Kur'anın kırk vech-i i'cazını icmalen isbat eden Yirmibeşinci Söz, zeyilleriyle be-raber ve Kur'anın nazmındaki vech-i i'cazı hârika bir tarzda isbat eden Arabî Risale-i Nur'dan "İşarat-ül İ'caz" Tefsiri bilfiil göstermişler ki, Mekkiye olan Sure ve Âyetlerde en âlî bir üslûb-u belâgat ve en yüksek bir i'caz-ı îcazî vardır. Amma Medeniye Sure ve Âyetlerde birinci safta muhatab ve muarızları ise, Allah'ı tasdik eden Yahudi ve Nasara gibi ehl-i Kitab olduğundan mukteza-yı belâgat ve irşad ve mutabık-ı makam ve halin lüzumundan, sade ve vazîh ve tafsilli bir üslûbla ehl-i Kitaba karşı dinin yüksek usûlünü ve İmanın rükünlerini değil, belki medar-ı ihtilaf olan Şeriatta ve Ahkâmı ve teferruatın ve küllî kanunların menşe'leri ve sebepleri olan cüz'iyatın beyanı lâzım geldiğinden o Medeniye Sure ve Âyetlerde ekseriyetle tafsil ve izah ve sade üslûbla beyanat içinde Kur'ana mahsus emsalsiz bir tarz-ı beyanla, birden o cüz'î teferruat hâdisesi içinde yüksek, kuvvetli bir fezleke, bir hâtime, bir hüccet ve o cüz'î hâdis-i şer'iyeyi küllîleştiren ve imtisalini İman-ı Bil-lah ile temin eden bir Cümle-i Tevhidiyeyi ve İmaniyeyi

ve Uhreviyeyi zikreder. O makamı nurlandırır, ulvîleştirir. Risale-i Nur, Âyetlerin âhirlerinde ekseriyetle gelen

إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۖ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۖ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۖ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

gibi Tevhidi ve Âhireti ifade eden fezlekelerde ve hâtimelerde ne kadar yüksek bir belâgat ve meziyetler ve cezaletler ve nûkteler bulunduğunu Yirmibeşinci Söz'ün İkinci Şu'lesinin İkinci Nurunda o fezleke ve hâtimelerin pekçok nûktelerinden ve meziyetlerinden on tanesini beyan ederek, o hülâsalarda bir Mu'cize-i Kübra bulunduğunu muannidlere de isbat etmiş. Evet Kur'an, o teferruat-ı şer'îye ve kavanin-i içtimaiyenin beyanı içinde birden muhatabın nazarını yüksek ve küllî noktalara kaldırıp, sade üslûbu bir ulvî üslûba ve Şeriat Dersinden Tevhid Dersine çevirerek Kur'anı, hem bir Kitab-ı Şeriat ve Ahkâm ve Hikmet, hem bir Kitab-ı Akide ve İman ve Zikir ve Fikir ve Dua ve Davet olduğunu gösterip her makamda çok Makasid-i İrşadiye-i Kur'aniyeyi Ders verme-siyle Mekkiye Âyetlerin tarz-ı belâgatlarından ayrı ve parlak mu'cizane bir cezalet izhar eder. Bazan iki kelimedede meselâ

رَبُّ الْعَالَمِينَ ve رَبُّكَ de, رَبُّكَ Tabiriyle Ehadiyeti ve

رَبُّ الْعَالَمِينَ ile Vâhidiyeti bildirir. Ehadiyet içinde Vâhidiyeti ifade

eder. Hattâ bir cümlede; bir zerreyi bir gözbebeğinde gördüğü ve yerleştirdiği gibi, Güneş'i aynı Âyetle, aynı çekiçe göğün gözbebeğinde yerleştirir ve göğ bir göz yapar. Meselâ:

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ Âyetinden sonra,

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ

der. "Zemin ve göklerin وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ Âyetinin akabinde,

Haşmet-i Hilkatinde Kalbin dahi hatıratını bilir, idare eder." der, tarzında bir beyanat cihetiyle o sade ve ümmiyet mertebesini ve avamın fehmini nazara

alan o basit ve cüz'î muhavere, o tarz ile ulvî ve cazibedar ve umumî ve irşadkâr bir mükâlemeye döner.

Bir Sual: "Bazan ehemmiyetli bir Hakikat, sathî nazarlara görünmediğinden ve bazı makamlarda cüz'î ve âdi bir hâdiseden yüksek bir Fezleke-i Tevhidi veya küllî bir düsturu beyan etmekte münasebet bilinmediğinden, bir kusur tevehhüm edilir. Meselâ: "Hazret-i Yusuf Aleyhisselâm, Kardeşini bir hile ile alması" içinde

وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ diye gayet yüksek bir düsturun zikri, belâgatça münasebeti görünmüyor. Bunun Sırrı ve Hikmeti nedir?"

Elcevab: Herbiri birer küçük Kur'an olan ekser uzun Sure ve mutavassıtlarda ve çok sahife ve makamlarda yalnız iki-üç maksad değil, belki Kur'an mahiyeti, hem bir Kitab-ı Zikir ve İman ve Fikir, hem bir Kitab-ı Şariat ve Hikmet ve İrşad gibi, çok Kitapları ve ayrı ayrı Dersleri tazammun ederek Rububiyet-i İlahiyenin herşeye ihatasını ve haşmetli Tecelliyatını ifade etmek cihetiyle, Kâinat Kitab-ı Kebirinin bir nevi kiraatı olan Kur'an, elbette her makamda, hattâ bazan bir sahifede çok maksadları takiben Marifetullahhtan ve Tevhidin mertebelerinden ve İman Hakikatlarından Ders verdiği haysiyetiyle, öbür makamda, meselâ zahirce zaîf bir münasebetle, başka bir Ders açar ve o zaîf münasebete çok kuvvetli münasebetler iltihak ederler. O makama gayet mutabık olur, mertebe-i belâgatı yükselenir.

İkinci Bir Sual: "Kur'anda sarihan ve zımnî ve işareten, Âhiret ve Tevhidi ve beşerin mükâfat ve mücazatını binler defa isbat edib nazara vermenin ve her Surede, her sahifede, her makamda Ders vermenin Hikmeti nedir?"

Elcevab: Daire-i imkânda ve Kâinatın sergüzeştine aid inkılablarda ve Emanet-i Kübrayı ve Hilafet-i Arziyeyi omuzuna alan nev'-i beşerin şekavet ve Saadet-i Ebediyeye medar olan Vazifesine dair en ehemmiyetli, en büyük, en dehşetli mes'elelerinden en azametlilerini Ders vermek ve hadsiz şübheleri izale etmek ve gayet şiddetli inkârları ve inadları kırmak cihetinde elbette o dehşetli inkılabları tasdik ettirmek ve o inkılabların azametinde büyük ve beşere en

elzem ve en zarurî mes'eleleri teslim ettirmek için Kur'an, binler defa değil, belki milyonlar defa onlara baktırsa yine israf değil ki, milyonlar

kere tekrar ile o bahisler Kur'anda okunur, usanç vermez, ihtiyaç kesilmez. Meselâ:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
لَهُمْ جَنَّاتُ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ... خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا

Âyetinin gösterdiği Müjde-i Saadet-i Ebediye Hakikatı, "Bîçare beşere her dakika kendini gösteren Hakikat-ı Mevtin; hem insanı, hem dünyasını, hem bütün ahababını i'dam-ı ebedîsinden kurtarıp ebedî bir saltanatı kazandırır" dediğinden milyarlar defa tekrar edilse ve Kâinat kadar ehemmiyet verilse yine israf olmaz, kıymetten düşmez. İşte bu çeşit hadsiz kıymetdar mes'eleleri Ders veren ve Kâinatı bir hane gibi değiştiren ve şeklini bozan dehşetli inkılabları tesis etmekte iknaa ve inandırmaya ve isbata çalışan Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan elbette sarihan ve zımnem ve işareten binler defa o mes'elelere nazar-ı dikkati celbetmek; değil israf, belki ekmek, ilâç, hava ve ziya gibi birer hacet-i zaruriye hükmünde ihsanını tazelendirir. Hem meselâ:

إِنَّ الْكَافِرِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ وَالظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

gibi tehdid Âyetlerini Kur'an gayet şiddetle ve hiddetle ve gayet kuvvet ve tekrarlar zikretmesinin Hikmeti ise; -Risale-i Nur'da kat'î isbat edildiği gibi- beşerin küfrü, Kâinatın ve ekser mahlukatın hukuklarına öyle bir tecavüzdür ki, Semavatı ve arzı kızdırıyor ve anasını hiddete getirip tufanlarla o zalimleri tokatlıyor.

إِذَا الْقُوفِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ ۖ تَكَادُ تَمَيِّزُ مِنَ الْغَيْظِ

Âyetinin sarahatıyla o zalim münkirlere Cehennem öyle öfkeleniyor ki, hiddetinden parça parça olmak ve parçalanmak derecesine geliyor. İşte böyle bir cinayet-i âmmeye ve hadsiz bir tecavüze karşı beşerin küçüklük ve ehemmiyetsizliği noktasında değil, belki zalıman cinayetinin azametini ve kâfirane tecavüzünün dehşetini karşı Sultan-ı Kâinat kendi raiyetinin hukukunun ehemmiyetini ve o münkirlerin küfür ve zulmündeki nihayetsiz çirkinliğini göstermek Hikmetiyle fermanında gayet hiddet ve şiddetle o cinayeti ve cezasını değil bin defa, belki milyonlar ve milyarlar ile tekrar etse, yine israf

ve kusur değil ki, bin seneden beri yüzer milyon insanlar hergün usanmadan kemal-i iştiaqla ve ihtiyaçla okurlar.

Evet hergün, her zaman, herkes için bir Âlem gider, taze bir Âlemin kapısı kendine açılmasından, geçici herbir Âlemini nurlandırmak için ihtiyaç ve iştiaqla **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** Cümlesini bin defa tekrar ile o

değişen perdelerin herbirisine bir **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** ı bir lâmba yaptığı gibi, öyle de: O kesretli, geçici perdeleri ve o tazelenen seyyar Kâinatları karanlıklandırmamak ve âyine-i hayatında in'ikas eden suretlerini çirkinleştirmemek ve lehinde şahid olabilen o misafir vaziyetleri aleyhine çevirmemek için, o cinayetlerin cezalarını ve Padişah-ı Ezeli'nin şiddetli ve inadları kıran tehditlerini Kur'anı okumakla takdir etmek ve nefsinin tuğyanından kurtulmaya çalışmak Hikmetiyle, Kur'an gayet manidar tekrar eder ve bu derece kuvvet ve şiddet ve tekrar ile Tehdidat-ı Kur'aniyeyi Hakikatsız tevehhüm etmekten, şeytan bile kaçır. Onları dinlemeyen münkirlere Cehennem azabı Ayn-ı Adalettir, diye gösterir.

Hem meselâ: Asâ-yı Musa gibi çok Hikmetleri ve faideleri bulunan Kıssa-i Musa'nın (A.S.) ve sair Enbiyanın (A.S.) kıssalarını çok tekrarında, Risalet-i Ahmediyenin (A.S.M.) Hakkanîyetine bütün Enbiyanın Nübüvvetlerini bir hüccet gösterip onların umumunu inkâr edemeyen, bu Zâtın Risaletini Hakikat noktasında inkâr edemez Hikmetiyle ve herkes her vakit bütün Kur'anı okumaya muktedir ve muvaffak olamadığından herbir uzun ve mutavassıt Sureyi birer küçük Kur'an hükmüne getirmek için ehemmiyetli Erkân-ı İmaniye gibi o Kıssaları tekrar etmesi, değil israf .. belki mukteza-yı belâgattır ve Hâdis-i Muhammediye (A.S.M.) bütün benî-Âdemin en büyük hâdisesi ve Kâinatın en azametli mes'elesi olduğunu Ders vermektir.

Evet Kur'anda Zât-ı Ahmediyeye (A.S.M.) en büyük makam vermek ve dört Erkân-ı İmaniyyeyi içine almakla **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** Rükne denk

tutulan **مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ** Risalet-i Muhammediye (A.S.M.) Kâinatın

en büyük Hakikatı ve Zât-ı Ahmediye (A.S.M.), bütün mahlukatın en Eşrefi ve Hakikat-ı Muhammediye (A.S.M.) tabir edilen Küllî Şahsiyet-i Maneviyesi ve Makam-ı Kudsîsi, iki cihanın en parlak bir güneşi olduğuna ve bu hârika makama liyakatına dair pekçok hüccetleri ve emareleri, kat'î bir surette Risale-i Nur'da isbat edilmiş. Bin-

den birisi şudur ki: **السَّبَبُ كَالْفَاعِلِ** düsturuyla, bütün Ümmetinin

bütün zamanlarda işlediği hasenatın bir misli Onun defter-i hasenatına girmesi ve bütün Kâinatın Hakikatlarını, getirdiği Nur ile nurlandırması, değil yalnız Cinn ve İnsi ve Meleği ve zihayatları, belki Kâinatı ve Semavatı ve arzı minnetdar eylemesi ve istidad lisaniyla nebatatın Duaları ve ihtiyac-ı fitrî diliyle hayvanatın Duaları, gözümüz önünde bilfiil kabul olmasının şهادetiyle milyonlar, belki milyarlar fitrî ve reddedilmez Duaları makbul olan Suleha-yı Ümmeti her gün o Zâta (A.S.M.) Salât ü Selâm ile Rahmet Duaları ve manevî kazançlarını en evvel O Zâta (A.S.M.) bağışlamaları ve bütün Ümmetçe okunan Kur'anın üçyüzbin harufunun herbirisinde on Sevabdan tâ yüz, tâ bin hasene ve meyve vermesinden yalnız Kıraat-ı Kur'an cihetiyle defter-i a'maline hadsiz Nurlar girmesi hay-siyetiyle o Zâtın (A.S.M.) Şahsiyet-i Maneviyesi olan Hakikat-ı Muhammediye (A.S.M.), istikbalde bir Şecere-i Tûbâ-i Cennet hükmünde olacağını Allâm-ül Guyub bilmiş ve görmüş ve o makama göre Kur'anında o azîm ehemmiyeti vermiş ve Fermanında Ona tebaiyeti ve Sünnet-i Seniyesine ittiba ile Şefaatine mazhariyeti en ehemmiyetli bir mes'ele-i insaniye göstermiş ve o haşmetli Şecere-i Tûbânın bir çekirdeği olan Şahsiyet-i Beşeriyetini ve bidayetteki Vaziyet-i İnsaniyesini arasına nazara almasıdır. İşte Kur'anın tekrar edilen Hakikatları bu kıymette olduğundan, tekrarâtında kuvvetli ve geniş bir Mu'cize-i Maneviye bulunmasına fitrat-ı selime şهادet eder. Meğer maddiyyunluk taunuyla maraz-ı kalbe ve vicdan hastalığına mübtela ola..

قَدْ يُنْكِرُ الْمَرْءُ ضَوْءَ الشَّمْسِ مِنْ رَمَدٍ وَيُنْكِرُ الْفَمُ طَعْمَ الْمَاءِ مِنْ سَقَمٍ

Kaidesine dâhil olur.

BU ONUNCU MES'ELEYE BİR HÂTİME OLARAK İKİ HAŞİYE

Birincisi: Bu Risalenin te'lifinden oniki sene evvel işittim ki, en dehşetli ve muannid bir zındık Kur'ana karşı sû'-i kasdını tercümesiyle yapmağa başlamış ve demiş ki: "Kur'an tercüme edilsin, tâ ne mal olduğu bilinsin." Yani, lüzumsuz tekrarâtı herkes görsün ve tercümesi Onun yerinde okunsun diye dehşetli bir plân çevirmiş. Fakat Risale-i Nur'un cerhedilmez hüccetleri kat'î isbat etmiş ki: Kur'anın hakikî tercümesi kabil değil ve lisan-ı nahvî olan lisan-ı Arabî yerinde Kur'anın meziyetlerini ve nüktelerini başka lisan muhafaza edemez ve herbir harfi, on adedden bine kadar Sevab veren Kelimat-ı Kur'aniyenin mu'cizane ve cem'iyetli tabirlerinin yerini, beşerin âdi ve cüz'î tercümeleri tutamaz, onun yerinde câmilerde okunmaz diye Risale-i Nur her tarafta intişarıyla o dehşetli plânı akîm bıraktı. Fakat o zındıktan ders alan münafıklar, yine şeytan hesabına Kur'an güneşini üflemekle söndürmeğe ahmak çocuklar gibi ahmakane ve divanecesine çalışmaları sebebiyle, bana gayet sıkı ve sıkıcı ve sıkıntılı bir halette bu Onuncu Mes'ele yazdırıldı tahmin ediyorum. Başkalar ile görüşemediğim için Hakikat-ı hali bilmiyorum.

Hâtimedeki İkinci Haşîye: Denizli hapsinden tahliyemizden sonra meşhur Şehir Oteli'nin yüksek katında oturmuştum. Karşımda güzel bahçelerde kesretli kavak ağaçları birer Halka-i Zikir tarzında gayet latif tatlı bir surette hem kendileri, hem dalları, hem yaprakları, havanın dokunmasıyla cezbedarane ve cazibekârane hareketle raksları, Kardeşlerimin müfarakatlarından ve yalnız kaldığımdan hüznü ve gamlı Kalbime ilişti. Birden güz ve kış mevsimi

hatıra geldi ve bana bir gaflet bastı. Ben, o kemal-i neş'e ile cilvelenen o nazenin kavaklara ve zîhayatlara o kadar acıdım ki, gözlerim yaş ile doldu. Kâinatın süslü perdesi altındaki ademleri, firakları ihtar ve ihsasıyla Kâinat dolusu firakların, zevallerin hüznüleri başıma toplandı. Birden Hakikat-ı Muhammediyenin (A.S.M.) getirdiği Nur, imdada yetiştı. O hadsiz hüznüleri ve gamları, sürurlara çevirdi. Hattâ o Nurun, herkes ve her Ehl-i İman gibi benim hakkımda milyon feyzinden yalnız o vakitte, o vaziyete temas eden imdad ve tesellisi için Zât-ı Muhammediyeye (A.S.M.) karşı ebediyen minnetdar oldum. Şöyle ki: Ol nazar-ı gaflet, o mübarek nazeninleri; vazifesiz, neticesiz, bir mevsimde görünüp, hareketleri neş'eden değil belki güya ademden ve firaktan titreyerek hiçliğe düştüklerini göstermekle, herkes gibi bendeki aşk-ı beka ve hubb-u mehasin ve şefkat-i cinsiye ve hayatiyeye medar olan damarlarıma o derece dokundu ki, böyle dünyayı bir manevî cehenneme ve akı bir tazib âletine çevirdiği sırada, Muhammed Aleyhissalâtu Ves-selâm'ın beşere hediye getirdiği Nur perdeyi kaldırdı; i'dam, adem, hiçlik, vazifesizlik, abes, firak yerlerinde o kavakların herbirinin yaprakları adedince Hikmetleri ve manaları ve Risale-i Nur'da isbat edildiği gibi, üç kısma ayrılan neticeleri ve vazifeleri var diye gösterdi.

Birinci Kısım: Sâni'-i Zülcelal'in Esmasına bakar. Meselâ: Nasıl bir usta hârika bir makinayı yapsa; herkes o Zâta

مَا شَاءَ اللَّهُ بَارَكَ اللَّهُ deyip alkışlar. Öyle de: O makina dahi, ondan

maksud neticeleri tam tamına göstermesiyle, lisan-ı haliyle ustasını tebrik eder, alkışlar. Her zîhayat ve herşey böyle bir makinadır, ustasını tebriklerle alkışlar.

İkinci Kısım Hikmetleri ise: Zîhayatın ve zîşuurun nazarlarına bakar. Onlara şirin bir mütalaagâh, birer Kitab-ı marifet olur. Manalarını zîşuurun zihinlerinde ve suretlerini kuvve-i hâfızalarında ve elvah-ı misaliyede ve Âlem-i Gaybın defterlerinde daire-i vücudda bırakıp, sonra Âlem-i Şehadeti terkeder, Âlem-i Gayba çekilir. Demek surî bir vücudu bırakır, manevî ve gaybî ve ilmî çok vücudları kazanır. Evet, madem Allah var ve İlmi ihata eder. Elbette adem, i'dam, hiçlik, mahv, fena; Hakikat noktasında Ehl-i İmanın dünyasında yoktur ve kâfirlerin dünyaları ademle, firakla, hiçlikle, fânilikle doludur. İşte bu Hakikatı, umumun lisanında gezen bu gelen darb-ı mesel ders verip,

der: "Kimin için Allah var, ona herşey var ve kimin için yoksa, herşey ona yoktur.. hiçtir."

Elhasıl: Nasılki İman, ölüm vaktinde insanı i'dam-ı ebedîden kurtarıyor; öyle de herkesin hususî dünyasını dahi i'damdan ve hiçlik karanlıklarından kurtarıyor. Ve küfür ise.. hususan küfr-ü mutlak olsa; hem o insanı, hem hususî dünyasını ölümle i'dam edib manevî Cehennem zulmetlerine atar. Hayatının lezzetlerini acı zehirlere çevirir. Hayat-ı dünyeviyeyi Âhiretine tercih edenlerin kulakları çınlasın. Gelsinler, buna ya bir çare bulsunlar veya İmana girsinler. Bu dehşetli hasarattan kurtulsunlar!..

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Duanıza çok muhtaç ve size çok müştak
Kardeşiniz

SAİD NURSÎ

***

**[Onuncu Mes'ele münasebetiyle Hüsrev'in Üstadına yazdığı
Mektub]**

Çok sevgili Üstadım Efendim!

Cenab-ı Hakk'a hadsiz şükürler olsun, iki aylık iftirak üzüntülerini ve muhaberesizlik ızdırablarını hafifletiren ve Kalblerimize taze hayat bahşeden ve Ruhlarımıza yeni, safi bir nesim ihda eden Kur'anın Celalli ve İzzetli, Rahmetli ve Şefkatli Âyetlerindeki tekrarâtın mehasinini ta'dad eden, Hikmet-i Tekrarının lüzum ve ehemmiyetini izah eden ve Risale-i Nur'un bir hârika müdafaası olan Denizli Meyvesinin Onuncu Mes'elesi namını alan **"Emirdağı Çiçeği"**ni aldık. Elhak takdir ve tahsine çok lâayık olan bu Çiçeği kokladıkça Ruhumuzdaki iştıyak yükseldi. Dokuz aylık hapis sıkıntısına mukabil, Meyve'nin Dokuz Mes'elesi nasıl beraetimize büyük bir vesile olmakla güzelliğini göstermiş ise, Onuncu Mes'elesi olan Çiçeği de Kur'anın icazlı i'cazındaki Hârikaları göstermekle o nisbette güzelliğini göstermektedir.

Evet sevgili Üstadım, gülün çiçeğindeki fevkalâde letafet ve güzellik, ağacındaki dikenleri nazara hiç göstermediği gibi; bu Nurani Çiçek de bize dokuz aylık hapis sıkıntısını unutturacak bir şekilde o sıkıntılarımızı da hiçe indirmiştir. Mütalaasına doyulmayacak şekilde kaleme alınan ve akılları hayrete sevkeden bu Nurani Çiçek, muhtevi olduğu çok güzelliklerinden bilhassa Kur'anın tercümesi suretiyle nazar-ı beşerde âdileştirilmek ihanetine mukabil, o tekrarâtın kıymetini tam göstermekle Kur'anın Cihandeğer Ulviyetini meydana koymuştur. Sâliklerinin her asırda fevkalâde bir Metanetle sarılmaları ile ve emir ve nehyine tamamen inkıyad etmeleriyle, güya yeni nâzil olmuş gibi tazeliği isbat edilmiş olan Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın, bütün asırlarda, zalimlerine karşı şiddetli ve dehşetli ve tekrarlı tehditleri ve mazlumlarına karşı şefkatli ve Rahmetli mükerrer taltifleri, hususuyla bu asrımıza bakan tehdidatı içinde zalimlerine misli görülmemiş bir halette, sanki Feza-i Ekberden bir nümuneyi andıran Semavî

bir Cehennemle altı-yedi seneden beri mütemadiyen feryad u figan ettirmesi ve keza mazlumlarının bu asırdaki küllî ferdleri başında Risale-i Nur Talebelerinin bulunması ve Hakikaten bu talebeleri de Ümem-i Salifenin Enbiyalarına verilen necatlar gibi pek büyük umumî ve hususî necatlara mazhar etmesi ve muarızları olan dinsizlerin cehennemî azabla tokatlanmalarını göstermesi, hem iki güzel ve latif haşiyelerle hâtime verilmek suretiyle çiçeğin tamam edilmesi bu fakir talebeniz Hüsrev'i o kadar büyük bir sürurla sonsuz bir şükre sevketti ki; bu güzel Çiçeğin verdiği sevinç ve süruru müddet-i ömrümde hissetmediğimi sevgili Üstadıma arzettiğim gibi, Kardeşlerime de kerratla söylemişim. Cenab-ı Hak, zaîf ve tahammülsüz omuzlarına pek azametli bâr-ı sakil tahmil edilen siz sevgili Üstadımızdan ebediyen razı olsun. Ve yüklerinizi tahfif etmekle

yüzlerinizi ebede kadar güldürsün **آمین**.

Evet sevgili Üstadım, biz Allah'tan, Kur'andan, Habib-i Zîşan'dan ve Risale-i Nur'dan ve Kur'an dellâhı siz sevgili Üstadımızdan ebediyen razıyız. Ve intisabımızdan hiçbir cihetle pişmanlığımız yok. Hem Kalbimizde zerre kadar kötülük etmek için niyet yok. Biz ancak Allah'ı ve rızasını istiyoruz. Gün geçtikçe, rızası içinde, Cenab-ı Hakk'a vuslat iştiaqlarını Kalbimizde teksif ediyoruz. Bilâ-istisna bize fenalık edenleri Cenab-ı Hakk'a terketmekle afvetmek ve bilakis bize zulmeden o zalimler de dâhil olduğu halde, herkese iyilik etmek, Risale-i Nur Talebelerinin Kalblerine yerleşen bir Şiar-ı İslâm olduğunu, biz istemeyerek ilân eden Hazret-i Allah'a hadsiz hududsuz şükürler ediyoruz.

Çok kusurlu Talebeniz

H ü s r e v

* * *

Onbirinci Mes'ele

[Meyve'nin Onbirinci Mes'elesinin başı; bir meyvesi Cennet ve biri Saadet-i Ebediye ve biri Rü'yetullah olan İman Şecere-i Kudsiyesinin hadsiz, küllî ve cüz'î meyvelerinden yüzer nümuneleri Risale-i Nur'da beyan ve hüccetlerle isbat edildiğinden, izahını "Siracünnur"a hava-le edib; küllî Erkânının değil, belki cüz'î ve cüzlerin, cüz'î ve hususî meyvelerinden birkaç nümune beyan edilecek.]

BİRİSİ: Bir gün bir Duada, "Ya Rabbi! Cebrail, Mikâil, İsrâfil, Azrail hürmetlerine ve şefaatlerine, beni cinn ve insin şerlerinden muhafaza eyle" mealinde Duayı dediğim zaman, herkesi titreten ve dehşet veren Azrail namını zikrettiğim vakit gayet tatlı ve tesellidar

ve sevimli bir halet hissettim **الْحَمْدُ لِلَّهِ** dedim. Azrail'i cidden sevmeye başladım. Melaikeye İman Rükününün bu cüz'î ferdinin pek çok meyvelerinden yalnız bir cüz'î meyvesine gayet kısa bir işaret ederiz.

BİRİSİ: İnsanın en kıymetli ve üstünde titrediği malı, onun Ruhudur. Onu zayi' olmaktan ve fenadan ve başıboşluktan muhafaza etmek için kuvvetli ve emin bir ele teslimin derin bir sevinç verdiğini kat'î hissettim. Ve insanın amelini yazan Melekler hatırıma geldi. Baktım, aynen bu meyve gibi çok tatlı meyveleri var.

BİRİSİ: Her insan kıymetli bir sözünü ve fiilini bâkileştirmek için iştiaqla Kitabet ve şiir, hattâ sinema ile hıfzına çalışır. Hususan o fiillerin Cennet'te bâki meyveleri bulunsa, daha ziyade merak eder. "Kiramen Kâtibin" insanın omuzlarında durup onları ebedî manzaralarda göstermek ve sahiblerine daimî mükâfat kazandırmak, o kadar bana şirin geldi ki tarif edemem. Sonra ehl-i dünyanın, beni hayat-ı içtimaiyedeki herşeyden tecrid etmek içinde bütün Kitablarımdan ve dostlarımdan ve hizmetçilerimden ve teselli verici işlerden ayrı düşürmeleriyle beraber, gurbet vahşeti

beni sıkarken ve boş dünya başıma yıkılırken, Melaikeye İmanın pek çok meyvelerinden birisi imdadıma geldi. Kâinatımı ve dünyamı şenlendirdi, Melekler ve Ruhanîlerle doldurdu, Âlemimi sevinçle güldürdü. Ve ehl-i dalaletin dünyaları vahşet ve boşluk ve karanlıkla ağladıklarını gösterdi.

Hayalim bu meyvenin lezzetiyle mesrur iken, umum Peygamberlere İmanın pek çok meyvelerinden buna benzer birtek meyvesini aldı, tattı. Birden, bütün geçmiş zamanlardaki Enbiyalarla yaşamış gibi onlara İmanım ve tasdikim, o zamanları ışıklandırdı ve İmanımı küllî yapıp genişlendirdi. Ve âhırzaman Peygamberimizin İmana aid olan Davalarına binler imza bastırdı, şeytanları susturdu. Birden "**Hikmet-ül İstiaze Lem'ası**"nda kat'î cevabı bulunan bir sual Kalbime geldi ki: "Bu meyveler gibi hadsiz tatlı semereler ve faideler ve hasenatın gayet güzel neticeleri ve menfaatleri ve Erhamürrâhimîn'in gayet merhametkârane tevfikleri ve İnayetleri Ehl-i hidayete yardım edib kuvvet verdikleri halde, ehl-i dalalet neden çok defa galebe eder ve bazan yirmisi, yüz tane Ehl-i hidayeti perişan eder." diye, manen benden soruldu. Ve bu tefekkür içinde, şeytanın gayet zâif desiselerine karşı Kur'anın büyük tahşidatı ve Melaikeleri ve Cenab-ı Hakk'ın yardımını Ehl-i İmana göndermesi hatıra geldi. Risale-i Nur'un onun Hikmetini kat'î hüccetlerle izahına binaen, o sualin cevabına gayet kısa bir işaret ederiz:

Evet bazan serseri ve gizli, muzır bir adamın bir saraya ateş atmağa çalışması yüzünden, yüzer adamın yapması gibi; yüzer adamın muhafazası ile ve bazan devlete ve padişaha iltica ile o sarayın vücudu devam edebilir. Çünkü onun vücudu, bütün şeraitin ve Erkânın ve esbabın vücuduyla olabilir. Fakat onun ademi ve harab olması birtek şartın ademiyle vaki' ve bir serserinin bir kibritiyle yanıp mahvolduğu gibi, ins ve cinn şeytanları az bir fiil ile büyük tahribat ve dehşetli manevî yangınlar yaparlar.

Evet bütün fenalıklar ve günahlar ve şerlerin mâyesi ve esasları ademdir, tahribdir. Sureten vücudun altında, adem ve bozmak saklıdır.

İşte cinnî ve insî şeytanlar ve şerirler bu noktaya istinaden gayet zâif bir kuvvetle hadsiz bir kuvvete karşı dayanıp, ehl-i Hak ve Hakikatı Cenab-ı Hakk'ın Dergâhına ilticaya ve kaçmaya her vakit mecbur ettiğinden, Kur'an onları himaye için büyük tahşidat yapar.

Doksandokuz Esmâ-i İlahiyeyi onların ellerine verir. O düşmanlara karşı sebat etmelerine çok şiddetli emirler verir.

Bu cevabdan, birden pek büyük bir Hakikatın ucu ve azametli, dehşetli bir mes'elenin esası göründü. Şöyle ki:

Nasılki Cennet bütün Vücut Âlemlerinin mahsulâtını taşıyor ve dünyanın yetiştirdiği tohumları bâkiyane sünbül-lendiriyor, öyle de; Cehennem dahi, hadsiz dehşetli adem ve hiçlik Âlemlerinin çok elîm neticelerini göstermek için o adem mahsulâtlarını kavuruyor ve o dehşetli Cehennem fabrikası, sair Vazifeleri içinde, Âlem-i Vücut Kâinatını Âlem-i adem pisliklerinden temizlettiriyor. Bu dehşetli mes'elenin şimdilik kapısını açmayacağız. İnşâallah sonra izah edilecek.

Hem Meleklerle İman meyvesinden bir cüz'ü ve **Münker** ve **Nekir**'e aid bir nümunesi şudur: **Herkes gibi ben dahi muhakkak gireceğim diye mezarıma hayalen girdim. Ve kabirde yalnız, kimsesiz, karanlık, soğuk, dar bir haps-i münferidde bir tecrid-i mutlak içindeki tevahhuş ve me'yusiyetten tedehhüş ederken, birden Münker ve Nekir taifesinden iki mübarek arkadaş çıkıp geldiler. Benimle münazaraya başladılar. Kalbim ve kabrim genişlediler, nurlandılar, hararetlendiler; Âlem-i Ervaha pencereler açıldı. Ben de şimdi hayalen ve istikbalde Hakikaten göreceğim o vaziyete bütün canımla sevindim ve şükrettim.** Sarf ve Nahiv ilmini okuyan bir medrese talebesinin vefat edib, kabirde Münker ve Nekir'in: "**Men Rabbüke**"= "**Senin Rabbin kimdir?**" diye suallerine karşı, kendini medresede zannedib Nahiv ilmi ile cevap vererek: "(Men) mübtedadır. (Rabbüke) onun haberidir; müşkil bir mes'eleyi benden sorunuz, bu kolaydır." diyerek, hem o Melaikeleri, hem hazır Ruhları, hem o vakıayı müşahade eden orada bulunan bir Keşf-el Kubur Velisini güldürdü ve Rahmet-i İlahiyeyi tebessüme getirdi; azabdan kurtulduğu gibi.. Risale-i Nur'un bir Şehid Kahramanı olan merhum Hâfız Ali, hapiste Meyve Risalesi'ni kemal-i aşkla yazarken ve okurken vefat edib kabirde Melaikeleri Suale mahkemedeki gibi Meyve Hakikatları ile cevap verdiği misillü; ben de ve Risale-i Nur Şakirdleri de, o suallere karşı Risale-i Nur'un parlak ve kuvvetli hüccetleriyle istikbalde Hakikaten ve şimdi manen cevap verip onları tasdike ve tahsine ve tebrike sevkedecekler inşâallah.

Hem Meleklerle İmanın saadet-i dünyeviyeye medar cüz'î bir nümunesi

şudur ki: İlmihalden İman Dersini alan bir masum çocuğun, yanında ağlayan ve masum bir Kardeşinin vefatı için vaveylâ eden diğer bir çocuğa: **"Ağlama, şükreyle.. senin Kardeşin Meleklerle beraber Cennet'e gitti; orada gezer, bizden daha iyi keyfedecek, Melekler gibi uçacak, heryeri seyredebilir."** deyip, feryad edenin ağlamasını te-bessüme ve sevince çevirmesidir.

Ben de aynen bu ağlayan çocuk gibi, bu hazîn kışta ve elîm bir vaziyetimde gayet elîm iki vefat haberini aldım. Biri, hem âlî mektebelerde birinciliği kazanan, hem Risale-i Nur'un Hakikatlarını neşreden, biraderzadem merhum Fuad; ikincisi, hacca gidip sekerat içinde Tavaf ederken, tavaf içinde vefat eden Âlime Hanım namındaki merhume hemşirem.

Bu iki akrabamın ölümleri, İhtiyar Risalesi'nde yazılan merhum Abdurrahman'ın vefatı gibi beni ağlatırken; İmanın Nuruyla o masum Fuad, o sâliha Hanım insanlar yerinde Meleklerle, Hurilere arkadaş olduklarını ve bu dünyanın tehlike ve günahlarından kurtulduklarını manen, Kalben gördüm. O şiddetli hüzün yerinde büyük bir sevinç hissedib hem onları, hem Fuad'ın pederi Kardeşim Abdülmecid'i, hem kendimi tebrik ederek Erhamürrahimîn'e şükrettim. Bu iki merhumeye Rahmet Duası niyetiyle buraya yazıldı kaydedildi.

Risale-i Nur'daki bütün mizanlar ve müvazeneler, İmanın Saadet-i Dünyeviye ve Uhreviye medar meyvelerini beyan ederler. Ve o küllî ve büyük meyveler, bu dünyada gösterdikleri saadet-i hayatiye ve lezzet-i ömür cihetiyle her Mü'minin İmanı ona bir Saadet-i Ebediye kazandıracak; belki sünbül verecek ve o surette inkişaf edecek diye haber verirler. Ve o küllî ve pek çok meyvelerinden beş meyvesi, Meyve-i Mi'rac olarak Otuzbirinci Söz'ün âhirinde ve beş meyvesi Yirmidördüncü Söz'ün Beşinci Dal'ında nümune olarak yazılmış.

Erkân-ı İmaniyenin herbirinin ayrı ayrı pek çok belki hadsiz meyveleri olduğu gibi, mecmuunun birden çok meyvelerinden bir meyvesi, koca Cennet ve biri de Saadet-i Ebediye ve biri de belki en tatlısı da Rûyet-i İlahiyedir diye, başta demiştik. Ve Otuzikinci Söz'ün âhirindeki müvazenede, İmanın saadet-i dâreyne medar bir kısım semereleri güzel izah edilmiş. İman-ı Bil'Kader Rûknünün kıymetdar meyveleri bu dünyada bulunduğuna bir delil, umum lisanında

مَنْ آمَنَ بِالْقَدَرِ آمِنَ مِنَ الْكَدَرِ darb-ı mesel olmuştur. Yani,

"Kadere İman eden, gamlardan kurtulur." Risale-i Kader'in âhırinde güzel bir temsil ile, iki adamın şahane bir sarayın bahçesine girmesiyle, bir küllî meyvesi beyan edilmiş, Hattâ ben kendi hayatımda binler tecrübelerimle gördüm ve bildim ki; **Kadere İman olmazsa hayat-ı dünyeviye saadeti mahvolur. Elîm musibetlerde, ne vakit Kadere İman cihetine bakardım; musibet gayet hafifleşiyor görüyordum. Ve Kadere İman etmeyen nasıl yaşayabilir diye hayret ederdim.**

Melaikeye İman Rükününün küllî meyvelerinden birisine, Yirmiikinci Söz'ün İkinci Makam'ında şöyle işaret edilmiş ki; Azrail Aleyhisselâm Cenab-ı Hakk'a Münacat edib demiş: **"Kabz-ı Ervah Vazifesinde senin ibadın benden küsecekler, şekva edecekler."** Ona cevaben denilmiş: **"Senin Vazifene hastalıkları ve musibetleri perde yapacağım; tâ ibadımın şekvaları onlara gitsin, sana gelmesin."** Aynen bu perdeler gibi Azrail Aleyhisselâm'ın Vazifesi de bir perdedir. **Tâ haksız şekvalar Cenab-ı Hakk'a gitmesin. Çünkü ölümdeki Hikmet ve Rahmet ve güzellik ve maslahat cihetini herkes göremez. Zahire bakıp itiraz eder, şekvaya başlar. İşte bu haksız şekvalar Rahîm-i Mutlak'a gitmemek Hikmetiyle Azrail Aleyhisselâm perde olmuş. Aynen bunun gibi bütün Meleklerin, belki bütün esbab-ı zahiriyenin Vazifeleri, İzzet-i Rububiyetin perdeleridir. Tâ güzellikleri görünmeyen ve Hikmetleri bilinmeyen şeylerde Kudret-i İlahiyenin İzzeti ve Kudsiyeti ve Rahmetinin ihatası muhafaza edilsin, itiraza hedef olmasın ve hasis ve ehemmiyetsiz ve merhametsiz şeyler ile Kudretin mübaşeret-i -nazar-ı zahirîde- görünmesin. Yoksa hiçbir sebebin hakikî tesiri ve icada hiç kabiliyeti olmadığını, her şeyde Tevhid Sikkeleri kat'î gösterdiğini, Risale-i Nur hadsiz delilleriyle isbat etmiş. Halketmek, icad etmek Ona mahsustur. Esbab, yalnız bir perdedir. Melaike gibi zîşuur olanların, yalnız cüz-i ihtiyarıyla cüz'î, icadsız, kesb denilen bir nevi Hizmet-i Fıtriye ve amelî bir nevi Ubudiyetten başka ellerinde yoktur.**

Evet, İzzet ve Azamet isterler ki; esbab, perdedar-ı Dest-i Kudret ola aklın nazarında.

Tevhid ve Ehadiyet isterler ki; esbab, ellerini çeksinler tesir-i hakikîden.

İşte nasılkı Melekler ve umûr-u hayriyede ve vücudiyede istihdam edilen zahirî sebebler, güzellikleri görünmeyen ve bilinmeyen şeylerde Kudret-i Rabbaniyeyi kusurdan, zulümden muhafaza edib takdis ve Tesbih-i İlahîde birer vesiledirler. Aynen öyle de: Cinnî ve insî şeytanlar ve muzır maddelerin umûr-u şerriyede ve ademiyyede istimalleri dahi, yine Kudret-i Sübhaniyeyi gadirden ve haksız itirazlardan ve şekvalara hedef olmaktan kurtarmak ile takdis ve Tesbihat-ı Rabbaniyeye ve Kâinattaki bütün kusurattan müberra ve münezzehiyetine Hizmet ediyorlar. **Çünkü bütün kusurlar ademden ve kabiliyetsizlikten ve tahribden ve Vazife yapmamaktan -ki birer ademdirlir- ve vücudu olmayan ademî fiillerden geliyor. Bu şeytanî ve şerli perdeler, o kusurata merci olup itiraz ve şekvaları bi'l-istihkak kendilerine alarak Cenab-ı Hakk'ın Takdisine vesile oluyorlar. Zâten şerli ve ademî ve tahribçi işlerde kuvvet ve iktidar lâzım değil, az bir fiil ve cüz'î bir kuvvet, belki Vazifesini yapmamak ile bazan büyük ademler ve bozmaklar oluyor. O şerir fâiller, muktedir zannedilirler. Halbuki ademden başka hiç tesirleri ve cüz'î bir kesbden hariç bir kuvvetleri yoktur.** Fakat o şerir ademden geldiklerinden, o şerirler hakikî fâildirler. Bil-istihkak, eğer zîşuur ise cezayı çekerler. **Demek seyyiatta o fenalar fâildirler; fakat haseneler ve hayırlarda ve amel-i sâlihte vücud olmasından, o iyiler hakikî fâil ve müessir değiller.** Belki kabildirler; feyz-i İlahîyi kabul ederler ve mükâfatları dahi sırf bir fazl-ı İlahîdir diye, Kur'an-ı Hakîm

مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ
ferman eder.

Elhasıl: Vücud Kâinatları ve hadsiz adem Âlemleri birbirleriyle çarpışırken ve Cennet ve Cehennem gibi meyveler verirken ve bütün

vücud Âlemleri **سُبْحَانَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الْحَمْدُ لِلَّهِ** ve bütün adem Âlemleri **سُبْحَانَ**

سُبْحَانَ اللَّهِ derken ve ihatalı bir kanun-u mübareze ile Melekler şeytanlarla ve hayırlar şerlerle, tâ Kalbin etrafındaki İlham, vesvese ile mücadele ederken; birden Meleklerle İmanın bu meyvesi tecelli eder, mes'eleyi halledib karanlık Kâinatı ışıklandırır.

اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

Âyetinin envârından bir nurunu bize gösterir ve bu meyve ne kadar tatlı olduğunu tattırır. İkinci bir küllî

meyvesine "Yirmidördüncü" ve | ler Kerametini gösteren "Yirmido-

kuzuncu Söz"ler işaret edib parlak bir surette Meleklerin vücudunu ve vazifesini isbat etmişler. Evet Kâinatın her tarafında, cüz'î ve küllî her şeyde, her nevide, kendini tanıttırmak ve sevdirmek içinde merhamet-kârane bir Haşmet-i Rububiyet, elbette o Haşmete, o Merhamete, o Tanıttırmaya, o Sevdirmeye karşı Şükür ve Takdis içinde bir geniş ve ihatalı ve şuurkârane bir ubudiyetle mukabele etmesi lâzım ve kat'îdir. Ve şuursuz cemadat ve Erkân-ı Azîme-i Kâinat hesabına o Vazifeyi, ancak hadsiz Melekler görebilir ve o Saltanat-ı Rububiyetin her tarafta, serada süreyyada, zeminin temelinde, dışında hakîmane ve haşmet-kârane icraatını onlar temsil edebilirler.

Meselâ, felsefenin ruhsuz kanunları pek karanlık ve vahşetli gösterdikleri Hilkat-ı Arziye ve vaziyet-i fitriyesini, bu meyve ile nurlu, ünsiyetli bir tarzda Sevr ve Hut namlarındaki iki Meleğin omuzlarında, yani nezaretlerinde ve Cennet'ten getirilen ve fânî küre-i arzın bâkî bir temel taşı olmak, yani ileride bâkî Cennet'e bir kısmını devretmeğe bir işaret için Sahret namında uhrevî bir madde, bir Hakikat gönderilip Sevr ve Hut Meleklerine bir Nokta-i İstinad edilmiş diye Benî-İsrail'in eski Peygamberlerinden Rivayet var ve İbn-i Abbas'tan dahi mervîdir. Maatteessüf bu kudsî mana, mürur-u zamanla bu teşbih, avamın nazarında Hakikat telakki edilmekle, aklın haricinde bir suret almış. Madem Melekler havada gezdikleri gibi toprakta ve taşta ve yerin merkezinde de gezerler; elbette onların ve küre-i arzın, üstünde duracak cismanî taş ve balığa ve öküze ihtiyaçları yoktur.

Hem meselâ küre-i arz, küre-i arzın nevileri adedince başlar ve o nevilerin ferdleri sayısınca diller ve o ferdlerin a'za ve yaprak ve meyveleri mikdarınca Tesbihatlar yaptığı için elbette o haşmetli ve şuursuz ubudiyet-i fitriyeyi bilerek, şuurdarane temsil edib Dergâh-ı İlahiyyeye takdim etmek için kırkbin başlı ve her başı kırkbin dil ile ve her bir dil ile kırkbin Tesbihat yapan bir Melek-i Müekkeli bulunacak ki, Ayn-ı Hakikat olarak Muhib-i Sadık haber vermiş. Ve Hilkat-ı

Kâinatın en ehemmiyetli neticesi olan insanlarla Münasebat-ı Rab-baniyeyi tebliğ ve izhar eden Cebrail (A.S.) ve zîhayat Âleminde en haşmetli ve en dehşetli olan diriltmek ve hayat vermek ve ölümle terhis etmekteki Hâlık'a mahsus olan İcraat-ı İlahiyeyi yalnız temsil edib ubu-diyetkârane nezaret eden İsrail (A.S.) ve Azrail (A.S.) ve hayat dairesinde Rahmetin en cem'iyetli, en geniş, en zevkli olan rızıktaki İhsanat-ı Rahmaniyyeye nezaretle beraber şuursuz şükürleri şuur ile tem-sil eden Mikâil (A.S.) gibi Meleklerin pek acib mahiyette olarak bulun-maları ve vücudları ve Ruhların bekaları, Saltanat ve Haşmet-i Rubu-biyetin muktezasıdır. Onların ve herbirinin mahsus taifelerinin vücud-ları, Kâinatta güneş gibi görünen saltanat ve haşmetin vücudu dere-cesinde kat'îdir ve şübhesizdir. Melaikeye aid başka maddeler bunlara kıyas edilsin.

Evet küre-i arzda dört yüzbin nevileri zîhayattan halkeden, hattâ en âdi ve müteaffin maddelerden zîruhları çoklukla yaratan ve her tarafı onlarla şenlendiren ve Mu'cizat-ı San'atına karşı, onlara dilleriyle

مَا شَاءَ اللَّهُ، بَارَكَ اللَّهُ، سُبْحَانَ اللَّهِ dediren ve İhsanat-ı Rahmetine

المُحَمَّدُ لِلَّهِ، وَالشُّكْرُ لِلَّهِ، اللَّهُ أَكْبَرُ o hayvancıklara mukabil

söylettiren bir Kadîr-i Zülcelali ve'l-Cemal, elbette, bilâşek velâ-şübhe, koca Semavata münasib, isyansız ve daima ubudiyette olan sekeneleri ve Ruhanîleri yaratmış, Semavatı şenlendirmiş, boş bırakmamış ve hayvanatın taifelerinden pekçok ziyade ayrı ayrı nevileri Meleklerden icad etmiş ki, bir kısmı küçücük olarak yağmur ve kar kat-relerine binip san'at ve Rahmet-i İlahiyeyi kendi dilleriyle alkışlıyorlar; bir kısmı, birer seyyar yıldızlara binip feza-yı Kâinatta seyahat içinde Azamet ve İzzet ve Haşmet-i Rububiyete karşı Tekbir ve Tehlil ile Ubudiyetlerini Âleme ilân ediyorlar. Evet zaman-ı Âdem'den beri bütün Semavî Kitaplar ve dinler, Meleklerin vücudlarına ve ubudiyetlerine it-tifakları ve bütün asırlarda Melekler ile konuşmalar ve muhavereler, kesretli tevatür ile insanlar içinde vukubulduğunu nakil ve Rivayetleri ise, görmediğimiz Amerika insanların vücudları gibi Meleklerin vücudlarını ve bizimle alâkadar olduklarını kat'î isbat eder. İşte şimdi gel, İman Nuruyla bu küllî ikinci meyveye bak ve tat; nasıl Kâinatı baştan başa şenlendirip, güzelleştirip bir Mescid-i Ekber ve büyük bir ibadethaneye çeviriyor. Ve fen ve felsefenin soğuk, hayatsız, zulmetli, dehşetli göstermelerine mukabil; hayatlı,

şuurlu, ışıklı, ünsiyetli, tatlı bir Kâinat göstererek Bâki Hayatın bir cilve-i lezzetini Ehl-i İmana derecesine göre dünyada dahi tattırır.

Tetimme: Nasılki Vahdet ve Ehadiyet sırrıyla Kâinatın her tarafında aynı Kudret, aynı İsim, aynı Hikmet, aynı San'at bulunmasıyla Hâlık'ın Vahdet ve Tasarrufu ve İcad ve Rububiyeti ve Hallakıyet ve Kudsiyeti, cüz'î-küllî herbir masnu'un hal dili ile ilân ediliyor. Aynen öyle de; her tarafta Melekleri halkedib her mahlukun lisan-ı hal ile şuursuz yaptıkları TSesbihatı, Meleklerin Ubudiyet-kârane dilleriyle yaptırıyor. Meleklerin hiçbir cihette hilaf-ı emir hareketleri yoktur. Hâlis bir ubudiyetten başka hiçbir icad ve emirsiz hiçbir müdahale, hattâ izinsiz Şefaatları dahi olmaz. Tam

بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ ۖ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

sırrına maz-

hardırlar.

Hâtime

[Gayet ehemmiyetli bir nükte-i i'caziyeye dair, birden ihtiyarsız, mağribden sonra Kalbe ihtar edilen

ve Sure-i **قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ** ın zahir bir Mu'cize-i

Gaybiyesini gösteren uzun bir Hakikata kısa bir işarettir.]

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ❖ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ

وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ❖ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ❖

İşte yalnız mana-yı işarî cihetinde bu Sure-i Azîme-i Hârîka: **"Kâinatta adem Âlemleri hesabına çalışan şerirlerden ve insî ve cinnî şeytanlardan kendinizi muhafaza ediniz."** Peygamberimize ve Ümmetine emrederek, her asra baktığı gibi mana-yı işarîsiyle bu acib asrımıza daha ziyade, belki zahir bir tarzda bakar; Kur'an'ın Hizmetkârlarını istiazeye davet eder. Bu Mu'cize-i Gaybiye, beş işaretle kısaca beyan edilecek. Şöyle ki:

Bu Surenin herbir Âyetinin manaları çoktur. Yalnız mana-yı

işarî ile beş cümlesinde dört defa **شَرِّ** kelimesini tekrar etmek ve kuvvetli münasebet-i maneviye ile beraber dört tarzda bu asrın emsalsiz dört dehşetli ve fırtınalı maddî ve manevî şerlerine ve inkılablarına ve mübarezelerine aynı tarih ile parmak basmak ve manen **"Bunlardan çekininiz"** emretmek, elbette Kur'an'ın i'cazına yakışır bir İrşad-ı Gaybîdir.

Meselâ: Başta **قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ** cümlesi, bin üçyüz elliiki veya dört (1352-1354) tarihine hesab-ı ebcedî ve cifrîyle tevafuk edib nev'-i beşerde en geniş hırs ve hasedle ve birinci harbin sebebiyle vukua gelmeye hazırlanan ikinci harb-i umumîye işaret eder. Ve Ümmet-i Muhammediyeye (A.S.M.) manen der: "**Bu harbe girmeyiniz ve Rabbinize iltica ediniz.**" Ve bir mana-yı remziyle, Kur'an'ın Hizmetkârlarından olan Risale-i Nur Şakirdlerine hususî bir iltifat ile onların Eskişehir hapsinden, dehşetli bir şerden aynı tarihiyle kurtulmalarına ve haklarındaki imha plânının akım bırakılmasına remzen haber verir; manen "**İstiaze ediniz**" emreder gibi bir remz verir.

Hem meselâ: **مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ** cümlesi -şedde sayılmaz- bin

üçyüz altmış bir (1361) ederek bu emsalsiz harbin merhametsiz ve zalimane tahribatına rumi ve hicri tarihiyle parmak bastığı gibi; aynı zamanda bütün kuvvetleriyle Kur'anın Hizmetine çalışan Nur Şakirdlerinin geniş bir imha plânından ve elim ve dehşetli bir beladan ve Denizli hapsinden kurtulmalarına tevafukla, bir mana-yı remzî ile onlara da bakar. "**Halk'ın şerrinden kendinizi koruyunuz**" gizli bir îma ile der.

Hem meselâ: **النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ** cümlesi -şeddeler sayılmaz-

bin üçyüz yirmisekiz (1328); eğer şeddedeki (ل) sayılsa, bin üçyüz

ellisekiz (1358) adediyle bu umumî harbleri yapan ecnebi gaddarların, hırs ve hased ile bizdeki Hürriyet İnkılabı'nın Kur'an lehindeki neticelelerini bozmak fikri ile tebeddül-ü saltanat ve Balkan ve İtalyan Harbleri ve Birinci ve ikinci Harb-i Umumî'nin patlamasıyla maddî ve manevî şerlerini, siyasî diplomatların radyo diliyle herkesin kafalarına sihirbaz ve zehirli üflemleriyle ve mukadderat-ı beşerin düğme ve ukdelerine gizli plânlarını telkin etmeleriyle bin senelik medeniyet terakkiyatını vahşiyane mahveden şerlerin vücuda gelmeye hazırlanmaları tarihine te-

vafuk ederek, **النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ** in tam manasına tetabuk eder. Hem

meselâ: **وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ** cümles-şedde ve tenvin sayılmaz- yine bin üçyüz kırkyedi (1347) edib, aynı tarihte, ecnebi

muahedelerin icbarıyla bu vatanda ehemmiyetli sarsıntılar ve felsefenin tahakkümüyle bu dindar millette ehem-miyetli tahavvüller vücuda gelmesine ve aynı tarihte, devletlerde ikinci harb-i umumîyi ihzar eden dehşetli hasedler ve rekabetlerin çarpışmaları tarihine bu mana-yı işarî ile tam tamına tevafuku ve manen tetabuku, elbette bu Kudsî Surenin bir Lem'a-i İ'caz-ı Gaybîsidir.

Bir İhtar: Herbir Âyetin müteaddid manaları vardır. Hem herbir mana küllîdir. Her asırda efradı bulunur. Bahsimizde bu asrımıza bakan yalnız mana-yı işarî tabakasıdır. Hem o küllî manada, asrımız bir ferddir. Fakat hususiyet kesbetmiş ki, ona tarihiyle bakar. Ben dört senedir, bu harbin ne safahatını ve ne de neticelerini ve ne de sulh olmuş olmamış bilmediğimden ve sormadığımdan, bu Kudsî Surenin daha ne kadar bu asra ve bu harbe işareti var diye daha onun kapısını çalmadım. Yoksa bu hazinede daha çok esrar var olduğunu Risale-i Nur'un eczalarında, hususan Rumuzat-ı Semaniye Risalelerinde beyan ve isbat edildiğinden onlara havale edib kısa kesiyorum.

Hatıra gelebilen bir sualin cevabıdır:

Bu Lem'a-i İ'caziyede, baştaki **مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ** da hem **مِنْ**

hem **شَرِّ** kelimeleri hesaba girmesi ve âhirde

وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ yalnız **شَرِّ** kelimesi girmesi, **وَمِنْ** girmemesi ve

وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ikisi de hesab edilmemesi gayet ince ve latif bir münasebete îma ve remz içindir. Çünkü, halklarda şerden başka hayırlar da var. Hem bütün şer herkese gelmez. Buna remzen, bazıyeti ifade eden **مِنْ** ve **شَرِّ** girmişler. Hâsid hased ettiği

zaman bütün şerdir, bazıyete lüzum yoktur. Ve **النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ** remziyle, kendi menfaatleri için küre-i arza ateş atan üfleyicilerin ve sihirbaz o diplomatların tahribata aid bütün işleri ayn-ı şerdir diye, daha **شَرِّ** kelimesine lüzum kalmadı.

BU SUREYE AİD BİR NÜKTE-İ İ'CAZİYENİN HAŞİYESİDİR:

Nasıl bu Sure, beş cümlesinden dört cümlesi ile bu asrımızın dört büyük şerli inkılablarına ve fırtınalarına mana-yı işarî ile bakar..

aynen öyle de, dört defa tekraren **مِنْ شَرِّ** -şedde sayılmaz- kelime-
siyle Âlem-i İslâmca en dehşetli olan Cengiz ve Hülâgu fitnesinin ve
Abbasi Devleti'nin inkıraz zamanının asrına dört defa mana-yı işarî
ile ve makam-ı cifrî ile bakar ve parmak basar. Evet -şeddesiz- **شَرِّ**

beşyüz (500) eder; **مِنْ** doksan (90)dır. İstikbale bakan çok Âyetler,
hem bu asrımıza hem o asırlara işaret etmeleri cihetinde, istikbalden
haber veren İmam-ı Ali (R.A.) ve Gavs-ı A'zam (K.S.) dahi, aynen
hem bu asrımıza, hem o asra bakıp haber vermişler. **غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ**

kelimeleri bu zamana değil, belki **غَاسِقٍ** binyüz altmışbir (1161) ve

إِذَا وَقَبَ sekizyüzon (810) ederek, o zamanlarda ehemmiyetli maddî
manevî şerlere işaret eder. Eğer beraber olsa, Miladi bin dokuzyüz
yetmişbir (1971) olur. O tarihte dehşetli bir şerden haber verir. Yirmi
sene sonra, şimdiki tohumların mahsulü ıslah olmazsa, elbette tokat-
ları dehşetli olacak.

[Onbirinci Mes'elenin Haşiyesinin Bir Lâhikasıdır.]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Âyet-ül Kürsî'nin tetimmesi olan

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ bin üçyüz elli

(1350); فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ bin dokuzyüz yirmidokuz (1929)
veya (1928)

وَيُوءَمِنْ بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ dokuzyüz kırkaltı (946) "Risa-

let-ün Nur ismine muvafık"; بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى bin üçyüz kırkyedi
(1347);

لَا أَنْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ * اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا -eğer
beraber olsa- bin oniki (1012); -eğer beraber olmazsa- dokuzyüz kırk-
beş (945) (bir şedde sayılmaz);

يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ bin üçyüz yetmişiki

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولِيَائُهُمُ الطَّاغُوتُ bin -şeddesiz- (1372)

يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ dört yüz on yedi (1417)

üçyüz otuzsekiz (1338) -şedde sayılmaz-;

أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

bin ikiyüz doksanbeş (1295) -şedde sayılır- eder.

Risalet-ün Nur'un hem iki kerre ismine, hem suret-i mücahededesine, hem tahakkukuna ve te'lif ve tekemmül zamanına tam tamına tevafukuyla beraber ehl-i küfrün bin ikiyüz doksanüç (1293) harbiyle Âlem-i İslâm'ın nurunu söndürmeye çalışması tarihine ve Birinci Harb-i Umumî'den istifade ile bin üçyüz otuzsekiz (1338)de bil'fiil nurdan zulûmata atmak için yapılan dehşetli muahedeler tarihine tam tamına tevafuku ve içinde mükerreren nur ve zulûmat karşılaştırılması ve bu Mücahede-i Maneviyede Kur'anın nurundan gelen bir nur, Ehl-i İmana bir Nokta-i İstinad olacağını mana-yı işarî ile haber veriyor diye Kalbime ihtar edildi. Ben de mecbur oldum, yazdım. Sonra baktım ki; manasının münasebeti bu asrımıza o kadar kuvvetlidir ki, hiç tevafuk emaresi olmasa da yine bu Âyetler her asra baktığı gibi mana-yı işarî ile bizimle de konuşuyor kanaatım geldi.

Evet **evvelâ**: Başta **لَا أَكْرَاهُ فِي الدِّينِ قَدْتَبَيَّنَ الرُّشْدُ**

Cümlesi, makam-ı cifrî ve ebcedî ile bin üçyüz elli (1350) tarihine parmak basar ve mana-yı işarî ile der: **Gerçi o tarihte, dini dünyadan tefrik ile dinde ikraha ve icbara ve mücahede-i diniyeye ve din için silâ-hla cihada muarız olan hürriyet-i vicdan, hükûmetlerde bir kanun-u esasî, bir düstur-u siyasî oluyor ve hükûmet lâik cumhuriyete döner. Fakat ona mukabil manevî bir Cihad-ı Dinî, İman-ı Tahkikî kılıncıyla olacak. Çünkü dindeki Rüşd-ü İrşad ve Hak ve Hakikatı gözlere gösterecek derecede kuvvetli bürhanları izhar edib tebyin ve tebeyyün eden bir nur Kur'an'dan çıkacak** diye haber verip, bir lem'a-i i'caz gösterir.

Hem tâ **خَالِدُونَ** Kelimesine kadar Risale-i Nur'daki bütün müvazenelerin aslı, menbaı olarak aynen o müvazeneler gibi mükerreren nur ve zulûmat ve İman ve karanlıkları karşılaştırmasıyla gizli bir emaredir ki, o tarihte bulunan Cihad-ı Manevî mübarezesinde büyük bir kahraman; Nur namında Risale-i Nur'dur ki, dinde bulunan yüzer tılsımları keşfeden onun manevî elmas kılıncı, maddî kılınçlara ihtiyaç bırakmıyor.

Evet hadsiz şükürler olsun ki, yirmi senedir Risale-i Nur bu İhbar-ı Gaybı ve Lem'a-i İ'cazı bil'fiil göstermiştir. Ve bu Sırr-ı Azîm içindir

ki; Risale-i Nur Şakirdleri dünya siyasetine ve cereyanlarına ve maddî mücadelelerine karışmıyorlar ve ehemmiyet vermiyorlar ve tenezzül etmi-yorlar ve hakikî Şakirdleri en dehşetli bir hasmına ve hakaretli tecavüzüne karşı ona der:

"Ey bedbaht! Ben seni i'dam-ı ebedîden kurtarmaya ve fânî hayvaniyetin en süflî ve elîm derecesinden bir bâkî insaniyet saadetine çıkarmaya çalışıyorum. Sen benim ölümüne ve i'damına çalışıyorsun. Senin bu dünyada lezzetin pek az, pek kısa ve Âhirette ceza ve belaların pek çok ve pek uzundur. Ve benim ölümüm bir terhistir. Haydi defol; senin ile uğraşmam, ne yaparsan yap." der. O zalim düşmanına hiddet değil, belki acıyor, şefkat ediyor, keşki kurtulsa idi diyerek ıslahına çalışır.

Sâniyen: **وَيُوءَمِّنُ بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى**

Bu iki kudsî cümleler, kuvvetli münasebet-i maneviye ile beraber makam-ı cifrî ve ebcedî hesabıyla, birincisi Risalet-ün Nur'un ismine, ikincisi onun tahakkukuna ve tekemmülüne ve parlak fütuhatına manen ve cifren tam tamına tetabukları bir emaredir ki; Risalet-ün Nur bu asırda, bu tarihte bir **"Urvet-ül Vüska"**dır. Yani çok muhkem, kopmaz bir zincir ve bir **"Hablullah"**tır. Ona elini atan, yapışan necat bulur diye mana-yı remziyle haber verir.

Sâlisen: **اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا** cümlesi hem mana, hem cifr ile Risalet-ün Nur'a bir remzi var. Şöyle ki:.....

(Bu makamda perde indi. Yazmaya izin verilmedi. Başka zamana te'hir edildi.)

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

(Haşiye): Bu nüktenin bâkî kısmı şimdilik yazdırılmadığının sebebi, bir derece dünyaya, **siyasete** temasıdır. Biz de bakmaktan memnuuz. Evet

إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَاطِفٍ bu taguta bakar ve baktırır...

[Risale-i Nur kahramanı Hüsrev'in
"Meyve'nin Onbirinci Mes'ele"i
münasebetiyle yazdığı mektubun bir
parçasıdır.]

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Çok Mübarek, çok Kıymetdar, çok Sevgili Üstadımız Efendimiz!.

Millet ve memleket için çok büyük güzellikleri ihtiva eden "Meyve" "Dokuz Mes'ele"si ile, dehşetli bir zamanda, müdhiş âsiler içinde en büyük düşmanlar arasında hayretfeza bir surette Şakirdlerine necat vermeye vesile olmakla kalmamış, Onuncu ve Onbirinci Mes'eleleri ile hususiyla Nur'un Şakirdlerini Hakikat yollarında alkışlamış ve gidecekleri hakikî mekânları olan kabirdeki ahvallerinden ve herkesi titreten ve bilhassa ehl-i gaflet için çok korkunç, çok elemli, çok acıklı bir menzil olan toprak altında, göreceği ve konuşacağı Melaikelerle konuşmayı ve refakatı sevdirerek bu mekâna daha çok ünsiyet izhar etmekle bu korkulu ilk menzil hakkındaki fevkalhad korkularımızı ta'dil etmiş, nefes aldırılmış. Hususiyla o Âlemin nurani hayatını benim gibi göreme-yenlerin ellerinde şuaatı yüzbinlerle senelik mesafelere uzanan bir elektrik lâmbası hükmüne geçmiş. Hem de daima koklanılacak nümunelik bir çiçek bahçesi olmuştur. Evet, biz sevgili Üstadımıza arz ediyoruz ki; hergün Dersini Hocasına okuyan bir talebe gibi Nur'dan aldığımız Feyizlerimizi, her vakit için sevgili Üstadımıza arzedelim. Fakat sevgili Üstadımız şimdilik konuşmalarını ta'til buyurdular.

Ey Aziz Üstadım! Risale-i Nur'un Hakikatı ve Meyve'nin güzelliği ve Çiçeğin feyzi, beni minnetdarane bir parça memleketim namına konuşturmuş ve benim gibi konuşan çok Kalblere hayat vermiş. Şimdi muhitimizde Risale-i Nur'a karşı atılan adımlar ve uzatılan eller, Meyve'nin Onbirinci Çiçeği ile daha çok Metanet kesbetmiş, inkişaf etmiş, faaliyete başlamıştır.

Çok hakir talebeniz

H Ü S R E V

[İsparta'daki umum Risale-i Nur Talebeleri namına Ramazan tebriki münasebetiyle yazılmış ve onüç fıkra ile ta'dil edilmiş bir mektubdur.]

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

Ey Âlem-i İslâmın dünya ve Âhirette selâmeti için Kur'anın feyziyle ve Risale-i Nur'un Hakikatıyla ve sadık Şakirdlerin himmetiyle mübarek gözlerinden yaş yerine kan akıtan ve ey fitne-i âhîrzamanın şu dağdağalı ve fırtınalı zamanında Hazret-i Eyyub Aleyhisselâm'dan ziyade hastalıklara, dertlere giriftar olan ve Kur'anın Nuruyla ve Risale-i Nur'un bürhanlarıyla ve Şakirdlerin gayretiyle Âlem-i İslâmın maddî ve manevî hastalıklarını Hakîm-i Lokman gibi tedaviye çalışan ve ey mübarek ellerinde mevcut olan Nur parçalarının Hak ve Hakikat olduğunu Kur'anın otuzüç Âyetiyle ve Keramet-i Aleviye ve Gavsîye ile isbat eden;

Ve ey kendisi hasta ve ihtiyar ve zaîf ve gayet acınacak bir halde olduğuna göre herkesten ziyade Âlem-i İslâm'a can feda eder derecesinde acıyarak kendine fenalık etmek isteyenlere Kur'anın Hakikatıyla ve Risale-i Nur'un hüccetleriyle, Nur Talebelerinin sadakatlarıyla hayırlı Dualar ve iyilik etmek ile karşılayan ve yazdığı mühim Eserlerinden Âyet-ül Kübra'nın tab'ıyla kendi Zâtına ve Talebelerine gelen musibette hapishanelere düşen ve o zindanları Kur'anın irşadıyla ve Risale-i Nur'un Dersiyle ve Şakirdlerin iştiyakı ile bir medrese-i Yusufiyye çeviren ve bir Dershane yapan ve içimizde bulunan cahil olanların hepsini Kur'anı o Dershanede hatmettirerek çıkaran; ve o musibette Kur'anın Kuvve-i Kudsiyesiyle ve Risale-i Nur'un tesellisiyle ve Kardeşlerin tahammülleriyle ihtiyar ve zaîf olduğu halde bütün ağırlıklarımızı ve yüklerimizi üzerine alan ve yazdığı Meyve ve Müdafaaanname Risaleleriyle Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın i'cazıyla ve Risale-i Nur'un kuvvetli bürhanlarıyla ve Şakirdlerin İhlâsı ile, İzn-i İlahî ile üzerinden kapılarını açtırıp beraet kazandıran ve o günde bize ve Âlem-i

İslâmabayram yaptıran ve Hakikaten Risale-i Nur'ları **نُورٌ عَلَى نُورٍ**

olduğunu isbat ederek Kıyamete kadar serbest okunup ve yazılmasına Hak kazandıran ve Âlem-i İslâmın Kur'an-ı Azîmüşşan'ın Gıda-i Kudsîsiyle ve Nur'un uhrevî

taamıyla ve Şakirdlerinin iştihasıyla ekmek, su ve hava gibi bu Nurlara pekçok ihtiyacı olduğunu ve bu Nurları okuyup yazanlardan binler kişi İmanla kabre girdiğini isbat eden ve kendisine mensub talebelerini hiçbir yerde mağlub ve mahcub etmeyen ve elyevm Kur'anın Semavî Dersleriyle ve Risale-i Nur'un Esasıyla ve Şakirdlerinin zekâvetleriyle ve Meyve'nin Onuncu ve Onbirinci Mes'ele ve Çiçekleriyle firak ateşiyle gece-gündüz yanan Kalblerimizi Âb-ı Hayat ve Şarab-ı Kevser gibi o mübarek "Mes'ele" ve "Çiçekler" ile Kalblerimizin ateşini söndürüp sürur ve feraha sevkeden...

ve ey Âlemin (Kur'an-ı Azîmüşşan'ın kat'i va'diyle ve tehdidi ile ve Risale-i Nur'un keşf-i kat'îsiyle ve merhum Şakirdlerinin müşahade-siyle ve onlarda Keşf-el Kubur sahiblerinin görmesiyle...) en çok korktuğu ölümü Ehl-i İman için i'dam-ı ebedîden kurtarıp bir terhis tezkeresine çeviren ve Âlem-i Nur'a gitmek için güzel bir yolculuk olduğunu isbat eden ve kâfir ve münafıklar için i'dam-ı ebedî olduğunu bildiren Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın, bin Mu'cizat-ı Ahmediye Aleyhis-salâtü Vesselâm ve kırk vech-i i'cazının tasdiki altında İhbarat-ı Kat'iyyesiyle, ondan çıkan Risale-i Nur'un en muannid düşmanlarını mağlub eden hüccetleriyle ve Nur Şakirdlerinin çok emarelerin ve tecrübelerin ve kanaatlarının teslimi ile o korkunç, karanlık, soğuk ve dar kabri, Ehl-i İman için Cennet çukurundan bir çukur ve Cennet bahçesinin bir kapısı olduğunu isbat eden ve kâfir ve münafık zındıklar için Cehennem çukurundan yılan ve akreplerle dolu bir çukur olduğunu isbat eden ve oraya gelecek olan Münker Nekir isminde Melaikeleri Ehl-i Hak ve Hakikat yolunda gidenler için birer munis arkadaş yapan ve Risale-i Nur'un Şakirdlerini talebe-i ulûm sınıfına dâhil edib Münker Nekir suallerine Risale-i Nur ile cevap verdiklerini merhum kahraman Şehid Hâfız Ali'nin vefatıyla keşfeden ve hayatta bulunanlarımızın da yine Risale-i Nur'la cevap vermemizi Rahmet-i İlahiyeden Dua ve niyaz eden ve Hazret-i Kur'anı, Kur'an-ı Azîmüşşan'ın kırk tabakadan her tabakaya göre bir nevi i'caz-ı manevîsini göstermesiyle ve umum Kâinata bakan Kelâm-ı Ezeli olmasıyla ve Tefsiri olan Risale-i Nur'un Mu'cizat-ı Kur'aniye ve Rumuzat-ı Semaniye Risaleleriyle ve Risale-i Nur Gül Fabrikasının serkâtibi gibi kahraman Kardeşlerin ve Şakirdlerin fevkalâde gayretleriyle Asr-ı Saadetten beri böyle hârika bir surette Mu'cizeli olarak yazılmasına hiç kimse kadir olmadığı halde Risale-i Nur'un kahraman bir kâtibi olan Hüsrev'e "Yaz" emir buyurulmasıyla, Levh-i

Mahfuz'daki yazılan Kur'an gibi yazılması ve Kur'an-ı Azîmüşşan'ın Hak Kelâmullah olduğunu ve bütün Semavî Kitabların en büyüğü ve en efdali ve bir Fatiha içinde binler Fatiha ve bir İhlas içinde binler İhlas ve hurufatının birden on ve yüz ve bin ve binler Sevab ve Hasene verdiklerini hiç görülmedik ve işitilmedik pek güzel ve hârîka bir surette tarif ve isbat eden;

Ve Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın binüçyüz seneden beri i'cazını göstermesiyle ve muarızlarını durdurmasıyla ve Nur'un gözlere gösterir derecede zahir delilleri ile ve Nur Şakirdlerinin elmas kalemleriyle bu zamana kadar misli görülmedik Risale-i Nur'un dünyaya ferman okuyan ve en mütemerrid ve muannidleri susturan Yirmibeşinci Söz ve zeyilleri kırk vecihle i'caz-ı Kur'anî olduğunu isbat eden...

Ve ey Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Hak Peygamber olduğuna ve umum yüzyirmidört bin Peygamberlerin Efdali ve Seyyidi olduğuna dair binler Mu'cizelerini "Mu'cizat-ı Ahmedîye" (A.S.M.) namındaki Risale-i Nur'u ile güzel bir surette isbat eden ve Kur'an-ı Azîmüşşan'ın Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Rahmeten-lil-Âlemîn olduğunu Kâinatta ilân etmesiyle ve Nur'un baştan nihayete kadar Onun Rahmeten-lil-Âlemîn olduğunu bürhanlarla isbat etmesiyle ve O Resulün ef'al ve ahvali, Kâinatta Nümune-i İktida olacak en sağlam, en güzel Rehber olduğunu hattâ körler de göstermesiyle ve Anadolu ve hususî memleketlerde Nur'un intişarı zamanında belaların ref'i ve susturulmasıyla musibetlerin gelmesi şهادetiyle ve Nur Şakirdlerinin gayet ağır müşkilâtlar içinde Kemal-i Metanetle Hizmet ve irtibatlarıyla O Zâtın (A.S.M.) Sünnet-i Seniyesine ittiba etmek ne kadar kârlı olduğunu ve bir Sünnete bu zamanda ittiba'da yüz Şehidin ecrini kazandığını bildiren ve sadaka, kaza ve belayı nasıl def'ediyorsa Risale-i Nur'un da Anadolu'ya gelecek kazayı, belayı, yirmi senedir def'ettiğini aynelyakîn isbat eden Üstad-ı Ekremimiz Efendimiz Hazretleri!

Şimdi şu Risale-i Nur'un beraeti, başta siz sevgili Üstadımızı, sonra biz âciz kusurlu talebelerinizi, sonra Âlem-i İslâmı sürura sevk ederek, ikinci büyük bir bayram yaptırdığından siz mübarek Üstadımızın bu büyük Bayram-ı Şerifinizi tebrik ile ve yine üçüncü Bayram olan Ramazan-ı Şerifinizi ve Leyle-i Kadrinizi tebrik ederek, emsal-i kesîresiyle müşerref olmaklığımızı niyaz ve biz kusurluların,kusuru-muzun

affını rica ederek umumen selâm ile mübarek Ellerinizden öper ve Dualarınızı temenni ederiz, Efendimiz Hazretleri.

Isparta ve havalisinde bulunan Nur Talebeleri

* * *

Haddimden yüz derece ziyade olan bu mektub muhteviyatını tevazu ile reddetmek bir küfran-ı nimet ve umum Şakirdlerin hüsn-ü zanlarına karşı bir ihanet olması ve aynen kabul etmek bir gurur, bir enaniyet ve benlik bulunması cihetiyle, umum namına Risale-i Nur Kâtibinin yazdığı bu uzun mektubu -onüç fıkraları ilâve edib- hem bir şükr-ü manevî, hem gururdan, hem küfran-ı nimetten kurtulmak için size bir suretini gönderiyorum ki: Meyve'nin Onbirinci Mes'ele-sinin âhîrinde "Risale-i Nur'un Isparta ve civarı talebelerinin bir mektubudur" diye ilhak edilsin. Ben bu mektubu, bu ta'dilât ile yazdığımız halde iki defa bir güvercin yanımızdaki pencereye geldi. İçeriye girecekti, Ceylan'ın başını gördü girmedi. Birkaç dakika sonra başkası aynen geldi. Yine yazanı gördü girmedi. Ben dedim, herhalde evvelki serçe ve kuddüs kuşu gibi müjdecilerdir. Veyahut bu mektub gibi müteaddid mektupları yazdığımızdan, mübarek mektubun ta'dili ile mübarekiyetini tebrik için gelmişler kanaatımız geldi.

SAİD NURSÎ

* * *

Asâ-yı Musa'dan İkinci Kısım

Hüccetullah-il Bâliğa Risalesi

ONBİR HÜCCET-İ İMANİYEDİR

Bu Risaleyi Ankara ehl-i vukufu çok takdir ettikleri gibi; bu defa da beraetimize ehemmiyetli bir sebep ve küfr-ü mutlakı kıran en keskin ve yüksek ve kuvvetli bir Hüccet-i Katia ve Bürhan-ı Bahirdir.

SAİD NURSÎ

Birinci

Hüccet-i İmaniye

Âyet-ül Kübra

Kâinattan Hâlıkını soran bir seyyahın müşahedatıdır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ

وَأَنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ خَلِيقًا غَفُورًا

[Bu Âyet-i muazzama gibi pek çok Âyât-ı Kur'aniye, bu Kâinat Hâlıkını bildirmek cihetinde, her vakit ve herkesin en çok hayretle bakıp zevk ile mütalaa ettiği en parlak bir Sahife-i Tevhid olan Semavatı en başta zikretmelerinden, en başta ona başlamak muvafıktır.]

Evet bu dünya memleketine ve misafirhanesine gelen her bir misafir, gözünü açıp baktıkça görür ki: **Gayet keremkârane bir ziya-fetgâh ve gayet san'atkârane bir teşhîrgâh ve gayet haşmet-kârane bir ordugâh ve talimgâh ve gayet hayretkârane ve şevk-engizane bir seyrangâh ve temaşagâh ve gayet manidarane ve Hikmet-perverane bir mütalaagâh olan bu güzel misafirhanenin Sahibini ve bu Kitab-ı Kebirin Müellifini ve bu muhteşem memleketin Sultanını tanımak ve bilmek için şiddetle merak ederken; en başta göklerin nur yaldızı ile yazılan güzel yüzü görünür: "Bana bak, aradığını sana bildireceğim!" der. O da bakar görür ki:**

Bir kısmı arzımızdan bin defa büyük ve o büyüklerden bir kısmı top güllesinden yetmiş derece sür'atlı yüzbinler Ecrâm-ı Semaviyeyi direksiz düşürmeden durduran ve birbirine çarpmadan fevkalhâd çabuk ve beraber gezdiren, yağsız söndürmeden mütemadiyen o hadsiz lâmbaları yandıran ve hiçbir gürültü ve ihtilâl çıkartmadan o nihayetsiz büyük kütleleri idare eden ve Güneş ve Kamer'in Vazifeleri gibi, hiç isyan ettirmeden o pek büyük mahlukları Vazifelerle çalıştıran ve iki kutbun dairesindeki hesap rakamlarına sıkışmayan bir nihayetsiz uzaklık içinde, aynı zamanda, aynı kuvvet ve aynı tarz ve aynı Sikke-i Fıtrat ve aynı surette, beraber, noksansız tasarruf eden ve o pek büyük mütecaviz kuvvetleri taşıyanları, tecavüz ettirmeden kanununa itaat ettiren ve o nihayetsiz kalabalığın enkazları gibi göğün yüzünü kirletecek süprüntülere meydan vermeden pek parlak ve pek güzel temizlettiren ve bir muntazam ordu manevrası gibi manevra ile gezdiren ve arzı döndürmesiyle, o haşmetli manevranın başka bir surette hakikî ve hayalî tarzlarını her gece ve her sene sinema levhaları gibi seyirci mahlukatına gösteren bir Tezahür-ü Rububiyet ve o Rububiyet faaliyeti içinde görünen teshir, tedbir, tedvir, tanzim, tanzif, tavziften mürekkebe bir Hakikat, bu Azameti ve İhatatı ile o Semavat Hâlıkının Vücub-u Vücuduna ve Vahdetine ve Mevcudiyeti Semavatın mevcudiyetinden daha zahir bulunduğu bilmüşahade şehadet eder manasıyla Birinci Makam'ın birinci basamağında:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي
وَحْدَتِهِ السَّمَوَاتُ بِجَمِيعِ مَا فِيهَا بِشَهَادَةِ عَظَمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ التَّسْخِيرِ
وَالْتَّدْبِيرِ وَالتَّدْوِيرِ وَالتَّنْظِيمِ وَالتَّنْظِيفِ وَالتَّوْظِيفِ الْوَاسِعَةِ
الْمُكَمَّلَةِ بِالشَّاهِدَةِ

denilmiştir.

Sonra, dünyaya gelen o yolcu adama ve misafire, cevvi sema denilen ve mahşer-i acaib olan feza gürültü ile konuşarak bağırıyor: "Bana bak! Merakla aradığımı ve seni buraya göndereni benimle bilebilir ve bulabilirsin." der. O misafir, onun ekşi fakat merhametli yüzüne bakar; müdhiş fakat müjdeli gürültüsünü dinler, görür ki: Zemin ile âsuman ortasında

muallakta durdurulan bulut, gayet hakîmane ve rahîmane bir tarzda zemin bahçesini sular ve zemin ahalisine âb-ı hayat getirir ve harareti (yani yaşamak ateşinin şiddetini) ta'dil eder ve ihtiyaca göre her yerin imdadına yetişir. Ve bu Vazifeler gibi çok Vazifeleri görmekle beraber, muntazam bir ordunun acele emirlere göre görünmesi ve gizlenmesi gibi, birden cevvi dolduran o koca bulut dahi gizlenir, bütün eczaları istirahatı çekilir, hiçbir eseri görülmez. Sonra "Yağmur başına arş!" emrini aldığı anda; bir saat, belki birkaç dakika zarfında toplanıp cevvi doldurur, bir kumandanın emrini bekler gibi durur.

Sonra o yolcu, cevvdaki rüzgâra bakar görür ki: Hava o kadar çok Vazifelerle gayet hakîmane ve kerimane istihdam olunur ki, güya o camid havanın şuursuz zerrelerinden herbir zerresi; bu Kâinat Sultanından gelen emirleri dinler, bilir ve hiçbirini geri bırakmayarak, O Kumandanın kuvvetiyle yapar ve intizamla yerine getirir bir vaziyetle; zeminin bütün nüfuslarına nefes vermek ve zîhayata lüzumu bulunan hararet ve ziya ve elektrik gibi maddeleri ve sesleri nakletmek ve nebatatın telkîhine vasıta olmak gibi çok küllî Vazifelerde ve Hizmetlerde, bir Dest-i Gaybî tarafından gayet şuurkârane ve alîmane ve hayatperverane istihdam olunuyor...

Sonra yağmura bakıyor, görür ki: **O latif ve berrak ve tatlı ve hiçten ve gaybî bir Hazine-i Rahmetten gönderilen katrelerde o kadar Rahmanî Hediyeler ve Vazifeler var ki; güya Rahmet tecessüm ederek katreler suretinde Hazine-i Rabbaniyeden akıyor manasından olduğundan, yağmura "Rahmet" namı verilmiştir.**

Sonra şimşeğe bakar ve ra'dı (gök gürültüsü) dinler, görür ki; pek acib ve garib Hizmetlerde çalıştırılıyorlar.

Sonra gözünü çeker, aklına bakar, kendi kendine der ki: **"Atılmış pamuk gibi bu camid, şuursuz bulut elbette bizleri bilmez ve bize acıyıp imdadımıza kendi kendine koşmaz ve emirsiz meydana çıkmaz ve gizlenmez; belki gayet Kadir ve Rahîm bir Kumandanın Emriyle hareket eder ki, bir iz bırakmadan gizlenir ve def'aten meydana çıkar, iş başına geçer ve gayet fa'al ve müteâl ve gayet cilveli ve Haşmetli bir Sultanın Fermanıyla ve kuvvetiyle vakit bevakit cevvi Âlemini doldurup boşaltır ve mütemadiyen Hikmetle yazar ve paydos ile bozar tahtasına ve Mahv ve İsbat Levhasına ve Haşir ve Kıyamet suretine çevirir ve gayet lütfkâr ve ihsanperver ve gayet**

keremkâr ve Rububiyetperver bir Hâkim-i Müdebbirin tedbirıyla rüzgâra biner ve dağlar gibi yağmur hazinelerini bindirir, muhtaç olan yerlere yetişir. Güya onlara acıyıp ağlayarak göz yaşlarıyla onları çiçeklerle güldürür, güneşin şiddet-i ateşini serinlendirir ve sünger gibi bahçelerine su serper ve zemin yüzünü yıkar, temizler."

Hem o meraklı yolcu kendi aklına der: Bu camid, hayatsız, şuur-suz, mütemadiyen çalkanan, kararsız, fırtınalı, dağdağalı, sebatsız, hedefsiz şu havanın perdesiyle ve zahiri suretiyle vücuda gelen yüzbinler hakîmane ve rahîmane ve san'atkârane işler ve ihsanlar ve imdadlar bil-bedahe isbat eder ki: Bu çalışkan rüzgârın ve bu cevval hizmetkârın kendi başına hiçbir hareketi yok, belki gayet Kadîr ve Âlîm ve gayet Hakîm ve Kerîm bir Âminin Emriyle hareket eder. Güya herbir zerresi, herbir işi bilir ve o Âminin herbir Emrini anlar ve dinler bir nefer gibi, hava içinde cereyan eden herbir Emr-i Rabbanîyi dinler, itaat eder ki; bütün hayvanatın teneffüsüne ve yaşamasına ve nebatatın telkîhine ve büyümesine ve hayatına lüzumlu maddelerin yetiştirilmesine ve bulutların sevk ve idaresine ve ateşsiz sefinelerin seyr ü seyahatına ve bil-hassa seslerin ve bilhassa telsiz telefon ve telgraf ve radyo ile konuşmaların îsaline ve bu Hizmetler gibi umumî ve küllî Hizmetlerden başka, azot ve müvellidülhumuza (oksijen) gibi iki basit maddeden ibaret olan havanın zerreleri birbirinin misli iken, zemin yüzünde yüzbinler tarzda bulunan Rabbanî san'atlarda Kemal-i İntizam ile bir Dest-i Hikmet tarafından çalıştırılıyor görüyorum. Demek

وَتَضْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

Âyetinin tasrihiyle, rüzgârın tasrifiyle hadsiz Rabbanî Hizmetlerde istimal ve bulutların teshiriyle hadsiz Rahmanî işlerde istihdam ve havayı o surette icad eden, ancak Vâcib-ül Vücut ve Kadir-i Külli Şey ve Âlim-i Külli Şey, bir Rabb-i Zülcelali Ve-l İkrâm'dır der, hükmeder.

Sonra yağmura bakar, görür ki: **Yağmurun taneleri sayısınca menfaatler ve katreleri adedince rahmanî cilveler ve reşhaları mikdarınca Hikmetler içinde bulunuyor. Hem o şirin ve latif ve mübarek katreler o kadar muntazam ve güzel halkediliyor ki, hususan yaz mevsiminde gelen dolu o kadar mizan ve intizam ile gönderiliyor ve iniyor ki; fırtınalar ile çalkanan ve büyük şeyleri çarpıstıran şiddetli**

rüzgârlar, onların müvazene ve intizamlarını bozmuyor; katreleri birbirine çarpıp, birleştirip, zararlı kütleler yapmıyor. Ve bunlar gibi çok hakîmane işlerde ve bilhassa zîhayatta çalıştırılan basit ve camid ve şuursuz müvellidülma' ve müvellidülhumuza (hidrojen-oksijen) gibi iki basit maddeden tereküb eden bu su, yüzbinlerle Hikmetli ve şuurlu ve muhtelif Hizmetlerde ve san'atlarda istihdam ediliyor. **Demek bu tecessüm etmiş ayn-ı Rahmet olan yağmur, ancak bir Rahman-ı Rahîm'in Hazine-i Gaybiye-i Rahmetinden yapıyor ve nüzulüyle**

وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ

Âyetini maddeten Tefsir ediyor. Sonra ra'dı dinler ve berke (şimşeğe) bakar, görür ki: Bu iki Hâdis-e-i Acibe-i Cevviye tamamına

يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ ve وَيَسْبِغُ الرِّعْدُ بِحَمْدِهِ

Âyetlerini maddeten Tefsir etmekle beraber, yağmurun gelmesini haber verip, muhtaçlara müjde ediyorlar.

Evet hiçten, birden hârika bir gürültü ile cevvi konuşturmak ve fevkalâde bir Nur ve nar ile zulmetli cevvi ışıkla doldurmak ve dağvari pamuk-misal ve dolu ve kar ve su tulumbası hükmünde olan bulutları ateşlendirmek gibi Hikmetli ve garabetli vaziyetlerle başaşağı gafil insanın başına tokmak gibi vuruyor: **"Başını kaldır, kendini tanıttirmek isteyen fa'al ve Kudretli bir Zâtın hârika işlerine bak! Sen başıboş olmadığın gibi, bu hâdiseler de başıboş olamazlar. Her birisi çok Hikmetli Vazifeler peşinde koşturuluyorlar. Bir Müdebir-i Hakîm tarafından istihdam olunuyorlar."** diye ihtar ediyorlar.

İşte bu meraklı yolcu, bu cevvide bulutu teshirden, rüzgârı tasriften, yağmuru tenzilden ve hâdisat-ı cevviyeyi tedbirden tereküb eden bir Hakikatın yüksek ve aşikâr şهادetini işitir, "Âmentü billah" der. Birinci Makam'ın ikinci mertebesinde:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجُوبِ وَجُودِهِ الْجَوْ بِجَمِيعِ

مَا فِيهِ بِشَهَادَةِ عَظْمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ التَّسْخِيرِ وَالتَّصْرِيفِ وَالتَّنْزِيلِ

والتَّذْيِيرُ الْوَاسِعَةُ الْمُكَمَّلَةُ بِالشَّاهِدَةِ

fıkrası, bu yolcunun cevve dair mezkûr müşahedatını ifade eder. (**İhtar**)

Sonra o seyahat-ı fikriyeye alışan o mütefekkir misafire, küre-i arz lisan-ı haliyle diyor ki: "Gökte, fezada, havada ne geziyorsun? Gel, ben sana aradığını tanıttıracağım. Gördüğüm Vazifelerime bak ve sahifelerimi oku!" O da bakar görür ki: Arz meczub bir melevî gibi iki hareketiyle; günlerin, senelerin, mevsimlerin husulüne medar olan bir daireyi, Haşr-i A'zâmın meydanı etrafında çiziyor. Ve zihayâtın yüzbin enva'ını bütün erzak ve levazımatlarıyla içine alıp feza denizinde Kemal-i Müvazene ve nizamla gezdiren ve güneş etrafında seyahat eden muhteşem ve musahhar bir Sefine-i Rabbaniyedir.

Sonra sahifelerine bakar, görür ki: Bablarındaki herbir sahifesi, binler Âyâtıyla arzın Rabbini tanıttırıyor. Umumunu okumak için vakit bulamadığından, yalnız birtek sahife olan zihayâtın bahar faslında icad ve idaresine bakar, müşahade eder ki: Yüzbin enva'ın hadsiz efradlarının suretleri, basit bir maddeden gayet muntazam açılıyor ve gayet rahîmane terbiye ediliyor ve gayet Mu'cizane bir kısmının tohumlarına kanatçıklar verip, onları uçurmak suretiyle neşrettiriliyor ve gayet müdebbirane idare olunuyor ve gayet müşfikane iâşe ve it'am ediliyor ve gayet rahîmane ve rezzakane hadsiz ve çeşit çeşit ve lezzetli ve tatlı rızıkları, hiçten ve kuru topraktan ve birbirinin misli ve farkları pek az ve kemik gibi köklerden, çekirdeklerden, su katrelerinden yetiştiriliyor... Her bahara, bir vagon gibi, Hazine-i Gaybdan yüzbin nevi et'ime ve levazımat, Kemal-i İntizam ile yüklenip zihayata gönderiliyor. Ve bilhassa o erzak paketleri içinde yavrulara gönderilen süt konserveleri ve vâlidelerinin şefkatli sinelerinde asılan şekerli süt tulumbacıklarını

 (*İhtar): Birinci Makam'da geçen otuzüç Mertebe-i Tevhidi bir parça izah etmek isterdim. Fakat şimdiki vaziyetim ve halimin müsaadesizliği cihetiyle, yalnız gayet muhtasar bürhanlarına ve mealinin tercümesine iktifaya mecbur oldum. Risale-i Nur'un otuz, belki yüz Risalelerinde bu otuzüç mertebe, delilleriyle, ayrı ayrı tarzlarda, herbir Risalede bir kısım mertebeler beyan edildiğinden, tafsili onlara havale edilmiş.

göndermek, o kadar şefkat ve merhamet ve Hikmet içinde görünüyor ki, bilbedahe bir Rahman-ı Rahîm'in gayet müşfikane ve mürebbiyane bir Cilve-i Rahmeti ve ihsanı olduğunu isbat eder.

Elhasıl: Bu Sahife-i Hayatiye-i Bahariye, Haşr-i A'zâmın yüzbin nümunelerini ve misallerini göstermekle

فَانْظُرْ إِلَىٰ أَثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ

ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Âyetini maddeten gayet parlak Tefsir ettiği gibi; bu Âyet dahi, bu sahifenin manalarını mu'cizane ifade eder. Ve arzın, bütün sahifeleriyle,

büyüklüğü nisbetinde ve kuvvetinde لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ dediğini anladı.

İşte, küre-i arzın yirmiden ziyade büyük sahifelerinden birtek sahifenin yirmi vechinden birtek vechinin muhtasar şهادeti ile, o yolcunun sair vecihlerin sahifelerindeki müşahedatı manasında olarak ve o müşahedatları ifade için, Birinci Makam'ın Üçüncü Mertebesinde böyle denilmiş:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودَ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي

وَحَدِيثِهِ الْأَرْضُ بِجَمِيعِ مَا فِيهَا وَمَا عَلَيْهَا بِشَهَادَةِ عَظَمَةِ إِحَاطَةِ

حَقِيقَةِ التَّسْخِيرِ وَالتَّدْبِيرِ وَالتَّرْبِيَةِ وَالْفَتْاحِيَّةِ وَتَوَزُّعِ الْبُذُورِ

وَالْمُحَافَظَةِ وَالْإِدَارَةِ وَالْإِعَاشَةِ لِجَمِيعِ ذَوِي الْحَيَاةِ وَالرَّحْمَانِيَّةِ وَ

الرَّحْمَةِ الْعَامَّةِ الشَّامِلَةِ الْمُكَمَّلَةِ بِالْمُشَاهَدَةِ

Sonra o mütefekkir yolcu her sahifeyi okudukça saadet anahtarı olan İmanı kuvvetlenip ve manevî terakkiyatın miftahı olan Marifeti ziyadeleşip ve bütün Kemalâtın Esası ve madeni olan İman-ı Billah Hakikatı bir derece daha inkişaf edip manevî çok zevkleri ve lezzetleri verdikçe onun merakını şiddetle tahrik ettiğinden; sema, cevve ve arzın mükemmel ve kat'î Derslerini dinlediği

هَلْ مِنْ مَزِيدٍ halde

deyip dururken, denizlerin ve büyük nehirlerin cezbekârane cûş u huruşla zikirlerini ve hazîn ve leziz seslerini işitir. Lisan-ı hal ve lisan-ı kal ile: "Bize de bak, bizi de oku!" derler. O da bakar, görür ki:

Hayatdarane mütemadiyen çalkanan ve dağılmak ve dökülmek ve istilâ etmek fitratında olan denizler, arzı kuşatıp, arz ile beraber gayet sür'atli bir surette bir senede yirmibeş bin senelik bir dairede koşturulduğu halde; ne dağılırlar, ne dökülürler ve ne de komşularındaki toprağa tecavüz ederler. Demek gayet Kudretli ve Azametli bir Zâtın Emriyle ve kuvvetiyle dururlar, gezerler, muhafaza olurlar.

Sonra denizlerin içlerine bakar, görür ki: Gayet güzel ve zînetli ve muntazam cevherlerinden başka, binlerce çeşit hayvanatın iâşe ve idareleri ve tevellüdat ve vefiyatları o kadar muntazamdır; basit bir kum ve acı bir sudan verilen erzakları ve tayinatları o kadar mükemmeldir ki, bilbedahe bir Kadîr-i Zülcelal'in, bir Rahîm-i ZülCemal'in idare ve iâşesiyle olduğunu isbat eder.

Sonra o misafir, nehirlere bakar, görür ki: Menfaatleri ve vazifeleri ve vâridat ve sarfıyatları o kadar hakîmane ve rahîmanedir; bilbedahe isbat eder ki, bütün ırmaklar, pınarlar, çaylar, büyük nehirler, bir Rahman-ı Zülcelali Ve-l İkrâm'ın Hazine-i Rahmetinden çıkıyorlar ve akıyorlar. Hattâ o kadar fevkalâde iddihar ve sarfediliyorlar ki, "**Dört nehir Cennet'ten geliyorlar.**" diye Rivayet edilmiş. Yani; zahîrî esbabın pek fevkinde olduklarından, manevî bir Cennetin Hazinesinden ve yalnız gaybî ve tükenmez bir menbân feyzinden akıyorlar demektir. Meselâ: Mısır'ın kumistanını bir Cennete çeviren Nil-i Mübarek; cenub tarafından, "Cebel-i Kamer" denilen bir dağdan mütemadiyen küçük bir deniz gibi tükenmeden akıyor. Altı aydaki sarfıyatı dağ şeklinde toplansa ve buzlansa, o dağdan daha büyük olur. Halbuki o dağdan ona ayrılan yer ve mahzen, altı kısmından bir kısım olmaz. Vâridatı ise; o mintika-i harrede pek az gelen ve susamış toprak çabuk yuttuğu için mahzene az giden yağmur, elbette o müvazene-i vasiayı muhafaza edemediğinden, o Nil-i Mübarek âdet-i arziye fevkinde bir gaybî Cennet'ten çıkıyor diye Rivayeti, gayet manidar ve güzel bir Hakikatı ifade ediyor.

İşte, deniz ve nehirlerin denizler gibi Hakikatlarının ve şahadetlerinin binden birisini gördü. Ve umumu bil'icma' denizlerin büyüklüğü

nisbetinde bir kuvvetle لا إِلَهَ إِلَّا هُوَ der ve bu şahadete

denizler mahlukatı adedince şahidler gösterir diye anladı. Ve denizlerin ve nehirlerin umum şهادetlerini irade ederek ifade etmek manasında, Birinci Makam'ın dördüncü mertebesinde:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودَ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي
وَحْدَتِهِ جَمِيعُ الْبَحَارِ وَالْأَنْهَارِ بِجَمِيعِ مَا فِيهَا بِشَهَادَةِ عَظَمَةِ إِحَاطَةِ
حَقِيقَةِ التَّسْخِيرِ وَالْمُحَافَظَةِ وَالْإِدْخَارِ وَالْإِدَارَةِ الْوَاسِعَةِ
الْمُنْتَظَمَةِ بِالْمُشَاهَدَةِ

denilmiş.

Sonra dağlar ve sahralar, seyahat-ı fikriyede bulunan o yolcuyu çağırıyorlar, "Sahifelerimizi de oku!" diyorlar. O da bakar, görür ki: Dağların Külli Vazifeleri ve Umumî Hizmetleri o kadar azametli ve Hikmetlidirler; akılları hayret içinde bırakır. Meselâ: Dağların zeminden Emr-i Rabbanî ile çıkmaları ve zeminin içinde, inkılabat-ı dâhiliyeden neş'et eden heyecanını ve gazabını ve hiddetini, çıkmalarıyla teskin ederek; zemin o dağların fişkırmasıyla ve menfeziyle teneffüs edib, zararlı olan sarsıntılardan ve zelzele-i muzırardan kurtulup, vazife-i devriyesinde sekenesinin istirahatlarını bozmuyor. Demek nasılkı sefineleri sarsıntıdan vikaye ve müvazenelerini muhafaza için onların direkleri üstünde kurulmuş; öyle de dağlar, zemin sefinesine bu manada hazineli direkler olduklarını, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan

وَالْجِبَالُ أَوْ تَادَا ۞ وَالْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِي ۞ وَالْجِبَالُ أَرْسِيهَا gibi çok Âyetlerle ferman ediyor.

Hem meselâ, dağların içinde zihayata lâzım olan her nevi menba'lar, sular, madenler, maddeler, ilâçlar o kadar hakîmane ve müdeb- birane ve kerimane ve ihtiyatkârane iddihar ve ihzar ve istif edilmiş ki; bilbedahe Kudreti nihayetsiz bir Kadîr'in ve Hikmeti nihayetsiz bir Hakîm'in hazineleri ve anbarları ve hizmetkârları olduklarını isbat ederler, diye anlar. Ve sahra ve dağların dağ kadar vazife ve Hikmetlerinden bu iki cevhere sairlerini kıyas edib, dağların ve sahraların umum Hikmetleriyle, hususan ihtiyatî iddiharlar cihetiyle getirdikleri şهادeti ve

söyledikleri لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ Tevhidini,

dağlar kuvvetinde ve sebatında ve sahralar genişliğinde ve büyüklüğünde görür, "Âmentü Billah" der.

İşte bu manayı ifade için Birinci Makam'ın beşinci mertebesinde:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجُوبِ وَجُودِهِ جَمِيعُ
الْجِبَالِ وَالصَّحَارَى بِجَمِيعِ مَا فِيهَا وَعَلَيْهَا بِشَهَادَةِ عَظَمَةِ إِحَاطَةِ
حَقِيقَةِ الْإِدْخَارِ وَالْإِدَارَةِ وَنَشْرِ الْبُذُورِ وَالْمُحَافَظَةِ وَالتَّذْيِيرِ
الْإِحْتِيَاطِيَّةِ الرَّبَّانِيَّةِ الْوَاسِعَةِ الْعَامَّةِ الْمُنتَظِمَةِ الْمُكَمَّلَةِ
بِالْمُشَاهَدَةِ

denilmiş.

Sonra, o yolcu dağda ve sahrada fikriyle gezerken, eşcar ve nebatat Âleminin kapısı fikrine açıldı. Onu içeriye çağırdılar. "Gel dairemizde de gez, yazılarımızı da oku!" dediler. O da girdi, gördü ki: Gayet muhteşem ve müzeyyen bir Meclis-i Tehlil ve Tevhid ve bir Halka-i Zikir ve Şükür teşkil etmişler. Bütün eşcar ve nebatatın

enva'ları bil'icma' beraber لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ diyorlar gibi lisan-ı hallerinden anladı. Çünkü bütün meyvedar ağaç ve nebatlar; mizanlı ve fesahatlı yapraklarının dilleriyle ve süslü ve cezaletli çiçeklerinin sözleriyle ve intizamlı ve belâgatlı meyvelerinin kelimeleriyle be-

raber, müsebbihane şehadet getirdiklerine ve لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ dediklerine delalet ve şehadet eden üç büyük küllî Hakikatı gördü:

Birincisi: Pek zahir bir surette kasdî bir İn'am ve İkram ve ihtiyarî bir İhsan ve İmtinan manası ve Hakikatı her birisinde hissedildiği gibi; mecmuunda ise, güneşin zuhurundaki ziyası gibi görünüyor.

İkincisi: Tesadüfe havalesi hiçbir cihet-i imkânı olmayan kasdî ve hakîmane bir temyiz ve tefrik, ihtiyarî ve rahîmane bir tezyin ve tasvir manası ve Hakikatı, o hadsiz enva' ve efradda gündüz gibi

aşikâre görünüyor ve bir Sâni'-i Hakîm'in eserleri ve nakışları olduklarını gösterir.

Üçüncüsü: O hadsiz masnuatın yüzbin çeşit ve ayrı ayrı tarz ve şekilde olan suretleri, gayet muntazam, mizanlı, zînetli olarak, mahdud ve madud ve birbirinin misli ve basit ve camid ve birbirinin aynı veya az farklı ve karışık olan çekirdeklerden, habbeciklerden o ikiyüzbin nevilerin farikalı ve intizamlı, ayrı ayrı, müvazeneli, hayatdar, Hikmetli, yanlışsız, hatasız bir vaziyette umum efradının suretlerinin fethi ve açılışı ise öyle bir Hakikattir ki; güneşten daha parlaktır ve baharın çiçekleri ve meyveleri ve yaprakları ve mevcudatı sayısınca o Hakikatı isbat eden şahidler var diye, bildi.

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى نِعْمَةِ الْإِيمَانِ dedi.

İşte bu mezkûr Hakikatları ve şهادetleri ifade manasıyla, Birinci Makam'ın altıncı mertebesinde:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ
اجْمَاعُ جَمِيعِ أَنْوَاعِ الْأَشْجَارِ وَالنَّبَاتَاتِ الْمُسَبِّحَاتِ النَّاطِقَاتِ بِكَلِمَاتِ
أَوْرَاقِهَا الْمَوْزُونَاتِ الْفَصِيحَاتِ وَأَزْهَارِهَا الْمُزَيَّنَاتِ الْجَزِيلَاتِ وَ
أَثْمَارِهَا الْمُنتَظِمَاتِ الْبَلِيغَاتِ بِشَهَادَةِ عَظَمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ الْإِنْعَامِ وَ
الْإِكْرَامِ وَالْإِحْسَانِ بِقَصْدٍ وَرَحْمَةٍ وَحَقِيقَةِ التَّمْيِيزِ وَالتَّزْيِينِ وَالتَّصْوِيرِ
بِإِرَادَةٍ وَحِكْمَةٍ مَعَ قَطْعِيَّةٍ دَلَالَةٍ حَقِيقَةٍ فَتَجْجَمُ جَمِيعُ صُورِهَا الْمَوْزُونَاتِ
الْمُزَيَّنَاتِ الْمُتَبَايِنَةِ الْمُتَنَوِّعَةِ الْغَيْرِ الْمَحْدُودَةِ مِنْ نَوَاتَاتٍ وَحَبَّاتٍ
مُتَمَاثِلَةٍ مُتَشَابِهَةٍ مَحْصُورَةٍ مَعْدُودَةٍ

denilmiş. Sonra, seyahat-ı fikriyede bulunan o meraklı ve terakki ile zevki ve şevki artan dünya yolcusu, bahar bahçesinden bir bahar kadar bir güldeste-i marifet ve İman alıp gelirken; hayvanat ve tıyur Âleminin kapısı Hakikat-Bîn olan aklına ve Marifet-Aşına olan fikrine açıldı.

Yüzbin ayrı ayrı seslerle ve çeşit çeşit dillerle onu içeriye çağırıyorlar, "Buyurun" dediler. O da girdi ve gördü ki: Bütün hayvanat ve kuşların bütün nevileri ve taifeleri ve milletleri, bil'ittifak lisan-ı kal ve lisan-ı

halleriyle **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** deyip, zemin yüzünü bir Zikirhane ve muazzam

bir Meclis-i Tehlil suretine çevirmişler; herbiri bizzât birer Kaside-i Rabbanî, birer Kelime-i Sübhanî ve manidar birer Harf-i Rahmanî hükmünde Sâni'lerini tavsif edib hamd ü sena ediyorlar vaziyetinde gördü. Güya o hayvanların ve kuşların duyguları ve kuvaları ve cihazları ve a'zaları ve âletleri, manzum ve mevzun kelimelerdir ve muntazam ve mükemmel sözlerdir. Onlar, bunlarla Hallak ve Rezzaklarına şükür ve Vahdaniyetine şehadet getirdiklerine kat'î delalet eden üç muazzam ve muhit Hakikatları müşahede etti.

Birincisi: Hiçbir cihetle serseri tesadüfe ve kör kuvvete ve şuur-suz tabiata havalesi mümkün olmayan hiçten hakîmane icad ve san'at-perverane ibda' ve ihtiyarkârane ve alîmane halk ve inşa ve yirmi cihetle İlim ve Hikmet ve İradenin cilvesini gösteren ruhlandırmak ve İhya etmek Hakikatıdır ki; zîruhlar adedince şahidleri bulunan bir Bürhan-ı Bahir olarak, Zât-ı Hayy-ı Kayyum'un Vücub-u Vücuduna ve Sıfât-ı Seb'asına ve Vahdetine şehadet eder.

İkincisi: O hadsiz masnu'larda birbirinden sîmaca farikalı ve şekilce zînetli ve mikdarca mizanlı ve suretçe intizamlı bir tarzdaki temyizden, tezyinden, tasvirden öyle azametli ve kuvvetli bir Hakikat görünür ki: Kadir-i Külli Şey ve Âlim-i Külli Şey'den başka hiçbir şey, bu her cihetle binlerle hârikaları ve Hikmetleri gösteren ihatalı fiile sahib olamaz ve hiçbir imkân ve ihtimali yok.

Üçüncüsü: Birbirinin misli ve aynı veya az farklı ve birbirine benzeyen mahsur ve mahdud yumurtalardan ve yumurtacıklardan ve nutfedenilen su katrelerinden o hadsiz hayvanların yüzbinler çeşit tarz-larda ve birer Mu'cize-i Hikmet mahiyetinde bulunan suretlerini, gayet muntazam ve müvazeneli ve hatasız bir heyette açmak ve fethetmek öyle parlak bir Hakikattır ki; hayvanlar adedince senedler, deliller o Hakikatı tenvir eder.

İşte bu üç Hakikatın ittifakıyla, hayvanların bütün enva'ı, beraber öyle

bir **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** deyip şehadet getiriyorlar ki; güya zemin

büyük bir insan gibi, büyüklüğü nisbetinde **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** diyerek Semavat Ehline işittiriyor mahiyetinde gördü ve tam Ders aldı. Birinci Makam'ın yedinci mertebesinde bu mezkûr Hakikatları ifade manasıyla:

**لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ
اتِّفَاقُ جَمِيعِ أَنْوَاعِ الْحَيَوَانَاتِ وَالطُّيُورِ الْحَامِدَاتِ الشَّاهِدَاتِ بِكَلِمَاتِ
حَوَاسِّهَا وَقُوَاهَا وَحِسِّيَّاتِهَا وَلَطَائِفِهَا الْمَوْزُونَاتِ الْمُنتَظِمَاتِ
الْفَصِيخَاتِ وَبِكَلِمَاتِ جِهَازَاتِهَا وَجَوَارِحِهَا وَأَعْضَائِهَا وَالْأَتِهَا
الْمُكَمَّلَةِ الْبَلِيغَاتِ بِشَهَادَةِ عَظَمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ الْإِبْجَادِ وَالصَّنْعِ
وَالْإِبْدَاعِ بِالْإِرَادَةِ وَحَقِيقَةِ التَّمْيِيزِ وَالتَّزْيِينِ بِالْقَصْدِ وَحَقِيقَةِ
التَّقْدِيرِ وَالتَّصْوِيرِ بِالْحِكْمَةِ مَعَ قَطْعِيَّةِ دَلَالَةِ حَقِيقَةِ فَتْحِ جَمِيعِ صُورِهَا
الْمُنْتَظِمَةِ الْمُتَخَالِفَةِ الْمُتَنَوِّعَةِ الْغَيْرِ الْمَحْصُورَةِ مِنْ بَيِّضَاتٍ
وَقَطَرَاتٍ مُتَمَاثِلَةٍ مُتَشَابِهَةٍ مَحْصُورَةٍ مَحْدُودَةٍ
﴿ أَمِينَ اللَّهُمَّ أَمِينَ ﴾**

denilmiştir.

Sonra o mütefekkir yolcu, Marifet-i İlahiyenin hadsiz mertebelerinde ve nihayetsiz Ezvakında ve Envârında daha ileri gitmek için, İnsanlar Âlemine ve beşer dünyasına girmek isterken, başta Enbiyalar olarak onu içeriye davet ettiler; o da girdi. En evvel geçmiş zamanın menziline baktı, gördü ki: **Nev'-i beşerin en nurani ve en mükemmeli olan umum Peygamberler (Aleyhimüsselâm)**

bil'icma' beraber **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** deyip zikrediyorlar ve parlak ve musaddak olan hadsiz Mu'cizatlarının kuvvetiyle,

Tevhidi iddia ediyorlar ve beşeri, hayvaniyet mertebesinde melekiyet derecesine çıkarmak için, onları İman-ı Billaha davet ile Ders veriyorlar gördü. O da, o Nurani Medresede diz çöküp Derse oturdu. Gördü ki: Meşahir-i İnsaniyenin en yüksekleri ve nam-darları olan o Üstadların herbirisinin elinde Hâlık-ı Kâinat tarafından verilmiş Nişane-i Tasdik olarak Mu'cizeler bulundu-ğundan, herbirinin ihbarı ile beşerden bir Taife-i Azîme ve bir Ümmet tasdik edib İmana geldiklerinden, o yüzbin ciddî ve doğru Zâtların icma' ve ittifakla hüküm ve tasdik ettikleri bir Hakikat ne kadar kuvvetli ve kat'î olduğunu kıyas edebildi. Ve bu kuvvette, bu kadar Muhbiri Sadıkların hadsiz Mu'cizeleriyle imza ve isbat ettikleri bir Hakikatı inkâr eden ehl-i dalalet ne derece hadsiz bir hata, bir cinayet ettiklerini ve ne kadar hadsiz bir azaba müstehak olduklarını anladı ve onları tasdik edib İman getirenler ne kadar haklı ve Hakikath olduklarını bildi; İman Kudsiyetinin büyük bir mertebesi daha ona göründü.

Evet Enbiyayı (Aleyhimüsselâm), Cenab-ı Hak tarafından fiilen tasdik hükmünde olan hadsiz Mu'cizatlarından ve Hakkaniyetlerini gösteren muarızlarına gelen Semavî pek çok tokatlarından ve Hak olduklarına delalet eden şahsî Kemalâtlarından ve Hakikath talimatlarından ve doğru olduklarına şehadet eden Kuvvet-i İmanlarından ve tam ciddiyetlerinden ve fedakârlıklarından ve ellerinde bulunan Kudsî Kitab ve Suhuflarından ve onların yolları doğru ve Hak olduğuna şehadet eden ittiba'larıyla Hakikata, Kemalâta, Nura vâsıl olan hadsiz tilmizlerinden başka, onların ve o pek Ciddî Muhbirlerin müsbet mes'elelerde icma' ve ittifakı ve tevatürü ve isbatta tevafuku ve tesanüdü ve tetabuku öyle bir hüccettir ve öyle bir kuvvettir ki; dünyada hiçbir kuvvet karşısına çıkamaz ve hiçbir şübhe ve tereddüdü bırakmaz. Ve İmanın Erkânında umum Enbiyayı (Aleyhimüsselâm) tasdik dahi dâhil olması, o tasdik büyük bir kuvvet menbaı olduğunu anladı. Onların Derslerinden çok Feyz-i İmanî aldı. İşte, bu yolcunun mezkûr Dersini ifade manasında Birinci Makam'ın sekizinci mertebesinde:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ اِجْمَاعُ
جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ بِقُوَّةِ مُعْجَزَاتِهِمُ الْبَاهِرَةِ الْمُصَدِّقَةِ الْمُصَدِّقَةِ

denilmiş.

Sonra İmanın Kuvvetinden ulvî bir Zevk-i Hakikat alan o seyyah-ı talib, Enbiya Aleyhimüsselâm'ın meclisinden gelirken, Ülemanın ilmelyakîn suretinde kat'î ve kuvvetli delillerle, Enbiyaların (Aleyhimüsselâm) davalarını isbat eden ve Asfiya ve Sıddıkîn denilen mütebahhir, Müçtehid Muhakkikler, onu Dershanelerine çağırdılar. O da girdi, gördü ki: Binlerle dâhî ve yüzbinlerce müdakkik ve yüksek Ehl-i Tahkik kıl kadar bir şübhe bırakmayan Tedkikat-ı Amikalarıyla, başta Vücub-u Vücut ve Vahdet olarak müsbet Me-sail-i İmaniyeyi isbat ediyorlar. Evet, istidadları ve meslekleri muhtelif olduğu halde usûl ve Erkân-ı İmaniyede onların müttefikan ittifakları ve herbirisinin kuvvetli ve yakînî bürhanlarına istinadları öyle bir hüccettir ki; onların mecmuu kadar bir zekâvet ve dirayet sahibi olmak ve bürhanlarının umumu kadar bir bürhan bulmak mümkün ise, karşılarına ancak öyle çıkılabilir. Yoksa o münkirler, yalnız ce-halet ve echeliyet ve inkâr ve isbat olunmayan menfî mes'elelerde inad ve göz kapamak suretiyle karşılarına çıkabilirler. -Gözünü ka-payan, yalnız kendine gündüzü gece yapar...- **Bu seyyah; bu muhteşem ve geniş Dershanede, bu muhterem ve mütebahhir Üstad-ların neşrettikleri Nurlar, zeminin yarısını bin seneden ziyade ışıktırdığını bildi. Ve öyle bir Kuvve-i Maneviyeyi buldu ki, bütün ehl-i inkâr toplansa onu kıl kadar şaşırtmaz ve sarsmaz. İşte bu yolcunun bu Dershaneden aldığı Derse bir kısa işaret olarak, Birinci Makam'ın dokuzuncu mertebesinde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ اتِّفَاقُ جَمِيعِ
الْأَصْفِيَاءِ بِقُوَّةِ بَرَاهِينِهِمُ الظَّاهِرَةِ الْمُحَقَّقَةِ الْمُتَّفِقَةِ

denilmiş.

Sonra, İmanın daha ziyade kuvvetlenmesinde ve inkişafında ve ilmelyakîn derecesinden aynelyakîn mertebesine terakkisindeki Envârı ve Ezvakı görmeye çok müştak olan o mütefekkir yolcu, Medreseden gelirken, hadsiz küçük Tekyelerin ve Zaviyelerin telahukuyla tevessü' eden gayet feyizli ve nurlu ve sahra genişliğinde bir Tekye, bir Hangâh, bir Zikirhane, bir irşadgâhta ve Cadde-i Kübra-yı Muhammedînin (A.S.M.) ve Mi'rac-ı Ahmedînin (A.S.M.) gölge-sinde

Hakikata çalışan ve Hakka erişen ve aynelyakîne yetişen binlerle ve milyonlarla Kudsi Mürşidler onu Dergâha çağırdılar. O da girdi, gördü ki: O Ehl-i Keşf ve Keramet Mürşidler; Keşfiyatlarına ve Müşahedelerine ve Kerametlerine istinaden bil'icma' müttefikan

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ diyerek, Vücub-u Vücut ve Vahdet-i Rabbaniyeyi

Kâinata ilân ediyorlar. Güneşin ziyasındaki yedi renk ile güneşi tanımak gibi, yetmiş renk ile, belki Esma-i Hüsnâ adedince, Şems-i Ezeli'nin ziyasından tecelli eden ayrı ayrı nurlu renkler ve çeşit çeşit ziyalı levnler ve başka başka Hakikatlı tarikatlar ve muhtelif doğru meslekler ve mütenevvi haklı meşreplerde bulunan o Kudsi Dâhîlerin ve Nurani Âriflerin icma' ve ittifakla imza ettikleri bir Hakikat, ne derece zahir ve bahir olduğunu aynelyakîn müşahade etti ve Enbiyanın (Aleyhimüs-selâm) icma' ve Asfiyanın ittifakı ve Evliyanın tevafuku ve bu üç icmanın birden ittifakı, güneşi gösteren gündüzün ziyasından daha parlak gördü. İşte bu misafirin Tekyeden aldığı feyze kısa bir işaret olarak, Birinci Makam'ın onuncu mertebesinde:

**لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ اِجْمَاعُ
الْأَوْلِيَاءِ بِكَشْفِيَّاتِهِمْ وَكَرَامَاتِهِمُ الظَّاهِرَةِ الْمُحَقَّقَةِ الْمُصَدَّقَةِ**

denilmiş.

Sonra Kemalât-ı İnsaniyenin en mühimmi ve en büyüğü, belki bilcümle Kemalât-ı insaniyenin menbai ve esası, İman-ı Billahtan ve Marifetullahtan neş'et eden Muhabbetullah olduğunu bilen o dünya seyyahı, bütün kuvvetiyle ve letaifiyle, İmanın Kuvvetinde ve Marifetin İnkişafında daha ziyade terakki etmesini istemek fikriyle başını kaldırdı ve Semavata baktı. Kendi aklına dedi ki: "**Madem Kâinatta en kıymetdar şey hayattır ve Kâinatın mevcudatı hayata musahhardır ve madem zîhayatın en kıymetdarı zîruhtur ve zîruhun en kıymet-darı zîşuurdur ve madem bu kıymetdarlık için küre-i zemin, zîhayatı müttemadiyen çoğaltmak için her asır, her sene dolar boşa-lır.**

Elbette ve her halde, bu muhteşem ve müzeyyen olan Semavatın dahi kendisine münasib ahalisi ve sekenesi, zîhayat ve

zîruh ve zîşuurlardan vardır ki; Huzur-u Muhammedîde (A.S.M.) Sahabelere görünen Hazret-i Cebrail'in (A.S.) temessülü gibi Melaikeleri görmek ve onlarla konuşmak hâdiseleri, tevatür suretinde eskiden beri nakl ve rivayet ediliyor. Öyle ise keşki ben Semavat ehli ile dahi görüşseydim, onlar ne fikirde olduklarını bilseydim; çünkü "Hâlık-ı Kâinat hakkında en mühim söz onlarındır" diye düşünürken, birden Semavî şöyle bir sesi işitti: "Madem bizim ile görüşmek ve Dersimizi dinlemek istersin. Bil ki: Başta Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm ve Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan olarak bütün Peygamberlere vasıtamızla gelen Mesail-i İmaniyeye en evvel biz İman etmişiz. Hem insanlara temessül edib görünen ve bizlerden olan bütün Ervah-ı Tayyibe, bilâ-istisna ve bil'ittifak, bu Kâinat Hâlıkının Vücub-u Vücuduna ve Vahdetine ve Sıfât-ı Kudsiyesine şehadet edib birbirine muvafık ve mutabık olarak ihbar etmişler. Bu hadsiz ihbaratın tevafuku ve tetabuku, güneş gibi sana bir rehberdir." dediklerini bildi ve onun Nur-u İmanı parladı, zeminden göklere çıktı. İşte bu yolcunun Melaikeden aldığı Derse kısa bir işaret olarak, Birinci Makam'ın onbirinci mertebesinde:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودَ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي
وَحْدَتِهِ اتِّفَاقُ الْمَلَكَةِ الْمُتَمَثِّلِينَ لَا نَظَارِ النَّاسِ وَالْمُتَكَلِّمِينَ مَعَ
خَوَاصِّ الْبَشَرِ بِأَخْبَارِهِمُ الْمُتَطَابِقَةِ الْمُتَوَافِقَةِ

denilmiştir.

Sonra, pür-merak ve pür-iştiyak o misafir, Âlem-i Şehadet ve cismanî ve maddî cihetinde ve mahsus taifelerin dillerinden ve lisan-ı hallerinden Ders aldığından, Âlem-i Gayb ve Âlem-i Berzahta dahi mütalaa ile bir seyahat ve bir Taharri-i Hakikat arzu ederken, her Taife-i İnsaniyede bulunan ve Kâinatın meyvesi olan insanın çekirdeği hükmünde bulunan ve küçüklüğü ile beraber manen Kâinat kadar inbisat edebilen Müstakim ve Münevver Akılların, Selim ve Nurani Kalblerin kapısı açıldı. Baktı ki; onlar, Âlem-i Gayb ve Âlem-i Şehadet ortasında İnsanî Berzahlardır ve iki Âlemin birbiriyle temasları ve muameleleri, insana nisbeten o noktalarda oluyor gördüğünden; kendi Akıl ve Kalbine dedi ki:

Gelin, bu emsalinizin kapısından Hakikate giden yol daha kısadır. Biz öteki yollardaki dillerden Ders aldığımız gibi değil, belki İman noktasındaki ittisaflarından ve keyfiyet ve renklerinden mütalaamız ile istifade etmeliyiz, dedi, mütalaaya başladı. Gördü ki:

İstidadları gayet muhtelif ve mezhepleri birbirinden uzak ve muhalif olan umum istikametli ve Nurlu Akılların İman ve Tevhid-deki ittisafkârane ve râsihane itikadları tevafuk ve sebatkârane ve mutmainane kanaat ve yakînleri tetabuk ediyor. Demek tebeddül etmeyen bir Hakikata dayanıp bağlanmışlar ve kökleri metin bir Hakikata girmiş, kopmuyor. Öyle ise bunların Nokta-i İmaniyede ve Vücub ve Tevhidde icma'ları, hiç kopmaz bir Zincir-i Nuranidir ve Hakikata açılan ışıklı bir penceredir.

Hem gördü ki: Meslekleri birbirinden uzak ve meşrepleri birbirine mübayin olan o umum Selim ve Nurani Kalblerin Erkân-ı İmaniyedeki müttefikane ve itminankârane ve müncezibane keşfiyat ve müşahedatları birbirine tevafuk ve Tevhidde birbirine mutabık çıkıyor. Demek, Hakikata mukabil ve vâsıl ve mütemessil bu küçücük birer Arş-ı Marifet-i Rabbaniye ve bu câmi' birer Âyine-i Samedaniye olan Nurani Kalbler, Şems-i Hakikata karşı açılan pencerelerdir ve umumu birden güneşe âyinedarlık eden bir deniz gibi, bir Âyine-i A'zamdır. Bunların Vücub-u Vücutta ve Vahdette ittifakları ve icma'ları, hiç şaşırmaz ve şaşırtmaz bir Rehber-i Ek-mel ve bir Mürşid-i Ekberdir. Çünkü hiçbir cihetle hiçbir imkân ve hiçbir ihtimal yok ki, Hakikattan başka bir vehim ve Hakikatsız bir fikir ve asılsız bir sıfat, bu kadar müstemirrane ve râsihane, bu pek büyük ve keskin gözlerin umumunu birden aldatsın, galat-ı hisse uğratsın. Buna ihtimal veren bozulmuş ve çürümüş bir akla, bu Kâinatı inkâr eden ahmak Sofestaîler dahi razı olmazlar, reddederler diye anladı. Kendi Akıl ve Kalbiyle beraber "Âmentü Billah" dediler. İşte bu yolcunun Müstakim Akıllardan ve Münevver Kalblerden istifade ettiği Marifet-i İmaniyeye kısa bir işaret olarak Birinci Ma-kam'ın Onüçüncü Mertebesinde

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودَ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي
وَحْدَتِهِ أَجْمَاعِ الْعُقُولِ الْمُسْتَقِيمَةِ الْمُنَوَّرَةِ بِإِعْتِقَادَاتِهَا الْمُتَوَافِقَةِ
وَبِقَنَائِهَا

وَيَقِينَاتِهَا الْمُتَطَابِقَةَ مَعَ تَخَالُفِ الْأَسْتِعْدَادَاتِ وَالْمَذَاهِبِ وَ
 كَذَادَلِّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ اتِّفَاقُ الْقُلُوبِ السَّلِيمَةِ
 التَّوَرَانِيَّةِ بِكَشْفِيَّاتِهَا الْمُتَطَابِقَةَ وَبِمُشَاهَدَاتِهَا الْمُتَوَافِقَةَ مَعَ
 تَبَايُنِ الْمَسَالِكِ وَالْمَشَارِبِ

denilmiş.

Sonra, Âlem-i Gayba yakından bakan ve Akıl ve Kalbde seyahat eden o yolcu, acaba Âlem-i Gayb ne diyor diye merakla o kapıyı da şöyle bir fikir ile çaldı. Yani, madem bu cismanî Âlem-i Şehadette, bu kadar zînetli ve san'atlı hadsiz masnu'larıyla kendini tanıttırmak ve bu kadar tatlı ve süslü ve nihayetsiz nimetleriyle kendini sevdirmek ve bu kadar Mu'cizeli ve meharetli hesabsız Eserleriyle gizli Kemalâtını bildirmek, Kavilden ve Tekellümden daha zahir bir tarzda fiilen isteyen ve hal diliyle bildiren bir Zât, Perde-i Gayb tarafında bulunduğu bilbedahe anlaşılıyor. Elbette ve her halde, fiilen ve halen olduğu gibi, kavlen ve tekellümen dahi konuşur, kendini tanıttırır, sevdirebilir. Öyle ise, Âlem-i Gayb cihetinde Onu Onun tezahüratından bilmeliyiz dedi; kalbi içeriye girdi, akıl gözüyle gördü ki:

Gayet kuvvetli bir tezahüratla Vahiylerin Hakikatı, Âlem-i Gaybın her tarafında her zamanda hükmediyor. Kâinatın ve mahlukatın şehadetlerinden çok kuvvetli bir Şehadet-i Vücut ve Tevhid, Allâm-ül Guyub'dan Vahiy ve İlham Hakikatlarıyla geliyor. Kendini ve Vücut ve Vahdetini, yalnız masnu'larının şehadetlerine bırakmıyor. Kendisi, kendine lâıyk bir Kelâm-ı Ezelî ile konuşuyor. Her yerde İlim ve Kudretiyle hazır ve nâzırın Kelâmı dahi hadsizdir ve Kelâmının manası Onu bildirdiği gibi, Tekellümü dahi, Onu Sıfâtıyla bildiriyor.

Evet, yüzbin Peygamberlerin (Aleyhimüsselâm) tevatürleriyle ve ihbaratlarının Vahy-i İlahîye mazhariyet noktasında ittifaklarıyla ve nev'-i beşerden ekseriyet-i mutlakanın tasdikgerdesi ve Rehberi ve muktedası ve Vahyin Semereleri ve Vahy-i Meşhud olan Kütüb-ü Mukaddese ve Suhuf-u Semaviyenin delail ve Mu'cizatlarıyla, Hakikat-ı Vahyin tahakkuku ve sübutu bedahet derecesine geldiğini bildi ve Vahyin Hakikatı beş Hakikat-ı Kudsiyeyi ifade ve ifaza ediyor diye anladı:

Birincisi: التَّنَزُّلَاتُ الْإِلَهِيَّةُ إِلَى عُقُولِ الْبَشَرِ denilen, beşerin

akıllarına ve fehimlerine göre konuşmak bir Tenezzül-ü İlahîdir. Evet, bütün zîruh mahlukatını konuşuran ve konuşmalarını bilen, elbette kendisi dahi o konuşmalara konuşmasıyla müdahale etmesi, Rububiyetin muktezasıdır.

İkincisi: Kendini tanıttırmak için Kâinatı, bu kadar hadsiz masraflarla, baştan başa hârikalar içinde yaratan ve binler dillerle Kemalâtını söylettiren, elbette kendi sözleriyle dahi kendini tanıttıracak.

Üçüncüsü: Mevcudatın en müntehebı ve en muhtacı ve en nazenini ve en müştakı olan hakikî insanların Münacatlarına ve Şükürlerine fiilen mukabele ettiği gibi, Kelâmıyla da mukabele etmek, Hâlıkıyetin şe'nidir.

Dördüncüsü: İlim ile hayatın zarurî bir lâzımı ve ışıklı bir tezahürü olan Mükâleme Sıfatı, elbette ihatalı bir İlmi ve sermedî bir Hayatı taşıyan Zâtta, ihatalı ve sermedî bir surette bulunur.

Beşincisi: En sevimli ve muhabbetli ve endişeli ve Nokta-i İstinada en muhtaç ve Sahibini ve Mâlikini bulmağa en müştak; hem fakir ve âciz bulunan mahlukatlarına acz ve iştiyakı, fakr ve ihtiyacı ve endişe-i istikbali ve muhabbeti ve perestişi veren bir Zât, elbette kendi vücudunu onlara Tekellümüyle iş'ar etmek, Uluhiyetin muktezasıdır. İşte, Tenezzül-ü İlahî ve Taarrüf-ü Rabbanî ve Mukabele-i Rahmanî ve Mükâleme-i Sübhanî ve İş'ar-ı Samedanî Hakikatlarını tazammun eden, umumî Semavî Vahiyyelerin icma' ile Vâcib-ül Vücut'un vücuduna ve Vahdetine delaletleri öyle bir hüccettir ki; gündüzdeki güneşin şuaatının güneşe şehadetinden daha kuvvetlidir diye anladı.

Sonra İlhamlar cihetine baktı, gördü ki: Sadık İlhamlar, gerçi bir cihette Vahye benzerler ve bir nevi Mükâleme-i Rabbaniyedir, fakat iki fark vardır:

Birincisi: İlhamdan çok yüksek olan Vahyin ekseri Melaike vasıtasıyla ve İlhamın ekseri vasıtasız olmasıdır.

Meselâ: Nasılki bir padişahın iki suretle konuşması ve emirleri var.

Birisi: Haşmet-i Saltanat ve Hâkimiyet-i Umumiye haysiyetiyle bir yaverini bir valiye gönderir. O Hâkimiyetin ihtişamını ve emrin ehemmiyetini göstermek için bazan vasıta ile beraber bir içtima yapar. Sonra ferman tebliğ edilir. İkincisi: Sultanlık ünvanı ile ve padişah-ı umumî ismiyle değil, belki kendi şahsı ile hususî bir münasebeti ve cüz'î bir muamelesi bulunan has bir hizmetçisi ile veya bir âmi raiyetiyle ve hususî telefonu ile hususî konuşmasıdır.

Öyle de Padişah-ı Ezelî'nin umum Âlemlerin Rabbi ismiyle ve Kâinat Hâlıkı ünvanı ile Vahiy ile ve Vahyin hizmetini gören Şümullü İlhamlarıyla Mükâlemesi olduğu gibi, her bir ferdin ve her bir zihayatin Rabbi ve Hâlıkı olmak haysiyetiyle hususî bir surette fakat perdeler arkasında onların kabiliyetine göre bir Tarz-ı Mükâlemesi var.

İkinci fark: Vahiy gölgesizdir, safıdır, havassa hastır. İlham ise gölgelidir, renkler karışır, umumîdir. Melaikeler İlhamları ve insan İlhamları ve hayvanat İlhamları gibi çeşit çeşit hem pekçok enva'larıyla denizlerin katreleri kadar Kelimat-ı Rabbaniyenin teksirine medar bir zemin teşkil ediyor.

لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لَكَلِمَاتُ رَبِّي
لَنَفَدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي

Âyetinin bir vechini Tefsir ediyor anladı.

Sonra; İlhamın mahiyetine ve Hikmetine ve şehadetine baktı, gördü ki: Mahiyeti ile Hikmeti ve neticesi dört Nurdan tereküb ediyor.

Birincisi: Teveddüd-ü İlahî denilen, kendini mahlukatına fiilen sevdirdiği gibi, kavlen ve huzuran ve sohbeten dahi sevdirmek, Vedudiyetin ve Rahmaniyetin muktezasıdır.

İkincisi: İbadının Dualarına fiilen cevap verdiği gibi, kavlen dahi perdeler arkasında icabet etmesi, Rahîmiyetin şe'nidir.

Üçüncüsü: Ağır beliyelere ve şiddetli hallere düşen mahlukatlarının istimdadlarına ve feryadlarına ve tazarruatlarına fiilen imdad ettiği gibi, bir nevi konuşması hükmünde olan İlhamî kaviller ile de imdada yetişmesi, Rububiyetin lâzımıdır.

Dördüncüsü: Çok âciz ve çok zâif ve çok fakir ve çok ihtiyaçlı ve kendi Mâlikini ve Hâmisini ve Müdebbirini ve Hâfızını bulmağa pek çok muhtaç ve müştak olan zîşuur masnularına, Vücudunu ve Huzurunu ve Himayetini fiilen ihsas ettiği gibi, bir nevi Mükâleme-i

Rabbaniye hükmünde sayılan bir kısım sadık İlhamlar perdesinde ve mahsus ve bir mahluka bakan has ve bir vecihte, onun kabiliyetine göre onun Kalb telefonu, kavlen dahi kendi Huzurunu ve Vücudunu ihsas etmesi, Şefkat-i Uluhiyetin ve Rahmet-i Rububiyetin zarurî ve vâcib bir muktezasıdır diye anladı.

Sonra İlhamın şهادetine baktı, gördü: Nasılki güneşin -faraza-şuuru ve hayatı olsaydı ve o halde ziyasındaki yedi rengi yedi sıfatı olsaydı, o cihette ışığında bulunan şuaları ve cilveleri ile bir tarz konuşması bulunacaktı. Ve bu vaziyette, misalinin ve aksinin şeffaf şeylerde bulunması ve her âyine ve her parlak şeyler ve cam parçaları ve kabarcıklar ve katreler, hattâ şeffaf zerrelere ile herbirinin kabiliyetine göre konuşması ve onların hacatına cevap vermesi ve bütün onlar güneşin vücuduna şهادet etmesi ve hiçbir iş, bir işe mani olmaması ve bir konuşması, diğer konuşmaya müzahamet etmemesi bilmüşahede görüleceği gibi... aynen öyle de: Ezel ve ebedin Zülcelal Sultanı ve bütün mevcudatın ZülCemal Hâlık-ı Zîşanı olan Şems-i Sermedî'nin Mükâlemesi dahi, onun İlmi ve Kudreti gibi küllî ve muhit olarak herşeyin kabiliyetine göre tecelli etmesi; hiçbir sual bir suale, bir iş bir işe, bir hitab bir hitaba mani olmaması ve karıştırmaması bilbedahe anlaşılıyor. Ve bütün o cilveler, o konuşmalar, o İlhamlar birer birer ve beraber bil'ittifak o Şems-i Ezelî'nin huzuruna ve Vücub-u Vücuduna ve Vahdetine ve Ehadiyetine delalet ve şهادet ettiklerini aynelyakîne yakın bir ilmelyakîn ile bildi.

İşte, bu meraklı misafirin Âlem-i Gaybdan aldığı Ders-i Marifetine kısa bir işaret olarak, Birinci Makam'ın Ondördüncü ve Onbeşinci Mertebelerinde

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودِ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وُجُوبِ
وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ إجماعُ جميعِ الْوَحَيَاتِ الْحَقَّةِ الْمُتَضَمِّنَةِ
لِلتَّنَزُّلاتِ الْإِلَهِيَّةِ وَلِلْمُكَالَمَاتِ السُّبْحَانِيَّةِ وَلِلتَّعَرُّفَاتِ
الرَّبَّانِيَّةِ وَلِلْمُقَابَلَاتِ الرَّحْمَانِيَّةِ عِنْدَ مُنَاجَاةِ عِبَادِهِ وَ
لِلْإِشْعَارَاتِ الصَّمَدَانِيَّةِ لَوُجُودِهِ

لِمَخْلُوقَاتِهِ وَكَذَّادَلَّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ اتِّفَاقُ
 الْإِلَهَامَاتِ الصَّادِقَةِ الْمُتَضَمِّنَةِ لِلتَّوَدُّدَاتِ الْإِلَهِيَّةِ وَالْإِجَابَاتِ
 الرَّحْمَانِيَّةِ لِدَعَوَاتِ مَخْلُوقَاتِهِ وَالْإِمْدَادَاتِ
 الرَّبَّانِيَّةِ لِاسْتِغَاثَاتِ عِبَادِهِ وَالْإِحْسَاسَاتِ السَّبْحَانِيَّةِ
 لَوْجُودِهِ لِمَصْنُوعَاتِهِ

denilmiştir.

Sonra o dünya seyyahı, kendi aklına dedi ki: Madem bu Kâinatın mevcudatıyla Mâlikimi ve Hâlıkımı arıyorum. Elbette her şeyden evvel bu mevcudatın en meşhuru ve a'dasının tasdikiyle dahi en mükemmeli ve en büyük Kumandanı ve en namdar Hâkimi ve sözce en yükseği ve akılca en parlağı ve ondört asrı faziletiyle ve Kur'anıyla ışıktandıran Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm'ı ziyaret etmek ve a-radığımı Ondan sormak için Asr-ı Saadete beraber gitmeliyiz diyerek, aklıyla beraber o Asra girdi. Gördü ki: **O Asır, Hakikaten O Zât (A.S.M.) ile, bir Saadet-i Beşeriye Asrı olmuş. Çünkü en bedevi ve en ümmi bir kavmi, getirdiği Nur vasıtasıyla, kısa bir zamanda dün-yaya Üstad ve Hâkim eylemiş.**

Hem kendi aklına dedi: Biz, en evvel bu fevkalâde Zâtın (A.S.M.) bir derece kıymetini ve sözlerinin Hakkaniyetini ve ihbaratının doğruluğunu bilmeliyiz, sonra Hâlıkımızı Ondan sormalıyız diyerek ta-harriye başladı. Bulduğu hadsiz kat'î delillerden, burada, yalnız dokuz külliyyetine birer kısa işaret edilecek.

Birincisi: Bu Zâtta (A.S.M.) -hattâ düşmanlarının tasdikiyle dahi- bütün güzel huyların ve hasletlerin bulunması ve

وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ ۖ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى

Âyetlerinin sarahatıyla, bir parmağının işaretiyle Kamer iki parça olması ve bir avucu ile, a'dasının ordusuna attığı az bir toprak, u-mum o ordunun gözlerine girmesiyle kaçmaları ve susuz kalmış kendi ordusuna, beş parmağından kevser gibi akan suyu kifayet derecesinde içirmesi gibi; nakl-i kat'î ile ve bir kısmı tevatür ile, yüzer Mu'cizatın

Onun Elinde zahir olmasıdır. Bu Mu'cizattan üçyüzden ziyade bir kısmı, Ondokuzuncu Mektub olan Mu'cizat-ı Ahmediye (A.S.M.) namındaki hârika ve kerametli bir Risalede kat'î delilleriyle beraber beyan edildiğinden onları ona havale ederek dedi ki: **Bu kadar Ahlâk-ı Hasene ve Kemalâtla beraber, bu kadar Mu'cizat-ı Bahiresi bulunan bir Zât (A.S.M.) elbette en doğru sözlüdür.** Ahlâksızların işi olan hileye, yalana, yanlışla tenezzül etmesi kabil değil.

İkincisi: Elinde bu Kâinat Sahibinin bir Fermanı bulunduğu ve o Fermanı her asırda üçyüz milyondan ziyade insanların kabul ve tasdik ettikleri ve o Ferman olan Kur'an-ı Azîmüşşan'ın yedi vecihle Hârika olmasıdır. Ve bu Kur'anın kırk vecihle Mu'cize olduğu ve Kâinat Hâlî-kının Sözü bulunduğu kuvvetli delilleriyle beraber, "Yirmibeşinci Söz, Mu'cizat-ı Kur'aniye" namlarındaki ve Risale-i Nur'un bir güneşi olan meşhur bir Risalede tafsilen beyan edilmesinden; onu, ona havale ederek dedi: **Böyle ayn-ı Hak ve Hakikat bir Fermanın Tercümanı ve Tebliğ Edicisi bir Zâtta (A.S.M.) Fermana cinayet ve Ferman Sahibine hıyanet hükmünde olan yalan olamaz ve bulunamaz...**

Üçüncüsü: O Zât (A.S.M.), öyle bir Şeriat ve bir İslâmiyet ve bir Ubudiyet ve bir Dua ve bir Davet ve bir İman ile meydana çıkmış ki, onların ne misli var ve ne de olur. Ve onlardan daha mükemmel ne bulunmuş ve ne de bulunur. Çünkü ümmi bir Zâtta (A.S.M.) zuhur eden o Şeriat; ondört asrı ve nev'-i beşerin humsunu, âdilane, Hakkanîyet üzere, müdakkikane, hadsiz kanunlarıyla idare etmesi emsal kabul etmez.

Hem ümmi bir Zâtın (A.S.M.) ef'al ve akval ve ahvalinden çıkan İslâmiyet; her asırda üçyüz milyon insanın Rehberi ve Mercii ve akıllarının Muallimi ve Mürşidi ve Kalblerinin Münneviri ve Musaffisi ve nefislerinin Mürebbsi ve Müzekkisi ve Ruhlarının Medar-ı İnkişafatı ve Maden-i Terakkiyatı olması cihetiyle misli olamaz ve olamamış.

Hem dininde bulunan bütün ibadatın bütün enva'ında en ileri olması.. ve herkesten ziyade takvada bulunması ve Allah'tan korkması.. ve fevkalâde daimî mücahedat ve dağdağalar içinde, tam tamına ubudiyetin en ince esrarına kadar müraat etmesi ve hiç kimseyi taklid etmeyerek ve tam manasıyla ve mübtediyane fakat en mükemmelolarak, hem ibtida ve intihayı birleştirerek yapması; elbette misli görülmez ve görülmemiş.

Hem binler Dua ve Münacatlarından Cevşen-ül Kebir ile, öyle bir

Marifet-i Rabbaniye ile, öyle bir derecede Rabbini tavsif ediyor ki; o zamandan beri gelen Ehl-i Marifet ve Ehl-i Velayet, Telahuk-u Efkâr ile beraber, ne o Mertebe-i Marifete ve ne de o derece-i tavsife yetiştir-meleri gösteriyor ki, Duada dahi onun misli yoktur. Risale-i Münacat'ın başında, Cevşen-ül Kebir'in doksandokuz fıkrasından bir fıkrasının kısacık bir mealinin beyan edildiği yere bakan adam, Cevşen'in dahi misli yoktur diyecek.

Hem Tebliğ-i Risalette ve nâsı Hakka Davette o derece Metanet ve Sebat ve Cesaret göstermiş ki; büyük devletler ve büyük dinler, hattâ kavim ve kabilesi ve amucası Ona şiddetli adavet ettikleri halde, zerre mikdar bir eser-i tereddüd, bir telaş, bir korkaklık göstermemesi ve tek başıyla bütün dünyaya meydan okuması ve başa da çıkarması ve İslâmiyeti dünyanın başına geçirmesi isbat eder ki; tebliğ ve davette dahi misli olmamış ve olamaz.

Hem İmanda, öyle fevkalâde bir Kuvvet ve hârika bir yakîn ve mu'cizane bir inkişaf ve cihanı ışıklandıran bir ulvî İtikad taşımış ki; o zamanın hükümrânı olan bütün efkârı ve akideleri ve hükemanın Hikmetleri ve Ruhanî Reislerin İlimleri Ona muarız ve muhalif ve münkir oldukları halde; Onun ne yakînine, ne itikadına, ne itimadına, ne itminanına hiçbir şübhe, hiçbir tereddüd, hiçbir za'f, hiçbir vesvese vermemesi ve maneviyatta ve Meratib-i İmaniyede terakki eden başta Sahabeler ve bütün Ehl-i Velayet, Onun her vakit Mertebe-i İmanın-dan feyz almaları ve Onu en yüksek derecede bulmaları, bilbedahe gösterir ki; İmanı dahi emsalsizdir.

İşte böyle emsalsiz bir Şeriat ve misilsiz bir İslâmiyet ve hârika bir Ubudiyet ve fevkalâde bir Dua ve cihanpesendane bir Davet ve mu'cizane bir İman sahibinde, elbette hiçbir cihetle yalan olamaz ve aldatmaz diye anladı ve akli dahi tasdik etti.

Dördüncüsü: Enbiyaların (Aleyhimüsselâm) icma'ı, nasilki Vücut ve Vahdaniyet-i İlahiye gayet kuvvetli bir delildir; öyle de, bu Zâtın (A.S.M.) doğruluğuna ve Risaletine gayet sağlam bir şهادettir. Çünkü Enbiya Aleyhimüsselâm'ın doğruluklarına ve Peygamber olmalarına medar olan ne kadar Kudsî Sıfatlar ve Mu'cizeler ve Vazifeler varsa; O Zâtta (A.S.M.) en ileride olduğu tarihçe musad-daktır. Demek onlar, nasilki lisan-ı kal ile; Tevrat, İncil ve Zebur ve Suhuflarında bu Zâtın (A.S.M.) geleceğini haber verip insanlara beşaret vermişler ki, Kütüb-ü Mukaddesenin o beşaretli işaretinden yirmiden fazla ve pek zahir bir kısmı, Ondokuzuncu Mektub'da güzelce beyan ve isbat edilmiş. Öyle de, lisan-ı halleriyle, yani Nübüvvetleriyle

ve Mu'cizeleriyle; kendi mesleklerinde ve Vazifelerinde en ileri ve en mükemmel olan bu Zâtı tasdik edib, davasını imza ediyorlar. Ve lisan-ı kal ve icma' ile Vahdaniyete delalet ettikleri gibi, lisan-ı hal ile ve ittifakla bu Zâtın Sadıkiyetine şehadet ediyorlar diye anladı.

Beşincisi: Bu Zâtın düsturlarıyla ve terbiyesi ve tebaiyetiyle ve arkasından gitmeleriyle Hakka, Hakikata, Kemalâta, Keramata, Keşfiyata, Müşahedata yetişen binlerce Evliya Vahdaniyete delalet ettikleri gibi; Üstadları olan bu Zâtın Sadıkiyetine ve Risaletine, icma' ve ittifakla şehadet ediyorlar. Ve Âlem-i Gaybdan verdiği haberlerin bir kısmını Nur-u Velayetle müşahade etmeleri ve umumunu Nur-u İmanla ya ilmelyakîn veya aynelyakîn veya Hakkalyakîn suretinde itikad ve tasdik etmeleri; Üstadları olan bu Zâtın Derece-i Hakkaniyet ve Sadıkiyetini güneş gibi gösterdiğini gördü.

Altıncısı: Bu Zâtın ümmiliğiyle beraber getirdiği Hakaik-i Kudsiye ve ihtira ettiği Ulûm-u Âliye ve keşfettiği Marifet-i İlahiyenin Dersiyle ve Talimiyle, Mertebe-i İlmiyede en yüksek makama yetişen milyonlar Asfiya-i Müdakkikîn ve Sıddıkîn-i Muhakkikîn ve Dâhî-i Hükema-i Mü'minîn, bu Zâtın üss-ül esas davası olan Vahdaniyeti, kuvvetli bürhanlarıyla bil'ittifak isbat ve tasdik ettikleri gibi; bu Muallim-i Ekberin ve bu Üstad-ı A'zâmın Hakkaniyetine ve sözlerinin Hakikat olduğuna ittifakla şehadetleri, gündüz gibi bir Hücet-i Risaleti ve Sadıkiyetidir. Meselâ: Risale-i Nur, yüz parçasıyla, bu Zâtın Sadakatının bir tek bürhamıdır.

Yedincisi: Âl ve Ashab namında ve nev'-i beşerin Enbiyadan sonra feraset ve dirayet ve Kemalâtla en meşhuru ve en muhterem ve en namdârı ve en dindâr ve en keskin nazarlı Taife-i Azîmesi; kemal-i merak ile ve gayet dikkat ve nihayet ciddiyetle, bu Zâtın bütün gizli ve aşikâr hallerini ve fikirlerini ve vaziyetlerini taharri ve teftiş ve tedkik etmeleri neticesinde; bu Zâtın dünyada en sadık ve en yüksek ve en haklı ve Hakikatlı olduğuna ittifak ile ve icma' ile sarsılmaz tasdikleri ve kuvvetli İmanları, güneşin zıyasına delalet eden gündüz gibi bir delildir, diye anladı.

Sekizincisi: Bu Kâinat, nasılki kendini icad ve idare ve tertib eden ve tasvir ve takdir ve tedbir ile bir saray gibi, bir Kitab gibi, bir sergi gibi, bir temaşağâh gibi tasarruf eden Sâniine ve Kâtibine ve Nakkaşına delalet eder. Öyle de; Kâinatın Hilkatindeki

Makasıd-ı İlahiyeyi bilecek ve bildirecek ve tahavvülâtındaki Rabbanî Hikmetlerini talim edecek ve vazifedarane harekâtındaki neticeleri Ders verecek ve mahiyetindeki kıymetini ve içindeki mevcudatın Kemalâtını ilân edecek ve o Kitab-ı Kebirin manalarını ifade edecek bir yüksek Dellâl, bir doğru Keşşaf, bir muhakkik Üstad, bir sadık Muallim istediği ve iktiza ettiği ve herhalde bulunmasına delalet ettiği cihetiyle, elbette bu Vazifeleri herkesten ziyade yapan bu Zâtın Hakkanîyetine ve bu Kâinat Hâlıkı'nın en yüksek ve sadık bir Memuru olduğuna şehadet ettiğini bildi.

Dokuzuncusu: Madem bu san'atlı ve hikmetli masnuatıyla kendi hünerlerini ve san'atkârlığının Kemalâtını teşhir etmek ve bu süslü, zînetli nihayetsiz mahlukatıyla kendini tanıttırmak ve sevdirmek ve bu lezzetli ve kıymetli hesabsız nimetleriyle kendine teşekkür ve hamd ettirmek ve bu şefkatli ve himayetli umumî terbiye ve iâşe ile, hattâ ağızların en ince zevklerini ve iştihaların her nev'ini tatmin edecek bir surette ihzar edilen Rabbanî it'amlar ve ziyafetlerle, kendi Rububiyetine karşı minnetdarane ve müteşekkiraneye ve perestişkârane ibadet ettirmek ve mevsimlerin tebdili ve gece gündüzün tahvili ve ihtilafı gibi, Azametli ve Haşmetli Tasarrufat ve İcraat ve Dehşetli ve Hikmetli Faaliyet ve Hallakîyet ile, kendi Uluhiyetini izhar ederek, o Uluhiyetine karşı İman ve teslim ve inkıyad ve itaat ettirmek ve her vakit iyiliği ve iyileri himaye, fenalığı ve fenaları izale ve Semavî tokatlar ile zalimleri ve yalancıları imha etmek cihetiyle, Hakkanîyet ve Adaletini göstermek isteyen perde arkasında birisi var. Elbette ve herhalde, o gaybî Zâtın yanında en Sevgili Mahluku ve en Doğru Abdi ve Onun mezkûr maksadlarına tam hizmet ederek, Hilkat-i Kâinatın tılsımını ve muammasını hall ve keşfeden ve daima o Hâlıkının namına hareket eden ve ondan istimdad eden ve muvaffakîyet isteyen ve onun tarafından imdada ve tevfiğe mazhar olan ve Muhammed-i Kureyşî denilen bu Zât olacak (A.S.M.)...

Hem aklına dedi: Madem bu mezkûr dokuz Hakikatlar bu Zâtın sıdkına şehadet ederler; elbette bu Âdem, benî-âdem'in Medar-ı Şerefi ve bu Âlemin Medar-ı İftiharıdır. Ve Ona "Fahr-i Âlem" ve "Şeref-i Benî-Âdem" denilmesi pek lâyıktır ve Onun elinde bulunan Ferman-ı Rahman olan Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın Haşmet-i Saltanat-ı Maneviyesinin nısf-ı arzı istilası ve şahsî Kemalâtı ve yüksek hasletleri gösteriyor ki; bu Âlemde en mühim Zât budur, Hâlıkımız hakkında en mühim söz Onundur.

İşte gel bak! Bu hârika Zâtın yüzer zahir ve bahir kat'î Mu'cizelerinin kuvvetine ve dinindeki binler âlî ve esaslı Hakikatlarına istinaden, bütün Davalarının Esası ve bütün hayatının Gayesi, Vâcib-ül Vücut'un Vücutuna ve Vahdetine ve Sıfâtına ve Esmasına delalet ve şehadet ve o Vâcib-ül Vücut'u isbat ve îlân ve i'lam etmektir.

Demek bu Kâinatın manevî güneşi ve Hâlıkımızın en parlak bir bürhanı bu Habibullah denilen Zâttır ki; Onun Şehadetini teyid ve tasdik ve imza eden aldanmaz ve aldatmaz üç büyük icma' var:

Birincisi: "Eğer Perde-i Gayb açılrsa yakînîm ziyadeleşmeyecek" diyen İmam-ı Ali (Radıyallahü Anh) ve yerde iken Arş-ı A'zamı ve İsrâfil'in Azamet-i Heykelini temaşa eden Gavs-ı A'zam (K.S.) gibi keskin nazar ve gaybbîn gözleri bulunan binler Aktab ve Evliya-i Azîmeyi câmi' ve Âl-i Muhammed namıyla Şöhretşiar-ı Âlem olan Cemaat-ı Nuraniyenin icma' ile tasdikleridir.

İkincisi: Bedevi bir kavim ve ümmi bir muhitte, hayat-ı içtimaiyeden ve efkâr-ı siyasiyeden hâlî ve Kitabsız ve fetret asrının karanlıklarında bulunan ve pek az bir zamanda en medenî ve malûmatlı ve hayat-ı içtimaiyede ve siyasiyede en ileri olan milletlere ve hükûmetlere Üstad ve Rehber ve Diplomat ve Hâkim-i Âdil olarak, şarktan garba kadar cihanpesendane idare eden ve "Sahabe" namıyla dünyada namdar olan Cemaat-ı Meşhurenin ittifakla can ve mallarını, peder ve aşiretlerini feda ettiren bir kuvvetli İmanla tasdikleridir.

Üçüncüsü: Her asırda binlerle efradı bulunan ve her fende dâhiyane ileri giden ve muhtelif mesleklerde çalışan, Ümmetinde yetişen hadsiz muhakkik ve mütebahhir Ülemasının Cemaat-ı Uzmasının tevafukla ve ilmelyakîn derecesinde tasdikleridir. Demek bu Zâtın Vahdaniyete şehadeti şahsî ve cüz'î değil, belki umumî ve küllî ve sarsılmaz ve bütün şeytanlar toplansa karşısına hiçbir cihetle çıkamaz bir şehadettir diye hükmetti.

İşte Asr-ı Saadette akıyla beraber seyahat eden dünya misafiri ve hayat yolcusunun, o Medrese-i Nuraniyeden aldığı Derse kısa bir işaret olarak, Birinci Makam'ın onaltıncı mertebesinde böyle:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودِ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجُوبِ
وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ فَخَرُّ الْعَالَمِ وَشَرَفُ نَوْعِ بَنِي آدَمَ بِعَظَمَةِ سُلْطَانَةِ قُرْآنِهِ وَ
حَشَمَةِ وَسْعَةِ دِينِهِ وَكَثْرَةِ كَمَالَاتِهِ وَعُلُوِّيَّةِ أَخْلَاقِهِ حَتَّى يَتَضَبَّقَ

أَعْدَائِهِ وَكَذَّاشْهَدَوْ بَرَّهَنْ بِقُوَّةٍ مَاتَ مُعْجَزَاتِهِ الظَّاهِرَةُ الْبَاهِرَةُ
 الْمُصَدِّقَةُ الْمُصَدِّقَةُ وَبِقُوَّةٍ الْآفِ حَقَائِقِ دِينِهِ السَّاطِعَةِ الْقَاطِعَةِ
 بِاجْتِمَاعِ آلِهِ ذَوِي الْأَنْوَارِ وَبِاتِّفَاقِ أَصْحَابِهِ ذَوِي الْأَبْصَارِ وَ
 بِتَوَافُقِ مُحَقِّقِي أُمَّتِهِ ذَوِي الْبَرَاهِينِ وَالْبَصَائِرِ النَّوَّارَةِ

denilmiştir.

Sonra, bu dünyada hayatın gayesi ve hayatın hayatı İman olduğunu bilen bu yorulmaz ve tok olmaz yolcu, kendi Kalbine dedi ki: "Aradığımız Zâtın sözü ve kelâmı denilen bu dünyada en meşhur ve en parlak ve en hâkim ve ona teslim olmayan herkese, her asırda meydan okuyan Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan namındaki Kitaba müracaat edib, o ne diyor, bilelim. Fakat en evvel, bu Kitab bizim Hâlıkımızın Kitabı olduğunu isbat etmek lâzımdır, diye taharriye başladı.

Bu seyyah bu zamanda bulunduğu münasebetiyle en evvel Manevî İ'caz-ı Kur'aniyenin lem'aları olan Risale-i Nur'a baktı ve onun yüzotuz Risaleleri, Âyât-ı Furkaniyenin nükteleri ve ışıkları ve esaslı Tefsirleri olduğunu gördü. Ve Risale-i Nur, bu kadar muannid ve mülhid bir asırda her tarafa Hakaik-i Kur'aniyeyi mücahidane neşrettiği halde, karşısına kimse çıkmadığından isbat eder ki; onun Üstadı ve Menbaı ve Mercii ve Güneşi olan Kur'an Semavîdir, beşer kelâmı değildir. Hattâ Resail-in Nur'un yüzer hüccetlerinden birtek Hüccet-i Kur'aniyesi olan Yirmibeşinci Söz ile Ondokuzuncu Mektub'un âhiri, Kur'anın kırk vechle Mu'cize olduğunu öyle isbat etmiş ki; kim görmüşse değil tenkid ve itiraz etmek, belki isbatlarına hayran olmuş, takdir ederek çok sena etmiş... Kur'anın vech-i i'cazını ve Hak Kelâmullah olduğunu isbat etmek cihetini Risale-ün Nur'a havale ederek yalnız bir kısa işaretle büyüklüğünü gösteren birkaç noktaya dikkat etti.

Birinci Nokta: Nasılki Kur'an bütün Mu'cizatıyla ve Hakkaniyetine delil olan bütün Hakaikıyla, Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın bir Mu'cizesidir. Öyle de Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm da, bütün Mu'cizatıyla ve Delail-i Nübüvvetiyle ve

Kemalât-ı İlmiyesiyle Kur'anın bir Mu'cizesidir ve Kur'an Kelâmullah olduğuna bir Hüccet-i Katıasıdır.

İkinci Nokta: Kur'an, bu dünyada öyle nuranî ve saadetli ve Hakikath bir surette bir tebdil-i hayat-ı içtimaiye ile beraber, insanların hem nefislerinde, hem Kalblerinde, hem Ruhlarında, hem Akıllarında, hem hayat-ı şahsiyelerinde, hem hayat-ı içtimaiyelerinde, hem hayat-ı siyasiyelerinde öyle bir inkılab yapmış ve idame etmiş ve idare etmiş ki; ondört asır müddetinde, her dakikada, altıbin altıyüz altmışaltı Âyetleri, kemal-i ihtiramla, hiç olmazsa yüz milyondan ziyade insanların dilleriyle okunuyor ve insanları terbiye ve nefislerini tezkiye ve Kalblerini tasfiye ediyor. Ruhlara inkişaf ve terakki ve akıllara İstikamet ve Nur ve hayata Hayat ve Saadet veriyor. Elbette böyle bir Kitabın misli yoktur, hârikadır, fevkalâdedir, Mu'cizedir.

Üçüncü Nokta: Kur'an, o asırdan tâ şimdiye kadar öyle bir belâgat göstermiş ki, Kâ'be'nin duvarında altın ile yazılan en meşhur ediblerin "Muallakat-ı Seb'a" namıyla şöretşiar kasidelerini o derece indirdi ki, Lebid'in kızı, babasının kasidesini Kâ'be'den indirirken demiş: "Âyâta karşı bunun kıymeti kalmadı."

Hem bedevi bir edib: **فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ** Âyeti

okunurken işittiği vakit secdeye kapanmış. Ona demişler: "Sen müslüman mı oldun?" O demiş: "Hâyır, ben bu Âyetin belâgatına secde ettim." Hem İlmi Belâgatın Dâhîlerinden Abdülkahir-i Cür-canî ve Sekkakî ve Zemahşerî gibi binlerle dâhî İmamlar ve mütefennin Edibler icma' ve ittifakla karar vermişler ki: "Kur'anın belâgatı, tâkat-ı beşerin fevkindedir, yetişilmez."

Hem o zamandan beri mütemadiyen meydan-ı muarazaya davet edib, mağrur ve enaniyetli ediblerin ve beliglerin damarlarına dokundurup, gururlarını kırarak bir tarzda der: "Ya birtek Surenin mislini getiriniz veyahut dünyada ve Âhirette helâket ve zilleti kabul ediniz." diye ilân ettiği halde o asrın muannid beligleri birtek Surenin mislini getirmekle kısa bir yol olan muarazayı bırakıp, uzun olan, can ve mallarını tehlikeye atan muharebe yolunu ihtiyar etmeleri isbat eder ki, o kısa yolda gitmek mümkün değildir.

Hem Kur'anın dostları, Kur'ana benzemek ve taklid etmek şevkiyle ve

düşmanları dahi Kur'ana mukabele ve tenkid etmek sevkiyle o vakitten beri yazdıkları ve yazılan ve telahuk-u efkâr ile terakki eden milyonlarla Arabî Kitaplar ortada geziyor. Hiçbirisinin ona yetişemediğini, hattâ en adî adam dahi dinlese, elbette diyecek: "Bu Kur'an, bunlara benzemez ve onların mertebesinde değil." Ya onların altında veya umurunun fevkinde olacak. Umurunun altında olduğunu dünyada hiçbir ferd, hiçbir kâfir, hattâ hiçbir ahmak diyemez. Demek mertebe-i belâgatı umumun fevkindedir. Hattâ bir adam

سَبِّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ Âyetini okudu. Dedi ki: "Bu

Âyetin hârika telakki edilen Belâgatını göremiyorum." Ona denildi: "Sen dahi bu seyyah gibi o zamana git, orada dinle." O da kendini Kur'andan evvel orada tahayyül ederken gördü ki: Mevcudat-ı Âlem perişan, karanlık camid ve şuursuz ve vazifesiz olarak hâlî, hadsiz, huddusuz bir fezada; kararsız, fânî bir dünyada bulunuyorlar. Birden Kur'anın lisanından bu Âyeti dinlerken gördü: Bu Âyet, Kâinat üstünde, dünyanın yüzünde öyle bir perde açtı ve ışıklandırdı ki, bu ezeli nutuk ve bu sermedî ferman asırlar sıralarında dizilen zîşuurlara Ders verip gösteriyor ki; bu Kâinat bir Câmî-i Kebir hükmünde, başta Semavat ve arz olarak umum mahlukatı hayatdarane Zikir ve Tesbihte ve Vazife başında cûş u huruşla mes'udane ve memnunane bir vaziyette bulunduyor, diye müşahede etti ve bu Âyetin derece-i belâgatını zevkederek sair Âyetleri buna kıyasla Kur'anın Zemzeme-i Belâgatı arzın nisfini ve nev'-i beşerin humsunu istilâ ederek Haşmet-i Saltanatı Kemal-i İhtiramla ondört asır bilâfasıla idame ettiğinin binler Hikmetlerinden bir Hikmetini anladı.

Dördüncü Nokta: Kur'an, öyle Hakikatlı bir halâvet göstermiş ki, en tatlı birşeyden dahi usandıran çok tekrar, Kur'anı tilavet edenler için değil usandırmak, belki Kalbi çürümemiş ve zevki bozulmamış adamlara tekrar-ı tilaveti halâvetini ziyadeleştirdiği, eski zamandan beri herkesçe müsellemler olup darb-ı mesel hükmüne geçmiş. Hem öyle bir tazelik ve gençlik ve şebabet ve garabet göstermiş ki, ondört asır yaşadığı ve herkesin eline kolayca girdiği halde, şimdi nâzil olmuş gibi tazeliğini muhafaza ediyor. Her asır, kendine hitab ediyor gibi bir gençlikte görmüş. Her Taife-i İlmiye ondan her vakit istifade etmek için kesretle ve mebzuliyetle yanlarında bulundurdıkları ve üslûb-u ifadesine ittiba ve iktida ettikleri halde, o üslûbundaki ve tarz-ı beyanındaki garabetini aynen muhafaza ediyor.

Beşincisi: Kur'anın bir cenahı mazide, bir cenahı müstakbelde, kökü ve bir kanadı eski Peygamberlerin ittifaklı Hakikatları olduğu ve bu onları tasdik ve teyid ettiği ve Onlar dahi tevafukun lisan-ı haliyle bunu tasdik ettikleri gibi, öyle de: Evliya ve Asfiya gibi ondan hayat alan semereleri ve hayatdar tekemmülleriyle, Şecere-i Mübarekelerinin hayatdar, feyizdar ve Hakikat-medar olduğuna delalet eden ve ikinci kanadının himayesi altında yetişen ve yaşayan Velayetin bütün Hak Tarikatları ve İslâmiyetin bütün Hakikatlı İlimleri, Kur'anın Ayn-ı Hak ve Mecma-i Hakaik ve câmiyyette misilsiz bir Hârika olduğuna şehadet eder.

Altıncısı: Kur'anın altı ciheti nuranidir, Sıdk ve Hakkaniyetini gösterir. Evet altında hüccet ve bürhan direkleri, üstünde sikke-i i'caz lem'aları, önünde ve hedefinde saadet-i dâreyn hediyeleri, arkasında Nokta-i İstinadı Vahy-i Semavî Hakikatları, sağında hadsiz Ukûl-ü Müstakimenin delillerle tasdikleri, solunda Selim Kalblerin ve Temiz Vicdanların ciddî itminanları ve samimî incizabları ve teslimleri; Kur'anın fevkalâde, hârika, metin ve hücum edilmez bir Kal'a-i Semaviye-i Arziye olduğunu isbat ettikleri gibi, altı makamdan dahi onun Ayn-ı Hak ve Sadık olduğuna ve beşerin kelâmı olmadığına, hem yanlış olmadığına imza eden, başta bu Kâinatta daima güzelliği izhar, iyiliği ve doğruluğu himaye ve sahtekârları ve müfterileri imha ve izale etmek âdetini bir düstur-u faaliyet ittihaz eden bu Kâinatın mutasarrıfı, o Kur'ana Âlemden en makbul, en yüksek, en hâkimane bir Makam-ı Hürmet ve bir Mertebe-i Muvaffakiyet vermesiyle Onu tasdik ve imza ettiği gibi, İslâmiyetin menbaı ve Kur'anın Tercümanı olan Zâtın (Aleyhissalâtu Vesselâm) herkesten ziyade ona itikad ve ihtiramı ve nüzulü zamanında uyku gibi bir vaziyet-i naimanede bulunması ve sair kelâmları ona yetişememesi ve bir derece benzememesi ve ümmiyetiyle beraber gitmiş ve gelecek hakikî hâdisat-ı kevniyeyi, gaybiyane Kur'an ile tereddüdsüz ve itminan ile beyan etmesi ve çok dikkatli gözlerin nazarı altında hiçbir hile, hiçbir yanlış vaziyeti görülmeyen o tercümanın, bütün kuvvetiyle Kur'anın herbir hükmüne İman edip tasdik etmesi ve hiçbir şey Onu sarsmaması; Kur'an Semavî, Hakkaniyetli ve kendi Hâlık-ı Rahîminin mübarek kelâmı olduğunu imza ediyor. Hem nev'-i insanın humsu, belki kısm-ı a'zamı, göz önünde ona müncezibane ve dindarane irtibatı ve Hakikatperestane ve müştakane kulak vermesi ve çok emarelerin ve vakıaların ve keşfiyatın şehadetiyle, cinn ve Melek ve Ruhanîlerin dahi, tilaveti vaktinde

pervane gibi hakperestane etrafında toplanması, Kur'anın Kâinatça makbuliyetine ve en yüksek bir makamda bulunduğu bir imzadır.

Hem nev'-i beşerin umum tabakaları, en gabi ve âmidten tut, tâ en zeki ve Âlime kadar herbirisi, Kur'anın Dersinden tam hisse almaları ve en derin Hakikatları fehmetmeleri ve yüzlerle fen ve Ulûm-u İslâmiyenin ve bilhassa Şeriat-ı Kübranın büyük Müçtehidleri ve Usûl-üd Din ve İlmi Kelâm'ın Dâhî Muhakkikleri gibi, her taife kendi İlimlerine aid bütün hacatını ve cevaplarını Kur'andan istihraç etmeleri, Kur'an Menba-ı Hak ve Maden-i Hakikat olduğuna bir imzadır.

Hem edebiyatça en ileri bulunan Arab edibleri, -İslâmiyete girmeyenler- şimdiye kadar muarazaya pekçok muhtaç oldukları halde Kur'anın i'cazından yedi büyük vechi varken, yalnız birtek vechi olan belâgatının, (tek bir Surenin) mislini getirmekten istinkâfları ve şimdiye kadar gelen ve muaraza ile şöhret kazanmak isteyen meşhur Beliglerin ve dâhî Âlimlerin Onun hiçbir vech-i i'caza karşı çıkamamaları ve âcizane sükût etmeleri; Kur'an Mu'cize ve tâkat-ı beşerin fevkinde olduğuna bir imzadır. Evet bir kelâm "Kimden gelmiş ve kime gelmiş ve ne için?" denilmesiyle kıymeti ve ulviyeti ve belâgatı tezahür etmesi noktasından, Kur'anın misli olamaz ve Ona yetişilemez. Çünkü Kur'an, bütün Âlemlerin Rabbi ve Hâlıkının Hitabı ve Konuşması ve hiçbir cihette taklidi ve tasannuu ihsas edecek bir emare bulunmayan bir Mükâlemesi ve bütün insanların belki bütün mahlukatın namına meb'us ve nev'-i beşerin en meşhur ve namdar muhatabı bulunan ve o muhatabın kuvvet ve Vüs'at-i İmanı, koca İslâmiyeti tereşşuh edib Sahibini Kab-ı Kavseyn makamına çıkararak Muhatab-ı Samedaniyeye mazha-riyetle nüzul eden ve Saadet-i Dâreyne dair ve Hilkat-ı Kâinatın neticelerine ve ondaki Rabbanî maksadlara aid mesaili ve O muhatabın bütün Hakaik-i İslâmiyeyi taşıyan en yüksek ve en geniş olan İmanını beyan ve izah eden ve koca Kâinatın bir harita, bir saat, bir hane gibi her tarafını gösterip çevirip, onları yapan san'atkârı tavrıyla ifade ve talim eden Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın elbette mislini getirmek mümkün değildir ve derece-i i'caza yetişilmez.

Hem, Kur'anı Tefsir eden ve bir kısmı otuz-kırk hattâ yetmiş cild olarak birer Tefsir yazan yüksek zekâlî müdakkik binlerle mütefennin Ülemanın, senedleri ve delilleriyle beyan ettikleri Kur'andaki

hadsiz meziyetleri ve nükteleri ve hâsiyetleri ve sırları ve âlî manaları ve Umûr-u Gaybiyenin her nev'inden kesretli Gaybî İhbarları izhar ve isbat etmeleri ve bilhassa Risale-i Nur'un yüzotuz Kitabının herbiri Kur'anın bir meziyetini, bir nüktelerini kat'î bürhanlarla isbat etmesi ve bilhassa Mu'cizat-ı Kur'aniye Risalesi; şimendifer ve tayyare gibi medeniyetin Hârikalarından çok şeyleri Kur'andan istihrac eden Yirminci Söz'ün İkinci Makamı ve Risale-i Nur'a ve elektrige işaret eden Âyetlerin işaretini bildiren İşarat-ı Kur'aniye namındaki Birinci Şua ve huruf-u Kur'aniye ne kadar muntazam, esrarlı ve manalı olduğunu gösteren Rumuzat-ı Semaniye namındaki sekiz küçük Risaleler ve Sure-i Feth'in âhirki Âyeti beş vecihle ihbar-ı gaybî cihetinde Mu'cizeliğini isbat eden küçük bir Risale gibi Risale-i Nur'un herbir cüz'ü, Kur'anın bir Hakikatını, bir Nurunu izhar etmesi; Kur'anın misli olmadığına ve Mu'cize ve hârika olduğuna ve bu Âlem-i Şehadette Âlem-i Gaybın Lisanı ve bir Allâm-ül Guyub'un Kelâmı bulunduğuna bir imzadır.

İşte altı noktada ve altı cihette ve altı makamda işaret edilen, Kur'anın mezkûr meziyetleri ve hâsiyetleri içindir ki; Haşmetli Hâkimiyet-i Nuraniyesi ve Azametli Saltanat-ı Kudsiyesi, asırların yüzlerini ışıktandırarak zemin yüzünü dahi bin üçyüz sene tenvir ederek kemal-i ihtiramla devam etmesi, hem o hâsiyetleri içindir ki, Kur'anın herbir harfî, hiç olmazsa on Sevabı ve on Hasenesi olması ve on meyve-i bâki vermesi, hattâ bir kısım Âyâtın ve Surelerin herbir harfî, yüz ve bin ve daha ziyade meyve vermesi ve mübarek vakitlerde her harfin Nuru ve Sevabı ve Kıymeti ondan yüzlere çıkması gibi kudsi imtiyazları kazanmış, diye dünya seyyahı anladı ve Kalbine dedi: İşte böyle her cihetle Mu'cizatlı bu Kur'an; Surelerinin icmasıyla ve Âyâtının ittifakıyla ve Esrar u Envârının tevafukuyla ve semerat ve âsârının tetabukuyla birtek Vâcib-ül Vücud'un Vücuduna ve Vahdetine ve Sıfât ve Esmasına deliller ile isbat suretinde öyle şehadet etmiş ki, bütün Ehl-i İmanın hadsiz şehadetleri, onun şehadetinden tereşşuh etmişler.

İşte bu yolcunun Kur'andan aldığı Ders-i Tevhid ve İmana kısa bir işaret olarak Birinci Makam'ın onyedinci mertebesinde böyle:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودِ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ عَلَى
وُجُوبِ وُجُودِهِ

فِي وَحْدَتِهِ الْقُرْآنُ الْمُعْجَزُ الْبَيَانُ الْمَقْبُولُ
 الْمَرْغُوبُ لَا جَنَاسَ الْمَلِكِ وَالْإِنْسِ وَالْخَانَ الْمَقْرُوءُ كُلُّ آيَاتِهِ
 فِي كُلِّ دَقِيقَةٍ بِكَمَالٍ الْإِحْتِرَامِ بِالسَّنَةِ مَاتَ مِلْيُونٍ مِنْ نَوْعِ
 الْإِنْسَانِ الدَّائِمُ سُلْطَتُهُ الْقُدْسِيَّةُ عَلَى أَقْطَارِ الْأَرْضِ وَالْأَكْوَانِ وَ
 عَلَى وَجْهِهِ الْأَعْصَارِ وَالزَّمَانِ وَالْجَارِي حَاكِمِيَّتُهُ الْمَعْنَوِيَّةُ
 التَّوْرَانِيَّةُ عَلَى نِصْفِ الْأَرْضِ وَخُمْسِ الْبَشَرِ فِي أَرْبَعَةِ عَشَرَ
 عَصْرًا بِكَمَالٍ الْإِحْتِشَامِ.. وَكَذَلِكَ شَهِدَ وَبَرَّهَنَ بِاجْتِمَاعِ سُورِهِ
 الْقُدْسِيَّةِ السَّمَائِيَّةِ وَبِاتِّفَاقِ آيَاتِهِ التَّوْرَانِيَّةِ الْإِلَهِيَّةِ وَبِتَوَافُقِ
 أَسْرَارِهِ وَأَنْوَارِهِ وَبِتَطَابُقِ حَقَائِقِهِ وَثَمَرَاتِهِ وَأَثَارِهِ
 بِالْمُشَاهَدَةِ وَالْعَيَانِ

denilmiştir.

Sonra, bir fakir insana değil fânî ve muvakkat bir tarlayı, bir haneyi, belki koca Kâinatı ve dünya kadar bir Mülk-ü Bâkiyi kazandıran ve bir fânî adama ebedî bir hayatın levazımâtını bulduran ve ecelin darağacını bekleyen bir bîçareyi i'dam-ı ebedîden kurtaran ve Saadet-i Sermediyenin Hazinesini açan en kıymetdar Sermaye-i İnsaniyenin İman olduğunu bilen mezkûr misafir ve hayat yolcusu, kendi nefesine dedi ki:

"Haydi, ileri! İmanın hadsiz mertebelerinden bir mertebe daha kazanmak için Kâinatın heyet-i mecmuasına müracaat edib, o da ne diyor, dinlemeliyiz; Erkânından ve eczasından aldığımız Dersleri tekmil ve tenvir etmeliyiz." diye, Kur'andan aldığı geniş ve ihatalı bir dûrbün ile baktı, gördü:

Bu Kâinat, o kadar manidar ve muntazamdır ki; mücessem bir Kitab-ı Sübhânî ve cismanî bir Kur'an-ı Rabbanî ve müzeyyen bir Saray-ı Samedanî ve muntazam bir Şehr-i Rahmanî Suretinde görünüyör

O Kitabın bütün Sureleri, Âyetleri ve Kelimatları, hattâ Harfleri ve Babları ve Fasılları ve Sayfaları ve Satırları; umumunun, her vakit manidarane mahv u isbatları ve hakîmane tağyir ve tahvilleri; icma' ile, bir Alîm-i Külli Şey'in ve bir Kadîr-i Külli Şey'in ve bir Musan-nıfın, herşeyde herşeyi gören ve herşeyin herşeyi ile münasebetini bilen, riayet eden bir Nakkaş-ı Zülcelal'in ve bir Kâtib-i Zülkema'l'in Vücudunu ve Mevcudiyetini bilbedahe ifade ettikleri gibi, bütün Erkân ve enva'ıyla ve ecza ve cüz'iyatıyla ve sekeneleri ve müştemilâtıyla ve vâridat ve masarıfatıyla ve onlarda maslahatkârane tebdilleriyle ve Hikmetperverane tecdidleriyle, bil'ittifak hadsiz bir Kudret ve nihaysiz bir Hikmetle iş gören âlî bir Ustanın ve misilsiz bir Sâniin Mevcudiyetini ve Vahdetini bildiriyorlar. Ve Kâinatın Azametini münasib iki büyük ve geniş Hakikatın şهادetleri, Kâinatın bu büyük şهادetini isbat ediyorlar.

Birinci Hakikat: Usûl-üd Din ve İlm-i Kelâm'ın Dâhî Ülemasının ve Hükema-i İslâmiyenin gördükleri ve hadsiz bürhanlarla isbat ettikleri "hudûs" ve "imkân" Hakikatlarıdır. Onlar demişler ki: "Madem Âlemde ve herşeyde tegayyür ve tebeddül var; elbette fânidir, hâdistir, kadim olamaz. Madem hâdistir, elbette onu ihdas eden bir Sâni' var. Ve madem herşeyin Zâtında vücudu ve ademî, bir sebep bulunmazsa müsavidir; elbette vâcib ve ezeli olamaz. Ve madem muhal ve bâtıl olan devir ve teselsül ile birbirini icad etmek mümkün olmadığı kat'î bürhanlarla isbat edilmiş; elbette öyle bir Vâcib-ül Vücud'un Mevcudiyeti lâzımdır ki, naziri mümteni', misli muhal ve bütün maadası mümkün ve masıvası mahluku olacak."

Evet hudûs Hakikatı Kâinatı istilâ etmiş. Çoğunu göz görüyor, diğer kısmını akıl görüyor. Çünkü gözümüzün önünde her sene güz mevsiminde öyle bir Âlem vefat eder ki; herbirisinin hadsiz efradı bulunan ve herbiri zîhayat bir Kâinat hükmünde olan yüzbin nevi nebatat ve küçük küçük hayvanat, o Âlem ile beraber vefat ederler. Fakat o kadar intizam ile bir vefattır ki; Haşır ve Neşirlerine medar olan ve Rahmet ve Hikmetin Mu'cizeleri, Kudret ve İlmin Hârikaları bulunan çekirdekleri ve tohumları ve yumurtacıkları baharda yerlerinde bırakıp, defter-i a'mallerini ve gördükleri Vazifelerin programlarını

onların ellerine vererek, Hafız-i Zülcelal'in himayesi altında, Hikmetine emanet eder; sonra vefat ederler. Ve bahar mevsiminde, Haşr-i A'zâmın yüzbin misali ve nümune ve delilleri hükmünde olarak o vefat eden ağaçlar ve kökler ve bir kısım hayvancıklar, aynen ihya ve diriliyorlar. Ve bir kısmının dahi, kendi yerlerinde emsalleri ve aynen onlara benzeyenleri icad ve ihya olunuyor. Ve geçen baharın mevcudatı, işledikleri amellerin ve Vazifelerin sahifelerini ilânat gibi neşredib,

وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ Âyetinin bir misalini gösteriyorlar.

Hem heyet-i mecmua cihetinde, her güzde ve her baharda büyük bir Âlem vefat eder ve taze bir Âlem vücuda gelir. Ve o vefat ve hudûs, o kadar muntazam cereyan ediyor ve o vefat ve hudûsta, gayet intizam ve mizanla o kadar nevilerin vefiyatları ve hudûsları oluyor ki; güya dünya öyle bir misafirhanedir ki, zîhayat Kâinatlar ona misafir olurlar ve seyyah Âlemler ve seyyar dünyalar ona gelirler, Vazifelerini görürler, giderler. İşte, bu dünyada böyle hayatdar dünyaları ve Vazifedar Kâinatları Kemal-i İlim ve Hikmet ve Mizanla ve Müvazene ve İntizam ve Nizamla ihdas ve İcad edib Rabbanî maksadlarda ve İlahî gayelerde ve Rahmanî Hizmetlerde kadîrane istimal ve rahîmane istihdam eden bir Zât-ı Zülcelal'in Vücub-u Vücudu ve hadsiz Kudreti ve nihayetsiz Hikmeti, bilbedahe güneş gibi, akıllara görünüyor. "Hudûs" mesailini Risale-i Nur'a ve Muhakkikîn-i Kelâmîyenin Kitaplarına havale ile o bahsi kapıyoruz.

Amma "imkân" ciheti ise; o da Kâinatı istilâ ve ihata etmiş. Çünkü görüyoruz ki; herşey, küllî ve cüz'î bulunsun, büyük ve küçük olsun Arştan ferşe, zerrattan seyyarata kadar her mevcud; mahsus bir Zât ve muayyen bir suret ve mümtaz bir şahsiyet ve has sıfatlar ve hikmetli keyfiyetler ve maslahatlı cihazlar ile dünyaya gönderiliyor. Halbuki o mahsus Zâta ve o mahiyete, hadsiz imkânat içinde o hususiyeti vermek; hem suretler adedince imkânlar ve ihtimaller içinde o nakışlı ve farikalı ve münasib o muayyen sureti giydirmek; hem hemcinsinden olan eşhasın mikdarınca imkânlar içinde çalkanan o mevcuda, o lâıyık şahsiyeti imtiyazla tahsis etmek; hem sıfatların nevileri ve mertebeleri sayısınca imkânlar ve ihtimaller içinde şekilsiz ve mütereddid bulunan o masnua, o has ve muvafık, maslahatlı

sıfatları yerleştirmek, hem hadsiz yollar ve tarzlarda bulunması mümkün olması noktasında hadsiz imkânât ve ihtimalat içinde mütehayyir, sergerdan, hedefsiz o mahluka, o Hikmetli keyfiyetleri ve İnayetli cihazları takmak ve teşhiz etmek; elbette küllî ve cüz'î bütün mümkûnat adedince ve her mümkünün mezkûr mahiyet ve hüviyet, heyet ve suret, sıfat ve vaziyetinin imkânâtı adedince tahsis edici, tercih edici, tayin edici, ihdas edici bir Vâcib-ül Vücud'un Vücub-u Vücuduna ve hadsiz Kudretine ve nihayetsiz Hikmetine ve hiçbir şey ve hiç bir şe'n Ondan gizlenmediğine ve hiçbir şey Ona ağır gelmediğine ve en büyük bir şey en küçük bir şey gibi Ona kolay geldiğine ve bir baharı bir ağaç kadar ve bir ağacı bir çekirdek kadar sühuletle icad edebildiğine işaretler ve delaletler ve şehadetler, imkân Hakikatından çıkıp Kâinatın bu büyük şahadetinin bir kanadını teşkil ederler. Kâinatın şahadetini, her iki kanadı ve iki Hakikatıyla Risale-i Nur eczaları ve bilhassa Yirmüikinci ve Otuzikinci Sözler ve Yirminci ve Otuzüçüncü Mektuplar tamamıyla isbat ve izah ettiklerinden onlara havale ederek bu pek uzun kıssayı kısa kestik.

Kâinatın heyet-i mecmuasından gelen büyük ve küllî şahadetin ikinci kanadını isbat eden:

İkinci Hakikat: Bu mütemadiyen çalkanan inkılablar ve tahavvülâtlar içinde Vücudunu ve Hizmetini ve Zîhayat ise hayatını muhafazaya ve Vazifesini yerine getirmeğe çalışan mahlukatta, kuvvetlerinin bütün bütün haricinde bir teavün Hakikatı görünüyor. Meselâ: Unsurları zîhayatın imdadına.. hususan bulutları nebatatın mededine.. ve nebatatı dahi hayvanatın yardımına ve hayvanat ise insan-ların muavenetine ve memelerin kevser gibi sütleri, yavruların beslenmelelerine.. ve zîhayatların iktidarları haricindeki pek çok hacetleri ve erzakları, umulmadık yerlerden onların ellerine verilmesi, hattâ zerrat-ı taamiye dahi hüceyrat-ı bedeniyenin tamirine koşmaları gibi Teshir-i Rabbanî ile ve İstihdam-ı Rahmanî ile, Hakikat-ı Teavünün pek çok misalleri doğrudan doğruya, bütün Kâinatı bir saray gibi idare eden bir Rabb-ül Âlemîn'in umumî ve Rahîmane Rububiyetini gösteriyorlar.

Evet camid ve şuursuz ve şefkatsiz olan ve birbirine şefkat-kârane, şuurdarane vaziyet gösteren muavenetçiler, elbette gayet Rahîm ve Hakîm bir Rabb-i Zülcelal'in Kuvvetiyle, Rahme-tiyle, Emriyle Yardıma

koşturuluyorlar.

İşte Kâinata câri olan teavün-ü umumî, seyyarattan ta zîhayatın a'za ve cihazat ve zerrat-ı bedenîyesine kadar Kemal-i İntizamla cereyan eden Müvazene-i Âmmе ve Muhafaza-i Şamile ve Semavatın yaldızlı yüzünden ve zeminin zînetli yüzünden tâ çiçeklerin süslü yüzlerine kadar kalem gezdiren **tezyin** ve Kehkeşan'dan ve Manzume-i Şemsiye-den tâ mısır ve nar gibi meyvelere kadar hükmeden tanzim ve Güneş ve Kamer'den ve unsurlardan ve bulutlardan tâ bal arılarına kadar memuriyet veren **tavzif** gibi pek büyük Hakikatların büyüklükleri nisbetindeki şahadetleri, Kâinatın şahadetinin ikinci kanadını isbat ve teşkil ederler. Madem Risale-i Nur bu büyük şahadeti isbat ve izah etmiş, biz burada bu kısacık işaretle iktifa ederiz. İşte dünya seyyahının Kâinattan aldığı Ders-i İmanîye kısa bir işaret olarak Birinci Makam'ın onsekizinci mertebesinde böyle:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودِ الْمُتَمَتِّعُ نَظِيرُهُ الْمُمَكِّنُ
 كُلُّ مَا سِوَاهُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ هَذِهِ
 الْكَائِنَاتُ الْكِتَابُ الْكَبِيرُ الْمُجَسَّمُ وَالْقُرْآنُ الْجِسْمَانِيُّ الْمُعْظَمُ
 وَالْقَصْرُ الْمُرَيَّنُ الْمُنَظَّمُ وَالْبَلَدُ الْمُحْتَشَمُ الْمُنْتَظَمُ بِإِجْمَاعِ سُورِهِ وَ
 آيَاتِهِ وَكَلِمَاتِهِ وَحُرُوفِهِ وَأَبْوَابِهِ وَفُصُولِهِ وَصُحُفِهِ وَسُطُورِهِ وَاتِّفَاقِ
 أَرْكَانِهِ وَأَنْوَاعِهِ وَأَجْزَائِهِ وَجُزْئِيَّاتِهِ وَسَكَنَتِهِ وَمُشْتَمَلَاتِهِ وَوَارِدَاتِهِ
 وَمَصَارِفِهِ بِشَهَادَةِ عَظَمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ الْحُدُوثِ وَالتَّغْيِيرِ وَالْإِمْكَانِ
 بِإِجْمَاعِ جَمِيعِ عُلَمَاءِ عِلْمِ الْكَلَامِ وَبِشَهَادَةِ حَقِيقَةِ تَبَدُّلِ صُورَتِهِ وَ
 مُشْتَمَلَاتِهِ بِالْحِكْمَةِ وَالْإِنْتِظَامِ وَتَجْدِيدِ حُرُوفِهِ وَكَلِمَاتِهِ بِالنِّظَامِ وَ
 الْمِيزَانِ وَبِشَهَادَةِ عَظَمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ التَّعَاوُنِ وَالتَّجَاوُبِ وَالتَّسَانُدِ وَ
 التَّدَاخُلِ وَالْمُوَازَنَةِ

وَالْمُحَافَظَةُ فِي مَوْجُودَاتِهِ بِالْمُشَاهَدَةِ وَالْعَيَانِ denilmiştir.

Sonra, dünyaya gelen ve dünyanın Yaratancısını arayan ve onsekiz aded mertebelerden çıkan ve Arş-ı Hakikate yetişen bir Mi'rac-ı İmanî ile gaibane Marifetten hazırane ve muhatabane bir makama terakki eden meraklı ve müştak yolcu adam, kendi Ruhuna dedi ki:

Fatiha-i Şerife'de başından tâ **إِيَّاكَ** kelimesine kadar gaibane medh

ve sena ile bir huzur gelip **إِيَّاكَ** hitabına çıkılması gibi, biz dahi

doğrudan doğruya gaibane aramayı bırakıp, aradığımızı Aradığımızdan sormalıyız; herşeyi gösteren güneşi, güneşten sormak gerektir. Evet herşeyi gösteren, kendini herşeyden ziyade gösterir. Öyle ise şemsin şuaatı ile onu görmek ve tanımak gibi, Hâlıkımızın Esmâ-i Hüsnasıyla ve Sıfât-ı Kudsiyesiyle Onu kabiliyetimizin nisbetinde tanımaya çalışabiliriz.

Bu maksadın hadsiz yollarından iki yolu ve o iki yolun hadsiz mertebelerinden iki mertebeyi ve o iki mertebenin pek çok Hakikatlarından ve pek çok uzun tafsilâtından yalnız iki Hakikatı icmal ve ihtisar ile bu Risalede beyan edeceğiz.

Birinci Hakikat: Bilmüşahede gözümüzle görünen ve muhit ve daimî ve muntazam ve dehşetli ve Semavî ve arzî olan bütün mevcudatı çeviren ve tebdil ve tecdid eden ve Kâinatı kaplayan Faaliyet-i Müstevliye Hakikatı görünmesi ve o her cihetle Hikmet-Medar Faaliyet Hakikatının içinde Tezahür-ü Rububiyet Hakikatının bilbedahe hissedilmesi ve o her cihetle Rahmet-Feşan Tezahür-ü Rububiyet Hakikatının içinde, Tebarüz-ü Uluhiyet Hakikatı bizza-rure bilinmiş olmasıdır.

İşte bu Hâkimane ve Hakîmane Faaliyet-i Daimeden ve perdesinin arkasında bir Fâil-i Kadîr ve Alîm'in ef'ali, görünür gibi hissedilir. Ve bu mürebbiyane ve müdebbirane Ef'al-i Rabbaniyeden ve perdesinin arkasından, herşeyde cilveleri bulunan Esmâ-i İlahiye, hissedilir derecesinde bedahetle bilinir. Ve bu Celaldarane ve Cemal-perverane cilvelenen Esmâ-i Hüsnadan ve perdesinin arkasında Sıfât-ı Seb'a-i kudsiyenin ilmelyakîn, belki aynelyakîn, belki hakkalyakîn

derecesinde vücudları ve tahakkukları anlaşılır. Ve bu yedi Kudsî Sıfatın dahi, bütün masnuatın şهادetiyle hem hayatdarane, hem kadîrane, hem alîmane, hem semîane, hem basîrane, hem mürîdane, hem mütekellimane nihayetsiz bir surette tecellileri ile bilbedahe ve bizzarure ve biilmelyakîn bir Mevsuf-u Vâcib-ül Vücut'un ve bir Müsemma-i Vâhid-i Ehad'in ve bir Fâil-i Ferd-i Samed'in mevcudiyeti, güneşten daha zahir, daha parlak bir tarzda Kalbdeki İman gözüne görünür gibi kat'î bilindir. Çünkü güzel ve manidar bir Kitab ve muntazam bir hane, bedahetle yazmak ve yapmak fiillerini ve güzel yazmak ve intizamlı yapmak fiilleri dahi bedahetle yazıcı ve dülger namlarını, yazıcı ve dülger ünvanları ise bedahetle Kitabet ve dülgerlik san'atlarını ve sıfatlarını ve bu san'at ve sıfatlar bedahetle herhalde bir Zâtı istilzam eder ki, Mevsuf ve Sâni' ve Müsemma ve Fâil olsun. Fâilsiz bir fiil ve müsemmasız bir İsim mümkün olmadığı gibi; mevsufsuz bir Sıfat, san'atkârsız bir san'at dahi mümkün değildir.

İşte bu Hakikat ve kaideye binaen, bu Kâinat bütün mevcudatıyla beraber Kaderin kalemiyle yazılmış, Kudretin çekiciyle yapılmış manidar hadsiz Kitaplar, mektublar, nihayetsiz binalar ve saraylar hükmünde -herbiri binler vecihle ve beraber hadsiz vücuh ile- Rabbanî ve Rahmanî nihayetsiz fiilleri ve o fiillerin menşe'leri olan binbir Esmâ-i İlahiyenin hadsiz cilveleriyle ve o güzel İsimlerin menbaı olan yedi Sıfât-ı Sübhaniyenin nihayetsiz Tecellileriyle, o yedi muhit ve Kudsî Sıfatların madeni ve mevsufu olan ezeli ve ebedî bir Zât-ı Zülcelal'in Vücub-u Vücutuna ve Vahdetine hadsiz işaretler ve nihayetsiz şهادetler ettikleri gibi; bütün o mevcudatta bulunan bütün Hüsünler, Cemaller, Kıymetler, Kemaller dahi, Ef'al-i Rabbaniyenin ve Esmâ-i İlahiyenin ve Sıfât-ı Samedaniyenin ve Şuunat-ı Sübhaniyenin kendilerine lâıyk ve muvafık Kudsî Cemallerine ve Kemallerine ve hepsi birden Zât-ı Akdes'in Kudsî Cemaline ve Kemaline bedahetle şهادet ederler.

İşte Faaliyet Hakikatı içinde tezahür eden Rububiyet Hakikatı; İlim ve Hikmetle Halk ve İcad ve Sun' ve İbda', Nizam ve Mizan ile Takdir ve Tasvir ve Tedbir ve Tedvir, Kasd ve İrade ile Tahvil ve Tebdil ve Tenzil ve Tekmil, Şefkat ve Rahmetle İt'am ve İn'am ve İkrâm ve İhsan gibi Şuunatıyla ve tasarrufatıyla kendini gösterir ve tanıttırır.

Ve Tezahür-ü Rububiyet Hakikatı içinde bedahetle hissedilen ve bulunan Uluhiyetin Tebarüz Hakikatı dahi; Esmâ-i Hüsnanın rahîmane ve kerimane cilveleriyle ve **yedi Sıfât-ı Sübutiye** olan **Hayat, İlim, Kudret, İrade, Sem', Basar ve Kelâm** Sıfatlarının Celalli ve Cemalli Tecellileriyle kendini tanıttırır, bildirir.

Evet nasılkı Kelâm sıfatı, Vahiylere ve İlhamlar ile Zât-ı Akdes'i tanıttırır, öyle de; Kudret Sıfatı dahi, mücessem Kelimeleri hükmünde olan San'atlı Eserleriyle o Zât-ı Akdes'i bildirir ve Kâinatı baştan başa bir Furkan-ı Cismanî mahiyetinde gösterip, bir Kadîr-i Zülcelal'i tavsif ve tarif eder. Ve İlim Sıfatı dahi; Hikmetli, intizamlı, mizanlı olan bütün masnuat mikdarınca ve İlim ile İdare ve Tedbir ve Tezyin ve Temyiz edilen bütün mahlukat adedince, mevsufları olan birtek Zât-ı Akdes'i bildirir. Ve Hayat Sıfatı ise; Kudreti bildiren bütün Eserler ve İlmin vücudunu bildiren bütün intizamlı ve Hikmetli ve mizanlı ve zînetli suretler, haller ve sair Sıfatları bildiren bütün deliller, Sıfat-ı Hayatın delilleriyle beraber, Hayat Sıfatının tahakkukuna delalet ettikleri gibi; hayat dahi, bütün o delilleriyle, Âyineleri olan bütün zîhayatları şahid göstererek Zât-ı Hayy-ı Kayyum'u bildirir. Ve Kâinatı, serbeser her vakit taze taze ve ayrı ayrı cilveleri ve nakışları göstermek için daima değişen ve tazelenen ve hadsiz âyinelerden terekkeb eden bir Âyine-i Ekber suretine çevirir. Ve bu kıyasla görmek ve işitmek, ihtiyar etmek ve konuşmak Sıfatları dahi; herbiri birer Kâinat kadar Zât-ı Akdes'i bildirir, tanıttırır.

Hem o Sıfatlar, Zât-ı Zülcelal'in Vücuduna delalet ettikleri gibi, hayatın vücuduna ve tahakkukuna ve O Zâtın hayatdar ve diri olduğuna dahi bedahetle delalet ederler. **Çünkü bilmek hayatın alâmeti, işitmek dirilik emaresi, görmek dirilere mahsus, irade hayat ile olabilir, ihtiyarî iktidar zîhayatlarda bulunur, tekellüm ise bilen dirilerin işidir.**

İşte bu noktalardan anlaşılır ki; Hayat Sıfatının yedi defa Kâinat kadar delilleri ve kendi vücudunu ve mevsufun vücudunu bildiren bürhanları vardır ki, bütün Sıfatların esası ve menbaı ve İsm-i A'zâmın masdarı ve medarı olmuştur. Risale-i Nur, bu birinci Hakikatı kuvvetli bürhanlar ile isbat ve bir derece izah ettiğinden, bu denizden bu mezkûr katre ile şimdilik iktifa ediyoruz...

İkinci Hakikat: Sıfat-ı Kelâmdan gelen Tekellüm-ü İlahîdir.

Âyetinin sırrıyla: **لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّي**

Kelâm-ı İlahî, nihayetsizdir. Bir Zâtın vücudunu bildiren en zahir alâmet, konuşmasıdır. Demek bu Hakikat, nihayetsiz bir surette Mütakellim-i Ezeli'nin mevcudiyetine ve Vahdetine şehadet eder. Bu Hakikatın iki kuvvetli şehadeti, bu Risalenin ondördüncü ve onbeşinci mertebelerinde beyan edilen Vahiyler ve İlhamlar cihetiyle ve geniş bir şehadeti dahi, onuncu mertebesinde işaret edilen Kütüb-ü Mukaddese-i Semaviye cihetiyle ve çok parlak ve câmi' bir diğer şehadeti dahi, onyedinci mertebesinde Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan cihetiyle geldiğinden, bu Hakikatın beyan ve şehadetini o mertebelere havale edib o Hakikatı mu'cizane ilân eden ve şehadetini sair Hakikatların şehadetleriyle beraber ifade eden

**شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلِكُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْقَزِيزُ الْحَكِيمُ**

Âyet-i Muazzamanın Envârı ve Esrarı, bizim bu yolcuya kâfi ve vâfi gelmiş ki, daha ileri gidememiş. İşte bu yolcunun, bu Makam-ı Kudsîden aldığı Dersin kısa bir mealine bir işaret olarak, Birinci Makam'ın ondokuzuncu mertebesinde:

**لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودِ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى
وَلَهُ الصِّفَاتُ الْعُلْيَا وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَى الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجُوبِ
وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ الذَّاتُ الْوَاجِبُ الْوُجُودِ بِاجْتِمَاعِ جَمِيعِ
صِفَاتِهِ الْقُدْسِيَّةِ الْمُحِيطَةِ وَجَمِيعِ أَسْمَائِهِ الْحُسْنَى الْمُتَجَلِّيَّةِ
بِاتِّفَاقِ جَمِيعِ شُؤْنَاتِهِ وَأَفْعَالِهِ الْمُتَصَرِّفَةِ بِشَهَادَةِ عَظْمَةِ حَقِيقَةِ
تَبَارُزِ أَلُوْهِيَّتِهِ فِي**

تَظَاهَرُ الرَّبُّوْبِيَّةُ فِي دَوَامِ الْفَعَالِيَّةِ الْمُسْتَوَلِيَّةِ بِفِعْلِ الْإِبْجَادِ وَ
 الْخَلْقِ وَالصُّنْعِ وَالْإِبْدَاعِ بِإِرَادَةٍ وَقُدْرَةٍ وَبِفِعْلِ التَّقْدِيرِ وَ
 التَّصْوِيرِ وَالتَّدْبِيرِ وَالتَّوْبِيحِ بِاخْتِيَارٍ وَحِكْمَةٍ وَبِفِعْلِ
 التَّضَرُّفِ وَالتَّنْظِيمِ وَالْمُحَافَظَةِ وَالْإِدَارَةِ وَالْإِعَاشَةِ بِقَصْدٍ وَ
 رَحْمَةٍ وَبِكَمَالِ الْإِنْتِظَامِ وَالْمُوَازَنَةِ وَبِشَهَادَةِ عَظَمَةِ إِحَاطَةِ
 حَقِيقَةِ أَسْرَارِ

(شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ
 لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

denilmiştir.

* * *

[Bu "Âyet-ül Kübra"nın 33 mertebeden müteşekkil tamamı, hâri-
 kulâde mukaddemesi ile birlikte müstakil olarak neşredilmiştir.
 Buraya kısmen konulmuş.]

İkinci

Hüccet-i İmaniye

(OTUZİKİNCİ SÖZ'ÜN BİRİNCİ MEVKİFİ)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَوْ كَانَ فِيهَا إِلَهٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَ
يُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ

[Bir Ramazan gecesinde, şu Kelâm-ı Tevhidînin onbir cümlesinin herbirinde birer Tevhid Mertebesi ve birer müjde bulunduğunu ve o mertebelerden yalnız

لَا شَرِيكَ لَهُ deki manayı, basit avamın fehmine gelecek bir muhavere-i temsiliye ve bir münazara-i faraziye tarzında ve lisan-ı hali, lisan-ı kal suretinde söylemiştim. Bana hizmet eden kıymetdar Kardeşlerimin ve mescid arkadaşlarımin arzuları ve istemeleri üzerine o muhavereyi yazıyorum. Şöyle ki:]

Bütün tabiatperest, esbabperest ve müşrik gibi umum enva'-ı ehl-i şirkin ve küfrün ve dalaletin tevehhüm ettikleri şeriklerin namına bir şahıs farzediyoruz ki: O şahs-ı farazî, mevcudat-ı âlemde bir şeye Rab olmak istiyor ve hakikî Mâlik olmak dava etmektedir.

İşte o müddeî, evvelâ mevcudatın en küçüğü olan bir zerreye rast gelir. Ona Rab ve hakikî Mâlik olmakta olduğunu; zerreye, tabiat lisanıyla, felsefe diliyle söyler. O zerre dahi, Hakikat Lisanıyla ve Hikmet-i Rabbanî Diliyle der ki: "Ben hadsiz vazifeleri görüyorum.

Ayrı ayrı her masnua girip işliyorum, bütün o vezaifi bana gördürecek, sende İlim ve Kudret varsa.. hem, benim gibi hadd ve hesaba gelmeyen zerrat içinde beraber gezip (Haşiye)iş görüyoruz. Eğer bütün emsalim o zerrelere de istihdam edip emir tahtına alacak bir hüküm ve iktidar sende varsa.. hem Kemal-i İntizam ile cüz olduğum mevcudlara, meselâ kandaki küreyvat-ı hamraya hakikî Mâlik ve Mutasarrıf olabilirsen, bana Rab olmak dava et; beni, Cenab-ı Hak'tan başkasına isnad et. Yoksa sus! Hem bana Rab olamadığın gibi, müdahale dahi edemezsin. Çünkü vezaifimizde ve harekâtımızda o kadar mükemmel bir intizam var ki; nihayetsiz bir Hikmet ve muhit bir İlim sahibi olmayan bize parmak karıştıramaz. Eğer karışsa, karıştıracak. Halbuki senin gibi camid, âciz ve kör ve iki eli tesadüf ve tabiat gibi iki körün elinde olan bir şahıs, hiçbir cihette parmak uzatamaz."

O müddeî, Maddiyyunların dedikleri gibi dedi ki: "Öyle ise sen kendi kendine Mâlik ol. Neden başkasının hesabına çalışmasını söylüyorsun?" Zerre ona cevaben der: "Eğer, güneş gibi bir dimağım ve ziyası gibi ihatalı bir ilmin ve harareti gibi şumullü bir Kudretim ve ziyasındaki yedi renk gibi muhit duygularım ve gezdiğim her yere ve işlediğim her mevcuda müteveccih birer yüzüm ve bakar birer gözüm ve geçer birer sözüm bulunsa idi, belki senin gibi ahmaklık edip kendi kendime Mâlik olduğumu dava ederdim. Haydi def'ol git, sen benden iş bulamazsın!"

İşte şeriklerin vekili, zerreden me'yus olunca, küreyvat-ı hamradan iş bulacağım diye, kandaki bir küreyvat-ı hamraya rast gelir. Ona esbab namına ve tabiat ve felsefe lisanıyla der ki: "Ben sana

-----

(Haşiye): Evet müteharrik herbir şey, zerrattan seyyarata kadar, kendilerinde olan Sikke-i Samediyet ile Vahdeti gösterdikleri gibi, harekâtlarıyla dahi, gezdikleri bütün yerleri Vahdet namına zabtederler. Kendi Mâlikinin mülküne idhal ederler. Hareket etmeyen masnua ise, nebatattan nücum-u sevabite kadar, birer Mühr-ü Vahdaniyet hükmündedirler ki; bulunduğu mekânı, kendi Sâniinin mektubu olduğunu gösterirler. Demek herbir nebat, herbir meyve, birer Mühr-ü Vahdaniyet, birer Sikke-i Vahdettirler ki; mekânlarını ve vatanlarını, Vahdet namına Sâni'lerinin mektubu olduğunu gösterirler.

Elhasıl: Her bir şey, hareketiyle bütün eşyayı Vahdet namına zabteder. Demek bütün yıldızları elinde tutmayan, birtek zerreye Rab olamaz.

Rab ve Mâlikim."O küreyvat-ı hamra, yani yuvarlak kırmızı me-
vcud, ona Hakikat Lisanıyla ve Hikmet-i İlahiye Dili ile der: "Ben yalnız
değilim. Eğer sikkemiz ve memuriyetimiz ve nizamatımız bir olan kan
ordusundaki bütün emsalime Mâlik olabilirsen, hem gezdiğimiz ve
Kemal-i Hikmetle istihdam olunduğumuz bütün hüceyrat-ı bedene
Mâlik olacak bir dakik Hikmet ve azîm Kudret, sende varsa göster ve
gösterebilirsen belki senin davanda bir mana bulunabilir. Halbuki senin
gibi sersem ve senin elindeki sağır tabiat ve kör kuvvetle, değil Mâlik
olmak belki zerre miktar karışamazsın. Çünkü bizdeki intizam o kadar
mükemmeldir ki, ancak herşeyi görür ve işitir ve bilir ve yapar bir Zât
bize hükmedebilir. Öyle ise sus! Vazifem o kadar mühim ve intizam o
kadar mükemmeldir ki; senin ile, senin böyle karmakarışık sözlerine
cevab vermeğe vaktim yok" der, onu tardeder.

Sonra onu kandıramadığı için o müddeî gider, bedendeki
hüceyre tabir ettikleri menzilciğe rast gelir. Felsefe ve tabiat lisanıyla
der: "Zerre ve küreyvat-ı hamraya söz anlattıramadım; belki sen
sözümü anlarsın. Çünkü sen, gayet küçük bir menzil gibi birkaç şeyden
yapılmışsın. Öyle ise ben seni yapabilirim. Sen benim masnuum ve ben
sana hakiki malikim." der. O hüceyre ona cevaben, Hikmet ve Hakikat
Lisanıyla der ki:

"Ben çendan küçücük bir şeyim. Fakat pek büyük vazifelerim,
pek ince münasebetlerim ve bedenin bütün hüceyratına ve heyet-i
mecmuasına bağlı alâkalarım var. Ezcümle: Evride ve şerayın damar-
larına ve hassase ve muharrike asablarına ve cazibe, dafia, müvellide,
musavvire gibi kuvvelere karşı derin ve mükemmel vazifelerim var.
Eğer bütün bedeni, bütün damar ve asab ve kuvveleri teşkil ve tanzim
ve istihdam edecek bir Kudret ve İlim sende varsa ve benim emsalim ve
san'atça ve keyfiyetçe birbirimizin Kardeşi olan bütün hüceyrat-ı be-
deniyeye tasarruf edecek nafiz bir Kudret, şamil bir Hikmet, sende varsa
göster, sonra ben seni yapabilirim diye dava et. Yoksa haydi git! Kü-
reyvat-ı hamra, bana erzak getiriyorlar. Küreyvat-ı beyza da, bana
hücum eden hastalıklara mukabele ediyorlar. İşim var, beni meşgul
etme. Hem senin gibi âciz, camid, sağır, kör bir şey, bize hiçbir cihetle
karışamaz. Çünkü bizde o derece ince ve nazik ve mükemmel bir intizam
(Haşiye)var ki; eğer bize

(Haşiye): Sâni-i Hakîm, beden-i insanı gayet muntazam bir şehir
hükümünde halketmiştir.

hükmeden bir Hakîm-i Mutlak ve Kadîr-i Mutlak ve Alîm-i Mutlak olmazsa, intizamımız bozulur, nizamımız karışır."

Sonra o müddeî, onda da me'yus oldu. Bir insanın bedenine rast gelir. Yine kör tabiat ve serseri felsefe lisanı ile Tabiiyyunun dedikleri gibi der ki: "Sen benimsin? Seni yapan benim. Veya sende hissem var." Cevaben o beden-i insanî, Hakikat ve Hikmet diliyle ve İntizamının Lisan-ı Haliyle der ki: "Eğer bütün emsalım ve yüzümüzdeki Sikke-i Kudret ve Turra-i Fıtrat bir olan bütün insanların

-----

Damarların bir kısmı, telgraf ve telefon vazifesini görür. Bir kısmı da çeşmelerin boruları hükmünde, âb-ı hayat olan kanın cvelanına medardırlar. Kan ise içinde iki kısım küreyvat halkedilmiş. Bir kısmı küreyvat-ı hamra tabir edilir ki, bedenin hüceyrelere erzak dağıtıyor ve bir Kanun-u İlahî ile hüceyrelere erzak yetiştiriyor (tüccar ve erzak memurları gibi). Diğer kısmı küreyvat-ı beyzadırlar ki; ötekilere nisbeten ekalliyettedirler. Vazifeleri, hastalık gibi düşmanlara karşı asker gibi müdafaadır ki, ne vakit müdafaaya girseler Mevlevî gibi iki hareket-i devriye ile sür'atli bir vaziyet-i acibe alırlar. Kanın heyet-i mecmuası ise; iki vazife-i umumiyesi var: Biri: Bedendeki hüceyratın tahribatını tamir etmek. Diğer: Hüceyratın enkazlarını toplayıp, bedeni temizlemektir. Evride ve şerayın namında iki kısım damarlar var ki: Biri safi kanı getirir, dağıtır, safi kanın mecralarıdır. Diğer kısmı; enkazı toplayan bulanık kanın mecrasıdır ki, şu ikinci ise kanı "**Ree**" denilen nefes geldiği yere getirirler.

Sâni'-i Hakîm, havada iki unsur haketmiştir. Biri azot, biri müvellid-ül humuza. Müvellid-ül humuza ise nefes içinde kana temas ettiği vakit, kanı telvis eden karbon unsur-u kesifini kehribar gibi kendine çeker. İkisi imtizac eder. Buharî hâmız-ı karbon denilen (semli havaî) bir maddeye inkılab ettirir. Hem hararet-i gariziyeyi temin eder, hem kanı tasfiye eder. Çünkü Sâni'-i Hakîm, fenn-i Kimya'da Aşk-ı Kimyevî tabir edilen bir münasebet-i şedideyi müvellid-ül humuza ile karbona vermiş ki; o iki unsur birbirine yakın olduğu vakit, o Kanun-u İlahî ile o iki unsur imtizac ederler. Fennen sabittir ki; imtizacdan hararet hasıl olur. Çünkü imtizac, bir nevi ihtiraktır. Şu sırrın Hikmeti şudur ki: O iki unsurun herbirisinin zerrelerinin ayrı ayrı hareketleri var. İmtizac vaktinde her iki zerre, yani onun zerresi bunun zerresiyle imtizac eder, birtek hareketle hareket eder. Bir hareket muallak kalır. Çünkü imtizacdan evvel iki hareket idi; şimdi iki zerre bir oldu, her iki zerre bir zerre hükmünde bir hareket aldı. Diğer hareket, Sâni'-i Hakîm'in bir kanunu ile hararete inkılab eder. Zâten "hareket, harareti tevliid eder" bir kanun-u mukarreridir. İşte bu sırta binaen beden-i insanîdeki hararet-i gariziyeye, bu imtizac-ı kimyeviye ile temin edildiği gibi, kandaki karbon alındığı için kan dahi safi olur. İşte nefes dâhile girdiği vakit, vücudun hem âb-ı hayatını temizliyor, hem nâr-ı hayatı iş'al ediyor. Çıktığı vakit ağızda Mu'cizat-ı Kudret-i İlahiye olan kelime

meyvelerini veriyor. **فَسُبْحَانَ مَنْ تَحَيَّرَ فِي صُنْعِهِ الْعُقُولُ**

bedenlerine Hakikî Mutasarrıf olacak bir Kudret ve İlim sende varsa, hem sudan ve havadan tut, tâ nebatat ve hayvanata kadar benim erzakımın mahzenlerine Mâlik olacak bir servetin ve bir Hâkimiyetin varsa, hem ben kılıf olduğum gayet geniş ve yüksek olan Ruh, Kalb, akıl gibi Letaif-i Maneviyeyi benim gibi dar, süflî bir zarfta yerleştirerek, Kemal-i Hikmet ile istihdam edip ibadet ettirecek sende nihayetsiz bir Kudret, hadsiz bir Hikmet varsa göster, sonra "Ben seni yaptım" de. Yoksa sus! Hem bendeki İntizam-ı Ekmelin şهادetiyle ve yüzümdeki Sikke-i Vahdetin delaletiyle, benim Sâniim herşeye Kadîr, herşeye Alîm, herşeyi görür ve herşeyi işitir bir zâttır. Senin gibi sersem, âcizin parmağı, Onun San'atına karışamaz. Zerre miktar müdahale edemez."

O şeriklerin vekili, bedende dahi parmak karıştıracak yer bulamaz, gider, insanın nev'ine rast gelir. Kalbinden der ki: "Belki bu dağınık, karmakarışık olan cemaat içinde; şeytan, onların ef'al-i ihtiyariye ve içtimaiyelerine karıştığı gibi, belki ben de ahval-i vücudiye ve fitriyelerine karışabileceğim ve parmak karıştıracak bir yer bulacağım. Ve onda bir yol bulup beni tardeden bedene ve beden hüceyresine hükmümü icra ederim." Onun için beşerin nev'ine, yine sağır tabiat ve sersem felsefe lisaniyla der ki: "Siz çok karışık birşey görünüyorsunuz. Ben size Rab ve Mâlikim veyahut hissedarım." der. O vakit nev'-i insan, Hak ve Hakikat Lisaniyla, Hikmet ve İntizamın Diliyle der ki: "Eğer bütün küre-i arza giydirilen ve nev'imiz gibi bütün hayvanat ve nebatatın yüz bin enva'ından, rengârenk atkı ve iplerden Kemal-i Hikmetle dokunan ve dikişilen gömleği ve yeryüzüne serilen ve yüzbinler zîhayat enva'ından nescolunan ve gayet nakışlı bir surette icad edilen haliçeyi yapacak ve her vakit Kemal-i Hikmetle tecdid edip tazelandirecek bir Kudret ve Hikmet sende varsa, hem eğer biz meyve olduğumuz küre-i arza ve çekirdek olduğumuz âlemde tasarruf edecek ve hayatımıza lâzım maddeleri Mizan-ı Hikmetle aktar-ı âlemden bize gönderecek bir muhit Kudret ve şamil bir Hikmet sende varsa, ve yüzümüzdeki Sikke-i Kudret bir olan bütün gitmiş ve gelecek emsalimizi icad edecek bir İktidar sende varsa; belki bana Rububiyet dava edebilirsin. Yoksa haydi sus! Benim nev'imdeki karmakarışıklığa bakıp parmak karıştırabilirim deme. Çünkü intizam mükemmeldir. O karmakarışık zannettiğin vaziyetler, Kudretin Kader Kitabına göre Kemal-i İntizam ile bir istinsahtır. Çünkü bizden çok aşağı olan ve bizim taht-ı nezaretimizde bulunan hayvanat

ve nebatatın Kemal-i İntizamları gösteriyor ki, bizdeki karışıklıklar bir nevi kitabettir.

Hiç mümkün müdür ki: Bir haliçenin her tarafına yayılan bir atkı ipini san'atkârane yerleştiren, haliçenin ustasından başkası olsun. Hem bir meyvenin mücidi, ağacının mücidinden başkası olsun. Hem çekirdeği icad eden, çekirdekli cismin sâniinden başkası olsun. Hem gözün kördür. Yüzümdeki Mu'cizat-ı Kudreti, mahiyetimizdeki Havarik-ı Fıtratı görmüyorsun. Eğer görsen, anlarsın ki: Benim Sâniim öyle bir Zâttır ki, hiçbir şey Ondan gizlenemez, hiçbir şey Ona nazlanıp ağır gelemmez. Yıldızlar, zerreler kadar Ona kolay gelir. Bir baharı bir çiçek kadar sühuletle icad eder. Koca Kâinatın fihristesini, Kemal-i İntizamla benim mahiyetimde derceden bir Zâttır. Böyle bir Zâtın san'atına senin gibi camid, âciz ve kör, sağır parmak karıştırabilir mi? Öyle ise, sus! Def'ol git!" der onu tardeder.

Sonra o müddeî gider zeminin yüzüne serilen geniş haliçeye ve zemine giydirilen gayet müzeyyen ve münakkaş gömleğe esbab namına ve tabiat lisanıyla ve felsefe diliyle der ki: "Sende tasarruf edebilirim ve sana Mâlikim veya sende hissem var" diye dava eder. O vakit o gömlek, **(Haşiye)** o haliçe, Hak ve Hakikat namına, Lisan-ı Hikmetle o müddeîye der ki: "Eğer seneler, karnlar adedince yere giydirilip sonra intizam ile çıkarılıp geçmiş zamanın ipine asılan ve yeniden gelecek zamanlarda giydirilen ve Kemal-i İntizam ile kader dairesinde programları ve biçimleri çizilen ve tayin olunan ve gelecek zamanın şeridine takılan ve intizamlı ve Hikmetli, ayrı ayrı nakışları bulunan bütün gömlekleri, haliçeleri dokuyacak, icad edecek Kudret ve San'at sende varsa, hem Hilkat-i Arzdan tâ Harab-ı Arza kadar, belki ezelden ebede kadar ulaşacak, Hikmetli, Kudretli iki manevî elin varsa ve bütün atkılarımdaki bütün ferdleri icad edecek Kemal-i İntizam ve Hikmetle tamir ve tecdid edecek sende bir İktidar ve Hikmet varsa, hem bizim modelimiz ve bizi giyen ve bizi kendine peçe ve çarşaf yapan küre-i arzı elinde tutup Mûcid olabiliyorsen, bana Rububiyet dava et. Yoksa haydi dışarıya! Bu yerde yer bulamazsın. Hem bizde öyle bir Sikke-i Vahdet ve öyle bir Turra-i Ehadiyet vardır ki, bütün Kâinat Kabza-i Tasarrufunda olmayan ve bütün eşyayı, bütün Şuunatıyla birden görmeyen ve nihayetsiz işleri

(Haşiye): Fakat şu haliçe hem hayattardır, hem intizamlı bir ihtizazdadır. Her vakit nakışları Kemal-i Hikmet ve İntizam ile tebeddül eder. Tâ ki nessacının muhtelif Cilve-i Esmasını ayrı ayrı gösterebilir...

beraber yapamayan ve her yerde hazır ve nâzır bulunmayan ve mekân-dan münezze olmayan ve nihayetsiz Hikmet ve İlim ve Kudrete Mâlik olmayan bize sahib olamaz ve müdahale edemez."

Sonra o müddeî gider. "Belki küre-i arzı kandırıp orada bir yer bulurum" der. Gider, küre-i arza **(Haşiye)** yine esbab namına ve tabiat lisaniyla der ki: "Böyle serseri gezdiğinden, sahibsiz olduğunu gösteriyorsun. Öyle ise, sen benim olabilirsin." O vakit küre-i arz, Hak Namına ve Hakikat Diliyle, gök gürültüsü gibi bir sadâ ile ona der ki: "Haltetme... Ben, nasıl serseri, sahibsiz olabilirim? Benim elbisemi ve elbisemin içindeki en küçük bir noktayı, bir ipi intizamsız bulmuş musun ve hikmetsiz ve san'atsız görmüş müsün ki, bana sahibsiz, serseri Dersin. Eğer Hareket-i Seneviyem ile takriben yirmibeş bin senelik **(Haşiye-1)** bir mesafede, bir senede gezdiğim ve Kemal-i Mizan ve Hikmetle Vazife-i Hizmetimi gördüğüm o Daire-i Azîmeye hakikî Mâlik olabilirsen ve Kardeşlerim ve benim gibi vazifedar olan on seyyareye ve gezdikleri bütün dairelere ve bizim imamımız ve biz onunla bağlı ve Cazibe-i Rahmetle ona takılı olduğumuz güneşi icad edip, yerleştirecek ve sapan taşı gibi beni ve seyyarat yıldızları ona bağlayacak ve Kemal-i İntizam ve Hikmetle döndürüp istihdam edecek bir nihayetsiz Hikmet ve nihayetsiz Kudret sende varsa, bana Rububiyet dava et, yoksa haydi cehennem ol, git! Benim işim var. Vazifeme gidiyorum. Hem bizlerdeki haşmetli İntizam ve dehşetli Harekât ve hikmetli Teshirat gösteriyor ki, bizim ustamız öyle bir zâttır ki; bütün mevcudat, zerrelere yıldızlara ve güneşlere kadar emirber nefer hükmünde Ona muti' ve müsahhardırlar. Bir ağacı, meyveleriyle tanzim ve tezyin ettiği gibi, kolayca güneşi, seyyaratla tanzim eder bir Hakîm-i Zülcelal ve Hâkim-i Mutlak'tır."

Sonra o müddeî, yerde yer bulamadığı için gider güneşe. Kalbinden der

-----
(Haşiye): Elhasıl: Zerre, o müddeîyi küreyvat-ı hamraya havale eder. Küreyvat-ı hamra onu hüceyreye, hüceyre dahi beden-i insana, beden-i insan ise nev-i insana, nev-i insan onu zîhayat enva'ından dokunan arzın gömleğine, arzın gömleği dahi küre-i arza, küre-i arz onu güneşe, güneş ise bütün yıldızlara havale eder. Herbiri der: "Git, benden yukarıdakini zabtedebilersen sonra gel benim zabtına çalış. Eğer onu mağlub etmezsen, beni ele geçiremezsin."

Demek, bütün yıldızlara sözünü geçiremeyen, birtak zerreye Rububiye-tini dinletemez.

(Haşiye-1): Bir dairenin takriben nısf-ı kutru, yüzseksen milyon kilometre olsa; o daire (kendisi) takriben yirmibeş bin senelik mesafe olur.

ki: "Bu çok büyük bir şeydir, belki içinde bir delik bulup, bir yol açarım. Yeri de müsahhar ederim." Güneşe şirk namına ve şeytanlaşmış felsefe lisanıyla, Mecusilerin dedikleri gibi der ki: "Sen bir sultansın, kendi kendine mâliksin, istediğin gibi tasarruf edersin." Güneş ise, Hak namına ve Hakikat Lisanıyla ve Hikmet-i İlahiye Diliyle ona der: "Hâşâ yüzbin defa hâşâ ve kellâ!.. Ben müsahhar bir memurum. Seyyidimin misafirhanesinde bir mumdarım. Bir sineğe, belki bir sineğin kanadına dahi hakikî Mâlik olamam. Çünkü sineğin vücudunda öyle manevî cevherler ve göz, kulak gibi antika san'atlar var ki; benim dükkânımda yok. Daire-i İktidarımın haricindedir." der, müddeîyi takdir eder.

Sonra o müddeî döner, firavunlaşmış felsefe lisanıyla der ki: "Madem kendine Mâlik ve sahib değilsin, bir hizmetkârsın; esbab namına benimsin." der. O vakit güneş, Hak ve Hakikat namına ve Ubudiyet Lisanıyla der ki: "Ben öyle birinin olabilirim ki; bütün emsalim olan ulvî yıldızları icad eden ve Semavatında Kemal-i Hikmetle yerleştiren ve Kemal-i Haşmetle döndüren ve Kemal-i Zînetle süslendiren bir Zât olabilir."

Sonra o müddeî, Kalbinden der ki: "Yıldızlar çok kalabalıktırlar. Hem dağınık, karmakarışık görünüyorlar. Belki onların içinde, müekkillerim namına birşey kazanırım." der. Onların içine girer. Onlara esbab namına, şerikleri hesabına ve tuğyan etmiş felsefe lisanıyla, nücumperest olan sabiiyyunların dedikleri gibi der ki: "Sizler, pekçok dağınık olduğunuzdan, ayrı ayrı Hâkimlerin taht-ı hükmünde bulunu-yorsunuz." O vakit yıldızlar namına bir yıldız der ki: "Ne kadar sersem, akılsız ve ahmak ve gözsüzsün ki; bizim yüzümüzdeki Sikke-i Vahdeti ve Turra-i Ehadiyeti görmüyorsun, anlamıyorsun. Ve bizim Nizamat-ı Âliyemizi ve Kavanin-i Ubudiyetimizi bilmiyorsun. Bizi intizamsız zannediyorsun. Bizler öyle bir Zâtın san'atıyız ve hizmetkârlarıyız ki, bizim denizimiz olan Semavatı ve şeceremiz olan Kâinatı ve mesiregâhımız olan nihayetsiz Feza-yı Âlemi Kabza-i Tasarrufunda tutan bir Vâhid-i Ehad'dir. Bizler donanma elektrik lâmbaları gibi, Onun Kemal-i Rububiyetini gösteren Nurani Şahidleriz ve Saltanat-ı Rububiyetini ilân eden ışıklı bürhanlarız. Herbir taifemiz Onun Daire-i Saltanatında ulvî, süflî, dünyevî, berzahî, uhrevî menzillerde Haşmet-i Saltanatını gösteren ve ziya veren nurani hizmetkârlarız.

Evet herbirimiz Kudret-i Vâhid-i Ehad'in birer Mu'cizesi ve Şecere-i

Hilkatin birer muntazam meyvesi ve Vahdaniyetin birer münevver bürhanı ve Melaiikelerin birer menzili, birer tayyaresi, birer mescidi ve Av-alim-i Ulviyenin birer lâmbası, birer güneşi ve Saltanat-ı Rububiyetin birer şahidi ve Feza-yı Âlemin birer zîneti, birer kasrı, birer çiçeği ve Sema denizinin birer nurani balığı ve gökyüzünün birer güzel gözü **(Haşiye)** olduğumuz gibi, heyet-i mecmuamızda sükûnet içinde bir sükût ve Hikmet içinde bir hareket ve Haşmet içinde bir zînet ve intizam içinde bir Hüsn-ü Hilkat ve mevzuniyet içinde bir Kemal-i San'at bulunduğundan Sâni-i Zülcelalimizi, nihayetsiz diller ile Vahdetini, Ehadiyetini, Samediyetini ve Evsaf-ı Cemal ve Celal ve kemalini bütün Kâinata ilân ettiğimiz halde, bizim gibi nihayet derecede safi, temiz, muti', müsahhar hizmetkârları, karmakarışıklık ve intizamsızlık ve vazifesizlik hattâ sahipsizlik ile ittiham ettiğinden tokata müstehaksın." der. O müddeînin yüzüne Recm-i Şeytan gibi, bir yıldız öyle bir tokat vurur ki, yıldızlardan tâ cehennemine dibine onu atar. Ve beraberinde olan tabiatı **(Haşiye1)** evham derelerine ve tesadüfî adem kuyusuna ve şerikleri, imtina' ve muhaliyet zulûmatına ve Din aleyhindeki felsefeyi, esfel-i safilînin dibine atar. Bütün yıldızlarla beraber o yıldız

لَوْ كَانَا فِيهِمَا إِلَهُ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا Ferman-ı Kudîsîni okuyorlar. Ve

"Sinek kanadından tut, tâ Semavat kandillerine kadar, bir sinek kanadı kadar şerike yer yoktur ki, parmak karıştırısın" diye ilân ederler.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ سِرًّا حَاجَ وَحَدَّثَكَ فِي كَثْرَةِ مَخْلُوقَاتِكَ وَدَلَالٍ وَحَدَائِثِكَ فِي مَشْهَرِ كَاِبِنَاتِكَ وَعَلَى الْإِلَهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

(Haşiye): Cenab-ı Hakk'ın acaib-i masnuatına bakıp, temaşa edip ve ettiren işaretleriz. Yani: Semavat, hadsiz gözlerle zemindeki Acaib-i San'at-ı İlahiye'yi temaşa eder gibi görünüyor. Semanın Melaiikleri gibi, yıldızlar dahi Mahşer-i Acaib ve garaib olan arza bakıyorlar ve zîşuurları dikkatle baktırıyorlar, demektir.

(Haşiye1): Fakat sukuttan sonra tabiat tövbe etti. Hakikî vazifesi, tesir ve fiil olmadığını, belki kabul ve infial olduğunu anladı. Ve kendisi Kader-i İlahînin bir nevi defteri -fakat tebeddül ve tegayyüre kabil bir defteri- ve Kudret-i Rabbanîyenin bir nevi programı ve Kadîr-i Zülcelal'in bir nevi fitrî Şeriatı ve bir nevi Mecmua-i Kavanini olduğunu bildi. Kemal-i Acz ve inkıyad ile Vazife-i Ubudiyetini takındı. Ve Fıtrat-ı İlahiye ve San'at-ı Rabbanîye ismini aldı...

BİRİNCİ MEVKİF'İN KÜÇÜK BİR ZEYLİ

فَاسْتَمِعْ آيَةً

أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا إِلَىٰ أُخْرَىٰ

ثُمَّ انْظُرُوا إِلَىٰ وَجْهِ السَّمَاءِ كَيْفَ تَرَىٰ سُكُوتًا فِي سُكُونَةٍ
حَرَكَهً فِي حِكْمَةٍ تَلْئَالٌ فِي حِشْمَةٍ تَبْسُماً فِي زِينَةٍ مَعَ انْتِظَامِ
الْخِلْقَةِ مَعَ اتِّزَانِ الصَّنْعَةِ تَشْعُشُعُ سَرَاجُهَا تَهْلُلُ مِصْبَاحُهَا
تَلْئَالٌ نُجُومُهَا تُعْلِنُ لِأَهْلِ النَّهْيِ سُلْطَنَةً بِلَا انْتِهَاءٍ

أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا إِلَىٰ أُخْرَىٰ

Bu Âyetin bir nevi tercümesi olan

ثُمَّ انْظُرُوا إِلَىٰ وَجْهِ السَّمَاءِ كَيْفَ تَرَىٰ سُكُوتًا فِي سُكُونَةٍ

tercümesidir. Yani Âyet-i Kerime nazar-ı dikkati Semanın zînetli ve güzel yüzüne çeviriyor. Tâ dikkat-i nazar ile, Semanın yüzünde fevkalâde sükûnet içinde bir sükûtu görüp, bir Kadîr-i Mutlak'ın Emir ve Teshiriyle o vaziyeti aldığını anlasın. Yoksa eğer başıboş olsa idiler, birbiri içinde o dehşetli hadsiz ecram, o gayet büyük küreler ve gayet sür'atli hareketleriyle öyle bir velveleyi çıkarmak lâzım idi ki,

Kâinatın kulağını sağır edecekti. Hem öyle bir zelzele-i herc ü merc içinde karışıklık olacaktı ki, Kâinatı dağıtacaktı. Yirmi camus, birbiri içinde hareket etse ne kadar velveleli bir herc ü merce sebebiyet verdiği malûm. Halbuki Küre-i Arz'dan bin defa büyük ve top güllesinden yetmiş defa sür'atli hareket edenler, yıldızlar içerisinde var olduğunu kozmoğrafya söylüyor. İşte sükûnet içindeki sükût-u ecramdan Sâni-i Zülcelal'in ve Kadîr-i Zülkemal'in Derece-i Kudret ve teshirini ve nücumun ona Derece-i İnkıyad ve itaatini anla.

حَرَكَةٌ فِي حِكْمَةٍ Hem Semanın yüzünde, Hikmet içinde bir

hareketi görmeyi Âyet emrediyor. Evet gayet acib ve azîm o harekât, gayet dakik ve geniş Hikmet içindedir. Nasılki bir fabrikanın çarklarını ve dolaplarını bir hikmet içinde çeviren bir san'atkâr, fabrikanın azamet ve intizamı derecesinde derece-i san'at ve meharetini gösterir. Öyle de: Koca Güneşe, seyyarat ile beraber fabrika vaziyetini veren ve o müdhiş azîm küreleri sapan taşları misillü ve fabrika çarkları gibi etrafında döndüren bir Kadîr-i Zülcelal'in Derece-i Kudret ve Hikmeti, o nisbette nazara tezahür eder.

تَلَلَاءٌ فِي حِشْمَةٍ تَبَسُّمًا فِي زِينَةٍ Yani: Hem Semavat

yüzünde, öyle bir Haşmet içinde bir parlamak ve bir zînet içinde bir te-bessüm var ki; Sâni-i Zülcelal'in ne kadar muazzam bir Saltanatı, ne kadar güzel bir San'atı olduğunu gösterir. Donanma günlerinde kesretli elektrik lâmbaları, Sultanın Derece-i Haşmetini ve Terakkiyat-ı Medeniyede Derece-i Kemalini gösterdiği gibi; koca Semavat o haşmetli, zînetli yıldızlarıyla Sâni-i Zülcelal'in Kemal-i San'atını ve Cemal-i San'atını, öylece nazar-ı dikkate gösteriyorlar.

مَعَ انْتِظَامِ الْخَلْقَةِ مَعَ اِتِّزَانِ الصَّنْعَةِ Hem diyor ki: Semanın

yüzündeki mahlukatın intizamını, dakik mizanlar içinde masnuatın mevzuniyetini gör ve anla ki: Onların Sâni ne kadar Kadîr ve ne kadar Hakîm olduğunu bil. Evet muhtelif ve küçük cirimleri veyahut hayvanları döndüren ve bir vazife için çeviren ve bir Mizan-ı Mahsus ile, herbirini muayyen bir yolda sevkeden bir Zâtın Derece-i İktidar ve Hikmetini ve hareket eden cirimlerin Ona Derece-i İtaat

ve Müsahhariyetlerini gösterdikleri gibi, koca Semavat o dehşetli Azametiyle hadsiz yıldızlarıyla ve o yıldızlar da dehşetli büyüklükleriyle ve gayet şiddetli hareketleriyle beraber, zerre miktar ve bir saniye-cik kadar hududlarından tecavüz etmemeleri, bir âşire-i dakika kadar vazifelerinden geri kalmamaları, Sâni'-i Zülcelallerinin ne kadar dakik bir Mizan-ı Mahsus ile Rububiyetini icra ettiğini nazar-ı dikkate gösterirler. Hem de şu Âyet gibi Sure-i Amme'de ve sair Âyetlerde beyan olunan Teshir-i Şems ve Kamer ve Nücumla işaret ettiği gibi:

تَشْعُشُعُ سِرَاجَهَا تَهْلُهُلُ مَصْبَاحَهَا تَلْتَلُو نُجُومَهَا

تُعَلِّنُ لِأَهْلِ النَّهْيِ سُلْطَنَةً بِلَا اِئْتِهَاءِ

Yani: Semanın müzeyyen tavanına, güneş gibi ışık verici, ısındırıcı bir lâmbayı takmak; gece gündüz hatlarıyla, kış yaz sahifelerinde Mektubat-ı Samedaniyeyi yazmasına bir Nur hokkası hükmüne getirmek ve yüksek minare ve kulelerdeki büyük saatların parlayan akrebleri misillü, Kubbe-i Semada Kameri, zamanın Saat-ı Kübrasına bir akreb yapmak; mütefavit çok Hilâller suretinde her geceye güya ayrı bir Hilâl bırakıp, sonra dönüp kendine toplamak, menzillerinde Kemal-i Mizanla, dakik hesabla hareket ettirmek ve Kubbe-i Semada parlayan, tebessüm eden yıldızlarla, göğün güzel yüzünü yaldızlamak, elbette nihayetsiz bir Saltanat-ı Rububiyetin Şeairidir. Zîşuura, onu iş'ar eden muhteşem bir Uluhiyetin işaretidir. Ehl-i fikri, İmana ve Tevhide davet eder.

**Bak Kitab-ı Kâinatın safha-i rengînine
Hâme-i Zerrîn-i Kudret, gör ne tasvir eylemiş.
Kalmamış bir nokta-i muzlim, çeşm-i dil erbabına
Sanki Âyâtın Huda, Nur ile tahrir eylemiş.**

**Bak, ne Mu'ciz-i Hikmet, iz'anrubâ-yı Kâinat;
Bak, ne âlî bir temaşadır Feza-yı Kâinat;
Dinle de yıldızları, şu Hutbe-i Şirinine,
Name-i Nurîn-i Hikmet, bak ne takrir eylemiş.**

**Hep beraber nutka gelmiş, Hak Lisaniyla derler:
Bir Kadîr-i Zülcelal'in Haşmet-i Sultanına**

Birer Bürhan-ı Nur-Efşanız Vücub-u Sânia, hem
 Vahdete, hem Kudrete şahidleriz biz.
 Şu zeminin yüzünü yaldızlayan nazenin Mu'cizatı
 çün Melek
 seyranına
 Bu Semanın arza bakan, Cennet'e dikkat eden,
 binler müdakkik gözleriz biz.

Tûbâ-yı Hilkatten Semavat şikkına, hep kehkeşan
 ağsana
 Bir Cemil-i Zülcelal'in Dest-i Hikmetiyle takılmış,
 binler güzel meyveleriz biz.
 Şu Semavat ehline birer Mescid-i Seyyar, birer
 Hane-i Devvar,
 birer ulvî aşiyane,
 Birer misbah-ı nevvar, birer gemi-i cebbar, birer
 tayyareyiz biz...

Bir Kadîr-i Zülkemaî'in, bir Hakîm-i Zülcelal'in,
 birer Mu'cize-i Kudret, birer Hârika-i San'at-ı
 Hâlıkane,
 Birer Nadire-i Hikmet, birer Dâhiye-i Hilkat, bi-
 rer Nur Âlemiyiz biz.
 Böyle yüzbin dil ile, yüzbin bürhan gösteririz, işit-
 tiririz insan olan insana,
 Kör olası dinsiz gözü, görmez oldu yüzümüzü.
 Hem işitmez sözümüzü. Hak söyleyen Âyetleriz
 biz.
 Sikkemiz bir, Turramız bir, Rabbimize
 müsahharız, müsebbihiz abîdane
 Zikrederiz, kehkeşanın Halka-i Kübrasına men-
 sub birer
 meczublarız biz.

Üçüncü Hüccet-i İmaniye

Yirmiüçüncü Lem'a

[Tabiattan gelen fikr-i küfrîyi dirilmeyecek bir surette öldürüyor; küfrün temel taşını zîr ü zeber ediyor.]

İHTAR

Şu notada, Tabiiyyunun münkir kısmının gittikleri yolun iç yüzü ne kadar akıldan uzak ve ne kadar çirkin ve ne derece hurafe olduğu, lâakal doksan muhali tazammun eden dokuz muhal ile beyan edilmiş. Sair Risalelerde o muhaller kısmen izah edildiğinden; burada gayet muhtasar olmak haysiyetiyle, bazı basamaklar tayyedilmiştir. Onun için, birdenbire, bu kadar zahir ve aşikâre bir hurafeyi nasıl bu meşhur âkil feylesoflar kabul etmişler, o yolda gidiyorlar, hatıra geliyor. Evet onlar, mesleklerinin iç yüzünü görememişler. Hem Hakikat-ı Meslekleri ve mesleklerinin lâzımı ve muktezası odur ki; yazılmış herbir muhalin ucunda beyan edilen o çirkin ve müstekreh ve gayr-ı makul (Haşiye) hülâsa-i mezhepleri, mesleklerinin lâzımı ve zarurî muktezası olduğunu gayet bedihî ve kat'î bürhanlarla şübhesi olanlara tafsilen beyan ve isbat etmeye hazırım.

(Haşiye): Bu Risalenin sebab-i te'lifi; gayet mütecavizane ve gayet çirkin bir tarz ile Hakaik-i İmaniyeyi tezyif edip, bozulmuş aklı yetişmediği şeye hurafe deyip.. dinsizliği tabiata bağlayarak, Kur'ana hücum edilmesidir. O hücum ise, şiddetli bir hiddeti (Kalbe) kaleme verdi ki, şiddetli ve galiz tokatları o mülhidlere ve Haktan yüz çeviren bâtil mezheblilere yedirdi. Yoksa Risale-i Nur'un mesleği, nezihane ve nazikane ve kavl-i leyyindir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِ اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

Şu Âyet-i Kerime, istifham-ı inkârî ile "**Cenab-ı Hak hakkında şekk olmaz ve olmamalı**" demekle; Vücut ve Vahdaniyet-i İlahiye, bedahet derecesinde olduğunu gösteriyor.

ŞU SIRRI İZAHTAN EVVEL BİR İHTAR:

Binüçyüz otuzsekiz'de Ankara'ya gittim. İslâm ordusunun Yunan'a galebesinden neşe alan Ehl-i İmanın kuvvetli efkârı içinde, gayet müdhîş bir zındıka fikri, içine girmek ve bozmak ve zehirlendirmek için dessayane çalıştığını gördüm. Eyvah dedim, bu ejderha İmanın Erkânına ilişecek! O vakit, şu Âyet-i Kerime bedahet derecesinde Vücut ve Vahdaniyeti ifham ettiği cihetle ondan istimdad edip, o zındıkanın başını dağıtacak derecede Kur'an-ı Hakîm'den alınan kuvvetli bir bürhanı, Arabî Risalesinde yazdım. Ankara'da, Yeni Gün Matbaası'nda tab'ettirmiştim. Fakat maatteessüf Arabî bilen az ve ehemmiyetle bakanlar da nadir olmakla beraber, gayet muhtasar ve mücmel bir surette o kuvvetli bürhan tesirini göstermedi. Maatteessüf, o dinsizlik fikri hem inkişaf etti, hem kuvvet buldu. Bilmecburiye, o bürhanı Türkçe olarak bir derece beyan edeceğim. O bürhanın bazı parçaları, bazı Risalelerde tam izah edildiğinden; burada icmalen yazılacaktır. Sair Risalelerde inkısam etmiş olan müteaddid bürhanlar, bu bürhanda kısmen ittihad ediyor; herbiri bunun bir cüz'ü hükmüne geçiyor.

MUKADDEME

Ey insan! Bil ki, insanların ağzından çıkan ve dinsizliği işmam eden dehşetli kelimeler var. Ehl-i İman, bilmeyerek istimal ediyorlar. Mühimlerinden üç tanesini beyan edeceğiz:

Birincisi: "Evcedethü-l esbab" Yani, "esbab bu şey'i icad ediyor."

İkincisi: "Teşekkele binefsihi" Yani, "kendi kendine teşekkül ediyor, oluyor, bitiyor."

Ü ç ü n c ü s ü : "İktezathü-t tabiat" Yani, "tabîdir, tabiat iktiza edip icad ediyor."

Evet madem mevcudat var ve inkâr edilmez. Hem her mevcud san'atlı ve hikmetli vücuda geliyor. Hem madem kadîm değil, yeniden oluyor. Herhalde ey mülhid! Bu mevcudu, meselâ bu hayvanı ya diyeceksin ki, Esbab-ı Âlem onu icad ediyor; yani esbabın içtimasında o mevcud vücud buluyor.. veyahud o kendi kendine teşekkül ediyor. veyahud tabiat muktezası olarak, tabiatın tesiriyle vücuda geliyor.. veyahud bir Kadîr-i Zülcelal'in Kudretiyle icad edilir. Madem aklen bu dört yoldan başka yol yoktur, evvelki üç yol muhal, battal, mümteni', gayr-ı ka-bil oldukları kat'î isbat edilse; bizzarure ve bilbedahe dördüncü yol olan Tarîk-i Vahdaniyet, şeksiz şübhesiz sabit olur.

AMMA BİRİNCİ YOL Kİ: Esbab-ı Âlemin içtimayla Teşkil-i Eşya ve Vücut-u Mahlukattır. Pek çok muhalatından yalnız üç tanesini zikrediyoruz.

Birincisi: Bir eczahanede, gayet muhtelif maddelerle dolu, yüzer kavanoz şişeler bulunuyor. O edviyelerden, zîhayat bir macun istenildi. Hem hayatdar hârika bir tiryak onlardan yapılmak îcab etti. Geldik, o eczahanede, zîhayat macunun ve hayatdar tiryakın çoklukla efradını gördük. O macunlardan herbirisini tedkik ettik. Görüyoruz ki: O kavanoz şişelerden herbirisinden, bir mizan-ı mahsusla, bir iki dirhem bundan, üç dört dirhem ötekinden, altı yedi dirhem başkasından ve hakeza.. muhtelif mikdarlarda eczalar alınmış. Eğer birinden, bir dirhem ya noksan veya fazla alınsa o macun zîhayat olamaz, hasiyetini gösteremez. Hem o hayatdar tiryakı da tedkik ettik. Herbir kavanozdan bir mizan-ı mahsus ile bir madde alınmış ki, zerre mikdarı noksan veya ziyade olsa, tiryak hassasını kaybeder.

O kavanozlar elliden ziyade iken, herbirisinden ayrı bir mizan ile alınmış gibi, ayrı ayrı mikdarda eczaları alınmış. Acaba hiçbir cihette imkân ve ihtimal var mı ki, o şişelerden alınan muhtelif mikdarlar, şişelerin garib bir tesadüf veya fırtınalı bir havanın çarpmasıyla devrilmesinden, herbirisinden alınan mikdar kadar yalnız o mikdar aksın, beraber gitsinler ve toplanıp o macunu teşkil etsinler... Acaba bundan daha hurafe, muhal, bâtil birşey var mı? Eşek

muzaaf bir eşekliğe girse, sonra insan olsa, "Bu fikri kabul etmem" diye kaçacaktır.

İşte bu misal gibi.. **herbir zîhayat, elbette zîhayat bir macundur ve herbir nebat, hayatdar bir tiryak gibidir ki; çok müte-addid eczalardan, çok muhtelif maddelerden, gayet hassas bir ölçü ile alınan maddelerden terki edilmıştır. Eğer esbaba, anasıra isnad edilse ve "esbab icad etti" denilse; aynen eczahanedeki macunun, şişelerin devrilmesinden vücud bulması gibi, yüz derece akıldan uzak, muhal ve bâtildir.**

E l h a s ı l : Şu Eczahane-i Kübra-yı Âlemde, Hakîm-i Ezelî'nin Mizan-ı Kaza ve Kaderiyle alınan mevadd-ı hayatiye, hadsiz bir Hikmet ve nihayetsiz bir İlim ve herşeye şamil bir İrade ile vücud bulabilir. "Kör, sağır, hududsuz, sel gibi akan küllî anasır ve tabayi' ve esbabın işidir" diyen bedbaht, "O tiryak-ı acib, kendi kendine şişelerin devrilmesinden çıkıp olmuştur" diyen divane bir hezeyancı, sarhoş bulunan bir ahmaktan daha ziyade ahmaktır. Evet o küfür; ahmakane, sarhoşane, divanece bir hezeyandır.

İ k i n c i M u h a l : Eğer herşey, Vâhid-i Ehad olan Kadîr-i Zülcelal'e verilmezse, belki esbaba isnad edilse lâzım gelir ki; Âlemin pek çok anasır ve esbabı, herbir zîhayatın vücudunda müdahalesi bulunsun. Halbuki sinek gibi bir küçük mahlukun vücudunda, Kemal-i İntizam ile gayet hassas bir mizan ve tamam bir ittifak ile, muhtelif ve birbirine zıd, mübayin esbabın içtimai, o kadar zahir bir muhaldir ki, sinek kanadı kadar şuuru bulunan, "Bu muhaldir, olamaz!" diyecektir.

Evet bir sineğin küçücük cismi, Kâinatın ekser anasır ve esbabı ile alâkadardır; belki bir hülâsasıdır. Eğer Kudret-i Ezelî'ye verilmezse, o esbab-ı maddiye onun vücudu yanında bizzât hazır bulunmak lâzım; belki onun küçücük cismine girmek gerektir. **Belki cisminin küçük bir nümunesi olan gözündeki bir hüceyresine girmeleri îcab ediyor.** Çünkü sebep maddî ise, müsebbebin yanında ve içinde bulunması lâzım geliyor. Şu halde, iki sineğin iğne ucu gibi parmakları yerleşmeyen o hüceyrecikte Erkân-ı Âlem ve anasır ve tabayii, maddeten içinde bulunup, usta gibi içinde çalıştıklarını kabul etmek lâzım geliyor.

İşte, Sofestaînin en eblehleri dahi, böyle bir meslekten utanıyor.

Üçüncü Muhal: **الْوَاحِدُ لَا يَصْدُرُ إِلَّا عَنِ الْوَاحِدِ** kaide-

i mukarreresiyle: "Bir mevcudun Vahdeti varsa, elbette bir Vâhidden, bir elden sudûr edebilir." Hususan o mevcud, gayet mükemmel bir İntizam ve hassas bir Mizan içinde ve câmi' bir Hayata mazhar ise, bilbedahe sebab-i ihtilaf ve keşmekeş olan müteaddid ellerden çıkmadığını; belki gayet Kadîr, Hakîm olan bir tek elden çıktığını gösterdiği halde; hadsiz ve camid ve cahil, mütecaviz, şuursuz, karmakarışıklık içinde, kör, sağır esbab-ı tabiiyenin karmakarışık ellerine, hadsiz imkânât yolları içinde ve içtima ve ihtilat ile, o esbabın körlüğü, sağırlığı ziyadeleştiği halde; o muntazam ve mevzun ve Vâhid bir mevcudu onlara isnad etmek, yüz muhali birden kabul etmek gibi akıldan uzaktır. Haydi bu muhalden kat'-ı nazar, esbab-ı maddiyenin elbette tesirleri, mübaşeretle ve temasla olur. Halbuki o esbab-ı tabiiyenin temasları, zîhayat mevcudların zahirleriyle. Halbuki görüyoruz ki; o esbab-ı maddiyenin elleri yetişmediği ve temas edemedikleri o zîhayatın bâtını, on defa zahirinden daha muntazam, daha latif, san'atça daha mükemmeldir. Esbab-ı maddiyenin elleri ve âletleriyle hiçbir cihetle yerleşemedikleri, belki tam zahirine de temas edemedikleri küçücük zîhayat, küçücük hayvancıklar, en büyük mahluklardan daha ziyade san'atça acib, hilkatça bedi' bir surette oldukları halde, o camid, cahil, kaba, uzak, büyük ve birbirine zıd olan sağır, kör esbaba isnad etmek, yüz derece kör, bin derece sağır olmakla olur!..

AMMA İKİNCİ MES'ELE:"Teşekkele binefsihi"dir. Yani: Kendi kendine teşekkül ediyor. İşte bu cümlemin dahi çok muhalatı var. Çok cihetle bâtıldır, muhaldir. Nümune için muhalâtından üç tanesini beyan ederiz.

Birincisi: Ey muannid münkir! Senin enaniyetin seni o kadar ahmaklaştırmış ki, yüz muhali birden kabul etmek derecesinde hükmediyorsun. Çünkü sen mevcudsun. Ve basit bir madde ve camid ve tegayyürsüz değilsin. Belki, daima teceddüdde olarak, gayet muntazam bir makine ve hârika ve daima tahavvülde bir saray gibisin. Senin vücudunda her vakit zerreler çalışıyorlar. Senin vücudun Kâinatla, hususan rızık münasebetiyle, hususan beka-i nev'i itibariyle alâkadar ve alış-verişi vardır. Senin vücudunda çalışan zerreler,

o münasebatı bozmamak ve o alâkadarlığı kırmamak için dikkat ediyorlar. Öylece ihtiyatla ayaklarını atıyorlar. Güya bütün Kâinata bakıyorlar. Senin münasebatını Kâinatta görüp öylece vaziyet alıyorlar. Sen zahîrî ve bâtînî duygularınla, o zerrelerin, o hârika vaziyetine göre istifade edersin.

Eğer sen vücudundaki zerreleri, Kadîr-i Ezelî'nin kanunuyla hareket eden küçücük memurları veya bir ordusu veya Kalem-i Kaderin uçları, herbir zerre bir kalem ucu veya Kalem-i Kudretin noktaları, herbir zerre bir nokta olduğunu kabul etmezsen; o vakit senin gözünde çalışan herbir zerreye öyle bir göz lâzım ki, senin mecmu-u cesedinin her tarafını görmekle beraber, münasebetdar olduğun bütün Kâinatı dahi görecek bir göz ve bütün senin mazi ve müstakbel ve nesil ve aslın ve anasının menbalarını ve rızkının madenlerini bilecek, tanıyacak yüz dâhî kadar bir akıl vermek lâzım geliyor. Senin gibi bu mes'elelerde zerre kadar akıllı olmayanın bir zerresine bin Eflatun kadar bir ilim ve şuur vermek, bin derece divanece bir hurafeciliktir!..

İ k i n c i M u h a l : Senin vücudun bin kubbeli hârika bir saraya benzer ki; her kubbesinde taşlar, direksiz birbirine başbaşa verip, muallakta durdurulmuş. Belki senin vücudun, bin defa bu saraydan daha acıbdır. Çünkü o saray-ı vücudun, daima Kemal-i İntizamla tazelenmektedir. Gayet hârika olan Ruh, Kalb ve manevî letaiften kat-ı nazar, yalnız cesedindeki herbir âza, bir kubbeli menzil hükmündedir. Zerreler, o kubbedeki taşlar gibi birbirleriyle Kemal-i Müvazene ve intizam ile başbaşa verip, hârika bir bina, fevkalâde bir san'at, göz ve dil gibi acib birer Mu'cize-i Kudret gösteriyorlar. Eğer bu zerreler, şu Âlemin Ustasının Emrine tâbî' birer memur olmasalar; o vakit herbir zerre, umum o ceseddeki zerrelere hem Hâkim-i Mutlak... hem herbirisine mahkûm-u mutlak, hem her birisine misil.. hem Hâkimiyet noktasında zıd... hem yalnız Vâcib-ül Vücut'a mahsus olan ekser Sıfâtın masdarı, menbaı.. hem gayet mukayyed.. hem gayet mutlak bir surette olmakla beraber, Sırr-ı Vahdetle yalnız bir Vâhid-i Ehad'in Eseri olabilen gayet muntazam bir Masnu-u Vâhidi o hadsiz zerrata isnad etmek; zerre kadar şuuru olan, bunun pek zahir bir muhal belki yüz muhal olduğunu derkeder.

Ü ç ü n c ü M u h a l : Eğer senin vücudun, Vâhid-i Ehad olan Kadîr-i Ezelî'nin Kalemîyle Mektub olmazsa ve tabiata, esbaba mensub

matbu' ise, o vakit senin vücudundaki bir hüceyre-i bedenden tut, birbiri içinde daireler misillü, binler mürekkebler adedince tabiat kalıplarının bulunması lâzım gelir. Çünkü meselâ bu elimizdeki Kitab eğer mektub olsa, bir tek kalem, kâtibinin ilmüne istinad edip, bütün onları yazar. Eğer o, mektub olmazsa ve onun kalemine verilmezse, kendi kendine olmuş denilse veya tabiata verilse, o vakit matbu' Kitab gibi, herbir harfi için bir demir kalem lâzımdır ki tab'edilsin.

Nasılki matbaada hurufat adedince demir harfler bulunur, sonra o harfler vücud bulur; o vakit bir tek kaleme bedel, o hurufat adedince kalemler bulunması lâzım gelir. Belki o hurufat içinde bazan olduğu gibi, küçük kalem ile bir büyük harfte bir sahife -ince hatla- yazılmış ise, binler kalem bir tek harf için lâzım geliyor. Belki birbirinin içine girip muntazam bir vaziyetle, senin cesedin gibi bir şekil alıyorsa, o vakit herbir dairede, herbir cüz' için, o mürekkebat adedince kalıplar lâzım geliyor.

Haydi, yüz muhal içinde bulunan bu tarzı, mümkün desen dahi, bu muntazam san'atlı demir harfleri ve mükemmel kalıpları ve kalemleri yapmak için, yine bir tek kaleme verilmezse, o kalemler, o kalıplar, o demir harflerin yapılması için, onların adedlerince yine kalemler, kalıplar ve harfler lâzım. Çünkü onlar da yapılmışlar ve onlar da muntazam san'atlıdırlar. Ve hakeza müteselsilen gittikçe gidecek...

İşte sen de anla! Bu öyle bir fikirdir ki; senin zerratin adedince muhalat ve hurafeler, içinde bulunuyor. Ey muannid muattıl! Sen de utan.. bu dalaletten vazgeç!

ÜÇÜNCÜ KELİME:"İktezathü-t tabiat" Yani; tabiat iktiza ediyor, tabiat yapıyor. İşte bu hükmün çok muhalatı var. Nümune için üçünü zikrediyoruz.

Birincisi: Eğer mevcudatta, hususan zîhayatta görünen basîrane, hakîmane olan san'at ve icad, Şems-i Ezelf'nin Kalem-i Kader ve Kudretine verilmezse, belki kör, sağır, düşüncesiz olan tabiata ve kuvvete isnad edilse lâzım gelir ki; tabiat, icad için herşeyde hadsiz manevî makine ve matbaaları bulundursun; veyahud herşeyde, Kâinatı halk ve idare edecek bir Kudret ve Hikmet dercetsin. Çünkü nasıl Şemsin cilveleri ve akisleri, zemin yüzündeki zerrecik cam

parçalarında ve katrelerde görünüyor. Eğer o misalî ve aksî güneşçikler, semadaki tek güneşe isnad edilmese, lâzım gelir ki; **bir kibrit başı yerleşmeyen bir zerrecik cam parçasında tabîî, fıtrî ve güneşin hasiyetlerine Mâlik, zahiren küçük, manen çok derin bir güneşin haricî vücudunu kabul ederek, zerrat-ı zücacîye adedince tabîî güneşleri kabul etmek lâzım geldiği gibi..** -aynen bu misal gibi- mevcudat ve zihayat doğrudan doğruya Şems-i Ezeli'nin Cilve-i Esmasına verilmezse, herbir mevcudda, hususan herbir zihayatta hadsiz bir Kudret ve İrade ve nihayetsiz bir İlim ve Hikmet taşıyacak bir tabiatı, bir kuvveti, âdeta bir İlahı içinde kabul etmek lâzım gelir. Bu tarz-ı fikir ise, Kâinat'taki muhalatın en bâtılı, en hurafesidir. Hâlık-ı Kâinat'ın san'atını, mevhum, ehemmiyetsiz, şuursuz bir tabiata veren insan, elbette yüz defa hayvandan daha hayvan, daha şuursuz olduğunu gösterir.

İkinci Muhal: Eğer gayet intizamlı, mizanlı, san'atlı, Hikmetli şu mevcudat; nihayetsiz Kadîr, Hakîm bir Zâta verilmezse, belki tabiata isnad edilse, lâzım gelir ki; tabiat, herbir parça toprakta, Avrupa'nın umum matbaaları ve fabrikaları adedince makineleri, matbaaları bulundursun.. tâ, o parça toprak, menşe' ve tezgâh olduğu hadsiz çiçekler ve meyvelerin yetişmelerine ve teşkilleri medar olabilsin. Çünkü çiçekler için saksılık vazifesini gören bir kâse toprak içine tohumları nöbetle atılan umum çiçeklerin birbirinden çok ayrı olan şekil ve heyetlerini teşkil ve tasvir edebilir bir kabiliyeti, bilfiil görüyor.

Eğer Kadîr-i Zülcelal'e verilmezse; o vakit, o kâsedeki toprakta, herbir çiçek için manevî, ayrı, tabîî bir makinesi bulunmazsa, bu hal vücuda gelemes. Çünkü tohumlar ise nutfeler ve yumurtalar gibi, maddeleri birdir. Yani müvellid-ül ma, müvellid-ül humuza, karbon, azotun intizamsız, şekilsiz, hamur gibi halitasından ibaret olmakla beraber, hava, su, hararet, ziya dahi, herbiri basit ve şuursuz ve herşeye karşı sel gibi bir tarzda gittiğinden, o hadsiz çiçeklerin teşkilleri ayrı ayrı ve gayet muntazam ve san'atlı olarak o topraktan çıkması, bilbedahe ve bizzarure iktiza ediyor ki; o kâsede bulunan toprakta, manen Avrupa kadar, manevî ve küçük mikyasta matbaaları ve fabrikaları bulunsun. Tâ ki, bu kadar hayatdar kumaşları ve binler ayrı ayrı nakışlı mensucatları doku-yabilsin.

İşte tabiiyyunların fikr-i küfrîleri, ne derece daire-i akıldan hariç

saptığını kıyas et. Ve tabiatı mûcid zanneden insan suretindeki ahmak sarhoşlar "mütefennin ve akıllıyız" diye dava ettikleri halde, akıl ve fenden ne kadar uzak düştüklerini ve mümteni' ve hiçbir cihetle mümkün olmayan bir hurafeyi kendilerine meslek ittihaz ettiklerini gör, gül ve tükür!

E ğ e r d e s e n : Mevcudat, tabiata isnad edilse böyle acib muhaller olur, imtina' derecesinde müşkilât olur; acaba Zât-ı Ehad u Samed'e verildiği vakit, o müşkilât nasıl kalkıyor? Ve o suubetli imtina, o sühuletli vücuba nasıl inkılab eder?

E l c e v a b : Birinci muhalde nasılkı güneşin cilve-i in'ikası, Kemal-i Sühuletle, külfetsiz en küçük zerrecik camidden tut, tâ en büyük bir denizin yüzüne kadar feyzini ve tesirini misalî güneşçiklerle gayet kolaylıkla gösterdikleri halde, eğer güneşten nisbeti kesilse; o vakit herbir zerrecikte, tabîi ve bizzât bir güneşin haricî vücudu imtina derecesinde bir suubetle olabilmesi, kabul edilmek lâzım gelir. Öyle de; herbir mevcud, doğrudan doğruya Zât-ı Ehad u Samed'e verilse; Vücub derecesinde bir sühulet, bir kolaylık ile ve bir intisab ve cilve ile, herbir mevcuda lâzım herbir şey, ona yetiştirilebilir. Eğer o intisab kesilse ve o memuriyet başıbozukluğa dönse ve herbir mevcud kendi başına ve tabiata bırakılsa, o vakit imtina' derecesinde yüzbin müşkilât ve suubetle sinek gibi bir zîhayatın, Kâinatın küçük bir fihristesi olan gayet hârika makine-i vücudunu icad eden, içindeki kör tabiatın, Kâinatı halk ve idare edecek bir Kudret ve Hikmet sahibi olduğunu farzetmek lâzım gelir. Bu ise bir muhal değil, belki binler muhaldir.

E l h a s ı l : Nasılkı Zât-ı Vâcib-ül Vücud'un şerik ve naziri mümteni' ve muhaldir. Öyle de: Rububiyetinde ve icad-ı eşyada başkalarının müdahalesi, şerik-i zâtî gibi mümteni' ve muhaldir.

Amma ikinci muhaldeki müşkilât ise müteaddid Risalelerde isbat edildiği gibi, eğer bütün eşya Vâhid-i Ehad'e verilse; bütün eşya, bir tek şey gibi sühuletli ve kolay olur. Eğer esbaba ve tabiata verilse, bir tek şey, umum eşya kadar müşkilâtlı olduğu, müteaddid ve kat'î bürhanlarla isbat edilmiş. Bir bürhanın hülâsası şudur ki: Nasılkı bir adam, bir padişaha askerlik veya memuriyet cihetiyle intisab etse, o memur ve o asker o intisab kuvvetiyle, yüzbin defa kuvvet-i şahsiyesinden fazla işlere medar olabilir. Ve padişahı namına bazan bir şahı esir eder. Çünkü gördüğü işlerin ve yaptığı eserlerin cihazatını

ve kuvvetini kendi taşıyor ve taşımaya mecbur olmuyor. O intisab münasebetiyle, padişahın hazineleri ve arkasındaki Nokta-i İstinadı olan ordu; o kuvveti, o cihazatı taşıyor. Demek gördüğü işler, şahane olarak bir padişahın işi gibi; ve gösterdiği eserler, bir ordu eseri misillü hârika olabilir. **Nasılki karınca, o memuriyet cihetiyle Firavun'un sarayını harab ediyor. Sinek o intisab ile, Nemrud'u gebertiyor. Ve o intisab ile, buğday tanesi gibi bir çam çekirdeği, koca çam ağacının bütün cihazatını yetiştiriyor. (Haşiye) Eğer o intisab kesilse, o memuriyetten terhis edilse, yapacağı işlerin cihazatını ve kuvvetini, belinde ve bileğinde taşımağa mecburdur. O vakit, o küçücük bileğindeki kuvvet mikdarınca ve belindeki cephane adedince iş görebilir.** Evvelki vaziyette gayet kolaylıkla gördüğü işleri bu vaziyette ondan istenilse, elbette bileğinde bir ordu kuvvetini ve belinde bir padişahın cihazat-ı harbiye fabrikasını yüklemek lâzım gelir ki; güldürmek için acib hurafeleri ve masalları hikâye eden maskaralar dahi bu hayalden utanıyorlar!..

E l h a s ı l : Vâcib-ül Vücut'a her mevcudu vermek, vücut derecesinde bir sühuleti var. Ve tabiata icad cihetinde vermek, imtina' derecesinde müşkil ve haric-i daire-i akliyedir.

Ü ç ü n c ü M u h a l : Bu muhali izah edecek bazı Risalelerde beyan edilen iki misal:

Birinci Misal: Bütün âsâr-ı medeniyetle tekmil ve tezyin edilmiş, hâlî bir sahrada kurulmuş, yapılmış bir saraya; gayet vahşi bir adam girmiş, içine bakmış. Binlerle muntazam san'atlı eşyayı görmüş. Vahşetinden, ahmaklığından, hariçten kimse müdahale etmeyip, o saray içinde o eşyadan birisi, o sarayı müstemilatıyla beraber yapmıştır diye taharriye başlıyor. Hangi şeye bakıyor; o vahşetli aklı dahi kabil görmüyor ki, o şey bunları yapsın. Sonra o sarayın teşkilat programını ve mevcudat fihristesini ve idare kanunları içinde yazılı olan bir defteri görür. Çendan elsz

-----
(Haşiye): Evet, eğer intisab olsa; o çekirdek, Kader-i İlahîden bir emir alır, o Hârika işlere mazhar olur. Eğer o intisab kesilse; o çekirdeğin Hilkati, koca çam ağacının hilkatinden daha ziyade cihazat ve iktidar ve san'atı iktiza eder. Çünkü dağdaki -Kudret Eseri olan- mücessem çam ağacının bütün âzaları ve cihazatıyla, o çekirdekteki Kader Eseri olan manevî ağaçta mevcut bulunması lâzım gelir. Çünkü o koca ağacın fabrikası, o çekirdektir. İçindeki kaderî ağaç, Kudretle hariçte tezahür eder, cismanî çam ağacı olur.

ve gözsüz ve çekişsiz olan o defter dahi, sair içindeki şeyler gibi, hiçbir kabiliyeti yoktur ki o sarayı teşkil ve tezyin etsin. Fakat muztar kalarak, bilmecburiye, eşya-yı âhere nisbeten, kavanin-i ilmiyenin bir ünvanı olmak cihetiyle, o sarayın mecmuuna bu defteri münasebetdar gördüğünden, "İşte bu defterdir ki, o sarayı teşkil, tanzim ve tezyin edip bu eşyayı yapmış, takmış, yerleştirmiş." diyerek vahşetini; ahmakların, sarhoşların hezeyanına çevirmiştir.

İşte aynen bu misal gibi; hadsiz derecede misaldeki saraydan daha muntazam, daha mükemmel ve bütün etrafı Mu'cizane Hikmetle dolu şu Saray-ı Âlemin içine, İnkâr-ı Uluhiyete giden tabiiyyun fikrini taşıyan vahşi bir insan girer. Daire-i Mümkinat haricinde olan Zât-ı Vâcib-ül Vücut'un eser-i san'atı olduğunu düşünmeyerek ve ondan i'raz ederek, daire-i mümkinat içinde Kader-i İlahînin yazar bozar bir Levhası hükmünde ve Kudret-i İlahiyenin Kavanin-i İcraatına tebeddül ve te-gayyür eden bir defteri olabilen ve pek yanlış ve hata olarak "tabiat" namı verilen bir Mecmua-i Kavanin-i Âdât-ı İlahiye ve bir Fihriste-i San'at-ı Rabbaniyeyi görür. Ve der ki: "Madem bu eşya bir sebep ister, hiçbir şeyin bu defter gibi münasebeti görünmüyor. Çendan hiçbir cihetle akıl kabul etmez ki; gözsüz, şuursuz, Kudretsiz bu defter, Rububiyet-i Mutlakanın işi olan ve hadsiz bir Kudreti iktiza eden icadı yapamaz. Fakat madem Sâni'-i Kadîm'i kabul etmiyorum; öyle ise en münasibi, bu defter bunu yapmış ve yapar diyeceğim" der. Biz de deriz:

Ey ahmak-ul humakadan tahammuk etmiş sarhoş ahmak! Başını tabiat bataklığından çıkar, arkana bak; zerrattan, seyyarata kadar bütün mevcudat, ayrı ayrı lisanlarla şahadet ettikleri ve parmaklarıyla işaret ettikleri bir Sâni'-i Zülcelal'i gör.. ve o sarayı yapan ve o defterde sarayın programını yazan Nakkaş-ı Ezeli'nin cilvesini gör, fermanına bak, Kur'anını dinle.. o hezeyanlardan kurtul!..

İkinci Misal: Gayet vahşi bir adam muhteşem bir kışla dairesine girer. Gayet muntazam bir ordunun umumî beraber talimlerini, muntazam hareketlerini görür. Bir neferin hareketiyle; bir tabur, bir alay, bir fırka kalkar, oturur, gider; bir ateş emriyle ateş ettiklerini müşahade eder. Onun kaba, vahşi aklı, bir kumandanın, devletin nizamıyla ve kanun-u padişahî ile kumandasını anlamayıp, inkâr ettiğinden, o askerlerin iplerle birbiriyle bağlı olduklarını tahayyül eder. O hayalî ip, ne kadar hârikalı bir ip olduğunu düşünür; hayrette kalır.

Sonra gider.. Ayasofya gibi gayet muazzam bir câmie, Cuma gününde dâhil olur. O Cemaat-ı Müslimînin, bir adamın sesiyle kalkar, eğilir, secde ederek oturduklarını müşahede eder. Manevî ve Semavî Kanunların mecmuundan ibaret olan şeriati ve Şeriat sahibinin emirlerinden gelen manevî düsturlarını anlamadığından, o cemaatin maddî iplerle bağlandığını ve o acib ipler onları esir edip oynattığını tahayyül ederek en vahşi insan suretindeki canavar hayvanları dahi güldürecek derecede maskaralı bir fikirle çıkar, gider.

İşte aynı bu misal gibi: Sultan-ı Ezel ve Ebed'in hadsiz cünudunun muhteşem bir kışlası olan şu âleme ve o Mabud-u Ezeli'nin muntazam bir mescidi olan şu Kâinata; mahz-ı vahşet olan, inkârlı fikri tabiatı taşıyan bir münkir giriyor. O Sultan-ı Ezeli'nin Hikmetinden gelen nizam-ı Kâinatın manevî kanunlarını, birer maddî madde tasavvur ederek ve saltanat-ı Rububiyetin kavanin-i itibariyesi ve o Mabud-u Ezeli'nin Şeriat-ı Fitriye-i Kübrasının, manevî ve yalnız Vücut-u İlmîsi bulunan Ahkâmlarını ve Düsturlarını birer mevcud-u haricî ve maddî birer madde tahayyül ederek, Kudret-i İlahiyenin yerine, o İlim ve Kelâmdan gelen ve yalnız Vücut-u İlmîsi bulunan o kanunları ikame etmek ve ellerine icad vermek, sonra da onlara "tabiat" namını takmak ve yalnız bir Cilve-i Kudret-i Rabbaniye olan kuvveti, bir zîkudret ve müstakil bir kadîr telakki etmek; misaldeki vahşiden bin defa aşağı bir vahşettir!..

E l h a s ı l : Tabiiyyunların, mevhum ve hakikatsız tabiat dedikleri şey, olsa olsa ve hakikat-ı hariciye sahibi ise; **ancak bir san'at olabilir, Sâni' olamaz. Bir nakıştır, Nakkaş olamaz. Ahkâmdır, hâkim olamaz. Bir Şeriat-ı Fitriyedir, Şâri' olamaz. Mahluk bir Perde-i İzzettir, Hâlik olamaz. Münfail bir fitrattır, Fâtır bir fâil olamaz. Kanundur, Kudret değildir; kâdir olamaz. Mistardır, masdar olamaz.**

E l h a s ı l : Madem mevcudat var. Madem Onaltıncı Nota'nın başında denildiği gibi; mevcudun vücuduna, taksim-i aklî ile dört yoldan başka yol tahayyül edilmez. O dört cihetten üçünün -herbirinin üç zahir muhaller ile butlanı, kat'î bir surette isbat edildi. Elbette bizzarure ve bilbedahe dördüncü yol olan Vahdet yolu, kat'î bir surette isbat olunuyor. O dördüncü yol ise; baştaki

أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ Âyet, şeksiz ve şübhersiz

bedahet derecesinde Zât-ı Vâcib-ül Vücut'un Uluhiyetini ..ve her şey

doğrudan doğruya Dest-i Kudretinden çıktığını ve Semavat ve Arz Kabza-i Tasarrufunda bulunduğunu gösteriyor.

Ey esbabperest ve tabiata tapan bîçare adam! Madem herşeyin tabiatı, herşey gibi mahluktur; çünkü san'atlıdır ve yeni oluyor. Hem her müsebbeb gibi, zahirî sebebi dahi masnu'dur. Ve madem herşeyin vücudu, pek çok cihazat ve âletlere muhtaçtır. O halde, o tabiatı icad eden ve o sebebi halkeden bir Kadîr-i Mutlak var. Ve o Kadîr-i Mutlak'ın ne ihtiyacı var ki âciz vesaiti, Rububiyetine ve icadına teşrik etsin. Hâşâ! Belki doğrudan doğruya müsebbebi, sebep ile beraber halkederek, Cilve-i Esmasını ve Hikmetini göstermek için, bir tertib ve tanzim ile zahirî bir sebebiyet, bir mukarenet vermekle, eşyadaki zahirî kusurlara, merhametsizliklere ve noksanîyetlere merci' olmak için, esbab ve tabiatı Dest-i Kudretine perde etmiş; izzetini o suretle muhafaza etmiş.

Acaba bir saatçi, saatin çarklarını yapsın; sonra saati çarklarla tertib edip tanzim etsin, daha mı kolaydır? Yoksa hârika bir makineyi, o çarklar içinde yapsın; sonra saatin yapılmasını o makinenin camid ellerine versin, tâ saati yapsın, daha mı kolaydır? Acaba imkân haricinde değil midir? Haydi o insafsız aklınla sen söyle, sen hâkim ol! Veyahud bir kâtib; mürekkebe, kalem, kâğıdı getirdi. Onunla kendi bizzât o kitabı yazsa, daha mı kolaydır? Yoksa o kâğıd, mürekkebe, kalem içinde o kitabdan daha san'atlı, daha zahmetli, yalnız o tek kitaba mahsus olarak bir yazı makinesi icad etsin; sonra o şuursuz makineye "Haydi sen yaz" desin de kendi karışmasın, daha mı kolaydır? Acaba yüz defa yazıdan daha müşkil değil midir?

E ğ e r d e s e n : Evet bir kitabı yazan makinenin icadı, o kitabdan yüz defa daha müşkildir. Fakat o makine, aynı kitabın bir çok nüshalarını yazmasına vasıta olmak cihetiyle, belki bir kolaylık var?

E l c e v a b : Nakkaş-ı Ezelî, hadsiz Kudretiyle nihayetsiz Cilve-i Esmasını her vakit tazelandirmekle, ayrı ayrı şekilde göstermek için, eşyadaki teşahhusları ve hususî sîmaları öyle bir surette halketmiştir ki; hiçbir Mektub-u Samedanî ve hiçbir Kitab-ı Rabbanî, diğer kitabların aynı aynına olamıyor. Alâküllihal, ayrı manaları ifade etmek için, ayrı bir sîması bulunacak. **Eğer gözün varsa, insanın sîmasına bak, gör ki; zaman-ı Âdem'den şimdiye kadar, belki ebede kadar, bu küçük sîmada, âza-yı esasîde ittifak ile beraber, herbir sîma, umum sîmalara nisbeten, herbirisine karşı birer alâmet-i farikası var olduğu kat'iyen sabittir.**

Bunun için herbir sîma, ayrı bir kitabdır. Yalnız san'atın tanzimi için ayrı bir yazı takımı ve ayrı bir tertib ve te'lif ister. Ve maddelerini hem getirmek, hem yerleştirmek ve hem de vücuda lâzım olan herşeyi dercetmek için, bütün bütün başka bir tezgâh ister. Haydi, farz-ı muhal olarak tabiata bir matbaa nazarıyla baktık. Fakat bir matbaaya ait olan tanzim ve basmak, yani muayyen intizamını kalıba sokmaktan başka, o tanzimin icadından, icadları yüz derece daha müşkil bir zîhayatın cismindeki maddeleri, aktar-ı âlemden mizan-ı mahsusla ve has bir intizamla icad etmek ve getirmek ve matbaa eline vermek için, yine o matbaayı icad eden Kadîr-i Mutlak'ın Kudret ve İradesine muhtaçtır. Demek bu matbaalık ihtimali ve farzı, bütün bütün manasız bir hurafedir.

İşte bu saat ve Kitab misalleri gibi; Sâni'-i Zülcelal, Kadîr-i Külli Şey',esbabı halketmiş; müsebbebatı da halkediyor. Hikmetiyle, müsebbebatı esbaba bağlıyor. Kâinatın harekâtının tanzimine dair Kavanin-i Âdetullahtan ibaret olan Şeriat-ı Fıtriye-i Kübra-yı İlahiyenin bir cilvesini ve eşyadaki o cilvesine, yalnız bir âyine ve bir ma'kes olan tabiat-ı eşyayı, iradesiyle tayin etmiştir. Ve o tabiatın vücud-u haricîye mazhar olan vechini, Kudretiyle icad etmiş ve eşyayı o tabiat üzerinde halketmiş, birbirine mezcetmiş. Acaba gayet derecede makul ve hadsiz bürhanların neticesi olan bu hakikatın kabulü mü daha kolaydır.. -acaba vücub derecesinde lâzım değil midir?- Yoksa camid, şuursuz, mahluk, masnu, basit olan o sebeb ve tabiat dediğiniz maddelere, herbir şey'in vücuduna lâzım hadsiz cihazat ve âlâtı verip hakîmane, basîrane olan işleri kendi kendilerine yaptırmak mı daha kolaydır? Acaba imtina' derecesinde, imkân haricinde değil midir? Senin, o insafsız aklının insafına havale ediyoruz.

Münkir ve tabiatperest diyor ki: Madem beni insafa davet ediyorsun. Ben de diyorum ki; şimdiye kadar yanlış gittiğimiz yol, hem yüz derece muhal, hem gayet zararlı ve nihayet derecede çirkin bir meslek olduğunu itiraf ediyorum. Sâbık tahkikatınızdan zerre miktar şuuru bulunan anlayacak ki; esbaba, tabiata icad vermek mümteni'dir, muhaldır. Ve herşeyi doğrudan doğruya Vâcib-ül Vücud'a vermek

vâcibdir, zarurîdir. **الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى الْإِيمَانِ** deyip iman ediyorum.

Yalnız bir şübhem var. Cenab-ı Hakk'ın Hâlık olduğunu kabul ediyorum; fakat bazı cüz'î esbabın ehemmiyetsiz şeylerde icada müdahaleleri ve bir parça medh ü sena kazanmaları, Saltanat-ı Rububiyetine

ne zarar verir? Saltanatına noksanîyet gelir mi?"

E l c e v a b : Bazı Risalelerde gayet kat'î isbat ettiğimiz gibi; **Hâkimîyetin şe'ni, müdahaleyi reddetmektir.** Hattâ en edna bir hâkim, bir memur; Daire-i Hâkimîyetinde oğlunun müdahalesini kabul etmiyor. Hattâ Hâkimîyetine müdahale tevehhümüyle, bazı dindar Padişahlar -Halife oldukları halde- masum evlâdlarını katletmeleri, bu "Redd-i Müdahale kanunu"nun Hâkimîyette ne kadar esaslı hükmettiğini gösteriyor. Bir nahiyede iki müdürden tut, tâ bir memlekette iki padişaha kadar, Hâkimîyetteki istiklaliyetin iktiza ettiği "men'-i iştirak kanunu" tarih-i beşerde çok acib herc ü merc ile kuvvetini göstermiş. Acaba âciz ve muavenete muhtaç insanlardaki âmirîyet ve Hâkimîyetin bir gölgesi, bu derece müdahaleyi reddetmeyi ve başkasının müdahalesini men'etmeyi ve Hâkimîyetinde iştirak kabul etmemeyi ve makamında istiklaliyetini nihayet taassubla muhafazaya çalışmayı gör, **sonra Hâkimîyet-i Mutlaka Rububiyet derecesinde ve Âmirîyet-i Mutlaka Uluhiyet derecesinde ve İstiklaliyet-i Mutlaka Ehadiyet derecesinde ve İstiğna-yı Mutlak Kadirîyet-i Mutlaka derecesinde bir Zât-ı Zülcelal'de, bu Redd-i Müdahale ve Men'-i İştirak ve Tard-ı Şerik, ne derece o Hâkimîyetin zarurî bir lâzımı ve vâcib bir muktezası olduğunu kıyas edebilirsen et.**

Amma ikinci şık şübhen ki: Bazı esbab, bazı cüz'iyatın bazı ubudiyetlerine merci' olsa, o Mabud-u Mutlak olan Zât-ı Vâcib-ül Vücut'a müteveccih zerrattan seyyarata kadar mahlukatın ubudiyetlerinden ne noksan gelir?

E l c e v a b : Şu Kâinatın Hâlık-ı Hakîm'i Kâinatı bir ağaç hükmünde halkedip, en mükemmel meyvesini zîşuur ve zîşuurun içinde en câmi' meyvesini insan yapmıştır. Ve insanın en ehemmiyetli, belki insanın netice-i hilkatı ve gaye-i fıtratı ve semere-i hayatı olan şükür ve ibadeti; o Hâkim-i Mutlak ve Âmir-i Müstakil, kendini sevdirmek ve tanıttırmak için Kâinatı halkeden o Vâhid-i Ehad, bütün Kâinatın meyvesi olan insanı ve insanın en yüksek meyvesi olan şükür ve ibadetini başka ellere verir mi? Bütün bütün Hikmetine zıd olarak, netice-i hilkatı ve semere-i Kâinatı abes eder mi? Hâşâ ve kellâ...

Hem Hikmetini ve Rububiyetini inkâr ettirecek bir tarzda mahlukatın ibadetlerini başkalara vermeye rıza gösterir mi, hiç müsaade eder mi? Hem hadsiz bir derecede kendini sevdirmeyi ve tanıttırmayı

ef'aliyle gösterdiği halde, en mükemmel mahlukatının şükür ve minnetdarlıklarını, tahabbüb ve ubudiyetlerini başka esbaba vermekle kendini unutturup, Kâinattaki makasid-ı âliyesini inkâr ettirir mi? Ey tabiat-perestlikten vazgeçen arkadaş! Haydi sen söyle!

O diyor: Elhamdülillah, bu iki şübhem hallolmakla beraber, Vahdaniyet-i İlahiyeyle dair ve Mabud-u Bilhak o olduğuna ve ondan başkaları ibadete lâıyk olmadığına o kadar parlak ve kuvvetli iki delil gösterdin ki, onları inkâr etmek, Güneş'i ve gündüzü inkâr etmek gibi bir mükâberedir.

Hâtıme

Tabiat fikr-i küfrîsini terkeden ve imana gelen zât diyor ki: El-hamdülillah, benim şübhelerim kalmadı; yalnız merakımı mücib olan birkaç sualım var.

Birinci Sual: Çok tenbellerden ve târik-üs salâtlardan işitiyoruz; diyorlar ki: Cenab-ı Hakk'ın bizim ibadetimize ne ihtiyacı var ki, Kur'anda çok şiddet ve ısrar ile ibadeti terkedeni zecredip Cehennem gibi dehşetli bir ceza ile tehdid ediyor. İtidalli ve istikametli ve adaletli olan ifade-i Kur'aniyeye nasıl yaklaşıyor ki, ehemmiyetsiz bir cüz'î hataya karşı, nihayet şiddeti gösteriyor?

Elce v a b : Evet Cenab-ı Hak senin ibadetine, belki hiçbir şeye muhtaç değil. Fakat sen ibadete muhtaçsın, manen hastasın. İbadet ise, manevî yaralarına tiryaklar hükmünde olduğunu çok Ri-salelerde isbat etmişiz. Acaba bir hasta, o hastalık hakkında, şefkatli bir hekimin ona nâfi' ilâçları içirmek hususunda ettiği ısrara mukabil, hekime dese: "Senin ne ihtiyacın var, bana böyle ısrar ediyorsun?" Ne kadar manasız olduğunu anlarsın.

Amma Kur'anın, terk-i ibadet hakkında şiddetli tehdidatı ve dehşetli cezaları ise; nasılkı bir padişah, raiyetinin hukukunu muhafaza etmek için; âdi bir adamın, raiyetinin hukukuna zarar veren bir hatasına göre, şiddetli cezaya çarpar.

Öyle de; ibadeti ve namazı terk eden adam, Sultan-ı Ezel ve Ebed'in raiyeti hükmünde olan mevcudatın hukukuna ehemmiyetli bir tecavüz ve manevî bir zulüm eder. Çünkü mevcudatın kemalleri, Sâni'a müteveccih yüzlerinde tesbih

ve İbadet ile tezahür eder. İbadeti terkeden, mevcudatın ibadetini görmez ve göremez, belki de inkâr eder. O vakit ibadet ve tesbih noktasında yüksek makamda bulunan ve herbiri birer Mektub-u Samedanî ve birer Âyine-i Esmâ-i Rabbaniye olan mevcudatı; âlî makamlarından tenzil ettiğinden ve ehemmiyetsiz, vazifesiz, camid, perişan bir vaziyette telakki ettiğinden, mevcudatı tahkir eder; kemalâtını inkâr ve tecavüz eder. Evet herkes, Kâinatı kendi âyinesiyle görür. Cenab-ı Hak insanı Kâinat için bir mikyas, bir mizan suretinde yaratmıştır. Her insan için, bu âlemden hususî bir âlem vermiş. O âlemin rengini, o insanın İtikad-ı Kalbîsine göre gösteriyor.

Meselâ; gayet me'yus ve matemli olarak ağlayan bir insan, mevcudatı ağlar ve me'yus suretinde görür; gayet sürurlu ve neş'eli, müjdeli ve kemal-i neş'esinden gülen bir adam, Kâinatı neş'eli, güler gördüğü gibi; mütefekkirane ve ciddî bir surette ibadet ve tesbih eden adam, mevcudatın hakikaten mevcut ve muhakkak olan ibadet ve tesbihatlarını bir derece keşfeder ve görür. Gafletle veya inkârla ibadeti terkeden adam; mevcudatı, Hakikat-ı Kemalâtına tamamıyla zıd ve muhalif ve hata bir surette tevehhüm eder ve manen onların hukukuna tecavüz eder. Hem o târik-üs salât, kendi kendine Mâlik olmadığı için, kendi Mâlikinin bir abdi olan kendi nefsine zulmeder. Onun Mâliki, o abdinin hakkını, onun nefs-i emmaresinden almak için, dehşetli tehdid eder. Hem netice-i hilkatı ve gaye-i fitratı olan ibadeti terkettiğinden, Hikmet-i İlahiye ve Meşiet-i Rabbaniyeye karşı bir tecavüz hükmüne geçer. Onun için cezaya çarpılır.

E l h a s ı l : İbadeti terkeden, hem kendi nefsine zulmeder; -nefs ise, Cenab-ı Hakk'ın abdi ve memluküdür- hem Kâinatın Hukuk-u Kemalâtına karşı bir tecavüz, bir zulümdür. Evet nasılkı küfür, mevcudata karşı bir tahkirdir; terk-i ibadet dahi, Kâinatın kemalâtını bir inkârdır. Hem Hikmet-i İlahiye karşı bir tecavüz olduğundan, dehşetli tehdide, şiddetli cezaya müstehak olur.

İşte bu istihkakı ve mezkûr hakikatı ifade etmek için, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan mu'cizane bir surette o şiddetli tarz-ı ifadeyi ihtiyar ederek, tam tamına Hakikat-ı Belâgat olan Mutabık-ı Mukteza-yı hale Mutabakat ediyor.

İ k i n c i S u a l : Tabiatı vazgeçen ve imana gelen zât diyor ki: Her mevcut, her cihette, her işinde ve her şeyinde ve her şe'ninde

Meşiet-i İlahiyeye ve Kudret-i Rabbaniyeye tâbi' olması, çok azîm bir hakikattır. Azameti cihetinde dar zihinlerimize sıkışmıyor. Halbuki gözümüzle gördüğümüz bu nihayet derecede mebzuliyet, hem hilkat ve icad-ı eşyadaki hadsiz sühulet, hem sâbık bürhanlarınızla tahakkuk eden Vahdet yolundaki icad-ı eşyada nihayet derecede kolaylık ve sühulet, hem nass-ı Kur'an ile beyan edilen

مَا خَلَقَكُمْ وَلَا يَعْثُبُكُمْ إِلَّا كَنْفُسٌ وَاحِدَةٌ
وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ

gibi Âyetlerin sarahaten gösterdikleri nihayet derecede kolaylık, o hakikat-ı azîmeyi, en makbul ve en makul bir mes'ele olduğunu gösteriyorlar. Bu kolaylığın sırrı ve Hikmeti nedir?

E l c e v a b : Yirminci Mektub'un Onuncu Kelimesi olan

وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ beyanında, o sır gayet vâzih ve kat'î ve mu-

kni' bir tarzda beyan edilmiş. Hususan o mektubun zeylinde daha ziyade vuzuh ile isbat edilmiş ki; **bütün mevcudat, Sâni'-i Vâhid'e isnad edildiği vakit, bir tek mevcut hükmünde kolaylaşır. Eğer Vâhid-i Ehad'e verilmezse; bir tek mahlukun icadı, bütün mevcudat kadar müşkilleşir ve bir çekirdek, bir ağaç kadar suubetli olur. Eğer Sâni'-i Hakikîsine verilse, Kâinat bir ağaç gibi ve ağaç bir çekirdek gibi ve Cennet bir bahar gibi ve bahar bir çiçek gibi kolaylaşır, sühulet peyda eder. Ve bilmüşahede görünen hadsiz mebzuliyet ve ucuzluğun ve her nev'in sühuletle kesret-i efradı bulunmasının ve kesret-i sühulet ve sür'atle muntazam, san'atlı, kıymetli mevcudatın kolayca vücuda gelmesinin sırlarına medar olan ve Hikmetlerini gösteren yüzler delillerinden ve başka Risalelerde tafsilen beyan edilen bir ikisine muhtasar bir işaret ederiz.**

Meselâ: Nasılki yüz nefer, bir zabitin idaresine verilse; bir neferin, yüz zabitin idarelerine verilmesinden yüz derece daha kolay olduğu gibi, bir ordunun teşhizat-ı askeriyesi; bir merkez, bir kanun, bir fabrika ve bir padişahın emrine verildiği vakit, âdeta kemmiyeten bir neferin teşhizatı kadar kolaylaştığı gibi.. bir neferin teşhizat-ı askeriyesi; müteaddid merkezlere, müteaddid fabrikalara, müteaddid

kumandanlara havalesi de, âdeta bir ordunun teçhizatı kadar kemmiyeten müşkilâtlı oluyor. Çünkü bir tek neferin teçhizatı için, bütün orduya lâzım olan fabrikaların bulunması gerektir.

Hem bir ağacın Sırr-ı Vahdet cihetiyle, bir kökte, bir merkezde, bir kanun ile mevadd-ı hayatiyesi verildiğinden; binler meyve veren o ağaç, bir meyve kadar sühuletli olduğu bilmüşahede görünür. Eğer Vahdetten kesrete gidilse, herbir meyveye lâzım mevadd-ı hayatiye başka yerden verilse; herbir meyve, bir ağaç kadar müşkilât peyda eder. Belki ağacın bir enmuzeci ve fihristesi olan bir tek çekirdek dahi, o ağaç kadar suubetli olur. Çünkü bir ağacın hayatına lâzım olan bütün mevadd-ı hayatiye, birtek çekirdek için de lâzım oluyor.

İşte bu misaller gibi, yüzler misaller var gösteriyorlar ki; Vahdette, nihayet derecede sühuletle vücuda gelen binler mevcud, şirkte ve kesrette, bir tek mevcuddan daha ziyade kolay olur. Sair Risalelerde bu hakikat iki kerre iki dört eder derecede isbat edildiğinden, onlara havale edip, burada yalnız bu sühulet ve kolaylığın İlim ve Kader-i İlâhî ve Kudret-i Rabbaniye nokta-i nazarında gayet mühim bir sırrını beyan edeceğiz. Şöyle ki:

Sen bir mevcudsun. Eğer Kadîr-i Ezeli'ye kendini versen; bir kibrit çakar gibi, hiçten, yoktan, bir emirle, hadsiz Kudretiyle, seni bir anda halkeder. Eğer sen kendini ona vermezsen, belki esbab-ı maddiye ve tabiata isnad etsen; o vakit sen, Kâinatın muntazam bir hülâsası, meyvesi ve küçük bir fihristesi ve listesi olduğundan; seni yapmak için, Kâinatı ve anasını ince elek ile eleyip hassas ölçülerle aktar-ı âlemden senin vücudundaki maddeleri toplamak lâzım gelir. Çünkü esbab-ı maddiye yalnız terkiib eder, toplar. Kendilerinde bulunmayı; hiçten, yoktan yapamadıkları, bütün ehl-i akıl yanında musaddaktır. Öyle ise, küçük bir zihayatin cimini aktar-ı âlemden toplamaya mecbur olurlar.

İşte Vahdette ve Tevhidde ne kadar kolaylık ve şirkte ve dalalette ne kadar müşkilât var olduğunu anla!

İkincisi: İlim noktasında hadsiz bir sühulet vardır. Şöyle ki:

Kader, ilmin bir nevidir ki, herşeyin manevî ve mahsus kalıbı hükmünde bir mikdar tayin eder. Ve o mikdar-ı kaderî, o şey'in vücuduna bir plân, bir model hükmüne geçer. Kudret icad ettiği vakit; gayet sühuletle o kaderî mikdar üstünde icad eder. Eğer o şey muhit

ve hadsiz ve ezeli bir ilmin sahibi olan Kadîr-i Zülcelal'e verilmezse; -sâbikan geçtiği gibi- binler müşkilât değil, belki yüz muhalel ortaya düşer. Çünkü o mikdar-ı kaderî ve mikdar-ı ilmî olmazsa; binler haricî ve maddî kalıplar, küçücük bir hayvanın cesedinde istimal edilmek lâzım gelir.

İşte Vahdette nihayetsiz kolaylık ve dalalette ve şirkte hadsiz müşkilâtın bir sırrını anla;

وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ Âyet, ne kadar

hakikatlı ve doğru ve yüksek bir hakikatı ifade ettiğini bil!

Üç ü n c ü S u a l : Eskiden düşman, şimdi dost olan mühtedi diyor ki: Şu zamanda çok ileri giden feylesoflar diyorlar ki: "Hiçten hiçbirşey icad edilmiyor ve hiçbirşey i'dam edilmiyor; yalnız bir terki bir tahlildir ki, Kâinat fabrikasını işlettiriyor."

E l c e v a b : Nur-u Kur'an ile mevcudata bakmayan feylesofların en ileri gidenleri bakmışlar ki, tabiat ve esbab vasıtasıyla bu mevcudatın teşekkülât ve vücudlarını -sâbikan isbat ettiğimiz tarzda- imtina' derecesinde müşkilâtı gördüklerinden, iki kısma ayrıldılar.

Bir kısmı Sofestaî olup, insanın hassası olan akıldan istifa ederek, ahmak hayvanlardan daha aşağı düşerek, Kâinatın vücudunu inkâr etmeyi; hattâ kendilerinin vücudlarını dahi inkâr etmesini; dalalet mesleğinde esbab ve tabiatın icad sahibi olmalarından daha ziyade kolay gördüklerinden hem kendilerini, hem Kâinatı inkâr edip, cehl-i mutlaka düşmüşler.

İkinci grup bakmışlar ki; dalalette, esbab ve tabiat mûcid olmak noktasında, bir sinek ve bir çekirdeğin icadı, hadsiz müşkilâtı var ve tavr-ı aklın haricinde bir iktidar iktiza ediyor. Onun için bilmeceburiye icadı inkâr ediyorlar, "yoktan var olmaz" diyorlar ve i'damı da muhal görüyorlar, "var yok olmaz" hükmediyorlar. Yalnız harekât-ı zerrat ile, tesadüf rüzgârlarıyla bir terki ve tahlil ve dağılmak ve toplanmak suretinde bir vaziyet-i itibariye tahayyül ediyorlar...

İşte sen gel, ahmaklığın ve cehaletin en aşağı derecesinde, en yüksek akıllı kendini zanneden adamları, gör; ve dalalet, insanı ne kadar maskara ve süfli ve echel yaptığını bil; ibret al!

Acaba her senede, dörtyüz bin enva'ı birden zemin yüzünde icad eden ve Semavat ve arzı altı günde halkeden ve altı haftada, her baharda, Kâinattan daha san'atlı, Hikmetli zîhayat bir Kâinatı inşa eden bir Kudret-i ezeliye, bir ilm-i ezelnin dairesinde, plânları ve mikdarları taayyün eden mevcudat-ı ilmiyeyi göze göstermeyen bir ecza ile yazılan ve görünmeyen bir yazıyı göstermek için sürülen bir ecza misillü, gayet kolay o madumat-ı hariciye olan mevcudat-ı ilmiyeye vücud-u hariç vermeyi o Kudret-i Ezeliyeden uzak görmek ve icadı inkâr etmek; evvelki guruh olan Sofestaîlerden daha ziyade ahmakane ve cahilanedir. Bu bedbahtlar, âciz-i mutlak ve yalnız bir cüz'-i ihtiyarîden başka ellerinde olmayan firavunlaşmış kendi nefisleri, hiçbir şeyi i'dam ve yok edemediklerinden ve hiçbir zerreyi, bir maddeyi, hiçten, yoktan icad edemediklerinden ve güvendikleri esbab ve tabiatın ellerinde hiçten icad gelmediği cihetle, ahmaklıklarından diyorlar: "Yoktan var olmaz, var da yok olmaz" deyip, bu bâtil ve hata düsturu, Kadîr-i Mutlak'a teşmil etmek istiyorlar.

Evet Kadîr-i Zülcelal'in iki tarzda icadı var.

Biri: ihtira' ve ibda' ileidir. Yani hiçten, yoktan vücud veriyor ve ona lâzım her şeyi de hiçten icad edip eline veriyor.

Diğeri; inşa ile, san'at ileidir. Yani Kemal-i Hikmetini ve çok Esmasının cilvelerini göstermek gibi çok dakik Hikmetler için, Kâinatın anasırından bir kısım mevcudatı inşa ediyor. Her emrine tâbi' olan zerratları ve maddeleri, rezzakıyet kanunuyla onlara gönderir ve onlarda çalıştırır.

Evet Kadir-i Mutlak'ın iki tarzda, hem ibda' hem inşa suretinde icadı var. Varı yok etmek ve yoğu var etmek; en kolay en sühuletli, belki daimî, umumî bir kanunudur. Bir baharda, üç yüz bin enva' - ı zîhayat mahlukatın şekillerini, sıfatlarını, belki zerratlarından başka bütün keyfiyat ve ahvallerini hiçten var eden bir Kudrete karşı, "yoğu var edemez!" diyen adam, yok olmalı!..

Tabiatı bırakan ve hakikata geçen zât diyor ki: Cenab-ı Hakk'a zerrat adedince şükür ve hamd ü sena ediyorum ki, Kemal-i İmanı kazandım, evham ve dalaletlerden kurtuldum; ve hiç bir şübhem de kalmadı.

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى دِينِ الْإِسْلَامِ وَكَمَالِ الْإِيمَانِ
سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Dördüncü

Hüccet-i İmaniye

(OTUZUNCU LEM'ANIN İKİNCİ NÜKTESİ)

وَأَنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنْزِلُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ

Âyetinin bir nüktesi ve bir İsm-i A'zam veyahud İsm-i A'zamın altı Nurundan bir Nuru olan "Adl" isminin bir cilvesi, Birinci Nükte gibi Eskişehir Hapishanesinde uzaktan uzağa göründü. Onu yakınlaştırmak için yine temsil yoluyla deriz:

Şu Kâinat öyle bir saraydır ki, o sarayda mütemadiyen tahrib ve tamir içinde çalkalanan bir şehir var.. ve o şehirde her vakit harb ve hicret içinde kaynayan bir memleket var.. ve o memlekette her zaman mevt ve hayat içinde yuvarlanan bir âlem var. Halbuki o sarayda, o şehirde, o memlekette, o âlemde o derece hayret-engiz bir müvazene, bir mizan, bir tevzin hükmediyor, bilbedahe isbat eder ki: Bu hadsiz mevcudatta olan tahavvülât ve vâridat ve masarîf; herbir anda umum Kâinatı görür, nazar-ı teftişinden geçirir bir tek zâtın mizaniyla ölçülür, tartılır. Yoksa balıklardan bir balık bin yumurtacık ile ve nebatattan haşhaş gibi bir çiçek yirmi bin tohum ile ve sel gibi akan unsurların, inkılabların hücumuyla şiddetle müvazeneyi bozmaya çalışan ve istilâ etmek isteyen esbab başıboş olsalardı veyahud maksadsız serseri tesadüf ve mizansız kör kuvvete ve şuursuz zulmetli tabiata havale edilseydi, o müvazene-i eşya ve müvazene-i Kâinat öyle bozulacaktı ki; bir senede, belki bir günde herc ü merc olurdu. Yani: Deniz karmakarışık şeylerle dolacaktı, taaffün edecekti; hava, gazat-ı muzır ile zehirlenecekti; zemin ise bir mezbele, bir mezbaha, bir bataklığa dönecekti. Dünya boğulacaktı.

İşte cesed-i hayvanînin hüceyratından ve kandaki küreyvat-ı hamra ve beyzadan ve zerratin tahavvülâtından ve cihazat-ı bedeniyenin

tenasübünden tut, tâ denizlerin vâridat ve masarîfına.. tâ zemin altındaki çeşmelerin gelir ve sarfîyatlarına.. tâ hayvanat ve nebatatın tevellüdat ve vefîyatlarına.. tâ güz ve baharın tahribat ve tamiratlarına.. tâ unsurların ve yıldızların hidemat ve harekâtlarına.. tâ mevt ve hayatın, ziya ve zulmetin ve hararet ve bürudetin değışmelerine ve döğüşmelerine ve çarpışmalarına kadar o derece hassas bir mizan ile ve o kadar ince bir ölçü ile tanzim edilir ve tartılır ki, akl-ı beşer hiçbir yerde hakikî olarak hiçbir israf, hiçbir abes görmediğı gibi; hikmet-i insaniye dahi, herşeyde en mükemmel bir intizam, en güzel bir mevzuniyet görüyor ve gösteriyor. Belki, hikmet-i insaniye o İntizam ve Mevzuniyetin bir tezahürüdür, bir tercümanıdır.

İşte gel, Güneş ile muhtelif oniki seyyarenin müvazenelerine bak. Acaba bu müvazene, Güneş gibi, Adl ve Kadîr olan Zât-ı Zülcelal'i göstermiyor mu?

Ve bilhassa seyyarattan olan gemimiz yani Küre-i Arz, bir senede yirmidört bin senelik bir dairede gezer, seyahat eder. Ve o hârîka sür'atıyla beraber zeminin yüzünde dizilmiş, istif edilmiş eşyayı dağıtmıyor, sarsmıyor, fezaya fırlatmıyor. Eğer sür'atı bir parça tezyid veya tenkis edilseydi, sekenesini havaya fırlatıp fezada dağıtacaktır. Ve bir dakika, belki bir saniye müvazenesini bozsa, dünyamızı bozacak; belki başkasıyla çarpışacak, bir Kıyameti koparacak.

Ve bilhassa zeminin yüzünde nebatî ve hayvanî dörtyüz bin taifenin tevellüdat ve vefîyatça ve iâşe ve yaşayışça rahîmane müvazeneleri; ziya güneşi gösterdiği gibi, bir tek Zât-ı Adl ü Rahîm'i gösteriyor. Ve bilhassa o hadsiz milletlerin hadsiz efradından bir tek ferдин âzası, cihazatı, duyguları o derece hassas bir mizanla birbiriyle münasebetdar ve müvazenettedir ki; o tenasüb, o müvazene, bedahet derecesinde bir Sâni'-i Adl ü Hakîm'i gösteriyor. Ve bilhassa her ferd-i hayvanînin bedenindeki hüceyratın ve kan mecralarının ve kandaki küreyvâtın ve o küreyvattaki zerrelerin o derece ince ve hassas ve hârîka müvazeneleri var, bilbedahe isbat eder ki: **Herşeyin dizgini elinde ve herşeyin anahtarı yanında ve birşey birşeye mani olmuyor.. umum eşyayı bir tek şey gibi kolayca idare eden bir tek Hâlık-ı Adl ü Hakîm'in mizanıyla, kanunuyla, nizamıyla terbiye ve idare oluyor.** Haşrin Mahkeme-i Kübrasında Mizan-ı Azîm-i Adaletinde cinn ve insin müvazene-i a'mallerini istib'ad edip inanmayan, bu dünyada gözüyle gördüğü bu Müvazene-i Ekber'e dikkat etse, elbette istib'adı kalmaz.

Ey israflı, iktisadsız.. ey zulümlü, adaletsiz.. ey kirli, nefafetsiz bedbaht insan! Bütün Kâinatın ve bütün mevcudatın Düstur-u Hareketi olan iktisad ve nefafet ve adaleti yapmadığından, umum mevcudata muhalefedinle, manen onların nefretlerine ve hiddetlerine mazhar oluyorsun. Neye dayanıyorsun ki; umum mevcudatı zulmünle, mizansızlığıyla, israfıyla, nefafetsizliğiyle kızdırıyorsun?

Evet İsm-i Hakîm'in Cilve-i A'zamından olan Hikmet-i Âme-i Kâinat, iktisad ve israfsızlık üzerinde hareket ediyor; iktisadı emrediyor. Ve İsm-i Adl'in Cilve-i A'zamından gelen Kâinattaki Adalet-i Tâmmе, umum eşyanın müvazenelerini idare ediyor ve beşere de adaleti emrediyor. Sure-i Rahman'da

وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿١﴾ أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ ﴿٢﴾
وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ

Âyetindeki dört mertebe, dört nevi mizana işaret eden dört defa "mizan" zikretmesi, Kâinatta mizanın Derece-i Azametini ve fevkalâde pek büyük ehemmiyetini gösteriyor. Evet hiçbir şeyde israf olmadığı gibi, hiçbir şeyde de hakikî zulüm ve mizansızlık yoktur. Ve İsm-i Kuddüs'ün Cilve-i A'zamından gelen tanzif ve nefafet, bütün Kâinatın mevcudatını temizliyor, güzelleştiriyor. Beşerin bulaşık eli karışmamak şartıyla, hiçbir şeyde hakikî nefafetsizlik ve çirkinlik görünmüyor.

İşte Hakaik-i Kur'aniyeden ve Desatir-i İslâmiyeden olan "**Adalet, İktisad, Nefafet**" hayat-ı beşeriyede ne derece esaslı birer düstur olduğunu anla. Ve Ahkâm-ı Kur'aniye ne derece Kâinatla alâkadar ve Kâinat içine kök salmış ve sarmış bulunduğunu ve O Hakaikı bozmak, Kâinatı bozmak ve suretini değiştirmek gibi mümkün olmadığını bil!. Ve bu üç Ziya-yı A'zam gibi; Rahmet, İnalet, Hafîziyet misillü yüzer ihatalı hakikatlar Haşri, Âhireti iktiza ve istilzam ettikleri halde, hiç mümkün müdür ki: Kâinatta ve umum mevcudatta hükümferma olan Rahmet, İnalet, Adalet, Hikmet, iktisad ve Nefafet gibi pek kuvvetli ihatalı hakikatlar; Haşrin ademiyle ve Âhiretin gelmemesiyle merhametsizliğe, zulme, Hikmetsizliğe, israfa, nefafetsizliğe, abesiyete inkılab etsinler? Hâşâ.. yüzbin defa hâşâ!

Bir sineğin hakk-ı hayatını rahîmane muhafaza eden bir Rahmet, bir Hikmet; acaba Haşri getirmemekle umum zîşuurların hadsiz hukuk-u hayatlarını ve nihayetsiz mevcudatın nihayetsiz hukuklarını zayi' eder mi? Ve tabiri caiz ise, Rahmet ve Şefkatte ve Adalet ve Hikmette hadsiz hassasiyet ve dikkat gösteren bir Haşmet-i Rububiyet; ve Kemalâtını göstermek ve kendini tanıttırmak ve sevdirmek için bu Kâinatı hadsiz hârika san'atlarıyla, nimetleriyle süslendiren bir Saltanat-ı Uluhiyet, böyle hem umum Kemalâtını, hem bütün mahlukatını hiçe indiren ve inkâr ettiren haşirsizliğe müsaade eder mi? Hâşâ! Böyle bir Cemal-i Mutlak, böyle bir kubh-u mutlaka bilbedahe müsaade etmez.

Evet Âhireti inkâr etmek isteyen adam, evvelce bütün dünyayı bütün hakaikiyle inkâr etmeli. Yoksa, dünya bütün hakaikiyle, yüzbin lisanla onu tekzib ederek bu yalanında yüzbin derece yalancılığını isbat edecek. Onuncu Söz kat'î delillerle isbat etmiştir ki; Âhiretin vücudu, dünyanın vücudu kadar kat'î ve şübhesizdir...

Beşinci Hüccet-i İmaniye

İSM-I A'ZAM'IN ALTI NURUNDAN ÜÇÜNCÜ NURUNA
İŞARET EDEN ÜÇÜNCÜ NÜKTE

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ

Âyetinin bir nüktesi ve bir İsm-i A'zam veya İsm-i A'zam'ın altı Nurundan bir Nuru olan "İsm-i Hakem" in bir cilvesi Ramazan-ı Şerifte görüldü. Ona yalnız bir işaret olarak "Beş Nokta"dan ibaret Üçüncü Nükte acele olarak yazıldı; müsvedde halinde kaldı.

Üçüncü Nükte'nin Birinci Noktası: Onuncu Söz'de işaret edildiği gibi: İsm-i Hakem'in Tecelli-i A'zamı şu Kâinatı öyle bir Kitab hükmüne getirmiş ki, her sahifesinde yüzer Kitab yazılmış.. ve her satırında yüzer sahife dercedilmiş.. ve her kelimesinde yüzer satır mevcuttur.. ve her harfinde yüzer kelime var.. ve her noktasında kitabın muhtasar bir fihristeciği bulunur bir tarza getirmiştir. O kitabın sahifeleri, satırları, tâ noktalarına kadar yüzer cihette nakkaşını, kâtibini öyle vuzuhla gösteriyor ki; o Kitab-ı Kâinatın müşahedesi, kendi vücudundan yüz derece daha ziyade kâtibinin vücudunu ve Vahdetini isbat eder. Çünkü bir harf, kendi vücudunu bir harf kadar ifade ettiği halde; kâtibini bir satır kadar ifade ediyor.

Evet bu Kitab-ı kebirin bir sahifesi, zemin yüzüdür. O sahifede nebatat, hayvanat tatifeleri adedince kitaplar, birbiri içinde, beraber, bir vakitte, yanlışsız, gayet mükemmel bir surette bahar mevsiminde yazıldığı gözle görünüyor. Bu sahifenin bir satırı, bir bahçedir. O bahçede bulunan çiçekler, ağaçlar, nebatlar adedince manzum kasideler; beraber, birbiri içinde, yanlışsız yazıldığını gözümüzle görüyoruz. O satırın bir kelimesi çiçek açmış, meyve vermek üzere yapağını

vermiş bir ağaçtır. İşte bu kelime; muntazam, mevzun, süslü yaprak, çiçek ve meyveleri adedince Hakem-i Zülcelal'in medh ü senasına dair manidar fıkralardır. Güya çiçek açmış her ağaç gibi, o ağaç dahi nakkaşının medîhelerini teganni eden manzum bir kasidedir.

Hem güya Hakem-i Zülcelal, zeminin meşherinde teşhir ettiği antika ve acib eserlerine binler gözle bakmak istiyor.

Hem güya o Sultan-ı Ezelî'nin o ağaca verdiği murassa' hediye ve nişanları ve formları, hususî bayramı ve resm-i küşadı olan baharda padişahın nazarına arz etmek için öyle müzeyyen, mevzun, muntazam, manidar bir şekil almış ve öyle Hikmetli bir şekil verilmiştir ki; herbir çiçeğinde, herbir meyvesinde birbiri içinde çok vecihler ve delillerle Nakkaşının vücuduna ve Esmasına şehadet ederler. Meselâ: Herbir çiçekte, herbir meyvede bir mizan var. Ve o mizan, bir intizam içinde.. ve o intizam, tazelenen bir tanzim ve tevzin içinde.. ve o tevzin ve tanzim, bir zînet ve san'at içinde.. ve o zînet ve san'at, manidar kokular ve Hikmetli tatlar içinde bulunduğu; herbir çiçek, o ağacın çiçekleri adedince Hakem-i Zülcelal'e işaretler ediyor. Ve bu bir kelime olan bu ağaçta, bir harf hükmünde olan bir meyvede bulunan bir çekirdek noktası, bütün ağacın fihristesini, programını taşıyan küçük bir sandukçadır. Ve hâkeza.. buna kıyasen Kâinat kitabının bütün satırları, sayfeleri böyle İsm-i Hakem ve Hakîm'in cilvesiyle yalnız herbir sahifesi değil, belki herbir satırı ve herbir kelimesi ve herbir harfî ve herbir noktası, birer Mu'cize hükmüne getirilmiştir ki; bütün esbab toplansa, bir noktasının nazirini getiremezler, muaraza edemezler. Evet bu Kur'an-ı Azîm-i Kâinat'ın herbir Âyet-i Tekviniyesi, o Âyetin noktaları ve hurufu adedince mu'cizeler gösterdiklerinden, elbette serseri tesadüf, kör kuvvet, gayesiz, mizansız, şuursuz tabiat hiçbir cihetle o hakîmane, basîrane olan has mizana ve gayet ince intizama karışamazlar. Eğer karışsaydılar, elbette karışık eseri görünecekti. Halbuki hiçbir cihette intizamsızlık müşahade olunmuyor.

Üçüncü Nükte'nin İkinci Noktası:"İki Mes'ele"dir.

Birinci Mes'ele: Onuncu Söz'de beyan edildiği gibi.. nihayet Kemalde bir Cemal ve nihayet Cemalde bir Kemal, elbette kendini görmek ve göstermek, teşhir etmek istemesi; en esaslı bir kaidedir. İşte bu esaslı Düstur-u Umumîye binaendir ki; bu Kitab-ı Kebir-i Kâinatın

Nakkaş-ı Ezeli'si, bu Kâinatla ve bu Kâinatın herbir sahifesiyle ve herbir satırıyla, hattâ harfleri ve noktalarıyla kendini tanıttırmak ve kemalâtını bildirmek ve Cemalini göstermek ve kendisini sevdirmek için en cüz'îden en küllîye kadar herbir mevcudun müteaddid lisanlarıyla Cemal-i Kemalini ve Kemal-i Cemalini tanıttırıyor ve sevdiriyor.

İşte ey gafil insan! Bu Hâkim-i Hakem-i Hakîm-i Zülcelali Velcema, sana karşı kendisini herbir mahlukuyla böyle hadsiz ve parlak tarzlarda tanıttırmak ve sevdirmek istediği halde, sen onun tanıttırmasına karşı imanla tanımazsan ve onun sevdirmesine mukabil ubudiyetle kendini ona sevdirmezsen ne derece hadsiz muzaaf bir cehalet, bir hasaret olduğunu bil, ayı!..

İkinci Noktanın İkinci Mes'elesi: Bu Kâinatın Sâni'-i Kadîr ve Hakîm'inin mülkünde iştirak yeri yoktur. Çünkü herşeyde nihayet derecede intizam bulunduğundan, şirki kabul edemez. Çünkü müteaddid eller bir işe karışırsa, o iş karışır. Bir memlekette iki padişah, bir şehirde iki vali, bir köyde iki müdür bulunsa; o memleket, o şehir, o köyün her işinde bir karışıklık başlayacağı gibi.. en edna bir vazifedar adam, o vazifesine başkasının müdahalesini kabul etmemesi gösteriyor ki; **Hâkimiyetin en esaslı hassası, elbette İstiklal ve İnfiraddır. Demek intizam Vahdeti ve Hâkimiyet İnfiradı iktiza eder.** Madem Hâkimiyetin bir muvakkat gölgesi, muavenete muhtaç ve âciz insanlarda böyle müdahaleyi reddederse elbette Derece-i Rububiyette hakikî bir Hâkimiyet-i Mutlaka, bir Kadîr-i Mutlak'ta bütün şiddetiyle müdahaleyi reddetmek gerektir. Eğer zerre kadar müdahale olsaydı, intizam bozulacaktı. Halbuki bu Kâinat öyle bir tarzda yaratılmış ki; bir çekirdeği halketmek için, bir ağacı halkedebilir bir Kudret lâzımdır. Ve bir ağacı halketmek için de Kâinatı halkedebilir bir Kudret gerektir. Ve Kâinat içinde parmak karıştıran bir şerik bulunsa, en küçük bir çekirdekte de hissedar olmak lâzım gelir. Çünkü o, onun nümunesidir. O halde, koca Kâinatı yerleşmeyen iki Rububiyet, bir çekirdekte, belki bir zerrede yerleşmek lâzım gelir. Bu ise, muhalatın ve bâtıl hayalatın en manasız ve en uzak bir muhalıdır. Koca Kâinatın umum ahval ve keyfiyatını mizan-ı adlinde ve nizam-ı Hikmetinde tutan bir Kadîr-i Mutlak'ın aczini, hattâ bir çekirdekte dahi iktiza eden şirk ve küfür ne kadar hadsiz derecede muzaaf bir hilaf, bir hata, bir

yalan olduğunu.. ve Tevhid ne derece hadsiz muzaaf bir derecede Hak

ve hakikat ve doğru olduğunu bil, **الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى الْإِيمَانِ** de!..

Üçüncü Nokta:Sâni'-i Kadîr, İsm-i Hakem ve Hakîm'iyle bu Âlem içinde binler muntazam Âlemleri dercetmiştir. O Âlemler içinde en ziyade Kâinattaki Hikmetlere medar ve mazhar olan insanı, bir merkez, bir medar hükmünde yaratmış. Ve o Kâinat dairesinin en mühim hikmetleri ve faideleri, insana bakıyor. Ve insan dairesi içinde dahi, rızkı bir merkez hükmüne getirmiş. Âlem-i İnsanîde ekser hikmetler, maslahatlar; o rızka bakar ve onunla tezahür eder. Ve insanda şuur ve rızıkta zevk vasıtasıyla İsm-i Hakîm'in cilvesi parlak bir surette görünüyor.

Ve Şuur-u İnsanî vasıtasıyla keşfolunan yüzer fenlerden herbir fen, Hakem isminin, bir nevide bir cilvesini tarif ediyor.

Meselâ Tıb Fenninden sual olsa: "Bu Kâinat nedir?" Elbette diyecek ki:

"Gayet muntazam ve mükemmel bir eczahane-i kübradır. İçinde herbir ilâç güzelce ihzar ve istif edilmiştir."

Fenn-i Kimya'dan sorulsa: "Bu Küre-i Arz nedir?" Diyecek: "Gayet muntazam ve mükemmel bir kimyahanedir."

Fenn-i Makine diyecek: "Hiçbir kusuru olmayan gayet mükemmel bir fabrikadır."

Fenn-i Ziraat diyecek: "Nihayet derecede mahsuldar, her nevi hububu vaktinde yetiştiren muntazam bir tarladır ve mükemmel bir bahçedir."

Fenn-i Ticaret diyecek: "Gayet muntazam bir sergi ve çok intizamlı bir pazar ve malları çok san'atlı bir dükkândır."

Fenn-i İaşe diyecek: "Gayet muntazam, bütün erzakın enva'ını câmi' bir anbardır."

Fenn-i Rızık diyecek: "Yüzbinler leziz taamlar beraber kemal-i intizam ile içinde pişirilen bir Matbah-ı Rabbanî ve bir Kazan-ı Rahmanîdir."

Fenn-i Askeriye diyecek ki: "Arz bir ordugâhtır. Her bahar mevsiminde yeni taht-ı silâha alınmış ve zemin yüzünde çadırları kurulmuş

dört yüz bin muhtelif milletler o orduda bulunduğu halde; ayrı ayrı erzakları, ayrı ayrı libasları, silâhları, ayrı ayrı talimatları, terhisatları kemal-i intizamla hiçbirini unutmuyarak ve şaşırmayarak, birtek Kumandan-ı A'zam'ın emriyle, kuvvetiyle, merhametiyle, hazinesiyle gayet muntazam yapılp, idare ediliyor."

Ve Fenn-i Elektrik'ten sorulsa, elbette diyecek: "Bu muhteşem saray-ı Kâinatın damı, gayet intizamlı, mizanlı hadsiz elektrik lâmbalarıyla tezyin edilmiştir. Fakat o kadar hârika bir intizam ve mizan iledir ki: Başta Güneş olarak Küre-i Arz'dan bin defa büyük o Semavî lâmbalar, mütemadiyen yandıkları halde müvazenelerini bozmuyorlar, patlak vermiyorlar, yangın çıkarmıyorlar. Sarfiyatları hadsiz olduğu halde, vâridatları ve gazyağları ve madde-i ihtialleri nereden geliyor? Neden tükenmiyor? Neden yanmak müvazenesi bozulmuyor?.. Küçük bir lâmba dahi muntazam bakılmazsa, söner. Kozmoğrafyaca Küre-i Arz'dan bir milyondan ziyade büyük ve bir milyon seneden ziyade yaşayan Güneş'i (Haşiye) kömürsüz, yağsız yandıran; söndürmeyen Hakîm-i Zülcelal'in Hikmetine, Kudretine

bak. **سُبْحَانَ اللَّهِ** de. Güneş'in müddet-i ömründe geçen dakikalarının

âşırâtı adedince **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ , بَارَكَ اللَّهُ , مَا شَاءَ اللَّهُ** söyle.

Demek bu Semavî lâmbalarda gayet hârika bir intizam var ve onlara çok dikkatle bakılıyor. Güya o pek büyük ve pekçok kitle-i nariyelerin ve gayet çok Kanadil-i Nuriyelerin buhar kazanı ise, harareti tükenmez bir Cehennem'dir ki, onlara Nursuz hararet veriyor. Ve o elektrik lâmbalarının makinesi ve merkezî fabrikası, daimî bir Cennet'tir ki, onlara Nur ve ışık veriyor. İsm-i Hakem ve Hakîm'in Cilve-i A'zamıyla, intizamla yanmakları devam ediyor. Ve hâkeza... Bunlara kıyasen yüzer fennin herbirisinin kat'î şهادetiyle, noksansız bir intizam-ı ekmel içinde hadsiz Hikmetler, maslahatlarla bu Kâinat tezyin edilmiştir. Ve o hârika ve ihatalı Hikmetle, mecmu-u Kâinata verdiği intizam ve Hikmetleri, en küçük bir zîhayat ve bir çekirdekte küçük bir mikyasta dercetmiştir.

(Haşiye): Acaba dünya sarayını ısıdıran Güneş sobasına veyahud lâmbasına ne kadar odun ve kömür ve gazyağı lâzım olduğu hesabedilsin. Her gün yanması için -Kozmoğrafya'nın sözüne bakılsa- bir milyon Küre-i Arz kadar odun yığınları ve binler denizler kadar gazyağı gerektir. Şimdi düşün; onu odunsuz, gazsız daimî ışıklandıran Kadîr-i Zülcelal'in haşmetine, Hikmetine, Kudretine Gü-

neş'in zerrelere adedince **سُبْحَانَ اللَّهِ , مَا شَاءَ اللَّهُ**, Bârekâllah" de.

Ve malûm ve bedihîdir ki; intizam ile gayeleri ve Hikmetleri ve faideleri takib etmek; İhtiyar ile, İrade ile, Kasd ile, Meşiet ile olabilir; başka olamaz. İhtiyarsız, iradesiz, kasıdsız, şuursuz esbab ve tabiatın işi olmadığı gibi, müdahaleleri dahi olamaz. Demek bu Kâinatın bütün mevcudatındaki hadsiz İntizam ve Hikmetleriyle iktiza ettikleri ve gösterdikleri bir Fâil-i Muhtar'ı, bir Sâni'-i Hakîm'i bilmemek veya inkâr etmek, ne kadar acib bir cehalet ve divanelik olduğu tarif edilmez. Evet dünyada en ziyade hayret edilecek birşey varsa, o da bu inkârdır. Çünkü Kâinatın mevcudatındaki hadsiz İntizam ve Hikmetleriyle, Vücut ve Vahdetine şahidler bulunduğu halde; onu görmemek, bilmemek, ne derece körlük ve cehalet olduğunu, en kör cahil de anlar. Hattâ diyebilirim ki; ehl-i küfrün içinde, Kâinatın vücudunu inkâr ettiklerinden ahmak zannedilen Sofestâiler, en akıllılarıdır. Çünkü Kâinatın vücudunu kabul etmekle Allah'a ve Hâlıkına inanmamak kabil ve mümkün olmadığından, Kâinatı inkâra başladılar. Kendilerini de inkâr ettiler. "Hiçbir şey yok" diyerek akıldan istifa ederek, akıl perdesi altında sair münkirlerin hadsiz akılsızlıklarından kurtulup, bir derece akla yanaştılar.

Dördüncü Nokta: Onuncu Söz'de işaret edildiği gibi: Bir Sâni'-i Hakîm ve gayet Hikmetli bir usta, bir sarayın herbir taşında yüzer Hikmeti hassasiyetle takib etse, sonra o saraya dam yapmayıp boşuboşuna harab olmasıyla takib ettiği hadsiz Hikmetleri zayı' etmesini hiçbir zîşuur kabul etmediği.. ve bir Hakîm-i Mutlak, Kemal-i Hikmetinden bir dirhem kadar bir çekirdekten yüzer batman faideleri, gayeleri, Hikmetleri dikkatle takib ettiği halde; dağ gibi koca ağaca bir dirhem kadar bir tek faide, bir tek küçük gaye, bir tek meyve vermek için o koca ağacın pek çok masarısını yapmakla, kendi Hikmetine bütün bütün zıd ve muhalif olarak müsrifane bir sefahet irtikâb etmesi hiçbir cihetle imkânı olmadığı gibi; aynen öyle de; bu Kâinat sarayının herbir mevcudatına yüzer Hikmet takan ve yüzer Vazife ile teşhiz eden, hattâ herbir ağaca meyveleri adedince Hikmetler ve çiçekleri adedince Vazifeler veren bir Sâni'-i Hakîm, Kıyameti getirmemekle ve Haşri yapmamakla, bütün hadd ü hesaba gelmeyen Hikmetleri ve nihayetsiz Vazifeleri manasız, abes, boş, faidesiz zayı' etmesi, o Kadir-i Mutlak'ın Kemal-i Kudretine acz-i mutlak verdiği gibi; o Hakîm-i Mutlak'ın Kemal-i Hikmetine hadsiz abesiyet ve faidesizliği ve o Rahîm-i Mutlak'ın Cemal-i Rahmetine nihayetsiz çirkinliği ve o Âdil-i Mutlak'ın Kemal-i Adaletine nihayetsiz zulmü vermek demektir.

Âdeta Kâinatta herkese görünen Hikmet, Rahmet, Adaleti inkâr etmektir. Bu ise, en acib bir muhaldır ki; hadsiz bâtil şeyler, içinde bulunur. Ehl-i dalalet gelsin, baksın; gireceği ve düşündüğü kendi kabri gibi, kendi dalaletinde ne derece dehşetli bir zulmet, bir karanlık ve yılanların, akreplerin yuvası bir kuyu olduğunu görsün. Ve Âhirete iman ise, Cennet gibi güzel ve nuranî bir yol olduğunu bilsin, imana girsin.

Beşinci Nokta:"İki Mes'ele"dir.

Birinci Mes'ele: Sâni'-i Zülcelal, İsm-i Hakîm'in muktezasıyla, herşeyde en hafîf sureti, en kısa yolu, en kolay tarzı, en faideli şekli ehemmiyetle takib ettiği gösteriyor ki; israf, abesiyet, faidesizlik, fitratta yoktur. İsrâf ise, İsm-i Hakîm'in zıddı olduğu gibi; iktisad, onun lâzımıdır ve Düstur-u Esasıdır.

Ey iktisadsız israflı insan! Bütün Kâinatın en esaslı düsturu olan iktisadı yapmadığından, ne kadar hilaf-ı hakikat hareket ettiğini bil!

كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا Âyet; ne kadar esaslı, geniş bir düsturu ders verdiğini anla!..

İkinci Mes'ele: İsm-i Hakem ve Hakîm, bedahet derecesinde Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Risaletine delalet ve istilzam ediyor denilebilir. Evet madem gayet manidar bir Kitab, onu ders verecek bir muallim ister. Ve gayet güzel bir Cemal, kendini görecektir ve gösterecek bir âyine iktiza eder. Ve gayet Kemalde bir San'at, teşhirci bir dellâl ister. Elbette herbir harfinde yüzer manalar, Hikmetler bulunan bu Kitab-ı Kebir-i Kâinatın muhatabı olan nev-i insan içinde elbette bir Rehber-i Ekmel, bir Muallim-i Ekber bulunacak. Tâ ki, o kitabda bulunan Kudsî ve Hakikî Hikmetleri ders verecek.. belki Kâinattaki Hikmetlerin vücudunu bildirecek.. belki Kâinatın hilkatindeki Makasıd-ı Rab-baniyenin zuhuruna, belki husulüne vesile olacak.. ve umum Kâinatta Hâlık tarafından gayet ehemmiyetle izharını irade ettiği Kemal-i San'atını, Cemal-i Esmasını bildirecek, âyinedarlık edecek.. ve o Hâlık, bütün mevcudatla kendini sevdirmek ve zîşuur mahluklarından mukabele istediğinden, o zîşuurların namına birisi o geniş Tezahürat-ı Rububiyete karşı geniş bir Ubudiyet ile mukabele edip, berr ve bahri cezbeyle getirecek, Semavat ve Arz'ı cınlatacak bir Velvele-i Teşhir ve Takdis ile, o zîşuurların nazarını, o san'atların

Sâni'ine çevirecek.. ve kudsî Dersler ve talimatla bütün ehl-i aklın kullarlarını kendine çevirecek bir Kur'an-ı Azîmüşşan'la, o Sâni'-i Hakem-i Hakîm'in Makasîd-ı İlahiyesini en güzel bir surette gösterecek.. ve bütün Hikmetlerinin tezahürüne ve Tezahürat-ı Cemaliye ve Celaliyesine karşı en ekmel bir mukabele edecek bir zât, Güneş'in vücudu gibi bu Kâinata lâzımdır, zarurîdir. Ve öyle eden ve en Ekmel bir surette o vazifeleri yapan, bilmüşahede Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'dır. Öyle ise; Güneş ziyayı, ziya gündüzü istilzam ettiği derecede; Kâinattaki Hikmetler, Risalet-i Ahmediyeyi (A.S.M.) istilzam eder.

Evet nasılkı İsm-i Hakem ve Hakîm'in Cilve-i A'zamı ile, a'zamî derecede Risalet-i Ahmediyeyi iktiza ediyor; öyle de Esmâ-i Hüsnadan Allah, Rahman, Rahîm, Vedud, Mün'im, Kerim, Cemil, Rab gibi çok isimlerin herbiri, Kâinata görünen bir Cilve-i A'zamla, a'zamî derecede ve mertebe-i kat'iyyette Risalet-i Ahmediyeyi (A.S.M.) istilzam ederler.

Meselâ: İsm-i Rahman'ın cilvesi olan Rahmet-i vasia, O **Rahmeten Lil-Âlemîn** ile tezahür eder. Ve İsm-i Vedud'un cilvesi olan Tahabbüb-ü İlahî ve Taarrûf-ü Rabbanî, O **Habib-i Rabb-ül Âlemîn** ile netice verir, mukabele görür. Ve İsm-i Cemil'in bir cilvesi olan bütün Cemaller; yani Cemal-i zât, Cemal-i Esma, Cemal-i san'at, Cemal-i masnuat dahi, o âyine-i Ahmediyede görülür, gösterilir. Ve haşmet-i Rububiyet ve saltanat-ı Uluhiyetin cilveleri dahi, o dellâl-ı saltanat-ı Rububiyet olan Zât-ı Ahmediyenin Risaletiyle bilinir, görünür, anlaşılır, tasdik edilir. Ve hâkeza... Bu misaller gibi ekser Esma-i Hüsnanın herbiri, Risalet-i Ahmediyeye birer parlak bürhandır.

Elhasıl: Madem Kâinat mevcuddur ve inkâr edilmiyor; elbette Kâinatın renkleri, zînetleri, ışıkları, ziyaları, san'atları, hayatları, rabitaları hükmünde olan Hikmet, İna-yet, Rahmet, Cemal, Nizam, Mizan, Zînet gibi meşhud hakikatlar, hiçbir cihetle inkâr edilmez. Madem bu Sıfatların, fiillerin inkârı mümkün değildir; elbette o Sıfatların mevsufu ve o fiillerin fâili ve o ziyaların güneşi olan Zât-ı Vâcib-ül Vücut, Hakîm, Kerim, Rahîm, Cemil, Hakem, Adl dahi hiçbir cihetle inkâr edilmez ve inkârı kabil olmaz. Ve elbette o Sıfatların ve o fiillerin medar-ı zuhurları, belki medar-ı kemalleri, belki medar-ı tahakkukları olan Rehber-i Ekber, Muallim-i Ekmel ve Dellâl-ı A'zam ve Tılsım-ı Kâinatın keşşafı ve Âyine-i Samedanî ve Habib-i

Rahmanî olan Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Risaleti hiçbir cihetle inkâr edilmez. Âlem-i Hakikatın ve Hakikat-ı Kâinatın ziyaları gibi, bunun Risaleti dahi Kâinatın en parlak bir zıyasıdır.

عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آلِهِ وَصَحْبِهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ بَعْدَ عَاشِرَاتِ
الْأَيَّامِ وَذَرَاتِ الْأَنَامِ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

* * *

Altıncı

Hüccet-i İmaniye

(ONUNCU SÖZÜN DOKUZUNCU HAKİKATI)

[Bâb-ı İhya ve İmatedir. İsm-i Hayy-ı Kayyum'un,
Muhyî ve Mümit'in cilvesidir.]

Hiç mümkün müdür ki: Ölmüş, kurumuş koca Arzı ihya eden ve o ihya içinde herbiri beşer Haşri gibi acib, üçyüz binden ziyade enva'-ı mahlukatı Haşr ü Neşredip Kudretini gösteren ve o Haşr ü Neşr içinde nihayet derecede karışık ve ihtilat içinde, nihayet derecede imtiyaz ve tefrik ile İhata-i İlmiyesini gösteren ve bütün Semavî Fermanlarıyla beşerin Haşrini va'detmekle bütün ibadının enzarını Saadet-i Ebediyeye çeviren ve bütün mevcudatı başbaşa, omuz omuza, elele verdirip emir ve iradesi dairesinde döndürüp birbirine yardımcı ve müsahhar kılmakla Azamet-i Rububiyetini gösteren ve beşeri, Şecere-i Kâinatın en câmi' ve en nazik ve en nazenin, en nazdar, en niyazdar bir meyvesi yaratıp, kendine Muhatab ittihaz ederek herşeyi ona müsahhar kılmakla, insana bu kadar ehemmiyet verdiğini gösteren bir Kadîr-i Rahîm, bir Alîm-i Hakîm, Kıyameti getirmesin? Haşri yapmasın ve yapamasın? Beşeri ihya etmesin veya edemesin? Mahkeme-i Kübrayı açamasın? Cennet ve Cehennem'i yaratamasın? Hâşâ ve kellâ...

Evet şu Âlemin Mutasarrıf-ı Zîşan'ı her asırda, her senede, her günde bu dar, muvakkat rûy-i zeminde Haşr-i Ekberin ve Meydan-ı Kıyametin pek çok emsalini ve nümunelerini ve işaretini icad ediyor. Ezcümle: Haşr-i Baharîde görüyoruz ki: Beş-altı gün zarfında küçük ve büyük hayvanat ve nebatattan üçyüz binden ziyade enva'ı Haşredip Neşrediyor. Bütün ağaçların, otların köklerini ve bir kısım hayvanları aynen ihya edip iade ediyor. Başkalarını ayniyet derecesinde bir misliyet suretinde icad ediyor. Halbuki maddeten farkları

pek az olan tohumcuklar o kadar karışmışken, Kemal-i İmtiyaz ve teşhis ile o kadar sür'at ve vüs'at ve sühulet içinde Kemal-i İntizam ve Mizan ile altı gün veya altı hafta zarfında ihya ediliyor. Hiç kabil midir ki: Bu işleri yapan Zâta bir şey ağır gelebilsin, Semavat ve arzı altı günde hakedemesin, insanı bir sayha ile haşredemesin? Hâşâ!

Acaba mu'ciznüma bir kâtib bulunsa; hurufları ya bozulmuş veya mahvolmuş üçyüz bin kitabı tek bir sahifede karıştır-maksızın, galatsız, sehivsiz, noksansız, hepsini beraber, gayet güzel bir surette bir saatte yazarsa; birisi sana dese: "Şu kâtib kendi te'lif ettiği senin suya düşmüş olan kitabını, yeniden bir dakika zarfında hâfızasından yazacak." Sen diyebilir misin ki, "Yapamaz ve inanmam."

Veyahut bir sultan-ı mu'cizekâr, kendi iktidarını göstermek için veya ibret ve tenezzüh için bir işaretle dağları kaldırır, memleketleri tebdil eder, denizi karaya çevirdiğini gördüğün halde sonra görsen ki; büyük bir taş dereye yuvarlanmış, o zâtın kendi ziyafetine davet ettiği misafirlerin yolunu kesmiş, geçemiyorlar. Biri sana dese: "O zât, bir işaretle o taşı, ne kadar büyük olursa olsun kaldıracak veya dağıtacak. Misafirlerini yolda bırakmayacak." Sen desen ki: "Kaldırmaz veya kaldıramaz." Veyahut bir zât bir günde, yeniden büyük bir orduyu teşkil ettiği halde biri dese: "O zât bir boru sesiyle, efradı istirahat için dağılmış olan taburları toplar. Taburlar, nizamı altına girerler." Sen desen ki: "İnanmam!" Ne kadar divanece hareket ettiğini anlarsın...

İşte şu üç temsili fehmettin ise, bak: Nakkaş-ı Ezeli, gözümü-zün önünde kışın beyaz sahifesini çevirip, bahar ve yaz yeşil yaprağını açıp, rûy-i arzın sahifesinde üçyüz binden ziyade enva'ı, Kudret ve Kader Kalemîyle ahsen-i suret üzere yazar. Birbiri içinde birbirine karışmaz; beraber yazar, birbirine mani olmaz. Teşkilce, suretçe birbirinden ayrı, hiç şaşırtmaz, yanlış yazmaz. Evet en büyük bir ağacın ruh programını bir nokta gibi en küçük bir çekirdekte dercedip, muhafaza eden Zât-ı Hakîm-i Hafîz; vefat edenlerin Ruhlarını nasıl muhafaza eder denilir mi? Ve Küre-i Arzı bir sapan taşı gibi çeviren Zât-ı Kadîr; Âhirete giden misafirlerinin yolunda nasıl bu Arzı kaldıracak veya dağıtacak, denilir mi? Hem hiçten, yeniden bütün zîhayatın ordularını bütün cesedlerinin taburlarında Kemal-i İntizamla

zerratı Emr-i **كُنْ فَيَكُونُ** ile kaydedip yerleştiren, ordular icad eden Zât-ı Zülcelal; tabur-misal cesedin nizamı altına girmekle, birbiriyle tanışan zerrat-ı esasiye ve ecza-yı asliyesini bir sayha ile nasıl toplayabilir denilir mi?

Hem bu bahar Haşrine benzeyen, dünyanın her devrinde, her asrında, hattâ gece gündüzün tebdilinde hattâ cev-v-i havada bulutların icad u ifnasında haşre nümune ve misal ve emare olacak ne kadar nakışlar yaptığını gözünle görüyorsun. Hattâ eğer hayalen bin sene evvel kendini farzetsen, sonra zamanın iki cenahı olan mazi ile müstakbeli birbirine karşılaştırsan; asırlar, günler adedince Misal-i Haşir ve Kıyametin nümunelerini göreceksin. Sonra bu kadar nümune ve misalleri müşahade ettiğin halde, Haşr-i Cismanîyi akıldan uzak görüp istib'ad etmekle inkâr etsen; ne kadar divanelik olduğunu sen de anlarsın. Bak Ferman-ı A'zam, bahsettiğimiz hakikata dair ne diyor:

**فَانْظُرْ إِلَىٰ أَثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ
ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ**

Elhasıl: Haşre mani' hiçbir şey yoktur. Muktezi ise her şeydir. Evet Maşer-i Acaib olan şu koca Arzı, âdi bir hayvan gibi imate ve ihya eden ve beşer ve hayvana hoş bir beşik, güzel bir gemi yapan ve Güneş'i onlara şu misafirhanede ışık verici ve ısındırıcı bir lâmba eden, seyyaratı meleklerine tayyare yapan bir zâtın, bu derece muhteşem ve sermedî Rububiyeti ve bu derece muazzam ve muhit Hâkimiyeti; elbette yalnız böyle geçici, devamsız, bîkarar, ehemmiyetsiz, mütegayyir, bekasız, nâkıs, tekemmülsüz umûr-u dünya üzerinde kurulmaz ve durmaz. Demek ona şayeste, daimî, berkarar, zevalsiz, muhteşem bir Diyar-ı Âher var. Başka bâki bir memleketi vardır. Bizi onun için çalıştırır. Oraya davet eder ve oraya nakledeceğine; zahirden hakikate geçen ve Kurb-u Huzuruna müşerref olan bütün Ervah-ı Neyyire Ashabı, bütün Kulûb-u Münnevvere aktabı, bütün Ukûl-ü Nuraniye erbabı şehadet ediyorlar ve bir mükâfat ve mücazat ihzar ettiğini müttefikân haber veriyorlar ve mükerreren pek

kuvvetli va'd ve pek şiddetli tehdid eder, naklederler.

Hulf-ül va'd ise hem zillet, hem tezellüldür. Hiç bir cihetle Celal-i Kudsiyetine yanaşamaz. Hulf-ül va'id ise ya afvdan, ya acizden gelir. Halbuki küfür; cinayet-i mutlakadır (Haşiye), afva kabil değil. Kadîr-i Mutlak ise, acizden münezzeh ve mukaddestir. Şahidler, Muhbirler ise; mesleklerinde, meşreblerinde, mezheplerinde muhtelif oldukları halde kemal-i ittifak ile şu mes'elenin esasında müttehiddirler. Kesretçe tevatür de-recesindedirler, keyfiyetçe icma' kuvvetindedirler. Mevkice herbiri nev'-i beşerin bir yıldızı, bir taifenin gözü, bir milletin Azizidirler. Ehemmiyetçe şu mes'elede hem Ehl-i İhtisas, hem Ehl-i İsbattırlar. Halbuki bir fende veya bir san'atta iki Ehl-i İhtisas, binler başkalardan müreccahtırlar ve ihbarda iki müsbit, binler nâfilere tercih edilir. Meselâ Ramazan hilâlinin sübutunu ihbar eden iki adam, binler münkirlerin inkârlarını hiçe atarlar.

Elhasıl: Dünyada bundan daha doğru bir haber, daha sağlam bir dava, daha zahir bir hakikat olamaz. Demek, şübhesiz dünya bir mezraadır. Mahşer ise bir beyderdir, harmandır. Cennet, Cehennem ise birer mahzendir.

(Haşiye): Evet küfür, mevcudatın kıymetini iskat ve manasızlıkla ittiham ettiğinden, bütün Kâinata karşı bir tahkir ve mevcudat âyinelerinde Cilve-i Esmayı inkâr olduğundan bütün Esmâ-i İlahiyeye karşı bir tezyif ve mevcudatın Vahdaniyete olan Şehadetlerini reddettiğinden bütün mahlukata karşı bir tekzip olduğundan; istidad-ı insanîyi öyle ifsad eder ki, salah ve hayrı kabule liyakatı kalmaz. Hem bir zulm-ü azîmdir ki, umum mahlukatın ve bütün Esmâ-i İlahiyenin hukukuna bir tecavüzdür. İşte şu hukukun muhafazası ve nefis-i kâfir hayra kabiliyetsizliği,

küfrün adem-i afvını iktiza eder. **إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ** şu manayı ifade eder.

Yedinci

Hüccet-i İmaniye

(OTUZÜÇÜNCÜ MEKTUB'UN ONYEDİNCİ
PENCERESİ)

إِنَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِلْمُؤْمِنِينَ

Zeminin yüzünü yaz zamanında temaşa edip görüyoruz ki: İcad-ı eşyada müşevveşiyeti iktiza eden ve intizamsızlığa sebep olan nihayetsiz Sehavet ve bir Cûd-u Mutlak, gayet derecede bir insicam ve intizam içinde görünüyor. İşte zemin yüzünü tezyin eden bütün nebatatı gör.

Hem mizansızlığı ve kabalığı iktiza eden icad-ı eşyadaki sür'at-i mutlaka dahi kemal-i mevzuniyet içinde görünüyor. İşte zemin yüzünü süslandiren bütün meyvelere bak.

Hem ehemmiyetsizliği, belki çirkinliği iktiza eden kesret-i mutlaka dahi, kemal-i hüsn-ü san'at içinde görünüyor. İşte yeryüzünü yaldızlayan bütün çiçeklere bak! Hem san'atsızlığı, basitliği iktiza eden icad-ı eşyadaki sühulet-i mutlaka dahi, nihayetsiz derecede san'atkârlık ve meharef ve ihtimamkârlık içinde görünüyor. İşte yeryüzündeki ağaç ve nebatat cihazatının sandukçaları ve programları ve tarihçe-i hayatlarının kutucukları hükmünde olan bütün tohumlara, çekirdeklere dikkatle bak.

Hem ihtilaf ve ayrılığı iktiza eden uzaklık ve bu'd-u mutlak dahi bir ittifak-ı mutlak içinde görünüyor. İşte bütün aktar-ı zeminde zer'edilen her nevi hububata bak. Hem karışmayı ve bulaşmayı iktiza eden kemal-i ihtilat, bilakis kemal-i imtiyaz ve tefrik içinde görünüyor. İşte bütün yer altına karışık atılan ve madde itibariyle birbirine benzeyen tohumların sünbül vaktinde kemal-i imtiyazları ve ağaçlara giren muhtelif maddelerin yaprak, çiçek ve meyvelere kemal-i imtiyaz ile tefrikleri ve mideye

giren karışık gıdaların muhtelif a'za ve hüceyrata göre Kemal-i İmtiyazla ayrılımlarına bak, Kemal-i Hikmet içinde Kemal-i Kudreti gör.

Hem ehemmiyetsizliği, kıymetsizliği iktiza eden gayet derecede mebzuliyet ve nihayet derecede ucuzluk dahi, yeryüzünde masnuatça, san'atça nihayet derecede kıymettar ve pahalı bir keyfi-yette görünüyor. İşte o hadsiz acaib-i san'at içinde yeryüzünün Rahmanî sofrasında yalnız Kudretin şekerlemeleri olan dutların nevilerine bak! Kemal-i Rahmeti, Kemal-i San'at içinde gör.

İşte bütün rûy-i zeminde gayet kıymettarlık ile beraber hadsiz ucuzluk; ve hadsiz ucuzluk içinde hadsiz ihtilat ve karışıklık ile beraber hadsiz imtiyaz ve tefrik; ve hadsiz imtiyaz ve tefrik içinde gayet uzaklık ile beraber son derecede muvafakat ve benzeyiş; ve son derece benzetmek içinde gayet derecede sühulet ve kolaylık ile beraber gayet derecede ihtimamkârane yapılış; ve gayet derecede güzel yapılış içerisinde sür'at-i mutlaka ve çabuklukla beraber gayet derecede mevzun ve mizanlı ve israfsızlık; ve gayet derecede israfsızlık içinde son derece çokluk ve kesret ile beraber son derecede Hüsn-ü San'at; ve son derece Hüsn-ü San'at içinde nihayet derecede sehavet ile beraber İntizam-ı Mutlak.. elbette gündüz ışığı, ışık güneşi gösterdiği gibi, bir Kadîr-i Zülcelal'in, bir Hakîm-i Zülkemal'in, bir Rahîm-i Zülcemal'in vücub-u vücuduna ve kemal-i Kudretine ve Cemal-i Rububiyetine ve Vahdaniyetine ve Ehadiyetine şehadet ederler,

لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى سırrını gösterirler.

Şimdi ey bîcare cahil, gafil, muannid, muattıl! Bu Hakikat-ı Uzmayı ne ile tefsir edebilirsin? Bu nihayet derecede mu'cize ve hârika keyfiyeti ne ile izah edebilirsin? Bu hadsiz derecede acib şu san'atları neye isnad edebilirsin? Bu yeryüzü derecesinde geniş bu pencereye hangi perde-i gafleti atıp kapatabilirsin? Senin tesadüfün nerede, tabiat dediğin ve güvendiğin şuursuz yoldaşın ve dalalette istinadgâhın ve arkadaşın nerede? Bu işlere tesadüfün karışması yüz derece muhal değil mi? Ve şu hârika işlerin binden birinin tabiata havalesi, bin derece muhal olmuyor mu?

Yoksa camid, âciz tabiatın; herbir şeyin içinde o şeyden yapılan eşya adedince manevî makine ve matbaaları mı var?..

Sekizinci

Hüccet-i İmaniye

MÜNÂCÂT

Bu Sekizinci Hüccet-i İmaniye; Vücub-u Vücuda ve Vahdaniyete delalet ettiği gibi, hem delail-i kat'iyeye ile Rububiyetin ihatasına ve Kudretinin Azametinde delalet eder. Hem Hâkimiyetinin ihatasına ve Rahmetinin şümülüne dahi delalet ve isbat eder. Hem Kâinatın bütün eczasına Hikmetinin ihatasını ve İlminin şümülünü isbat eder.

Elhasıl: Bu Sekizinci Hüccet-i İmaniye'nin herbir mukaddimesinin sekiz neticesi var. Sekiz mukaddimelerin her birinde, sekiz neticeyi delilleriyle isbat eder ki; bu cihette bu Sekizinci Hüccet-i İmaniye'de yüksek meziyetler vardır.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ
السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ
وَتَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

Ya İlahî ve ya Rabbî! Ben İmanın gözüyle ve Kur'anın talimiyle ve Nuruyla ve Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Dersiyle ve İsm-i Hakîm'in göstermesiyle görüyorum ki: Semavatta hiçbir deveran

ve hareket yoktur ki; böyle intizamıyla senin Mevcudiyetine işaret ve delalet etmesin. Ve hiçbir ecrâm-ı semaviye yoktur ki; sükûtuyla gürültüsüz vazife görerek direksiz durmalarıyla, senin Rububiyetine ve Vahdetine şehadeti ve işareti olmasın. Ve hiçbir yıldız yoktur ki; mevzun hilkatıyla, muntazam vaziyetiyle ve Nuranî tebessümüyle ve bütün yıldızlara mümaselet ve müşabehet sikkesiyle senin Haşmet-i Uluhiyetine ve Vahdaniyetine işaret ve şehadette ulunmasın. Ve oniki seyyare-den hiçbir seyyare yıldız yoktur ki; Hikmetli hareketiyle ve itaatli mu-sahhariyetiyle ve intizamlı Vazifesiyle ve ehemmiyetli peykleriyle senin Vücub-u Vücutuna şehadet ve Saltanat-ı Uluhiyetine işaret etmesin!..

Evet gökler; sekeneleriyle, herbiri tek başıyla şehadet ettikleri gibi, heyet-i mecmuasıyla derece-i bedahette, -ey zemin ve gökleri yaratan yaratıcı!- senin Vücub-u Vücutuna öyle zahir şehadet.. -ve ey zer-ratı, muntazam mürekkebatıyla tedbirini gören ve idare eden ve bu seyyare yıldızları manzum peykleriyle döndüren, emrine itaat ettiren!- senin Vahdetine ve birliğine öyle kuvvetli şehadet ederler ki, göğün yüzünde bulunan yıldızlar sayısınca Nurani bürhanlar ve parlak deliller o şehadeti tasdik ederler. Hem bu safi, temiz, güzel gökler; fevkalâde büyük ve fevkalâde sür'atli ecrâmıyla muntazam bir ordu ve elektrik lâmbalarıyla süslenmiş bir saltanat donanması vaziyetini göstermek ci-hetiyle, senin Rububiyetinin Haşmetine ve herşeyi icad eden Kudretinin Azametine zahir delalet.. ve hadsiz Semavatı ihata eden Hâkimiyetinin ve herbir zihayâtı kucağına alan Rahmetinin hadsiz genişliklerine kuvvetli işaret.. ve bütün mahlukat-ı semaviyenin bütün işlerine ve keyfiyetlerine taalluk eden ve avucuna alan, tanzim eden ilminin herşeye ihtasına ve Hikmetinin her işe şumulüne şübhesiz şehadet ederler. Ve o şehadet ve delalet o kadar zahirdir ki; güya yıldızlar, şahid olan göklerin şehadet kelimeleri ve tecessüm etmiş Nurani delilleridirler. Hem Semavat meydanında, denizinde, fezasındaki yıldızlar ise; muti' neferler, muntazam sefineler, hârika tayyareler, acaib lâmbalar gibi vaziyetiyle, senin Saltanat-ı Uluhiyetinin şaşaasını gösteriyorlar. Ve o ordunun efradından bir yıldız olan güneşimizin seyyarelerinde ve zeminimizdeki vazifelerinin delalet ve ihtarıyla, güneşin sair arkadaşları olan yıldızların bir kısmı Âhiret Âlemlerine bakarlar ve vazifesiz değiller; belki bâki olan Âlemlerin güneşleridirler.

Ey Vâcib-ül Vücut! Ey Vâhid-i Ehad! Bu hârika yıldızlar, bu acib

güneşler, aylar; senin mülkünde, senin Semavatında, senin emrin ile ve kuvvetin ve Kudretin ile ve senin idare ve tedbirin ile teshir ve tanzim ve tavzif edilmişlerdir. Bütün o ecram-ı ulviye, kendilerini yaratan ve döndüren ve idare eden birtek Hâlık'a tesbih ederler, tekbir ederler, lisan-ı hal ile **اللَّهُ أَكْبَرُ**, **سُبْحَانَ اللَّهِ** derler. Ben dahi onların bütün Tesbihatıyla seni takdis ederim.

Ey Şiddet-i Zuhurundan gizlenmiş ve ey Azamet-i Kibriyasından ihtifa etmiş olan Kadîr-i Zülcelal! Ey Kadir-i Mutlak! Kur'an-ı Hakîminin Dersiyle ve Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'ın Talimiyle anladım: Nasilki gökler, yıldızlar, Senin Mevcudiyetine ve Vahdetine şehadet ederler.. öyle de; cevvi sema bulutlarıyla ve şimşekleri ve ra'dları ve rüzgârlarıyla ve yağmurlarıyla, Senin Vücub-u Vücuduna ve Vahdetine şehadet ederler.

Evet camid, şuursuz bulut, âb-ı hayat olan yağmuru, muhtaç olan zîhayatların imdadına göndermesi, ancak senin Rahmetin ve Hikmetin ileidir. Karışık tesadüf karışamaz. Hem elektriğin en büyüğü bulunan ve fevaid-i tenviriyesine işaret ederek ondan istifadeye teşvik eden şimşek ise, senin fezadaki Kudretini güzelce tenvir eder. Hem yağmurun gelmesini müjdeleyen ve koca fezayı konuşturan ve Tesbihatının gürültüsüyle gökleri çınlatan ra'dat dahi, lisan-ı kal ile konuşarak Seni takdis edib, Rububiyetine şehadet eder. Hem zîhayatların yaşamasına en lüzumlu rızkı ve istifadece en kolayı ve nefesleri vermek, nüfusları rahatlandırmak gibi çok vazifeler ile tavzif edilen rüzgârlar dahi; cevvi âdeti bir Hikmete binaen "levh-i mahv ve isbat" ve "yazar, ifade eder, sonra bozar tahtası" suretine çevirmekle, Senin faaliyet-i Kudretine işaret ve Senin vücuduna şehadet ettiği gibi, Senin merhametinle bulutlardan sağıp zîhayatlara gönderilen Rahmet dahi; mevzun, muntazam katreleri kelimeleriyle, Senin vüs'at-i Rahmetine ve geniş şefkatine şehadet eder.

Ey Mutasarrıf-ı Fa'al ve ey Feyyaz-ı Müteâl! Senin Vücub-u Vücuduna şehadet eden bulut, berk, ra'd, rüzgâr, yağmur; birer birer şehadet ettikleri gibi, heyet-i mecmuasıyla keyfiyetçe birbirinden uzak, mahiyetçe birbirine muhalif olmakla beraber, birlik, beraberlik, birbiri içine girmek ve birbirinin vazifesine yardım etmek haysiyetiyle, Senin Vahdetine ve birliğine gayet kuvvetli işaret ederler. Hem koca fezayı mahşer-i acaib yapan ve bazı günlerde birkaç defa doldurup boşaltan Rububiyetinin Haşmetine ve o geniş cevvi,

yazar değiştirir bir levha gibi ve sıkar ve onunla zemin bahçesini sulattırır bir sünger gibi tasarruf eden Kudretinin Azametini ve her bir şeye şümulüne şahadet ettikleri gibi; umum zemine ve bütün mahlukata cev v perdesi altında bakan ve idare eden Rahmetinin ve Hâkimiyetinin hadsiz genişliklerine ve herşeye yetişmelerine delalet eder. Hem fezadaki hava, o kadar hakîmane vazifelerde istihdam ve bulut ve yağmur, o kadar alîmane faidelerde istimal olunur ki; herşeye ihata eden bir İlim ve herşeye şamil bir Hikmet olmazsa, o istimal, o istihdam olamaz.

Ey Fa'alün Limâ Yürid! Cevv-i fezadaki faaliyetinle her vakit bir Nümune-i Haşir ve Kıyamet göstermek, bir saatte yazı kışa ve kış ı yazıya döndürmek, bir Âlem getirmek, bir Âlem gayba göndermek misillü şuunatta bulunan Kudretin; dünyayı Âhirete çevirecek ve Âhirette Şuunat-ı Sermediyeyi gösterecek işaretini veriyor.

Ey Kadîr-i Zülcelal! Cevv-i fezadaki hava, bulut ve yağmur, berk ve ra'd; Senin mülkünde, Senin Emrin ve Havlin ile, Senin Kuvvet ve Kudretinle musahhar ve vazifedardılar. Mahiyetçe birbirinden uzak olan bu feza mahlukatı, gayet sür'atli ve âni emirlere ve çabuk ve acele kumandalara itaat ettiren âmir ve hâkimlerini takdis ederek, Rahmetini medh ve sena ederler.

Ey Arz ve Semavatın Hâlik-ı Zülcelali! Senin Kur'an-ı Hakîminin talimiyle ve Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'ın Dersiyle İman ettim ve bildim ki: Nasıl Semavat yıldızlarıyla ve cev v-i feza müştemilatıyla Senin Vücub-u Vücutuna ve Senin birliğine ve Vahdetine şahadet ediyorlar. Öyle de: Arz bütün mahlukatıyla ve ah valiyile Senin mevcudiyetine ve Vahdetine, mevcudatı adedince şahadetler ve işaretler ederler. Evet zeminde hiçbir tahavvül ve ağaç ve hayvanlarında her senede urbasını değiştirmek gibi hiçbir tebeddül -cüz'î olsun, küllî olsun- yoktur ki; intizamıyla, Senin Vücutuna ve Vahdetine işaret etmesin. Hem hiçbir hayvan yoktur ki, za'fiyet ve ihtiyacının derecesine göre verilen rahîmane rızkıyla ve yaşamasına lüzumu bulunan cihazatının hakîmane verilmesiyle, Senin Varlığına ve Birliğine şahadeti olmasın.

Hem her baharda gözümüz önünde icad edilen nebatat ve hayvanattan hiçbir tanesi yoktur ki, San'at-ı Acibesiyile ve latif zînetleriyle ve tam temeyyüzüyle ve intizamıyla ve mevzuniyetiyle Seni bil-

dirmesin. Ve zemin yüzünü dolduran ve nebatat ve hayvanat denilen Kudretinin Hârikaları ve Mu'cizeleri; mahdud ve maddeleri bir ve müteşabih olan yumurta ve yumurtacıklardan ve katrelerden ve habbe ve habbeciklerden ve çekirdeklerden; yanlızsız, mükemmel, süslü, alâmet-i farikalı olarak yaratılışları, Sâni'-i Hakîmlerinin vücuduna ve Vahdetine ve Hikmetine ve hadsiz Kudretine öyle bir şehadettir ki, ziyanın güneşe şehadetinden daha kuvvetli ve parlaktır. Hem hava, su, Nur, ateş, toprak gibi hiçbir unsur yoktur ki, şuursuzluklarıyla beraber, şuurkârane, mükemmel Vazifeleri görmesiyle, basit ve istilâ edici, intizamsız, heryere dağılmakla beraber, gayet muntazam ve mütenevvi meyveleri ve mahsulleri Hazine-i Gaybdan getirmesiyle, Senin Birliğine ve Varlığına Şehadeti bulunmasın.

Ey Fâtır-ı Kadîr! Ey Fettah-ı Allâm! Ey Fa'al-i Hallak! Nasıl Arz, bütün seknesiyle Hâlıkının Vâcib-ül Vücud olduğuna şehadet eder.. öyle de: Senin **-ey Vâhid-i Ehad, ey Hannan-ı Mennan, ey Vehhab-ı Rezzak!** Vahdetine ve Ehadiyetine, yüzündeki Sikkesiyle ve seknesinin yüzlerindeki Sikkeleriyle ve birlik ve beraberlik ve birbiri içine girmek ve birbirine yardım etmek ve onlara bakan Rububiyet İsimlerinin ve Fiillerinin bir olmak cihetinde, bedahet derecesinde Senin Vahdetine ve Ehadiyetine şehadet, belki mevcudat adedince şehadetler eder.

Hem nasıl zemin bir ordugâh, bir meşher, bir talimgâh vaziyetiyle.. ve nebatat ve hayvanat fırkalarında bulunan dörtyüz bin muhtelif milletlerin ayrı ayrı cihazatları muntazaman verilmesiyle, Senin Rububiyetinin Haşmetine ve Kudretinin herşeye yetişmesine delalet eder; öyle de: Hadsiz bütün zîhayatın ayrı ayrı rızıkları, vakti vaktine kuru ve basit bir topraktan, rahîmane, kerimane verilmesi ve hadsiz o efradın Kemal-i Musahhariyetle Evamir-i Rabbaniyeye itaatleri, Rahmetinin herşeye şümulünü ve Hâkimiyetinin herşeye ihatasını gösteriyor.

Hem zeminde değişmekte bulunan mahlukat kabilelerinin sevk ve idareleri, mevt ve hayat münavebeleri ve hayvan ve nebatatın idare ve tedbirleri dahi, herşeye taalluk eden bir İlim ile ve herşeyde hükmeden nihayetsiz bir Hikmetle olabilmesi, Senin İhata-i İlmine ve Hikmetine delalet eder. Hem zeminde kısa bir zamanda hadsiz Vazifeler gören ve hadsiz bir zaman yaşayacak gibi istidad ve manevî cihazat ile techiz edilen ve zemin mevcudatına tasarruf eden insan

için, bu Talimgâh-ı Dünyada ve bu muvakkat Ordugâh-ı Zeminde ve bu muvakkat meşherde; bu kadar ehemmiyet, bu hadsiz masraf, bu nihayetsiz Tecelliyat-ı Rububiyet, bu hadsiz Hitabat-ı Sübhaniye ve bu gayetsiz ihsanat-ı İlahiye, elbette ve herhalde bu kısacık ve hüznü ömre ve bu karışık kederli hayata, bu belalı ve fâni dünyaya sığmaz. Belki ancak başka ve ebedî bir ömür ve bâki bir Dâr-ı Saadet için olabildiği cihetinden, Âlem-i Bekada bulunan İhsanat-ı Uhreviye'ye işaret, belki şehadet eder.

Ey Hâlık-ı Külli Şey! Zeminin bütün mahlukatı, Senin mülkünde, Senin arzında, Senin Havl ve Kuvvetinle ve Senin Kudretin ve iradetin ile ve ilmin ve Hikmetin ile idare olunuyorlar ve musahhardırlar. Ve zemin yüzünde faaliyeti müşahade edilen bir Rububiyet, öyle ihata ve şümül gösteriyor ve onun idaresi ve tedbiri ve terbiyesi öyle mükemmel ve öyle hassastır ve her taraftaki icraatı öyle birlik ve beraberlik ve benzemeklik içindedir ki, tecezzi kabul etmeyen bir küll ve inkısamı imkânsız bulunan bir küllî hükmünde bir tasarruf, bir Rububiyet olduğunu bildiriyor. Hem zemin bütün sekencesiyle beraber, lisan-ı kalden daha zahir hadsiz lisanlarla Hâlıkını Takdis ve Tesbih ve nihayetsiz nimetlerinin lisan-ı halleriyle Rezzak-ı Zülcelalinin hamd ve medh ve senasını ediyorlar.

Ey Şiddet-i Zuhurundan gizlenmiş ve ey Azamet-i Kibriyasından istitar etmiş olan Zât-ı Akdes! Zeminin bütün Takdisat ve Tesbihatıyla; Seni kusurdan, aczden, şerikten takdis ve bütün tahmidat ve senalarıyla sana hamd ve şükrederim.

Ey Rabb-ül Berri Ve-l Bahr! Kur'anın Dersiyle ve Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'ın Talimiyle anladım ki: Nasıl gökler ve feza ve zemin Senin Birliğine ve Varlığına şehadet ederler.. öyle de: Bahrler, nehirler ve çeşmeler ve ırmaklar, Senin Vücut-u Vücuduna ve Vahdetine bedahet derecesinde şehadet ederler. Evet bu dünyamızın menba-ı acaib buhar kazanları hükmünde olan denizlerde hiçbir mevcud, hattâ hiçbir katre su yoktur ki; vücuduyla, intizamiyla, menfaatıyla ve vaziyetiyle Hâlıkını bildirmesin. Ve basit bir kumda ve basit bir suda rızıkları mükemmel bir surette verilen garib mahluklardan ve hilkatları gayet muntazam hayvanat-ı bahriyeden, hususan bir tanesi, bir milyon yumurtacıkları ile denizleri şenlendiren balıklardan hiç birisi yoktur ki, Hilkatıyla ve Vazifesiyle ve İdare ve İaşesiyle ve Tedbir ve Terbiyesiyle yaratanına işaret ve Rezzakına şehadet etmesin.

Hem denizde kıymetdar, hasiyetli, zînetli cevherlerden hiç birisi yoktur ki, güzel hilkatıyla ve cazibedar fitratıyla ve menfaatli hasiyetiyle Seni tanımasın, bildirmesin. Evet onlar birer birer şehadet ettikleri gibi; heyet-i mecmuasıyla, beraberlik ve birbiri içinde karışmak ve sikke-i hilkatte birlik ve icadça gayet kolay ve efradça gayet çokluk noktalarından, Senin Vahdetine şehadet ettikleri gibi; arzı, toprağıyla beraber bu küre-i arzı kuşatan muhit denizlerini muallakta durdurmak ve dökmeden ve dağıtmadan güneşin etrafında gezdirmek ve toprağı istila ettirmemek ve basit kumundan ve suyundan, mütenevvi ve muntazam hayvanatını ve cevherlerini halketmek ve erzak ve sair umûrlarını küllî ve tam bir surette idare etmek ve tedbirlerini görmek ve yüzünde bulunmak lâzım gelen hadsiz cenazelerinden hiçbirisi bulunmamak noktalarından, Senin Varlığına ve Vâcib-ül Vücut olduğuna mevcudatı adedince işaretler ederek şehadet eder. Ve Senin saltanat-ı Rububiyetinin haşmetine ve herşeye muhit olan Kudretinin azametine pek zahir delalet ettikleri gibi, göklerin fevkindeki gayet büyük ve muntazam yıldızlardan, tâ denizlerin dibinde bulunan gayet küçük ve intizamla iâşe edilen balıklara kadar herşeye yetişen ve hükmeden Rahmetinin ve Hâkimiyetinin hadsiz genişliklerine delalet.. ve intizamıyla ve faideleriyle ve Hikmetleriyle ve mizan ve mevzuniyetleriyle, Senin herşeye muhit ilmine ve herşeye şamil Hikmetine işaret ederler. Ve Senin bu misafirhane-i dünyada yolcular için böyle Rahmet havuzların bulunması ve insanın seyr ü seyahatına ve gemisine ve istifadesine musahhar olması işaret eder ki; yolda yapılmış bir handa, bir gece misafirlerine bu kadar deniz hediyeleriyle ikram eden Zât, elbette makarr-ı saltanat-ı ebediyesinde öyle ebedî Rahmet denizleri bulundurmuş ki, bunlar onların fânî ve küçük nûmuneleridirler. İşte denizlerin böyle gayet hârîka bir tarzda arzın etrafında vaziyet-i acibesıyla bulunması ve denizlerin mahlukatı dahi, gayet muntazam idare ve terbiye edilmesi bilbedahe gösterir ki; yalnız Senin kuvvetin ve Kudretin ile ve Senin İrade ve Tedbirin ile, Senin Mülkünde, Senin Emrine musahhardırlar. Ve lisan-ı halleriyle Hâlıkını Takdis edib **الله أكبر** derler.

Ey dağları zemin sefinesine hazineli direkler yapan Kadîr-i Zülcelal! Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Talimiyle ve Kur'an-ı Hakîminin Dersiyle anladım ki, nasıl denizler acaibleriyle Seni tanıyorlar ve tanıttırıyorlar.. öyle de: Dağlar dahi, zelzele tesirâtından

zeminin sükûnetine ve içindeki dâhilî inkılabat fırtınalarından sükûtuna ve denizlerin istilasından kurtulmasına ve havanın gazat-ı muzırradan tasfiyesine ve suyun muhafaza ve iddiharlarına ve zîhayatlara lâzım olan madenlerin hazinedarlığına ettiği Hizmetleriyle ve Hikmetleriyle Seni tanıyorlar ve tanıttırıyorlar. Evet dağlardaki taşların enva'ından ve muhtelif hastalıklara ilâç olan maddelerin aksamından ve zîhayata, hususan insanlara çok lâzım ve çok mütenevvi olan madeniyatın ecnasından ve dağları, sahraları çiçekleriyle süslendiren ve meyveleriyle şenlendiren nebatatın esnafından hiçbirisi yoktur ki; tesadüfe havalesi mümkün olmayan Hikmetleriyle, İntizamıyla, Hüsn-ü Hilkatıyla, faideleriyle.. hususan madeniyatın tuz, limontuzu, sulfato ve şap gibi sureten birbirine benzemekle beraber tadlarının şiddet-i muhalefetiyle.. ve bilhassa nebatatın basit bir topraktan çeşit çeşit enva'larıyla, ayrı ayrı çiçek ve meyveleriyle, nihayetsiz Kadîr nihayetsiz Hakîm, nihayetsiz Rahîm ve Kerim bir Sâniin Vücub-u Vücuduna bedahetle şehadet ettikleri gibi; heyet-i mecmuasındaki Vahdet-i İdare ve Vahdet-i Tedbir ve menşe' ve mesken ve hilkat ve san'atça beraberlik ve birlik ve ucuzluk ve kolaylık ve çokluk ve yapılmakta çabukluk noktalarından, o Sâniin Vahdetine ve Ehadiyetine şehadet ederler.

Hem nasilki dağların yüzünde ve karnındaki masnu'lar, zeminin her tarafında, herbir nevi aynı zamanda, aynı tarzda, yanlıışsız, gayet mükemmel ve çabuk yapılmaları ve bir iş bir işe mani olmadan, sair neviler ile beraber karışık iken, karıştırmaksızın icadları; Senin Rububiyetinin haşmetine ve hiçbir şey ona ağır gelmeyen Kudretinin azametine delalet eder; öyle de: Zeminin yüzündeki bütün zîhayat mahlukların hadsiz hacetlerini, hattâ mütenevvi hastalıklarını, hattâ muhtelif zevklerini ve ayrı ayrı iştihalarını tatmin edecek bir surette, dağların yüzlerini ve içlerini muntazam eşcar ve nebatat ve madeniyatla doldurmak ve muhtaçlara teshir etmek cihetiyle, Senin Rahmetinin hadsiz genişliğine ve Hâkimiyetinin nihayetsiz vüs'atine delalet.. ve toprak tabakatı içinde, gizli ve karanlık ve karışık bulunduğu halde; bilerek, görerek, şaşırmayarak, intizamlı, hacetlere göre ihzar edilmeleriyle, Senin herşeye taalluk eden ilminin ihatasına ve herbir şeyi tanzim eden Hikmetinin bütün eşyaya şümulüne ve ilâçların ihzaratı ve madenî maddelerin iddiharatıyla Rububiyetinin rahîmane ve kerimane olan tedabirinin mehasinine ve İnayetinin ihtiyatlı letaifine pek zahir bir surette işaret ve delalet ederler.

Hem bu dünya hanında misafir yolcular için, koca dağları levazımatlarına ve istikbaldeki ihtiyaçlarına muntazam ihtiyat deposu ve cihazat anbarı ve hayata lüzumu olan çok definelerin mükemmel mahzeni olmak cihetinde işaret, belki delalet, belki şehadet eder ki; bu kadar kerim ve misafirperver ve bu kadar hakîm ve şefkatperver ve bu kadar Kadîr ve Rububiyetperver bir Sâniin, elbette ve herhalde, çok sevdiği o misafirleri için, ebedî bir Âlemde, ebedî ihsanatının ebedî hazineleri vardır. Buradaki dağlara bedel, orada yıldızlar o vazifeyi görürler.

Ey Kadîr-i Küllî Şey! Dağlar ve içindeki mahluklar Senin Mülkünde ve Senin Kuvvet ve Kudretinle ve İlim ve Hikmetinle musahhar ve müdahhardırlar. Onları bu tarzda tavzif ve teshir eden Hâlıkını Takdis ve Tesbih ederler.

Ey Hâlık-ı Rahman ve ey Rabb-i Rahîm! Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Talimiyle ve Kur'an-ı Hakîminin Dersiyle anladım: Nasılki sema ve feza ve arz ve deniz ve dağ, müştemilât ve mahluklarıyla beraber Seni tanıyorlar ve tanıttırıyorlar.. öyle de: Zemindeki bütün ağaç ve nebatat, yaprakları ve çiçekleri ve meyveleriyle, Seni bedahet derecesinde tanıttırıyorlar ve tanıyorlar. Ve umum eşcarın ve nebatatın cezbedarane hareket-i zikriyede bulunan yapraklarından ve zînetleriyle Sâniinin isimlerini tavsif ve tarif eden çiçeklerinden ve letafet ve Cilve-i Merhametinden tebessüm eden meyvelerinden herbirisi, tesadüfe havalesi hiçbir cihet-i imkânı olmayan Hârika San'at içindeki nizam ve nizam içindeki mizan ve mizan içindeki zînet ve zînet içindeki nakışlar ve nakışlar içindeki güzel ve ayrı ayrı kokular ve kokular içindeki meyvelerin muhtelif tatlarıyla, nihayetsiz Rahîm ve Kerim bir Sâniin Vücub-u Vücutuna bedahet derecesinde şehadet ettikleri gibi, heyet-i mecmuasıyla, bütün zemin yüzünde birlik ve beraberlik, birbirine benzemeklik ve Sikke-i Hilkatte müşabehet ve tedbir ve idarede münasebet ve onlara taalluk eden icad fiilleri ve Rabbanî İsimlerde muvafakat ve o yüzbin enva'ın hadsiz efradlarını birbiri içinde şaşırmayarak birden idareleri gibi noktalarıyla, o Vâcib-ül Vücut Sâniin bilbedahe Vahdetine ve Ehadiyetine dahi şehadet ederler.

Hem nasılki onlar Senin Vücub-u Vücutuna ve Vahdetine şehadet ediyorlar.. öyle de; rûy-i zeminde dört yüz bin milletlerden teşekkül eden zîhayat ordusundaki hadsiz efradın yüzbinler tarzda iâşe ve idareleri; şaşırmayarak, karıştırmayarak mükemmel yapılmasıyla, Senin Rububiyetinin

Vahdaniyetteki Haşmetine ve bir baharı bir çiçek kadar kolay icad eden Kudretinin Azametine ve herşeye taallukuna delalet ettikleri gibi, koca zeminin her tarafında, hadsiz hayvanatına ve insanlara, hadsiz taamların çeşit çeşit aksamını ihzar eden Rahmetinin hadsiz genişliğine, ve o hadsiz işler ve in'amlar ve idareler ve iaşeler ve icraatlar Kemal-i İntizamla cereyanları ve herşey hattâ zerreler o Emirlerle ve İcraata itaat ve musahhariyetleriyle, Hâkimiyyetinin hadsiz vüs'atine kat'î delalet etmekle beraber o ağaçların ve nebatların ve herbir yaprak ve çiçek ve meyve ve kök ve dal ve budak gibi herbirisinin herbir şeyini, herbir işini bilerek, görerek, faidelere, maslahatlara, hikmetlere göre yapılmakla, Senin İlminin her şeye ihtasına ve Hikmetinin herşeye şümulüne pek zahir bir surette delalet ve hadsiz parmaklarıyla işaret ederler... Ve Senin gayet Kemaldeki Cemal-i San'atına.. ve nihayet Cemaldeki Kemal-i Nimetine hadsiz dilleriyle sena ve medhederler.

Hem bu muvakkat handa ve fâni misafirhanede ve kısa bir zamanda ve az bir ömürde, eşcar ve nebatatın elleriyle, bu kadar kıymetdar ihsanlar ve nimetler ve bu kadar fevkalâde masraflar ve ikramlar işaret belki şehadet eder ki: Misafirlerine burada böyle merhametler yapan Kudretli, keremkâr Zât-ı Rahîm, bütün ettiği masrafı ve ihsanı, kendini sevdirmek ve tanıttirmek neticesinin aksiyle, yani bütün mahlukat tarafından "Bize tattırdı, fakat yedirmeden bizi i'dam etti" dememek ve dedirmemek ve Saltanat-ı Uluhiyetini iskat etmemek ve nihayetsiz Rahmetini inkâr etmemek ve ettirmemek ve bütün müştak dostlarını mahrumiyet cihetinde düşmanlara çevirmemek noktalarından, elbette ve her halde ebedî bir Âlemde, ebedî bir memlekette, ebedî bırakacağı abdlerine, ebedî Rahmet Hazinelerinden, ebedî Cennetlerinde, ebedî ve Cennet'e lâayık bir surette meyvedar eşcar ve çiçekli nebatlar ihzar etmiştir. Buradakiler ise, müşterilere göstermek için nûmunelerdir.

Hem ağaçlar ve nebatlar, umumen yaprak ve çiçek ve meyvelerinin kelimeleriyle Seni Takdis ve Tesbih ve Tahmid ettikleri gibi, o kelimelerden herbirisi dahi ayrıca Seni Takdis eder. Hususan meyvelerin bedî' bir surette, etleri çok muhtelif, san'atları çok acib, çekirdekleri çok hârika olarak yapılarak o yemek tablalarını ağaçların ellerine verip ve nebatların başlarına koyarak.. zîhayat misafirlerine göndermek cihetinde, lisan-ı hal olan tesbihatları, zuhurca lisan-ı kal derecesine çıkar. Bütün onlar Senin Mülkünde, Senin Kuvvet ve Kudretinle,

Senin İrade ve İhsanatınla, Senin Rahmet ve Hikmetinle musahhardırlar ve Senin herbir Emrine muti'dirler.

Ey Şiddet-i Zuhurundan gizlenmiş ve ey Kibriya-yı Azame-tinden tesettür etmiş olan Sâni'-i Hakîm ve Hâlık-ı Rahîm! Bütün eşcar ve nebatatın, bütün yaprak ve çiçek ve meyvelerin dilleriyle ve adediyle; Seni kusurdan, aczden, şerikten takdis ederek hamd ü sena ederim.

Ey Fâtır-ı Kadîr! Ey Müdebbir-i Hakîm! Ey Mürebbi-i Rahîm! Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Talimiyle ve Kur'an-ı Hakîm'in Dersiyle anladım ve İman ettim ki; nasıl nebatat ve eşcar Seni tanıyorlar, Senin Sıfât-ı Kudsiyeni ve Esmâ-i Hüsnanı bildiriyorlar.. öyle de: Zîhayatlardan Ruhlu kısmı olan insan ve hayvanattan hiçbirisi yoktur ki; cisminde gayet muntazam saatler gibi işleyen ve işlettirilen dâhilî ve haricî âzalarıyla ve bedeninde gayet ince bir nizam ve gayet hassas bir mizan ve gayet mühim faideler ile yerleştirilen âlât ve duygularıyla ve cesedinde gayet san'atlı bir yapılış ve gayet Hikmetli bir tefriş ve gayet dikkatli bir müvazene içinde konulan cihazat-ı bedeniyesiyle, Senin Vücub-u Vücuduna ve Sıfatlarının tahakkukuna şahadet etmesin. Çünkü bu kadar basirane nazik san'at ve şuurkârane ince Hikmet ve müdebbirane tam müvazeneye, elbette kör kuvvet ve şuursuz tabiat ve serseri tesadüf karışamazlar ve onların işi olamaz ve mümkün değildir. Ve kendi kendine teşekkül edib öyle olması ise, yüz derece muhal içinde muhaldır. Çünkü o halde herbir zerresi; herbir şeyini ve cesedinin teşekkülünü, belki dünyada alâkadar olduğu herşeyini bilecek, görecek, yapabilecek âdetâ ilah gibi ihatalı bir İlim ve Kudreti bulunacak. Sonra teşkil-i cesed ona havale edilir ve kendi kendine oluyor denilebilir.. Ve Heyet-i Mecmuasındaki Vahdet-i Tedbir ve Vahdet-i İdare ve Vahdet-i Nev'îye ve Vahdet-i Cinsiye.. ve umumun yüzlerinde göz, kulak, ağız gibi noktalarda ittifak cihetinde müşahade edilen Sikke-i Fıtratta birlik.. ve herbir nev'in efradı sîmalarında görülen Sikke-i Hikmette ittihad.. ve iâşede ve icadda beraberlik.. ve birbirinin içinde bulunmak gibi keyfiyetlerinden hiçbirisi yoktur ki, Senin Vahdetine kat'î şahadette bulunmasın! Ve herbir ferdinde, Kâinata bakan bütün İsimlerin Cilveleri bulunmakla, Vâhidiyet içinde Senin Ehadiyetine işareti olmasın.

Hem nasılkı insan ile beraber hayvanatın, zeminin bütün yüzünde yayılan yüzbin enva'ı, muntazam bir ordu gibi teçhiz ve talimat ve itaat ve

musahhariyetle ve en küçükten tâ en büyüğe kadar, Rububiyetin emirleri intizamla cereyanlarıyla o Rububiyetinin Derece-i Haşmetine ve gayet çoklukla beraber gayet kıymetli ve gayet mükemmel olmakla beraber gayet çabuk yapılmaları ve gayet san'atlı olmakla beraber gayet kolay yapılışlarıyla Kudretinin Derece-i Azametinde delalet ettikleri gibi; şarktan garba, şimalden cenuba kadar yayılan mikroptan tâ gergedana kadar, en küçücük sinekten tâ en büyük kuşa kadar bütün onların rızıklarını yetiştiren Rahmetinin hadsiz vüs'atine ve herbiri emirber nefer gibi Vazife-i Fıtriyesini yapmak ve zemin yüzü her baharda, güz mevsiminde terhis edilenler yerinde yeniden taht-ı silâha alınmış bir orduya ordugâh olmak cihetiyle, Hâkimiyetinin nihayetsiz genişliğine kat'î delalet ederler.

Hem nasılkı hayvanattan herbirisi, Kâinatın bir küçük nüshası ve bir misal-i musaggarı hükmünde gayet derin bir İlim ve gayet dakik bir Hikmetle, karışık eczaları karıştırmayarak ve bütün hayvanların ayrı ayrı suretlerini şaşırmayarak, hatasız, sehivsiz, noksansız yapılmalarıyla, İlminin herşeye ihtasına ve Hikmetinin herşeye şümulüne, ad-edlerince işaretler ederler; öyle de: Herbiri birer Mu'cize-i San'at ve birer Hârîka-i Hikmet olacak kadar san'atlı ve güzel yapılmasıyla, çok sevdiği ve teşhirini istediği San'at-ı Rabbanîyenin Kemal-i Hüsnüne ve gayet derecede güzelliğine işaret ve herbirisi, hususan yavrular gayet nazdar, nazenin bir surette beslenmeleriyle ve heveslerinin ve arzularının tatmini cihetiyle, Senin İnayetinin gayet şirin Cemaline hadsiz işaretler ederler.

Ey Rahmanürrahîm! Ey Sadık-ul Va'd-il Emin! Ey Mâlik-i Yevmiddin! Senin Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâminin Talimiyle ve Kur'an-ı Hakîminin İrşadıyla anladım ki: Madem Kâinatın en müntehab neticesi hayattır.. ve hayatın en müntehab hülâsası Ruhtur.. ve zîruhun en müntehab kısmı zîşuurdur.. ve zîşuurun en câmiî insandır.. ve bütün Kâinat ise, hayata musahhardır ve onun için çalışıyor.. ve zîhayatlar, zîruhlara musahhardır, onlar için dünyaya gönderiliyorlar.. ve zîruhlar, insanlara musahhardır, onlara yardım ediyorlar.. ve insanlar fitraten Hâlıkını pek ciddî severler.. ve Hâlıkları onları hem sever, hem kendini onlara her vesile ile sevdirebilir.. ve insanın istidadı ve cihazat-ı maneviyesi, başka bir Bâkî Âleme ve ebedî bir hayata bakıyor.. ve insanın Kalbi ve Şuuru, bütün kuvvetiyle beka istiyor.. ve lisanı, hadsiz dualarıyla beka için Hâlıkına yalvarıyor; elbette ve herhalde, o çok seven ve sevilen ve mahub ve

muhîb olan insanları dirilmemek üzere öldürmekle, ebedî bir muhabbet için yaratılmış iken, ebedî bir adavetle gücendirmek olamaz ve kabil değildir. Belki başka bir ebedî Âlemde mes'udane yaşaması Hikmetiyle, bu dünyada çalışmak ve onu kazanmak için gönderilmiştir. Ve insana tecelli eden İsimlerin, bu fânî ve kısa hayattaki Cîlveleriyle Âlem-i Bekada onların âyinesi olan insanların, ebedî cîlvelerine mazhar olacaklarına işaret ederler.

Evet, Ebedînin Sadık Dostu, Ebedî olacak. Ve Bâkî'nin Âyine-i Zîşuuru, bâkî olmak lâzım gelir.

Hayvanların Ruhları bâkî kalacağını.. ve Hüdhüd-ü Süleymanî (A.S.) ve Neml'i ve Naka-i Sâlih (A.S.) ve Kelb-i Ashab-ı Kehf gibi bazı efrad-ı mahsus; hem Ruh, hem cesediyle Bâkî Âleme gideceği.. ve herbir nev'in arasına istimal için birtek cesedi bulunacağı Rivayet-i Sahihadan anlaşılmakla beraber; Hikmet ve Hakikat, hem Rahmet ve Rububiyet öyle iktiza ederler.

Ey Kadîr-i Kayyum! Bütün zîhayat, zîruh, zîşuur Senin Mülkünde, yalnız Senin Kuvvet ve Kudretinle ve ancak Senin İrade ve Tedbirinle ve Rahmet ve Hikmetinle, Rububiyetinin Emirlerine teshir ve fitrî Vazifelerle taviye edilmişler. Ve bir kısmı, insanın kuvveti ve galebesi için değil, belki fitraten insanın za'fı ve aczî için, Rahmet tarafından ona musahhar olmuşlar. Ve lisan-ı hal ve lisan-ı kal ile Sâni'lerini ve Mabudlarını kusurdan, şerikten takdis ve nimetlerine şükür ve hamd ederek, herbiri ibadet-i mahsusasını yapıyorlar.

Ey Şiddet-i Zuhurundan gizlenmiş ve ey Azamet-i Kibriyasından perdelenmiş olan Zât-ı Akdes! Bütün zîruhlara Tesbihatıyla Seni Takdis etmek niyet edib

سُبْحَانَكَ يَا مَنْ جَعَلَ مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ diyorum.

Ya Rabb-el Âlemîn! Ya İlahe-l Evvelîne Ve-l Âhirîn! Ya Rabb-es Semavat-ı Ve-l Aradîn! Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Ves-selâm'ın Talimiyle ve Kur'an-ı Hakîm'in Dersiyle anladım ve İman ettim ki: Nasıl Sema, feza, arz, berr ve bahr, şecer, nebat, hayvan; efradıyla, eczasıyla, zerratıyla Seni biliyorlar, tanıyorlar ve Varlığına ve Birliğine şehadet ve delalet ve işaret ediyorlar; öyle de: Kâinatın hülâsası olan zîhayat ve zîhayatın hülâsası olan insan ve insanın hülâsası olan Enbiya, Evliya, Asfiyanın hülâsası olan Kalblerinin ve Akıllarının Müşahadat ve Keşfiyat ve İlhamat ve İstihracatıyla, yüzer icma' ve yüzer

tevatür kuvvetinde bir kat'iyyetle Senin Vücub-u Vücutuna ve Senin Vahdaniyet ve Ehadiyetine şehadet edib, ihbar ediyorlar. Mu'cizat ve Keramat ve Yakînî Bürhanlarıyla, haberlerini isbat ediyorlar.

Evet Kalblerde, perde-i gaybda ihtar edici bir Zâta bakan hiçbir Hatırat-ı Gaybiye; ve İlham edici bir Zâta baktıran hiçbir İlhamat-ı Sadıka; ve hakkalyakîn suretinde Sıfât-ı Kudsiye ve Esmâ-i Hüsnâni keşfedenden hiçbir İtikad-ı Yakîne; ve Enbiya ve Evliyada bir Vâcib-ül Vücut'un Envârını aynelyakîn ile müşahade eden hiçbir Nurani Kalb; ve Asfiya ve Sıddıkînde, bir Hâlık-ı Külli Şey'in Âyat-ı Vücubunu ve Berahin-i Vahdetini ilmelyakîn ile tasdik eden, isbat eden hiçbir Münevver Akıl yoktur ki, Senin Vücub-u Vücutuna ve Sıfât-ı Kudsiyene ve Senin Vahdetine ve Ehadiyetine ve Esmâ-i Hüsnâna şehadet etmesin, delaleti bulunmasın ve işareti olmasın. Ve bilhassa bütün Enbiya ve Evliya ve Asfiya ve Sıddıkînin İmamı ve Reisi ve Hülâsası olan Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın ihbarını tasdik eden hiçbir Mu'cizat-ı Bahiresi ve Hakkanîyetini gösteren hiçbir Hakikat-ı Âliyesi ve bütün Mukaddes ve Hakikatlı Kitapların hülâsat-ül hülâsası olan Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın hiçbir Âyet-i Tevhidiye-i Katıası ve Mesail-i İmaniyeden hiçbir Mes'ele-i Kudsiyesi yoktur ki, Senin Vücub-u Vücutuna ve Kudsî Sıfatlarına ve Senin Vahdetine ve Ehadiyetine ve Esmâ ve Sıfâtına şehadet etmesin ve delaleti olmasın ve işareti bulunmasın!

Hem nasılki bütün o yüzbinler Muhbir-i Sadıklar, Mu'cizatlarına ve Keramatlarına ve Huccetlerine istinad ederek, Senin Varlığına ve Birliğine şehadet ederler; öyle de: Herşeye muhit olan Arş-ı A'zam'ın Külliyat-ı Umûrunu idareden, tâ Kalbin gayet gizli ve cüz'î hatıratını ve arzularını ve Dualarını bilmek ve işitmek ve idare etmeye kadar cereyan eden Rububiyetinin Derece-i Haşmetini.. ve gözümüz önünde hadsiz muhtelif eşyayı birden icad eden hiçbir fiil bir fiile, bir iş bir işe mani olmadan, en büyük bir şeyi en küçük bir sinek gibi kolayca yapan Kudretinin Derece-i Azametini icma' ile, ittifak ile ilân ve ihbar ve isbat ediyorlar.

Hem nasılki bu Kâinatı zîruha, hususan insana mükemmel bir saray hükmüne getiren ve Cenneti ve Saadet-i Ebediyeyi cinn ve inse ihzar eden ve en küçük bir zîhayatı unutmayan ve en âciz bir Kalbin tatminine ve taltifine çalışan Rahmetinin hadsiz genişliğini.. ve zerrattan tâ seyyarata kadar bütün enva'-ı mahlukatı emirlerine itaat ettiren ve teşhir ve tavzif eden Hâkimiyetinin nihayetsiz vüs'atini haber vererek, Mu'cizat ve huccetleriyle isbat ederler; öyle de:

Kâinatı, eczaları adedince Risaleler içinde bulunan bir Kitab-ı Kebir hükmüne getiren.. ve Levh-i Mahfuz'un defterleri olan İmam-ı Mübin ve Kitab-ı Mübin'de bütün mevcudatın bütün sergüzeştlerini kaydedib yazan.. ve umum çekirdeklerde umum ağaçlarının fihristlerini ve programlarını ve zîşuurun başlarında bütün kuvve-i hâfizalarda, sahiblerinin tarihçe-i hayatlarını yanlışsız, muntazaman yazdıran İlminin herşeye ihatasına; ve herbir mevcuda çok Hikmetleri takan, hattâ herbir ağaçta meyveleri sayısınca neticeleri verdiren; ve herbir zîhayatta âzaları, belki eczaları ve hüceyratları adedince maslahatları takib eden; hattâ insanın lisanını çok vazifelerde tavzif etmekle beraber, taamların tatları adedince zevkî olan mizancıklar ile teşhiz ettiren Hikmet-i Kudsiyenin herbir şeye şümulüne; hem bu dünyada nümuneleri görülen Celalî ve Cemalî İsimlerinin tecellileri daha parlak bir surette Ebed-ül Âbâdda devam edeceğine ve bu fâni alemde nümuneleri müşahede edilen ihsanatının daha şaşıla bir surette Dâr-ı Saadette istimrarına ve bekasına ve bu dünyada onları gören müştakların ebedde dahi refakatlarına ve beraber bulunmalarına bil'icma', bil'ittifak şehadet ve delalet ve işaret ederler.

Hem yüzer Mu'cizat-ı Bahiresine ve Âyat-ı Katiasına istinaden, başta Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ve Kur'an-ı Hakîm'in olarak, bütün Ervah-ı Neyyire Ashabı olan Enbiyalar ve Kulûb-u Nuraniye Akrabası olan Evliyalar ve Ukûl-ü Münevvere Erbabı olan Asfiyalar; bütün Suhuf ve Kütüb-ü Mukaddesede, Senin çok tekrar ile ettiğin va'dlerine ve tehdidlerine istinaden ve Senin Kudret ve Rahmet ve İlayet ve Hikmet ve Celal ve Cemalin gibi Kudsî Sıfatlarına ve Şe'nlerine ve İzzet-i Celaline ve Saltanat-ı Rububiyetine itimaden ve Keşfiyat ve Müşahadat ve ilmelyakîn itikadlarıyla, Saadet-i Ebediyeyi cinn ve inse müjdeliyorlar. Ve ehl-i dalalet için Cehennem bulunduğunu haber verip ilân ediyorlar ve İman edib şehadet ediyorlar...

Ey Kadîr-i Hakîm! Ey Rahman-ı Rahîm! Ey Sadık-ul Va'd-il Kerim! Ey İzzet ve Azamet ve Celal Sahibi Kahhar-ı Zülcelal! Bu kadar Sadık Dostlarını ve bu kadar va'dlerini ve bu kadar Sıfât ve Şuunatını tekzip edib, Saltanat-ı Rububiyetinin kat'î muktaziyatını ve sevdiğin ve onlar dahi Seni tasdik ve itaatle kendilerini sana sevdiren hadsiz makbul ibadının hadsiz dualarını ve davalarını reddederek, küfür ve isyan ile ve Seni va'dinde tekzip etmekle, Senin Azamet-i Kibriyana dokunan ve İzzet-i Celaline dokunduran ve Uluhiyetinin Haysiyetine ilişen ve Şefkat-i Rububiyetini müteessir eden ehl-i

dalalet ve ehl-i küfrü, Haşrin inkârında tasdik etmekten yüzbin derece mukaddessin ve hadsiz derece münezze ve Âlîsin! Böyle nihayetsiz bir zulümden, bir çirkinlikten Senin nihayetsiz adaletini ve Cemalini ve Rahmetini takdis ediyorum!

سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا Âyetini, vücudumun

bütün zerratı adedince söylemek istiyorum! Belki Senin o Sadık Elçilerin ve o doğru Dellâl-ı Saltanatın hakkalyakîn, aynelyakîn, ilmelyakîn suretinde Senin Uhrevî Rahmet Hazinelerine.. ve Âlem-i Bekada İhsanatının Definelerine.. ve Dâr-ı Saadette tamamıyla zuhur eden güzel İsimlerinin hârika güzel Cilvelerine şehadet, işaret, beşaret ederler.. Ve bütün Hakikatların mercii ve güneşi ve hâmisi olan "Hak" İsmi'nin en büyük bir şuaı, bu Hakikat-ı Ekber-i Haşriye olduğunu İman ederek, Senin ibadına ders veriyorlar.

Ey Rabb-ül Enbiya Ve-s Sıddıkîn! Bütün onlar Senin Mülkünde, Senin Emrin ve Kudretin ile, Senin İrade ve Tedbirin ile, Senin İlmin ve Hikmetin ile musahhar ve muvazzaftırlar. Takdis, Tekbir, Tahmid, Tehlil ile Küre-i Arz'ı bir Zikirhane-i A'zam, bu Kâinatı bir Mescid-i Ekber hükmünde göstermişler.

Ya Rabbî ve ya Rabb-es Semavatı Ve-l Aradîn! Ya Hâlıkî ve ya Hâlık-ı Külli Şey! Gökleri yıldızlarıyla, zemini müstemilatıyla ve bütün mahlukatı bütün keyfiyatıyla teshir eden Kudretinin ve İradetinin ve Hikmetinin ve Hâkimiyetinin ve Rahmetinin hakkı için, nefsimi bana musahhar eyle! Ve matlubumu bana musahhar kıl! Kur'ana ve İmana Hizmet için, insanların Kalblerini Risale-i Nur'a musahhar yap! Ve bana ve ihvanıma, İman-ı kâmil ve hüsn-ü hâtime ver. Hazret-i Musa Aleyhisselâm'a denizi ve Hazret-i İbrahim Aleyhisselâm'a ateşi ve Hazret-i Davud Aleyhisselâm'a dağı, demiri ve Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm'a cinni ve insi ve Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'a Şems ve Kamer'i teshir ettiğin gibi, Risale-i Nur'a Kalbleri ve Akılları musahhar kıl!.. Ve beni ve Risale-i Nur Talebelerini, nefis ve şeytanın şerrinden ve kabir azabından ve Cehennem ateşinden muhafaza eyle ve Cennet-

ül Firdevs'te mes'ud kıl! **أَمِينَ, أَمِينَ, أَمِينَ.**

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

* * *

Kur'andan ve Münacat-ı Nebeviye olan Cevşen-ül Kebir'den aldığım bu Dersimi, bir İbadet-i Tefekkürîye olarak, Rabb-ı Rahîminin Dergâhına arzetymekte kusur etmişsem, kusurumun afvı için Kur'anı ve Cevşen-ül Kebir'i Şefaatçı ederek Rahmetinden afvımı niyaz ediyorum.

Said Nursî

Dokuzuncu Hüccet-i İmaniye

(DOKUZUNCU ŞUA'IN MUKADDEME-İ HAŞRİYYESİ)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ۖ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ۖ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ
الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَ
كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ ۖ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ
تَنْتَشِرُونَ ۖ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا
لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ۖ وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ
الْأَسْتِثْنَاءِ وَالْوَاوِثِ أَنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِلْعَالَمِينَ ۖ وَمِنْ آيَاتِهِ
مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ۖ وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمْ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ
مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْطِئُ بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ ۖ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ
بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ

دَعْوَةٌ مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ ۖ وَلَهُ مَن فِي السَّمَوَاتِ وَ
الْأَرْضِ كُلُّ لَه قَانِتُونَ ۖ وَهُوَ الَّذِي يَبْدُوُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ
أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

İmanın bir Kutbunu gösteren bu Semavî Âyat-ı Kübranın ve Haşri isbat eden şu Kudsi Berahin-i Uzmânın bir Nükte-i Ekberi ve bir Hüccet-i A'zamı; bu "Dokuzuncu Şua"da beyan edilecek. Latif bir İnayet-i Rabbaniyedir ki: Bundan otuz sene evvel Eski Said, yazdığı Tefsir mukaddemesi "Muhakemat" namındaki eserin âhi-
rinde;

İKİNCİ MAKSAD:

Kur'anda haşre işaret eden iki Âyet Tefsir ve beyan edilecek.

نَحْوِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

deyip durmuş. Daha yazamamış. Hâlık-ı Rahîm'ime Delail ve Emarat-ı Haşriye adedince şükür ve hamd olsun ki, otuz sene sonra tevfik ihsan eyledi. Evet bundan dokuz-on sene evvel o iki Âyetten birinci Âyet olan

فَانْظُرْ إِلَىٰ أَثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ
ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Ferman-ı İlahînin iki parlak ve çok kuvvetli hüccetleri ve Tefsirleri bulunan Onuncu Söz ile Yirmidokuzuncu Söz'ü in'am etti, münkirleri susturdu. Hem İman-ı Haşrînin hücum edilmez o iki metin kal'asından, dokuz ve on sene sonra ikinci Âyet olan başta mezkûr Âyat-ı Ekberin Tefsirini bu Risale ile ikram etti. İşte bu Dokuzuncu Şua, mezkûr Âyatıyla işaret edilen dokuz âlî makam ve bir ehemmiyetli mukaddemeden ibarettir.

MUKADDEME

[Haşır Akidesinin, pek çok ruhî faidelerinden ve hayatî neticelerinden birtek netice-i câmiayı ihtisar ile beyan ve hayat-ı insaniyeye hususan hayat-ı içtimaiyesine ne derece lüzumlu ve zarurî olduğunu izhar ve bu İman-ı Haşrî Akidesinin pek çok hüccetlerinden bir tek Hüccet-i Külliyyeyi icmal ile göstermek ve o Akide-i Haşriye ne derece bedihî ve şübhesiz bulunduğunu ifade etmekten ibaret olarak "İki Nokta"dır.]

BİRİNCİ NOKTA:Âhiret Akidesi, hayat-ı içtimaiye ve şahsiye-i insaniyenin üss-ül esası ve saadetinin ve kemalâtının esasatı olduğuna yüzer delillerinden bir mikyas olarak yalnız dört tanesine işaret edeceğiz.

Birincisi: Nev-i beşerin hemen yarısını teşkil eden çocuklar, yalnız Cennet fikriyle, onlara dehşetli ve ağlatıcı görünen ölümlere ve vefatlara karşı dayanabilirler ve gayet zaîf ve nazik vücudlarında bir Kuvve-i Maneviye bulabilirler ve her şeyden çabuk ağlayan gayet mukavemetsiz Mizac-ı Ruhlarında, o Cennet ile bir ümid bulup mesrurane yaşayabilirler. Meselâ Cennet fikriyle der: "Benim küçük Kardeşim veya arkadaşım öldü, Cennet'in bir kuşu oldu. Cennet'te gezer, bizden daha güzel yaşar." Yoksa her vakit etrafında kendi gibi çocukların ve büyüklerin ölümleri, o zaîf bîçarelerin endişeli nazarlarına çarpması; mukavemetlerini ve Kuvve-i Maneviyelerini zîr ü zeber ederek gözleriyle beraber Ruh, Kalb, Akıl gibi bütün Letaifini dahi öyle ağlattırarak, ya mahvolup veya divane bir bedbaht hayvan olacaktı...

İkinci delil: Nev-i insanın bir cihette nısfı olan ihtiyarlar, yalnız Hayat-ı Uhreviye ile yakınlarında bulunan kabre karşı tahammül edebilirler. Ve çok alâkadar oldukları hayatlarının yakında sönmesine ve güzel dünyalarının kapanmasına mukabil bir teselli bulabilirler ve çocuk hükmüne geçen seri-üt teessür Ruhlarında ve mizaçlarında, mevt ve zevalden çıkan elîm ve dehşetli me'yusiyete karşı, ancak Hayat-ı Bâkiye ümidiyle mukabele edebilirler. Yoksa o şefkate lâıyk muhteremler ve sükûnete ve İstirahat-ı Kalbiyeye çok muhtaç

o endişeli babalar ve analar, öyle bir Vaveylâ-i Ruhî ve bir Dağdağa-i Kalbî hissedeceklerdi ki; bu dünya onlara zulmetli bir zindan ve hayat dahi kasavetli bir azab olurdu.

Üçüncü delil: İnsanların hayat-ı içtimaiyesinde en kuvvetli medarı olan gençler, delikanlılar, şiddet-i galeyanda olan hissiyatlarını ve ifratkâr bulunan nefis ve hevalarını tecavüzattan ve zulümlerden ve tahribattan durduran ve hayat-ı içtimaiyenin hüsn-ü cereyanını temin eden; yalnız Cehennem fikridir. Yoksa Cehennem endişesi olmazsa, "**El-hükmü lil-galib**" kaidesiyle o sarhoş delikanlılar, hevesatları peşinde bîçare zaîflere, âcizlere, dünyayı Cehennem'e çevireceklerdi ve yüksek insaniyeti gayet süflî bir hayvaniyete döndüreceklerdi.

Dördüncü delil: Nev-i beşerin hayat-ı dünyeviyesinde en cem'iyetli merkez ve en esaslı zenberek ve dünyevî saadet için bir Cennet, bir melce, bir tahassüngâh ise; aile hayatıdır. **Ve herkesin hanesi, küçük bir dünyasıdır. Ve o hane ve aile hayatının hayatı ve saadeti ise; samimî ve ciddî ve vefadarane hürmet ve hakikî ve şefkatli ve fedakârane merhamet ile olabilir. Ve bu hakikî hürmet ve samimî merhamet ise; ebedî bir arkadaşlık ve daimî bir refakat ve sermedî bir beraberlik ve hadsiz bir zamanda ve hududsuz bir hayatta birbiriyle pederane, ferzendane, kardeşane, arkadaşane münasebetlerin bulunmak fikriyle, akidesiyle olabilir.** Meselâ der: "Bu haremim, ebedî bir Âlemde, ebedî bir hayatta, daimî bir refika-i hayatımdır. Şimdilik ihtiyar ve çirkin olmuş ise de zararı yok. Çünkü ebedî bir güzelliği var, gelecek. Ve böyle daimî arkadaşlığın hatırı için herbir fedakârlığı ve merhameti yaparım." diyerek o ihtiyare karısına, güzel bir Huri gibi muhabbetle, şefkatle, merhametle mukabele edebilir. Yoksa kısacık bir-iki saat surî bir refakatten sonra ebedî bir firak ve müfarakate uğrayan o arkadaşlık; elbette gayet surî ve muvakkat ve e-sassız, hayvan gibi bir rikkat-i cinsiye manasında ve bir mecazî merhamet ve sunî bir hürmet verebilir ve hayvanatta olduğu gibi; başka menfaatler ve sair galib hisler, o hürmet ve merhameti mağlub edib o dünya Cennetini, Cehenneme çevirir.

İşte İman-ı Haşrînin yüzer neticesinden birisi; hayat-ı içtimaiye-i insaniyeye taalluk eder. Ve bu tek neticenin de yüzer cihetinden ve faydalarından mezkûr dört delile sairleri kıyas edilse anlaşılır ki: **Hakikat-ı Haşriyenin tahakkuku ve vukuu; insaniyetin ulvî Hakikatı ve küllî haceti derecesinde kat'îdir. Belki insanın midesindeki ihtiyacın**

vücudu, taamların vücuduna delalet ve şehadetinden daha zahirdir ve daha ziyade tahakkukunu bildirir. Ve eğer bu Hakikat-ı Haşriyenin neticeleri insaniyetten çıksa; o çok ehemmiyetli ve yüksek ve hayatdar olan insaniyet mahiyeti, murdar ve mikrop yuvası bir lâşe hükmüne sukut edeceğini isbat eder. Beşerin idare ve ahlâk ve içtimaiyatı ile çok alâkadar olan içtimaiyyun ve siyasiyyun ve ahlâkiyyunun kulakları çımlasın!.. Gelsinler, bu boşluğu ne ile doldurabilirler ve bu derin yaraları ne ile tedavi edebilirler?

İKİNCİ NOKTA: Hakikat-ı Haşriyenin hadsiz bürhanlarından sair Erkân-ı İmaniyeden gelen Şehadetlerin hülâsasından çıkan bir bürhanı, gayet muhtasar bir surette beyan eder. Şöyle ki:

Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Risaletine delalet eden bütün Mu'cizeleri ve bütün Delail-i Nübüvveti ve Hakkaniyetinin bütün Bürhanları, birden Hakikat-ı Haşriyenin tahakkukuna şehadet ederek isbat ederler. Çünkü bu Zâtın bütün hayatında bütün davaları, Vahdaniyetten sonra Haşirde temerküz ediyor. Hem umum Peygamberleri tasdik eden ve ettiren bütün Mu'cizeleri ve Hüccetleri, aynı Hakikate şehadet eder.

Hem **وَبُرُسلُهُ** Kelimesinden gelen şehadeti bedahet derecesine çıkaran **وَكُتْبُهُ** şehadeti de aynı Hakikate şehadet eder.

Şöyle ki: Başta Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın Hakkaniyetini isbat eden bütün Mu'cizeleri, Hüccetleri ve Hakikatları, birden Hakikat-ı Haşriyenin tahakkukuna ve vukuuna şehadet edib isbat ederler. Çünkü Kur'anın hemen üçten birisi Haşirdir ve ekser kısa surelerinin başlarında gayet kuvvetli Âyat-ı Haşriyedir. Sarîhan ve işareten binler Âyatıyla aynı Hakikatı haber verir, isbat eder, gösterir. Meselâ:

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ

**يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ
إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ إِذَا السَّمَاءُ
انْشَقَّتْ عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ هَلْ آتِيكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ**

gibi, otuz-kırk Surelerin başlarında bütün kat'iyetle Hakikat-ı Haşriyeyi Kâinatın en ehemmiyetli ve vâcib bir Hakikatı olduğunu göstermekle beraber, sair Âyetlerinde dahi o Hakikatın çeşit çeşit delillerini

beyan edib ikna' eder. Acaba birtek Âyetin birtek işareti, gözümüz önünde Ulûm-u İslâmiyede müteaddid ilmî, kevnî Hakikatları meyve veren bir Kitabın binler böyle şهادetleri ve davaları ile, Güneş gibi zuhur eden İman-ı Haşrî; Hakikatsız olması güneşin inkârı belki Kâinatın ademi gibi hiçbir cihet-i imkânı var mı ve yüz derece muhal ve bâtil olmaz mı? Acaba bir sultanın birtek işareti yalan olmamak için bazan bir ordu hareket edib çarpıştığı halde, o pek ciddî ve izzetli sultanın binler sözleri ve va'dleri ve tehdidlerini yalan çıkarmak hiçbir cihette kabil midir ve Hakikatsız olmak mümkün müdür?

Acaba onüç asırda fâsılasız olarak hadsiz Ruhlara, Akıllara, Kalblere, nefislere Hak ve Hakikat dairesinde hükmeden, terbiye eden, idare eden bu manevî Sultan-ı Zîşan'ın birtek işareti böyle bir Hakikatı isbat etmeye kâfi iken, binler tasrihat ile bu Hakikat-ı Haşriyeyi gösterip isbat ettikten sonra, o Hakikatı tanımayan bir echel ahmak için Cehen-nem azabı lâzım gelmez mi ve ayn-ı adalet olmaz mı? Hem birer zamana ve birer devre hükmeden bütün Semavî Suhuflar ve Mukaddes Kitaplar dahi, bütün istikbale ve umum zamanlara hükümrân olan Kur'anın tafsilatla, izahatla tekrar ile beyan ve isbat ettiği Hakikat-ı Haşriyeyi, asırlarına ve zamanlarına göre o Hakikatı kat'î kabul ile beraber, tafsilatsız ve perdeli ve muhtasar bir surette beyan, fakat kuvvetli bir tarzda iddia ve isbatları; Kur'anın Davasını binler imza ile tasdik ederler.

Bu bahsin münasebetiyle Risale-i Münacat'ın âhirinde, "İman-

ün bilyevm-il âhir" Rükününe sair rükünlerin hususan **رُؤْسل** ve **كُتُب** ün

şهادeti, Münacat suretinde zikredilen pek kuvvetli ve hülâsalı ve bütün evhamları izale eden bir Hücet-i Haşriye aynen buraya giriyor. Şöyle ki: Münacat'ta demiş:

Ey Rabb-i Rahîm'im! Resul-i Ekrem'inin Talimiyle ve Kur'an-ı Hakîm'in Dersiyle anladım ki: Başta Kur'an ve Resul-i Ekrem'in olarak bütün Mukaddes Kitaplar ve Peygamberler, bu dünyada ve her tarafta nümuneleri görülen Celalli ve Cemalli isimlerinin Tecellileri daha parlak bir surette Ebed-ül Âbâdda devam edeceğine ve bu fâni Âlemde rahîmane Cilveleri, nümuneleri müşahade edilen ihsanatının daha şaşıaalı bir tarzda Dâr-ı Saadette istimrarına ve Bekasına ve

bu kısa hayat-ı dünyeviyede onları zevk ile gören ve muhabbet ile refakat eden müştakların, ebedde dahi refakatlarına ve beraber bulunmalarına icma' ve ittifak ile şehadet ve delalet ve işaret ederler. Hem yüzer Mu'cizat-ı Bahirelerine ve Âyat-ı Katıalarına istinaden, başta Resul-i Ekrem ve Kur'an-ı Hakîm'in olarak bütün Nuranî Ruhların Sahipleri olan Peygamberler ve bütün Münevver Kalblerin Kutubları olan Veliler ve bütün keskin ve Nurlu Akılların madenleri olan Sıddıkînler, bütün Suhuf-u Semaviyede ve Kütüb-ü Mukaddesede Senin çok tekrar ile ettiğin binler va'dlerine ve tehdidlerine istinaden, hem Senin Kudret ve Rahmet ve İnayet ve Hikmet ve Celal ve Cemal gibi Âhireti iktiza eden Kudsî Sıfatlarına, Şe'nlerine ve Senin İzzet-i Celaline ve Saltanat-ı Rububiyetine itimaden, hem Âhiretin izlerini ve tereşşuhatını bildiren hadsiz Keşfiyatlarına ve Müşahedelerine ve ilmelyakîn ve aynelyakîn derecesinde bulunan itikadlarına ve İmanlarına binaen Saadet-i Ebediyeyi insanlara müjdeliyorlar. Ehl-i dalalet için Cehennem ve Ehl-i Hidayet için Cennet bulunduğunu haber verip ilân ediyorlar, kuvvetli İman edib şehadet ediyorlar.

Ey Kadîr-i Hakîm!. Ey Rahman-ı Rahîm!.. Ey Sadık-ul Va'd-il Kerim!. Ey İzzet ve Azamet ve Celal Sahibi Kahhar-ı Zülcelal!.. Bu kadar Sadık Dostlarını, bu kadar va'dlerini ve bu kadar Sıfât ve Şuunatını yalancı çıkarmak, tekzib etmek ve Saltanat-ı Rububiyetinin kat'î muktaziyatını tekzib edib yapmamak ve Senin sevdiğin ve onlar dahi Seni tasdik ve itaat etmekle kendilerini sana sevdiren hadsiz makbul ibadının Âhirete bakan hadsiz Dualarını ve Davalarını reddetmek, dinlememek ve küfür ve isyan ile ve Seni va'dinde tekzib etmekle, Senin Azamet-i Kibriyana dokunan ve İzzet-i Celaline dokunduran ve Uluhiyetinin Haysiyetine ilişen ve Şefkat-i Rububiyetini müteessir eden ehl-i dalaleti ve ehl-i küfrü Haşrin inkârında, onları tasdik etmekten yüzbinler derece Mukaddessin ve hadsiz derece Münezzeh ve Âlîsin. Böyle nihayetsiz bir zulümden ve nihayetsiz bir çirkinlikten, Senin o nihayetsiz Adaletini ve nihayetsiz Cemalini ve hadsiz Rahmetini, hadsiz derece takdis ediyoruz. Ve bütün kuvvetimizle İman ederiz ki: O yüzbinler Sadık Elçilerin ve o hadsiz doğru Dellâl-ı Saltanatın olan Enbiya, Asfiya, Evliyalar, hakkalyakîn, aynelyakîn, ilmelyakîn suretinde Senin Uhrevî Rahmet Hazinelerine, Âlem-i Bekadaki İhsanatının Definelerine ve Dâr-ı Saadette tamamıyla zuhur eden güzel İsimlerinin hârika güzel Cilvelerine şehadetleri Hak ve Hakikattır ve işaretleri doğru ve mutabıktır ve beşaretleri sadık ve

vaki'dir. Ve onlar bütün Hakikatların mercii ve güneşi ve hamisi olan "HAK" İsmi'nin en büyük bir şuarı; bu Hakikat-ı Ekber-i Haşriye olduğunu İman ederek, Senin Emrin ile Senin ibadına Hak Dairesinde Ders veriyorlar ve Ayn-ı Hakikat olarak talim ediyorlar. Ya Rab! Bunların Ders ve Talimlerinin hakkı ve hürmeti için, bize ve Risale-i Nur Talebelerine İman-ı Ekmel ve Hüsn-ü Hâtıme ver ve bizleri onların

Şefaatlerine mazhar eyle, آمین...

Hem nasılkı Kur'anın belki bütün Semavî Kitapların Hakkaniyetini isbat eden umum Deliller ve Hücetler ve Habibullah'ın belki bütün Enbiyanın Nübüvvetlerini isbat eden umum Mu'cizeler ve bürhanlar, dolayısıyla en büyük müddeaları olan Âhiretin tahakkukuna delalet ederler. Aynen öyle de, Vâcib-ül Vücut'un Vücutuna ve Vahdetine şehadet eden ekser Deliller ve Hücetler, dolayısıyla Rububiyetin ve Uluhiyetin en büyük medarı ve mazharı olan Dâr-ı Saadetin ve Âlem-i Bekanın vücuduna, açılmasına şehadet ederler. Çünkü gelecek makamatta beyan ve isbat edileceği gibi, Zât-ı Vâcib-ül Vücut'un hem Mevcudiyeti, hem umum Sıfatları, hem ekser İsimleri, hem **Rububiyet, Uluhiyet, Rahmet, İnayet, Hikmet, Adalet** gibi Vasıfları, Şe'nleri lüzum derecesinde Âhireti iktiza ve vücub derecesinde Bâki bir Âlemi istilzam ve zaruret derecesinde mükâfat ve mücazat için Haşri ve Neşri isterler.

Evet madem ezeli, ebedî bir Allah var; elbette Saltanat-ı Uluhiyetinin sermedî bir medarı olan Âhiret vardır. Ve madem bu Kâinatta ve zîhayatta gayet Haşmetli ve Hikmetli ve Şefkatli bir Rububiyet-i Mutlaka var ve görünüyor. Elbette o Rububiyetin Haşmetini sukuttan ve Hikmetini abesiyetten ve Şefkatini gadirden kurtaran, ebedî bir Dâr-ı Saadet bulunacak ve girilecek.

Hem madem göz ile görünen bu hadsiz İn'amlar, İhsanlar, Lütuflar, Keremler, İnayetler, Rahmetler; Perde-i Gayb arkasında bir Zât-ı Rahman-ı Rahîm'in bulunduğunu sönmemiş akıllara, ölmemiş Kalblere gösterir. Elbette İn'amı istihzadan ve İhsanı aldatmaktan ve İnayeti adavetten ve Rahmeti azabdan ve Lütuf ve Keremi ihanetten halâs eden ve ihsanı ihsan eden ve nimeti nimet eden, bir Âlem-i Bâkide bir Hayat-ı Bâkiye var ve olacaktır.

Hem madem bahar faslında zeminin dar sahifesinde hatasız yüzbin Kitabı birbiri içinde yazan bir Kalem-i Kudret gözümüz önünde yorulmadan işliyor. Ve o Kalem Sahibi yüzbin defa ahd ve va'detmiş ki:

"Bu dar yerde ve karışık ve birbiri içinde yazılan bahar Kitabından

daha kolay olarak geniş bir yerde güzel ve lâyemut bir Kitabı yazacağım ve size okutturacağım" diye, bütün Fermanlarda o Kitabdandır bahsediyor. Elbette ve herhalde o Kitabın aslı yazılmış ve Haşir ve Neşir ile haşiyeleri de yazılacak ve umurun defter-i a'malleri onda kaydedilecek. Hem madem bu Arz, kesret-i mahlukat cihetiyle ve mütemadiyen değişen yüzbinler çeşit çeşit enva'-ı zevil-hayat ve zevilervahın meskeni, menşei, fabrikası, meşheri, mahşeri olması haysiyetiyle bu Kâinatın Kalbi, merkezi, hülâsası, neticesi, sebep-i hilkatı olarak gayet büyük öyle bir ehemmiyeti var ki; küçüklüğüyle beraber koca Semavata karşı denk tutulmuş. Semavî Fermanlarda daima

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ deniliyor. Ve madem bu mahiyetteki

Arz'ın her tarafına hükmeden ve ekser mahlukatına tasarruf eden ve ekser zîhayat mevcudatını teshir edip kendi etrafına toplattıran ve ekser masnuatını kendi hevesatının hendesesıyla ve ihtiyacatının düsturlarıyla öyle güzelce tanzim ve teşhir ve tezyin ve çok antika nevilerini liste gibi birer yerlerde öyle toplayıp süslettirir ki, değil yalnız ins ve cinn nazarlarını, belki Semavat Ehlinin ve Kâinatın nazar-ı dikkatlerini ve takdirlerini ve Kâinat Sahibinin Nazar-ı İstihsanını celbetmekle gayet büyük bir ehemmiyet ve kıymet alan ve bu haysiyetle bu Kâinatın Hikmet-i Hilkatı ve Büyük Neticesi ve Kıymetli Meyvesi ve Arz'ın Halifesi olduğunu fenleriyle, san'atlarıyla gösteren ve dünya cihetinde Sani-i Âlem'in Mu'cizeli San'atlarını gayet güzelce teşhir ve tanzim ettiği için, isyan ve küfrüyle beraber dünyada bırakılan ve azabı te'hîr edilen ve bu hizmeti için imhal edilip muvaffakiyet gören Nev-i Benî-Âdem var.

Ve madem bu mahiyetteki Nev-i Benî-Âdem, mizaç ve Hilkat itibarıyla gayet zaîf ve âciz ve gayet acz ve fakırla beraber hadsiz ihtiyacatı ve teellümatı olduğu halde, bütün bütün kuvvetinin ve ihtiyarının fevkinde olarak koca Küre-i Arz'ı, o nev-i insana lüzumu bulunan her nevi madenlere mahzen ve her nevi taamlara anbar ve nev-i insanın hoşuna gidecek her çeşit mallara bir dükkân suretine getiren, gayet kuvvetli ve Hikmetli ve şefkatli bir mutasarrıf var ki, böyle nev-i insana bakıyor, besliyor, istediğini veriyor.

Ve madem bu Hakikatteki bir Rab; hem insanı sever, hem kendini insana sevdirebilir; hem Bâkidir, hem Bâki Âlemleri var, hem Adaletle

her işi görür ve Hikmetle herşeyi yapıyor. Hem bu kısa hayat-ı dünyeviyede ve bu kısacık ömr-ü beşerde ve bu muvakkat ve fânî zeminde o Hâkim-i Ezeli'nin Haşmet-i Saltanatı ve Sermediyet-i Hâkimiyeti yerleşmiyor. Ve nev-i insanda vuku bulan ve Kâinatın intizamına ve Adalet ve müvazenelerine ve Hüsn-ü Cemaline münafi ve muhalif çok büyük zulümleri ve isyanları ve velinimetine ve onu şefkatle besleyene karşı ihanetleri, inkârları, küfürleri bu dünyada cezasız kalıp, gaddar zalim, rahat ile hayatını ve bîçare mazlum meşakkatler içinde ömürlerini geçirirler. Ve umum Kâinatta eserleri görünen şu adalet-i mutlakının mahiyeti ise; dirilmemek suretiyle o gaddar zalimlerin ve me'yus mazlumların vefat içindeki müsavatlara bütün bütün zıddır, kaldırmaz, müsaade etmez!..

Ve madem nasilki Kâinatın Sahibi, Kâinattan zemini ve zemin-den nev-i insanı intihab edib gayet büyük bir makam, bir ehemmiyet vermiş. Öyle de, nev-i insandan dahi Makasid-ı Rububiyetine tevafuk eden ve kendilerini İman ve Teslim ile Ona sevdiren hakikî insanlar olan Enbiya ve Evliya ve Asfiyayı intihab edib kendine Dost ve Muhatab ederek, onları Mu'cizeler ve Tevfikler ile İkrâm ve düşmanlarını Semavî Tokatlar ile tazib ediyor. Ve bu kıymetli, sevimli Dostlarından dahi, onların İmamı ve Mefhari olan Muhammed Aleyhissalâtu Ves-selâm'ı intihab ederek, ehemmiyetli Küre-i Arz'ın yarısını ve ehemmiyetli nev-i insanın beşten birisini uzun asırlarda Onun Nuruyla tenvir ediyor. Âdetâ bu Kâinat Onun için yaratılmış gibi; bütün gayeleri Onun ile ve Onun Dini ile ve Kur'anı ile tezahür ediyor. Ve o pek çok kıymetdar ve milyonlar sene yaşayacak kadar hadsiz Hizmetlerinin ücretlerini hadsiz bir zamanda almaya müstehak ve lâıyk iken, gayet meşakkatler ve mücahedeler içinde altmışüç sene gibi kısacık bir ömür verilmiş. Acaba hiçbir cihetle hiçbir imkânı, hiçbir ihtimali, hiçbir kabiliyeti var mı ki; O Zât, bütün Emsali ve Dostlarıyla beraber dirilmesin ve şimdi de ruhen diri ve hayy olmasın? İ'dam-ı ebedî ile mahvolsunlar? Hâşâ, yüzbin defa hâşâ ve kellâ... Evet bütün Kâinat ve Hakikat-ı Âlem, dirilmesini dava eder ve hayatını Sahib-i Kâinat'tan talep ediyor...

Ve madem Yedinci Şua olan "Âyet-ül Kübra"da herbiri bir dağ kuvvetinde otuzüç aded İcma-ı Azîm isbat etmişler ki: Bu Kâinat bir elden çıkmış ve birtek Zâtın mülküdür ve Kemalât-ı İlahiyenin medarı olan Vahdetini ve Ehadiyetini bedahetle göstermişler ve Vahdet ve Ehadiyet ile bütün Kâinat, o Zât-ı Vâhid'in emirber

neferleri ve musahhar memurları hükmüne geçiyor ve Âhiretin gelmesiyle, Kemalâtı sukuttan ve Adalet-i Mutlakası müstehziyane Gadr-ı Mutlaktan ve Hikmet-i Âmmesi sefahetkârane abesiyetten ve Rahmet-i Vasiyası lâhiyane tazibden ve İzzet-i Kudreti zelilane acizden kurtulurlar, takaddüs ederler. Elbette ve elbette ve herhalde İman-ı Billahın yüzer nüktesinden bu altı mademlerdeki Hakikatların muktezasıyla; Kıyamet kopacak, Haşr ü Neşr olacak, Dâr-ı Mücazat ve Mükâfat açılacak.. Tâ ki Arz'ın mezkûr ehemmiyeti ve merkezîyeti ve insanın ehemmiyeti ve kıymeti tahakkuk edebilsin ve Arz ve insanın Hâlıkı ve Rabbi olan Mutasarrıf-ı Hakîm'in mezkûr Adaleti, Hikmeti, Rahmeti, Saltanatı takarrur edebilsin ve o Bâki Rabb'in mezkûr Hakikî Dostları ve Müstakları i'dam-ı ebedîden kurtulsun ve o Dostların en Büyüğü ve en Kıymetdarı, bütün Kâinatı memnun ve minnetdar eden Kudsî Hizmetlerinin mükâfatını görsün ve Sultan-ı Sermedî'nin Kemalâtı naks ve kusurdan ve Kudreti acizden ve Hikmeti sefahetten ve Adaleti zulûmden tenezzüh ve takaddüs ve teberri etsin.

Elhasıl: Madem Allah var, elbette Âhiret vardır.

Hem nasılkı mezkûr üç Erkân-ı İmaniye onları isbat eden bütün delilleriyle Haşre şahadet ve delalet ederler. Öyle de

وَبِمَلَائِكَتِهِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى

olan iki Rük-nü İmanî dahi, Haşri istilzam edib kuvvetli bir surette Âlem-i Bekaya şahadet ve delalet ederler. Şöyle ki: Melaikenin Vücudunu ve Vazife-i Ubudiyetlerini isbat eden bütün deliller ve hadsiz müşahedeler, mükalemeler, dolayısıyla Âlem-i Ervahın ve Âlem-i Gaybın ve Âlem-i Bekanın ve Âlem-i Âhiretin ve ileride cin ve ins ile şenlendirilecek olan Dâr-ı Saadetin ve Cennet ve Cehennem'in vücudlarına delalet ederler. Çünkü Melekler bu Âlemleri İzn-i İlahî ile görebilirler ve girerler ve Hazret-i Cebrail gibi, insanlar ile görüşen umum Melaik-i Mukarrebîn mezkûr Âlemlerin vücudlarını ve onlar, onlarda gezdiklerini müttefikan haber veriyorlar. Görmediğimiz Amerika kıtasının vücudunu, ondan gelenlerin ihbarıyla bedihî bildiğimiz gibi; yüz tevatür kuvvetinde bulunan Melaik-i ihbaratıyla Âlem-i Bekanın ve Dâr-ı Âhiretin ve Cennet ve Cehennem'in vücudlarına o kat'iyette İman etmek gerektir ve öyle de İman ederiz. Hem Yirmialtıncı Söz olan Risale-i Kader'de "İman-ı Bilkader" Rük-nünü

isbat eden bütün deliller; dolayısıyla Haşre ve Neşr-i Suhufa ve Mizan-ı Ekberdeki Müvazene-i A'male delalet ederler. Çünkü herşeyin mukadderatını gözümüz önünde nizam ve mizan Levhalarında kaydetmek ve her zîhayatın sergüzeşt-i hayatiyelerini kuvve-i hâfızalarında ve çekirdeklerinde ve sair elvah-ı misaliyede yazmak ve her zîruhun hususan insanların defter-i a'mallerini Elvah-ı Mahfuzada tesbit etmek ve geçirmek; elbette öyle muhit bir Kader ve hakîmane bir takdir ve müdakkikane bir Kayıd ve hafızane bir Kitabet; ancak Mahkeme-i Kübrada umumî bir Muhakeme neticesinde daimî bir Mükâfat ve Mücazat için olabilir. Yoksa o ihatalı ve inceden ince olan kayıd ve muhafaza; bütün bütün manasız, faidesiz kalır, Hikmete ve Hakikate münafî olur. Hem Haşir gelmezse; Kader kalemıyla yazılan bu Kitab-ı Kâinatın bütün muhakkak manaları bozulur ki, hiçbir cihet-i imkânı olamaz.. ve o ihtimal, bu Kâinatın vücudunu inkâr gibi bir muhal, belki bir hezeyan olur...

Elhasıl: İmanın Beş Rüknu bütün delilleriyle, Haşr ü Neşrin vukuuna ve vücuduna ve Dâr-ı Âhiretin vücuduna ve açılmasına delalet edib isterler ve şehadet edib taleb ederler. İşte Hakikat-ı Haşriyenin Azametine tam muvafık böyle azametli ve sarsılmaz direkleri ve bürhanları bulunduğu içindir ki: Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın hemen hemen üçten birisini Haşir ve Âhireti teşkil ediyor ve onu bütün Hakaikine temel taşı ve üss-ül esas yapıyor ve herşeyi onun üstüne bina ediyor...

(Mukaddeme nihayet buldu.)

Baştaki Âyetin mu'cizane işaret ettikleri dokuz tabaka Berahin-i Haşriyeye dair dokuz makamdan "Birinci Makam":

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ۝ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ۝ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ

olan fikradaki Ferman-ı Haşre dair buradaki gösterdiği Bürhan-ı Bahiri ve Hücet-i Katıası beyan ve izah edilecek inşâAllahür-Rahman...

Onuncu Hüccet-i İmaniye

Yirminci Mektub

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يَسْبَحُ بِحَمْدِهِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَ
يُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَ
إِلَيْهِ الْمَصِيرُ

[Sabah ve akşam Namazından sonra tekrarı, pek çok Fazileti bulunan ve bir Rivayet-i Sahihada İsm-i A'zam mertebesini taşıyan şu Cümle-i Tevhidiyenin onbir Kelimesi var. Herbir Kelimesinde hem birer müjde ve beşaret, hem birer Mertebe-i Tevhid-i Rububiyet, hem bir İsm-i A'zam noktasında bir Kibriya-i Vahdet ve bir Kemal-i Vahdaniyet vardır. Bu büyük ve Ulvî Hakikatların izahını sair Sözlere havale edip, bir va'de binaen, şimdilik mücmel bir hülâsa suretinde; "İki Makam", bir "Mukaddeme" ile ona bir fihriste yapacağız.]

MUKADDEME

Kat'iyyen bil ki: Hilkatın en yüksek gayesi ve fitratın en yüce neticesi İman-ı Billah'tır. Ve insaniyetin en Âlî mertebesi ve beşeriyetin en büyük makamı, İman-ı Billah içindeki Marifetullah'tır. Cinn ü insin en parlak saadeti ve en tatlı nimeti, o Marifetullah

içindeki „Muhabbetullah“tır. Ve Ruh-u Beşer için en hâlis sürur ve Kalb-i İnsan için en safi sevinç, o Muhabbetullah içindeki Lezzet-i Ruhaniyedir. Evet bütün Hakikî Saadet ve Hâlis Sürur ve Şirin Nimet ve safi lezzet elbette Marifetullah ve Muhabbetullahtadır. Onlar, onsuz olamaz. Cenab-ı Hakk'ı tanıyan ve seven, nihayetsiz Saadete, Nimete, Envâra, Esrara; ya bilkuvve veya bilfiil mazharıdır. Onu hakikî tanımayan, sevmeyen; nihayetsiz şekavete, âlâma ve evhama manen ve maddeten mübtela olur. Evet şu perişan dünyada, âvâre nev'-i beşer içinde, semeresiz bir hayatta; sahibsiz, hâmîsiz bir surette; âciz, miskin bir insan, bütün dünyanın sultanı da olsa kaç para eder. İşte bu âvâre nev'-i beşer içinde, bu perişan fânî dünyada; insan, Sahibini tanımazsa, Mâlikini bulmazsa, ne kadar bîçare sergerdan olduğunu herkes anlar. Eğer Sahibini bulsa, Mâlikini tanısa, o vakit Rahmetine iltica eder, Kudretine istinad eder. O vahşetgâh dünya, bir tenezzühgâha döner ve bir ticaretgâh olur.

Birinci Makam

Şu Kelâm-ı Tevhidînin, onbir Kelimesinin her birinde birer müjde var. Ve o müjdede birer şifa ve o şifada birer lezzet-i maneviye bulunur.

BİRİNCİ KELİME: **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** da şöyle bir müjde var ki:

Hadsiz hacata mübtela, nihayetsiz a'danın hücumuna hedef olan Ruh-u İnsanî şu Kelimede öyle bir Nokta-i İstimdad bulur ki, bütün hacatını temin edecek bir Hazine-i Rahmet kapısını ona açar ve öyle bir Nokta-i İstinad bulur ki, bütün a'dasının şerrinden emin edecek bir Kudret-i Mutlakanın Sahibi olan kendi Mabudunu ve Hâlıkını bildirir ve tanıttırır, Sahibini gösterir, Mâlikî kim olduğunu irae eder. Ve o irae ile, Kalbi vahşet-i mutlakadan ve Ruhü hüzn-ü elîmden kurtarıp, ebedî bir ferahı, daimî bir süruru temin eder.

İKİNCİ KELİME: **وَحْدَهُ** Şu Kelimede şifalı, saadetli bir müjde vardır. Şöyle ki:

Kâinatın ekser enva'ıyla alâkadar ve o alâkadarlık yüzünden perişan ve keşmekeş içinde boğulmak derecesine gelen Ruh-u Beşer

ve Kalb-i İnsan **وَحْدَهُ** Kelimesinde bir melce', bir halaskâr bulur ki; onu bütün o keşmekeşten, o perişanietten kurtarır. Yani,

وَحْدَهُ manen der: "Allah birdir. Başka şeylere müracaat edip yorulma, onlara tezellül edip minnet çekme, onlara temelluk edip boyun eğme, onların arkasına düşüp zahmet çekme, onlardan korkup titreme... Çünkü Sultan-ı Kâinat birdir, herşey'in anahtarı onun yanında, her şey'in dizgini Onun Elindedir; herşey Onun Emriyle halledilir. Onu bulsan, her matlubunu buldun; hadsiz minnetlerden, korkulardan kurtul-dun."

ÜÇÜNCÜ KELİME: **لَا شَرِيكَ لَهُ** Yani: Nasılkı Uluhiyetinde

ve Saltanatında şeriki yoktur; "Allah" bir olur, müteaddid olamaz. Öyle de; Rububiyetinde ve İcraatında ve İcadatında dahi şeriki yoktur. Bazan olur ki; sultan bir olur, saltanatında şeriki olmaz; fakat icraatında, onun memurları onun şeriki sayılırlar ve onun huzuruna herkesin girmesine mani olurlar. "Bize de müracaat et" derler. Fakat Ezel ve Ebed Sultanı olan Cenab-ı Hak, Saltanatında şeriki olmadığı gibi, İcraat-ı Rububiyetinde dahi muinlere, şeriklere muhtaç değildir. Emir ve İradesi, Havl ü Kuvveti olmazsa hiçbir şey, hiçbir şey'e müdahale edemez. Doğrudan doğruya herkes Ona müracaat edebilir. Şeriki ve muini olmadığından, o müracaatçı adama "Yasaktır, Onun Huzuruna giremezsin" denilmez. İşte şu Kelime, Ruh-u Beşer için şöyle bir müjde verir ki:

İmanı elde eden Ruh-u Beşer; manisiz, müdahalesiz, hailsiz, mümanaatsız, her halinde, her arzusunda, her anda, her yerde o Ezel ve Ebed ve Hazain-i Rahmet Mâlikî ve Defain-i Saadet Sahibi olan Cemil-i Zülcelal, Kadîr-i Zülkemal'in Huzuruna girip, hacatını arzedebilir. Ve Rahmetini bulup, Kudretine istinad ederek, Kemal-i Ferah ve süruru kazanabilir.

DÖRDÜNCÜ KELİME: **لَهُ الْمُلْكُ** Yani: Mülk umumen Onundur. Sen, hem Onun mülküsün, hem memluküsün, hem mülkünde çalışıyorsun.

Şu Kelime, şöyle şifalı bir müjde veriyor ve diyor: **Ey insan! Sen kendini, kendine Mâlik sayma. Çünkü sen kendini idare edemezsin, o yük ağırdır. Kendi başına muhafaza edemezsin, belalardan sakınıp, levazımâtını yerine getiremezsin.. Öyle ise beyhude ızdıraba düşüp azab çekme, Mülk başkasınındır. O Mâlik, hem Kadîr'dir, hem Rahîm'dir; Kudretine istinad et, Rahmetini ittiham etme. Kederi bırak, keyfini çek. Zahmeti at, safayı bul..**

Hem der ki: Manen sevdiğin ve alâkadar olduğun ve perişaniyetinden müteessir olduğun ve ıslah edemediğin şu Kâinat, bir Kadîr-i Rahîm'in Mülküdür. Mülkü Sahibine teslim et, Ona bırak; cefasını değil, safasını çek. O hem Hakîm'dir, hem Rahîm'dir. Mülkünde istediği gibi tasarruf eder, çevirir. Dehşet aldığın zaman, İbrahim Hakkı gibi "**Mevlâ görelim neyler, neylerse güzel eyler**" de, pencerelerden seyret, içlerine girme.

BEŞİNCİ KELİME: **لَهُ الْحَمْدُ** Yani: Hamd ve Sena, Medih

ve Minnet Ona mahsustur, Ona lâyıktır. Demek nimetler Onundur ve Onun Hazinesinden çıkar. Hazine ise, daimîdir. İşte şu Kelime, şöyle müjde verip diyor ki: **Ey insan! Nimetin zevalinden elem çekme. Çünkü Rahmet Hazinesi tükenmez. Ve lezzetin zevalini düşünüp, o elemden feryad etme. Çünkü o nimet meyvesi, bir Rahmet-i Bînihayenin Semeresidir. Ağacı bâki ise, meyve gitse de yerine gelen var. Nimetin lezzeti içinde, o lezzetten yüz derece daha ziyade lezzetli bir İltifat-ı Rahmeti Hamd ile düşünüp, lezzeti birden yüz derece yapabilirsin.** Nasılki bir Padişah-ı Zîşanın sana hediye ettiği bir elma lezzeti içinde yüz belki bin elmanın lezzetinin fevkinde, bir İltifat-ı Şahane lezzetini sana ihsas ve ihsan eder. Öyle de:

لَهُ الْحَمْدُ Kelimesiyle, yani Hamd ve Şükür ile, yani nimetten

in'amı hissetmekle, yani Mün'imi tanımakla ve in'amını düşünmekle, yani Onun Rahmetinin iltifatını ve şefkatinin teveccühünü ve in'amının devamını düşünmekle; nimetten bin derece daha leziz, manevî bir lezzet kapısını sana açar.

ALTINCI KELİME: **يَحْيِي** Yani: Hayatı veren Odur. Ve

Hayatı

Rızık ile idame eden de Odur. Ve levazımat-ı hayatı da ihzar eden yine odur. Ve Hayatın Âlî gayeleri Ona aid'dir ve mühim neticeleri Ona bakar, yüzde doksandokuz meyvesi Onundur. İşte şu Kelime; şöyle fâni ve âciz beşere nida eder, müjde verir ve der: Ey insan! Hayatın ağır tekâlifini omuzuna alıp zahmet çekme. Hayatın fenasını düşünüp, hüzne düşme. Yalnız dünyevî ehemmiyetsiz meyvelerini görüp dünyaya gelişinden pişmanlık gösterme. Belki o sefine-i vücudundaki hayat makinesi, Hayy-ı Kayyum'a aid'dir. Masarır ve levazımatını, o tedarik eder. Ve o hayatın pek kesretli gayeleri ve neticeleri var ve ona aid'dir. Sen, o gemide bir dümenci neferisin. Vazifeni güzel gör, ücretini al, keyfine bak. O Hayat Sefinesi, ne kadar kıymetdar olduğunu ve ne kadar güzel faideler verdiğini ve o Sefine Sahibi Zâtın, ne kadar Kerim ve Rahîm olduğunu düşün, mesrur ol ve şükret ve anla ki: Vazifeni istikametle yaptığın vakit, o sefinenin verdiği bütün netaic; bir cihetle Senin defter-i a'maline geçer, sana bir Hayat-ı Bâkiyeyi temin eder, Seni ebedî ihya eder.

YEDİNCİ KELİME: **وَيَمِيتُ** Yani: Mevti veren odur. Yani:

Hayat Vazifesinden terhis eder, fâni dünyadan yerini tebdil eder, külfet-i hizmetten âzad eder. Yani: Hayat-ı fâniyeden, Seni Hayat-ı Bâkiyeye alır. İşte şu Kelime, şöylece fâni cinn ü inse bağırır, der ki:

Sizlere müjde!.. Mevt i'dam değil, hiçlik değil, fena değil, inkıraz değil, sönmek değil, firak-ı ebedî değil, adem değil, tesadüf değil, fâilsiz bir in'idam değil. Belki bir Fâil-i Hakîm-i Rahîm tarafından bir terhistir, bir tebdil-i mekândır. Saadet-i Ebediye tarafına, Vatan-ı Aslîlerine bir sevkıyattır. Yüzde doksandokuz ahababın mecma'ı olan Âlem-i Berzaha bir Visal Kapısıdır.

SEKİZİNCİ KELİME: **وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ** Yani: Bütün

Kâinatın mevcudatında görünen ve Vesile-i Muhabbet olan Kemal ve Hüsün ve İhsanın hadsiz bir derece fevkinde bir Cemal ve Kemal ve İhsanın Sahibi ve bütün mahbublara bedel, birtek Cilve-i Cemali kâfi gelen bir Mabud-u Lemyezel, bir Mahbub-u Lâyezal'in ezeli ve Ebedî bir Hayat-ı Daimesi var ki; şaibe-i zeval ü fenadan münezzeh ve

avarız-ı naks u kusurdan müberradır. İşte şu Kelime, cinn ü inse ve bütün zîşuura ve Ehl-i Muhabbet ve Aşka ilân eder ki: **Sizlere müjde, mahbublarınızdan nihayetsiz firakların yaralarını tedavi edip merhem süren bir Mahbub-u Bâki'niz var. Madem O var ve Bâki'dir, başkaları ne olursa olsun merak çekmeyiniz.** Belki o mahbublarda, sebab-i muhabbetiniz olan hüsn ve ihsan, fazl ve kemal, O Mahbub-u Bâki'nin Cilve-i Cemal-i Bâkisinden çok perdelerden geçip, gayet zayıf bir gölgenin gölgesidir. Onların zevalleri, sizleri incitmesin. Çünkü onlar bir nevi âyinelerdir. Âyinelerin değişmesi Şaşaa-i Cemalin Cilvesini tazeleştirir, güzelleştirir. Madem O var, herşey var.

DOKUZUNCU KELİME: **بَيِّدُهُ الْخَيْرُ** Yani: Her hayır, Onun

Elindedir. Her yaptığınız Hayrat, Onun defterine geçer. Her işlediğiniz a'mal-i sâliha, yanında kaydedilir. İşte şu Kelime, cinn ve inse nida edip müjde veriyor. Diyor ki: **Ey bîçareler! Mezaristana göçtüğünüz zaman, "Eyvah! Malımız harab olup, sa'yimiz heba oldu; şu güzel ve geniş dünyadan gidip, dar bir toprağa girdik."** demeyiniz.. feryad edip me'yus olmayınız.. Çünkü sizin herşey'iniz muhafaza ediliyor. Her ameliniz yazılmıştır. Her hizmetiniz kaydedilmiştir. Hizmetinizin mükâfatını verecek ve her Hayır Elinde ve her Hayrı yapabilecek bir Zât-ı Zülcelal, sizi celb edip, yer altında muvakkaten durdurur. Sonra Huzuruna aldırır. Ne mutlu sizlere ki; Hizmetinizi ve Vazifenizi bitirdiniz. Zahmetiniz bitti, rahata ve Rahmete gidiyorsunuz. Hizmet, meşakkat bitti; ücret almağa gidiyorsunuz. Evet geçen baharın defter-i a'malinin sahifeleri ve hizmetinin sandukçaları olan tohumları, çekirdekleri muhafaza eden ve ikinci baharda gayet şaşaalı, belki yüz derece aslından daha bereketli bir tarzda muhafaza eden, neşreden Kadîr-i Zülcelal, elbette sizin de netaic-i hayatınızı öyle muhafaza ediyor ve hizmetinize pek kesretli bir surette mükâfat verecektir.

ONUNCU KELİME: **وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ** Yani: O

Vâhid'dir, Ehad'dir, her şey'e Kadirdir. Hiçbir şey Ona ağır gelmez. Bir baharı halketmek bir çiçek kadar Ona kolaydır. Cennet'i halk etmek, bir bahar

kadar Ona rahattır. Her günde, her senede, her asırda, yeniden yeniye icad ettiği hadsiz masnuatı, nihayetsiz Kudretine nihayetsiz lis-anlarla şehadet ederler. İşte şu Kelime dahi şöyle müjde eder. Der ki:

Ey insan! Yaptığın hizmet, ettiğin Ubudiyet boşuboşuna gitmez. Bir Dâr-ı Mükâfat, bir Mahall-i Saadet senin için ihzar edilmiştir. Senin şu fâni dünyana bedel, Bâki bir Cennet seni bekler. İbadet ettiğin ve tanıdığın Hâlık-ı Zülcelal'in va'dine İman ve İtimad et. Ona va'dinde hulfetmek muhaldır. Kudretinde hiçbir cihetle noksanîyet yoktur. İşlerine, acz müdahale edemez. Senin küçük bahçeni halk ettiği gibi, Cennet'i dahi senin için halk edebilir ve halk etmiş ve sana va'd etmiş. Ve va'dettiği için, elbette seni onun içine alacak.

Madem bilmüşahede görüyoruz: Her senede, yer yüzünde, hayvanat ve nebatatın üçyüzbinden ziyade enva'larını ve milletlerini, Kemal-i İntizam ve Mizan ile, Kemal-i Sür'at ve sühuletle haşr edip, neşreder. Elbette böyle bir Kadîr-i Zülcelal, va'dini yerine getirmeye muktedirdir. Hem madem her senede, öyle bir Kadîr-i Mutlak, Haşrın ve Cennet'in nümunelerini binler tarzda icad ediyor. Hem madem bütün Semavî Fer-manları ile Saadet-i Ebediye'yi va'd edip, Cennet'i müjde veriyor.

Hem madem bütün icraatı ve Şuunatı Hak ve Hakikattır ve sıdk ve ciddiyetledir. Hem madem âsârinin şehadetiyle, bütün Kemalât, onun nihayetsiz Kemalîne delalet ve şehadet eder. Ve hiçbir cihette naks ve kusur Onda yoktur. Hem madem hulf-ül va'd ve hilaf ve kizb ve aldatmak, en çirkin bir haslet ve naks u kusurdur. **Elbette ve elbette O Kadîr-i Zülcelal, O Hakîm-i Zülkemaal, O Rahîm-i Zülcemal va'dini yerine getirecek; Saadet-i Ebediye kapısını açacak, Âdem babanızın Vatan-ı Aslîsi olan Cennet'e sizleri ey Ehl-i İman idhal edecektir.**

ONBİRİNCİ KELİME: **وَالْيَهْ الْمَصِيرُ** Yani: Ticaret ve memu-

riyet için, mühim Vazifelerle bu dâr-ı imtihan olan dünyaya gönderilen insanlar; ticaretlerini yapıp, Vazifelerini bitirip ve hizmetlerini itmam ettikten sonra, yine onları gönderen Hâlık-ı Zülcelaline dönecekler ve Mevlâ-yı Kerim'lerine kavuşacaklar. Yani, bu Dâr-ı Fâniden gidip Dâr-ı Bâkide Huzur-u Kibriyaya müşerref olacaklar. Yani, esbab dağdağasından ve vesaitin karanlık perdelerinden kurtulup,

Rabb-i Rahîmlerine Makarr-ı Saltanat-ı Ebedîsinde perdesiz kavuşacaklar. Doğrudan doğruya herkes, kendi Hâlıkı ve Mabudu ve Rabbi ve Seyyidi ve Mâlikî kim olduğunu bilecek ve bulacaklar. İşte şu Kelime bütün müjdelerin fevkinde şöyle müjde eder. Ve der ki:

Ey insan! Bilir misin nereye gidiyorsun ve nereye sevk olunuyorsun? Otuzikinci Söz'ün âhırinde denildiği gibi: Dünyanın bin sene mes'udane hayatı, bir saat hayatına mukabil gelmeyen Cennet Hayatının ve o Cennet Hayatının dahi bin senesi, bir saat Rü'yet-i Cemaline mukabil gelmeyen bir Cemil-i Zülcelal'in Daire-i Rahmetine ve Mertebe-i Huzuruna gidiyorsun. Mübtela ve meftun ve müştak olduğunuz mecazî mahbublarda ve bütün mevcudat-ı dünyeviyedeki hüsn ve Cemal, onun Cilve-i Cemalinin ve Hüsn-ü Esmasının bir nevi gölgesi.. ve bütün Cennet, bütün letaifiyle bir Cilve-i Rahmeti.. ve bütün İştiaqlar ve Muhabbetler ve İncizablar ve Cazibeler, bir Lem'a-i Muhabbeti olan bir Mabud-u Lemyezel'in, bir Mahbub-u Lâyezal'in Daire-i Huzuruna gidiyorsunuz ve Ziyafetgâh-ı Ebedîsi olan Cennet'e çağırılıyorsunuz. Öyle ise kabir kapısına ağlayarak değil, gülerek giriniz.

Hem şu Kelime şöyle müjde veriyor, diyor ki: Ey insan! Fenaya, ademe, hiçliğe, zulümata, nisyana, çürümeye, dağılmaya ve kesrette boğulmaya gittiğinizi tevehhüm edip düşünmeyiniz! Siz fenaya değil, Bekaya gidiyorsunuz. Ademe değil, Vücut-u Daimîye sevk olunuyorsunuz. Zulümata değil, Âlem-i Nura giriyorsunuz. Sahib ve Mâlik-i Hakikî'nin tarafına gidiyorsunuz.. ve Sultan-ı Ezeli'nin Payitahtına dönüyorsunuz. Kesrette boğulmaya değil, Vahdet Dairesinde teneffüs edeceksiniz. Firaka değil, visale müteveccihsiniz!..

***

Onbirinci Hüccet-i İmaniye

(YİRMİİKİNCİ SÖZ'ÜN BİRİNCİ MAKAM)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ
وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

Bir zaman iki adam, bir havuzda yıkandılar. Fevkalâde bir tesir altında kendilerinden geçtiler. Gözlerini açtıkları vakit gördüler ki; acib bir Âleme götürülmüşler. Öyle bir Âlem ki, Kemal-i İntizamından bir memleket hükmünde, belki bir şehir hükmünde, belki bir saray hükmündedir. Kemal-i hayretlerinden etraflarına baktılar. Gördüler ki:

Bir cihette bakılsa azîm bir Âlem görünüyor. Bir cihette bakılsa, muntazam bir memleket. Bir cihette bakılsa, mükemmel bir şehir. Diğer bir cihette bakılsa, gayet muhteşem bir Âlemi içine almış bir saraydır. Şu acaib Âlemde gezerek seyran ettiler. Gördüler ki: Bir kısım mahluklar var; bir tarz ile konuşuyorlar, fakat bunlar onların dillerini bilmiyorlar. Yalnız işaretlerinden anlaşılıyor ki, mühim işler görüyorlar ve ehemmiyetli Vazifeler yapıyorlar. O iki adamdan birisi, arkadaşına dedi ki:

"Şu acib Âlemin elbette bir Müdebbiri ve şu muntazam memleketin bir Mâliki, şu mükemmel şehrin bir Sahibi, şu musanna sarayın bir Ustası vardır. Biz çalışmalıyız, Onu tanımalıyız. Çünkü anlaşılıyor ki, bizi buraya getiren Odur. Onu

tanımazsak kim bize meded verecek? Dillerini bilmediğimiz ve onlar bizi dinlemedikleri şu âciz mahluklardan ne bekleyebiliriz? Hem koca bir Âlemi bir memleket suretinde, bir şehir tarzında, bir saray şeklinde yapan ve baştan başa hârika şeylerle dolduran ve müzeyyenatın enva'ıyla tezyin eden ve ibretnüma Mu'cizatlarla donatan bir Zât.. elbette bizden ve buraya gelenlerden bir istediği vardır. Onu tanımalıyız. Hem ne istediğini bilmekliğimiz lâzımdır." Öteki adam dedi:

"İnanmam, böyle bahsettiğin gibi bir Zât bulunsun ve bütün bu Âlemi tek başıyla idare etsin." Arkadaşı cevaben dedi ki:

"Bunu tanımazsak, lâkayd kalsak, menfaati hiç yok; zararı olsa pek azımdır. Eğer tanınmasına çalışsak, meşakkatî pek hafiftir, menfaati olursa pek azımdır. Onun için Ona karşı lâkayd kalmak, hiç kâr-ı akıl değildir." O serseri adam dedi: -"Ben bütün rahatımı, keyfimi; onu düşünmemekte görüyorum. Hem böyle aklıma sığışmayan şeylerle uğraşmayacağım. Bütün bu işler, tesadüfî ve karmakarışık işlerdir, kendi kendine dönüyor; benim neme lâzım." Akıllı arkadaşı ona dedi:

"Senin bu temerrüdün beni de, belki çocukları da belaya atacaktır. Bir edebsizin yüzünden, bazan olur ki, bir memleket harab olur." Yine o serseri dönüp dedi ki: -"Ya kat'iiyen bana isbat et ki; bu koca memleketin tek bir Mâlikî, tek bir Sâni'i vardır. Yahut bana ilişme." Cevaben arkadaşı dedi:

"Madem inadın divanelik derecesine çıkmış; o inadınla bizi ve belki memleketi bir kahre giriftar edeceksin. Ben de sana oniki bürhan ile göstereceğim ki: Bir saray gibi şu Âlemin, bir şehir gibi şu memleketin, tek bir Ustası vardır ve O Usta, herşeyi idare eden yalnız Odur. Hiçbir cihette noksanîyeti yoktur. Bize görünmeyen O Usta, bizi ve herşeyi görür ve sözlerini işitir. Bütün işleri Mu'cize ve Hârikadır. Bütün bu gördüğümüz ve dillerini bilmediğimiz şu mahluklar Onun memurlarıdır."

Birinci Bürhan

Gel her tarafa bak.. herşeye dikkat et! Bütün bu işler içinde gizli bir el işliyor. Çünkü bak, bir dirhem (**Haşiye-1**) kadar kuvveti

-----
(**Haşiye-1**): Ağaçları başlarında taşıyan çekirdeklere işaretir.

olmayan bir çekirdek küçüklüğünde bir şey, binler batman yükü kaldırıyor. Zerre kadar şuuru (**Haşiye-2**) olmayan, gayet hakîmane işler görüyor. Demek bunlar kendi kendilerine işlemiyorlar. Onları işlettiren gizli bir Kudret Sahibi vardır. Eğer kendi başına olsa, bütün baştan başa bu gördüğümüz

memlekette her iş Mu'cize, herşey mu'cizekâr bir hârika olmak lâzımgelir. Bu ise, bir safsatadır.

İkinci Bürhan

Gel bütün bu ovaları, bu meydanları, bu menzilleri süslendiren şeyler üstüne dikkat et. Herbirisinde o gizli Zâtın haber veren işler var. Âdeta herbiri birer turra, birer sikke gibi, o gaybî Zâtın haber veriyorlar. İşte gözünün önünde, bak; bir dirhem pamuktan (**Haşiye-3**) ne yapıyor. Bak, kaç top çuha ve patiska ve çiçekli kumaş çıktı. Bak, ondan ne kadar şekerlemeler, yuvarlak tatlı köfteler yapılıyor ki, bizim gibi binler adam giyse ve yese, kâfi gelir. Hem de bak, bu demiri, toprağı, suyu, kömürü, bakırı, gümüşü, altunu Gaybî Avucuna aldı, bir et parçası (**Haşiye-4**) yaptı; bak gör... İşte ey akılsız adam! Bu işler öyle bir Zâta mahsustur ki; bütün bu memleket, bütün eczasıyla Onun Mu'cize-i Kuvveti altında duruyor, her arzusuna râm oluyor.

Üçüncü Bürhan

Gel, bu müteharrik antika (**Haşiye-5**) san'atlarına bak! Herbirisi öyle bir tarzda yapılmış; âdeta bu koca sarayın bir küçük nüshasıdır. Bütün bu sarayda ne varsa, o küçücük müteharrik makinelerde

-----

(**Haşiye-2**): Kendi kendine yükselmeyen ve meyvelerin sıkletine dayanmayan üzüm çubukları gibi nazenin nebatatın, ağaçlara latif eller atıp sarmalarına ve onlara yüklenmelerine işarettir.

(**Haşiye-3**): Tohuma işarettir. Meselâ: Zerre gibi bir afyon büzrü, bir dirhem gibi bir zerdali nevatı, bir kavun çekirdeğı, nasıl çuhadan daha güzel dokunmuş yapraklar, patiskadan daha beyaz ve sarı çiçekler, şekerlemeden daha tatlı ve köftelerden ve konserve kutularından daha latif, daha leziz, daha şirin meyveleri Hazine-i Rahmetten getiriyorlar, bize takdim ediyorlar...

(**Haşiye-4**): Unsurlardan cism-i hayvanîyi halk ve nutfeden zihayâtı icad etmeye işarettir.

(**Haşiye-5**): Hayvanlara ve insanlara işarettir. Zira hayvan, şu Âlemin küçük bir fihristesi ve Mahiyet-i İnsaniye, şu Kâinatın bir misal-i musaggarı olduğundan; âdeta Âlemde ne varsa, insanda nümunesi vardır.

bulunuyor. Hiç mümkün müdür ki, bu Sarayın Ustasından başka birisi gelip, bu acib sarayı küçük bir makinede dercetsin? Hem hiç mümkün müdür ki, bir kutu kadar bir makine bütün bir Âlemi içine aldığı halde, tesadüfî veyahut abes bir iş içinde bulunsun? Demek bütün gözün gördüğü ne kadar antika makineler var, o gizli Zâtın birer sikkesi hükmündedirler. Belki birer dellâl, birer ilânname hükmündedirler. Lisan-ı halleriyle derler ki: "Biz öyle bir Zâtın san'atıyız ki: Bütün bu Âlemimizi, bizi yaptığı ve sühuletle icad ettiği gibi kolaylıkla yapabilir bir Zâttır."

Dördüncü Bürhan

Ey muannid arkadaş! Gel, sana daha acibini göstereceğim. Bak, bu memlekette bütün bu işler, bu şeyler değişti.. değişiyor, bir halette durmuyor. Dikkat et ki, bu gördüğümüz camid cisimler, hissiz kutular; birer Hâkim-i Mutlak suretini aldılar; âdeta herbir şey, bütün eşyaya hükmediyor. İşte bu yanımızdaki bu makineye bak; **(Haşiye-6)** güya emrediyor. İşte Onun tezyinatına ve işlemesine lâzım levazımat ve maddeler, uzak yerlerden koşup geliyorlar. İşte oraya bak: O şursuz cisim **(Haşiye-7)** güya bir işaret ediyor, en büyük bir cismi, kendine hizmetkâr ediyor, kendi işlerinde çalıştırıyor. Daha başka şeyleri bunlara kıyas et. Âdeta herbir şey, bütün bu Âlemdeki Hilkatleri müsahhar ediyor. Eğer o gizli Zâtı kabul etmezsen, bütün bu memleketteki taşında, toprağında, hayvanında, insana benzer mahluklarda; o Zâtın bütün hünelerini, san'atlarını, kemalâtlarını, birer birer (o şeylere) vereceksin. İşte aklın uzak gördüğü birtek mu'ciznüma Zâtın bedeline, milyarlar onun gibi mu'ciznüma, hem birbirine zıd, hem birbirine misil, hem birbiri içinde bulunsun; bu intizam bozulmasın, ortalığı karıştırmassınlar. Halbuki bu koca memlekette iki parmak karışsa, karıştırır. Çünkü bir köyde iki müdür, bir şehirde iki vali, bir memlekette iki padişah bulunsa, karıştırır. Nerede kaldı, hadsiz Hâkim-i Mutlak beraber bulunsun?

(Haşiye-6): Makine, meyvedar ağaçlara işarettir. Çünkü yüzer tezgâhları, fabrikaları incecik dallarında taşıyor gibi; hayretnüma yaprakları, çiçekleri, meyveleri dokuyor, süslendiriyor, pişiriyor, bizlere uzatıyor. Halbuki çam ve katran gibi muhteşem ağaçlar, kuru bir taşta tezgâhını atmış, çalışıp duruyorlar.

(Haşiye-7): Hububata, tohumlara, sineklerin tohumcuklarına işarettir. Meselâ bir sinek bir kara ağacın yaprağında yumurtasını bırakır. Birden o koca kara ağaç, yapraklarını o yumurtalara bir rahm-ı mader, bir beşik ve bal gibi bir gıda ile dolu bir mahzene çeviriyor. Âdeta o meyvesiz ağaç, o surette zîruh meyveler veriyor.

Beşinci Bürhan

Ey vesveseli arkadaş! Gel, bu azîm sarayın nakışlarına dikkat et ve bütün bu şehrin zînetlerine bak ve bütün bu memleketin tanzimatını gör ve bütün bu Âlemin san'atlarını tefekkür et! İşte bak: Eğer nihayetsiz Mu'cizeleri ve Hünerleri olan gizli bir Zâtın kalemi işlemezse, bu nakışları sair şuursuz sebeblere, kör tesadüfe, sağır tabiata verilse, o vakit ya bu memleketin herbir taşı, herbir otu, öyle mu'ciznüma nakkaş, öyle bir hârikulâde kâtib olması lâzımgelir ki, bir harfte bin kitabı yazabilsin, bir nakışta milyonlar san'atı dercedebilsin. Çünkü bak bu taşlardaki nakşa, **(Haşiye-8)** herbirisinde bütün sarayın nakışları var, bütün şehrin tanzimat kanunları var, bütün memleketin teşkilât programları var. Demek bu nakışları yapmak, bütün memleketi yapmak kadar hârikadır. Öyle ise herbir nakış, herbir san'at, o gizli Zâtın bir ilânname-sidir, bir hâtemidir.

Madem bir harf, kâtibini göstermeksizin olmaz. San'atlı bir nakış, nakkaşını bildirmemek olmaz... Nasıl olur ki: Bir harfte koca bir kitabı yazan, bir nakışta bin nakış nakşeden nakkaş, kendi kitabıyla ve nakşıyla bilinmesin...

Altıncı Bürhan

Gel, bu geniş ovaya çıkacağız **(Haşiye-9)**. İşte o ova içinde yüksek bir dağ var. Üstüne çıkacağız, tâ bütün etrafı görülsün. Hem herşeyi yakınlaştıracak güzel dûrbünleri de beraber alacağız. Çünkü bu acib memlekette, acib işler oluyor. Her saatte hiç aklımıza gelmeyen işler oluyor. İşte bak! Bu dağlar ve ovalar ve şehirler, birden değişiyor. Hem nasıl değişiyor? Öyle bir tarzda ki: Milyonlarla birbiri içinde işler gayet muntazam surette değişiyor. Âdeta milyonlar mütenevvi kumaşlar birbiri içinde beraber dokunuyor gibi, pek acib tahavvülât oluyor. Bak, o kadar ünsiyet ettiğimiz ve tanıdığımız çiçekli

-----
(Haşiye-8): Şecere-i Hilkatın meyvesi olan insana ve kendi ağacının programını ve fihristesini taşıyan meyveye işaretir. Zira Kalem-i Kudret, Âlemin Kitab-ı Kebirinde ne yazmış ise, icmalini Mahiyet-i İnsaniyede yazmıştır. Kalem-i Kader, dağ gibi bir ağaçta ne yazmış ise, tırnak gibi meyvesinde dahi dercetmiştir.

(Haşiye-9): Bahar ve yaz mevsiminde zeminin yüzüne işaretir. Zira yüzbinler muhtelif mahlukatın taifeleri, birbiri içinde beraber icad edilir, rûy-i zeminde yazılır. Galatsız, kusursuz, Kemal-i İntizamla değiştirilir. Binler Sofra-i Rahman açılır, kaldırılır, taze taze gelir. Herbir ağaç birer tablacı, herbir bostan birer kazan hükmüne geçer.

-miçekli şeyler kayboldular. Muntazaman yerlerine ve mahiyetçe onlara benzer, fakat suretçe ayrı, başkaları geldiler. Âdeta şu ova, dağlar birer sahife; yüzbinlerle ayrı ayrı kitaplar içinde yazılıyor. Hem hatasız, noksansız olarak yazılıyor. İşte, bu işler yüz derece muhaldir ki; kendi kendine olsun. Evet nihayet derecede san'atlı, dikkatli şu işler, kendi kendine olmak bin derece muhaldir ki: Kendilerinden ziyade, San'atkârlarını gösteriyorlar. Hem bunları işleyici öyle mu'ciznüma bir Zâttır ki, hiçbir iş, Ona ağır gelmez. Bin Kitab yazmak, bir harf kadar Ona kolay gelir. Bununla beraber her tarafa bak ki, hem öyle bir Hikmetle herşeyi yerli yerine koyuyor ve öyle mükrimane herkese lâayık oldukları lütufları yapıyor; hem öyle ihsan-perverane umumî perdeler ve kapılar açıyor ki, herkesin arzularını tatmin ediyor. Hem öyle sehavet-perverane sofralar kuruyor ki, bütün bu memleketin halklarına, hayvanlarına, herbir tairesine has ve lâayık, belki herbir ferdine mahsus ismiyle ve resmiyle bir tabla-yı nimet veriliyor. İşte dünyada bundan muhal bir şey var mı ki, bu gördüğümüz işler içinde tesadüfî işler bulunsun veya abes ve faidesiz olsun veya müteaddid eller karışsın veya Ustası herşeye muktedir olmasın veya herşey Ona müsahhar olmasın! İşte ey arkadaş! Haddin varsa buna karşı bir bahane bul!

Yedinci Bürhan

Ey arkadaş gel! Şimdi bu cüz'iyatı bırakıp, saray şeklindeki bu acib Âlemin eczalarının birbirine karşı olan vaziyetlerine dikkat edeceğiz. İşte bak: Bu Âlemde o derece intizam ile küllî işler yapılıyor ve umumî inkılablar oluyor ki, âdeta bütün bu saraydaki mevcud taşlar, topraklar, ağaçlar, herbir şey, birer fâil-i muhtar gibi bütün bu Âlemin Nizamat-ı Külliyesini gözetip, ona göre tevfi-k-ı hareket ediyor. Birbirinden en uzak şeyler, birbirinin imdadına koşuyor. İşte bak: Gaibden acib bir katile (**Haşiyeye-10**) çıkıp geliyor. Merkebleri ağaçlara, nebatlara, dağlara benzerler. Başlarında birer tabla-yı erzak taşıyorlar. İşte bak: Bu tarafta bekleyen muhtelif hayvanatın erzaklarını getiriyorlar. Hem de bak: Bu kubbede o azim elektrik lâmbası (**Haşiyeye-11**) onlara ışık verdiği gibi, bütün taamlarını öyle güzel pişiriyor.. yalnız, pişirilecek taamlar bir Dest-i Gaybî tarafından

-----

(**Haşiyeye-10**): Umum hayvanatın erzakını taşıyan, nebatat ve eşcar kafileleridir.

(**Haşiyeye-11**): O azim elektrik lâmbası, Güneş'e işarettir.

birer ipe takılıp **(Haşiye-12)** ona karşı tutuluyor. Bu tarafa da bak: Bu bîçare zaîf, nahif, kuvvetsiz hayvancıklar... Nasıl onların başı önünde, latif gıda ile dolu iki tulumbacık **(Haşiye-13)** takılmış, iki çeşme gibi; yalnız o kuvvetsiz mahluk, onu ağzına yapıştırması kâfidir.

Elhasıl: Bütün bu Âlemin bütün eşyası, birbirine bakar gibi, birbirine yardım eder. Birbirini görür gibi, birbirine el-ele verir. Birbirinin işini tekmil için, birbirine omuz-omuza veriyor. Bel-bele verip beraber çalışıyorlar. Her şeyi buna kıyas et; ta'dad ile bitmez... İşte bütün bu haller, iki kerre iki dört eder derecesinde kat'î gösterir ki; şu saray-ı acibin ustasına yani şu garib Âlemin Sahibine herşey müsahhardır. Herşey Onun hesabına çalışır. Herşey Ona bir emirber nefer hükmündedir. Herşey Onun Kuvvetiyle döner. Herşey Onun Emriyle hareket eder. Herşey Onun Hikmetiyle tanzim olur. Herşey Onun Keremiyle muavenet eder. Herşey Onun Merhametiyle başkasının imdadına koşar, yani koşturulur. Ey arkadaş! Haddin varsa buna karşı bir söz söyle!

Sekizinci Bürhan

Gel, ey nefsim gibi kendini âkıl zanneden akılsız arkadaş! Şu saray-ı muhteşemin sahibini tanımak istemiyorsun! Halbuki herşey onu gösteriyor, ona işaret ediyor, ona şehadet ediyor. Bütün bu şeylerin şehadetini nasıl tekzib ediyorsun! Öyle ise, bu sarayı da inkâr et ve "Âlem yok, memleket yok" de ve kendini de inkâr et, ortadan çık. Yahut aklını başına al, beni dinle! İşte bak: Şu saray içinde bulunan ve memleketi ihata eden yeknesak unsurlar, madenler var **(Haşiye-14)**. Âdeta memleketten çıkan herşey, o maddelerden yapılıyor. Demek o maddeler kimin mülkü ise, bütün ondan yapılan şeyler de Onundur. **Tarla kimin ise, mahsulât da Onundur. Deniz kimin ise, içindekiler de Onundur.**

Hem bak, bu dokunan şeyler, bu nescolunan münakkaş kumaşlar,

(Haşiye-12): İp ve ipe takılan taam ise, ağacın ince dalları ve leziz meyveleridir.

(Haşiye-13): İki tulumbacık ise, vâlidelerin memelerine işaretir.

(Haşiye-14): Unsurlar, madenler ise pek çok muntazam Vazifeleri bulunan ve İzn-i Rabbanî ile her muhtacın imdadına koşan ve Emr-i İlahî ile herbir yere giren, meded veren ve hayatın levazımatını yetiştiren ve zîhayatı emziren ve Masnuat-ı İlahiyenin nescine, nakşına menşe ve müvellid ve beşik olan hava, su, ziya, toprak unsurlarına işaretir.

birtek maddeden yapılıyor. O maddeyi getiren, ihzar eden ve ip haline getiren, elbette bilbedahe birdir. Çünkü o iş, iştirak kabul etmez. Öyle ise bütün nescolunan san'atlı şeyler, Ona mahsustur. Hem de bak, bu dokunan, yapılan şeylerin herbir cinsi, bütün memleketin her tarafında bulunuyor; bütün ebna-yı cinsleriyle öyle intişar etmiş; beraber olarak birbiri içinde, bir tarzda, bir anda yapılıyor, nescediliyor. Demek tek bir Zâtın işidir, tek bir Emirle hareket ediyor. Yoksa böyle bir anda, bir tarzda, bir keyfiyette, bir heyette ittifak ve muvafakat, muhaldir. Öyle ise bu san'atlı şeylerin herbirisi, o gizli Zâtın bir ilânnamesi hükmünde, Onu gösteriyor. Güya herbir çiçekli kumaş, herbir san'atlı makine, herbir tatlı lokma, o mu'ciznüma Zâtın birer Sikkesi, birer Hâtemi, birer Nişanı, birer Turrası hükmünde; lisan-ı hal ile herbirisi der:

"Ben kimin san'atıyım, bulunduğum sandıklar ve dükkânlar da Onun Mülküdür." Ve herbir nakış der: "Beni kim dokudu ise, bulunduğum top da Onun dokumasıdır." Herbir tatlı lokma der: "Beni kim yapıyor, pişiriyorsa bulunduğum kazan dahi Onundur." Herbir makine der: "Beni kim yapmış ise, memlekette intişar eden bütün emsalimi de O yapıyor ve bütün memleketin her tarafında bizi yetiştiren, odur. Demek memleketin Mâliki de Odur. Öyle ise, bütün bu memlekete, bu saraya Mâlik kimse, O bize Mâlik olabilir." Meselâ, nasıl mîrîye mahsus tek bir palaska veyahut birtek düğmeye Mâlik olmak için, onları yapan bütün fabrikalara Mâlik olmak lâzımdır ki, onlara hakikî Mâlik olsun. Yoksa o boşboğaz başıbozuktan, "mîrî malıdır" diye elinden alınıp, tecziye edilir.

Elhasıl: Nasıl bu memleketin anasırı, memlekete muhit birer maddedir. Onların Mâliki de, bütün memlekete Mâlik birtek Zât olabilir. Öyle de, bütün memlekette intişar eden san'atlar, birbirine benzediği ve birtek sikke izhar ettikleri için, bütün memleket yüzünde intişar eden masnular, herbir şeye hükmeden tek bir Zâtın san'atları olduğunu gösteriyorlar.

İşte ey arkadaş! Madem şu memlekette, yani şu Saray-ı Muhteşemde bir birlik alâmeti vardır; bir Vahdet Sikkesi var. Çünkü bir kısım şeyler, bir iken; ihatası var. Bir kısım, müteaddid ise -fakat birbirine benzediği ve her tarafta bulunduğu için- bir vahdet-i nev'iyeye gösteriyor. Vahdet ise, bir Vâhidi gösterir. Demek Ustası da, Mâliki de, Sahibi de, Sâni de bir olmak lâzımgelir. Bununla beraber sen

buna dikkat et ki, bir perde-i gaybdan kalınca bir ip çıkıyor. **(Haşiye-15)** Bak, sonra binler ipler ondan uzanmış. Herbir ipin başına bak: Birer elmas, birer nişan, birer ihsan, birer hediye takılmış. Herkese göre birer hediye veriyor. Acaba bilir misin ki, böyle garib bir gayb perdesinden, böyle acib ihsanatı, hedayayı şu mahluklara uzatan Zâtı tanımamak, ona teşekkür etmemek, ne kadar divanece bir harekettir. Çünkü Onu tanımazsan bilmeceburiye diyeceksin ki: "Bu ipler; uçlarındaki elmasları, sair hediyeleri kendileri yapıyorlar, veriyorlar." O vakit her ipe, bir padişahlık manasını vermek lâzımgelir. Halbuki gözümüzün önünde bir Dest-i Gaybî, o ipleri dahi yapıp o hedayayı onlara takıyor. Demek bütün bu sarayda herşey, kendi nefsinden ziyade, o mu'ciznüma Zâtı gösteriyor. Onu tanımazsan, bütün bu şeyleri inkâr etmekle, hayvandan yüz derece aşağı düşeceksin.

Dokuzuncu Bürhan

Gel, ey muhakemesiz arkadaş! Sen şu Sarayın Sahibini tanımıyorsun ve tanımak da istemiyorsun. Çünkü istib'ad ediyorsun. Onun acib san'atlarını ve hâlâtını, akla sığdıramadığından inkâra sapıyorsun. Halbuki asıl istib'ad, asıl müşkilât ve hakikî suubetler ve dehşetli külfetler, onu tanımamaktadır. Çünkü Onu tanısak, bütün bu saray, bu Âlem birtek şey gibi kolay gelir, rahat olur; bu ortadaki ucuzluk ve mebzuliyete medar olur. Eğer tanımazsak ve O olmazsa, o vakit herbir şey, bütün bu saray kadar müşkilâtlı olur. Çünkü herşey, bu saray kadar san'atlıdır. O vakit ne ucuzluk ve ne de mebzuliyet kalır. Belki bu gördüğümüz şeylerin birisi, değil elimize, hiç kimsenin eline geçmezdi. Sen, yalnız şu ipe takılan tatlı konserve kutusuna bak. **(Haşiye-16) Eğer onun gizli Matbaha-i Mu'ciznümasından çıkmasa idi, şimdi kırk para ile aldığımız halde, yüz liraya alamazdık.**

Evet bütün istib'ad, müşkilât, suubet, helâket belki muhaliyet, Onu tanımamaktadır. Çünkü nasıl bir ağaca bir kökte, bir kanunla, bir merkezde hayat veriliyor. Binler meyvelerin teşekkülü, bir meyve gibi sühulet peyda eder. Eğer o ağacın meyveleri, ayrı ayrı merkeze ve köke, ayrı ayrı kanunla rabtedilse, herbir meyve bütün ağaç kadar

-----
(Haşiye-15): Kalınca bir ip, meyvedar ağaca; binler ipler ise, dallarına; ipler başındaki elmas, nişan, ihsan, hediyeler ise, çiçeklerin aksamına ve meyvelerin en'ına işaretler.

(Haşiye-16): Konserve kutusu; Kudret konserveleri olan kavun, karpuz, nar, süt kutusu hindistan cevizi gibi Rahmet Hediyelerine işaretler.

müşkilâtlı olur. Hem nasıl bütün ordunun teçhizatı bir merkezde, bir kanunda, bir fabrikadan çıksa; kemmiyetçe bir neferin teçhizatı kadar kolaylaşır. Eğer herbir neferin ayrı ayrı yerlerde teçhizatı yapılırsa, alınsa; herbir neferin teçhizatı için, bütün ordunun teçhizatına lâzım fabrikalar bulunması lâzımdır.

Aynen bu iki misal gibi: **Şu muntazam sarayda, şu mükemmel şehirde, şu müterakki memlekette, şu muhteşem Âlemde, bütün bu şeylerin icadı birtek Zâta verildiği vakit o kadar kolay olur, o kadar hıffet peyda eder ki; gördüğümüz nihayetsiz ucuzluğa ve mebzuliyete ve sehavete sebebiyet verir. Yoksa herşey o kadar pahalı, o kadar müşkilâtlı olacak ki, dünya verilse birisi elde edilemez...**

Onuncu Bürhan

Gel, ey bir parça insafa gelmiş arkadaş! Onbeş gündür (**Haşiye-17**) biz buradayız. Eğer şu Âlemin nizamlarını bilmezsek, Padişahını tanımazsak; cezaya müstehak oluruz. Özüümüz kalmadı. Zira onbeş gün (güya bize mühlet verilmiş gibi) bize ilişmiyorlar. Elbette biz başıboş değiliz.

Bu derece nazik san'atlı, mizanlı, letafetli, ibretli masnular içinde hayvan gibi gezip bozamayız, bize bozdurmazlar. Şu memleketin Haşmetli Mâlikinin elbette cezası da dehşetlidir. O Zât ne kadar Kudretli, Haşmetli bir Zât olduğunu şununla anlayınız ki: **Şu koca Âlemi, bir saray gibi tanzim ediyor, bir dolap gibi çeviriyor. Şu büyük memleketi; bir hane gibi, hiçbirşey noksan bırakmayarak idare ediyor.** İşte bak, vakit-bevakit bir kabı doldurup boşaltmak gibi şu sarayı, şu memleketi, şu şehri Kemal-i İntizamla doldurup, Kemal-i Hikmetle boşalttırıyor. Bir sofrayı da kaldırıp indirmek gibi, koca memleketi baştan başa, çeşit çeşit sofralar, (**Haşiye-18**) bir Dest-i Gaybî tarafından kaldırır, indirir tarzında mütenevvi yemekleri sıra ile getirip yedirir. Onu kaldırıp başkasını getirir, sen de görüyorsun ve aklın varsa anlarsın ki, o dehşetli Haşmet içinde hadsiz sehavetli bir Kerem var.

Hem de bak ki, o gaybî Zâtın saltanatına, birliğine bütün bu şeyler şehadet ettiği gibi; öyle de kafil kafil arkasından gelip geçen, o hakikî perde perde arkasından açılıp kapanan bu inkılablar, bu tahvülâtlar;

(**Haşiye-17**): Onbeş gün, sinn-i teklif olan onbeş seneye işaretir.

(**Haşiye-18**): Sofralar ise, yazda zeminin yüzüne işaretir ki, yüzer taze taze ve ayrı ayrı olarak Matbaha-i Rahmetten çıkan Rahmanî Sofralar serilir, değişirler. Herbir bostan bir kazan, herbir ağaç bir tabladır.

o Zâtın devamına, Bekasına şهادet eder. Çünkü zeval bulan eşya ile beraber esbabları dahi kayboluyor. Halbuki onların arkasından, onlara isnad ettiğimiz şeyler, tekrar oluyor. Demek o eserler, onların değilmiş; belki zevalsiz birinin eserleri imiş. Nasılki bir ırmağın kabarcıkları gidiyor, arkasından gelen kabarcıklar, gidenler gibi parladığından anlaşılıyor ki; onları parlattıran, daimî ve yüksek bir ışık Sahibidir. Öyle de: Bu işlerin sür'atle değişmesi, arkalarından gelenlerin aynı renk alması gösteriyor ki; zevalsiz daimî birtak Zâtın Cilveleridir, Nakışlarıdır, Âyineleridir, San'atlarıdır...

Onbirinci Bürhan

Gel ey arkadaş! Şimdi sana geçmiş olan on bürhan kuvvetinde kat'î bir bürhan daha göstereceğim. Gel, bir gemiye bineceğiz; **(Haşiye-19)** şu uzakta bir cezire var, oraya gideceğiz. Çünkü bu tılsımlı Âlemin Anahtarları orada olacak. Hem herkes o cezireye bakıyor, oradan birşeyler bekliyor, oradan emirler alıyorlar. İşte bak gidiyoruz. Şimdi şu cezireye çıktık. Bak pek büyük bir içtima var. Şu memleketin bütün büyükleri buraya toplanmış gibi, mühim ihtifal görünüyor. İyi dikkat et. Bu Cem'iyet-i Azîmenin bir Reisi var. Gel daha yakın gideceğiz. O Reisi tanımalıyız.

İşte bak ne kadar parlak ve binden **(Haşiye-20)** ziyade nişanları var. Ne kadar kuvvetli söylüyor. Ne kadar tatlı bir sohbet ediyor. Şu onbeş gün zarfında, bunların dediklerini ben bir parça öğrendim. Sen de benden öğren. Bak O Zât, şu memleketin Mu'ciznüma Sultanından bahsediyor. O Sultan-ı Zîşan, beni sizlere gönderdi söylüyor. Bak, öyle Hârikalar gösteriyor; şübhe bırakmıyor ki, bu Zât O Padişahın bir Memur-u Mahsusudur. Sen dikkat et ki, bu Zâtın söylediği sözü, değil yalnız şu ceziredeki mahluklar dinliyorlar, belki hârikulâde suretinde bütün memlekete işittiriyor. Çünkü uzaktan uzağa herkes buradaki nutkunu işitmeye çalışıyor. **Değil yalnız**

(Haşiye-19): Gemi tarihi ve cezire ise Asr-ı Saadet'e işarettir. Şu asrın zulümatlı sahilinde, mimsiz medeniyetin giydirdiği libastan soyunup, zamanın denizine girip, tarih ve siyer sefinesine binip, Asr-ı Saadet ceziresine ve Cezire-ül Arab meydanına çıkıp, Fahr-i Âlem'i (A.S.M.) iş başında ziyaret etmekle biliriz ki, o Zât o kadar parlak bir Bürhan-ı Tevhiddir ki, zeminin baştan başa yüzünü ve zamanın geçmiş ve gelecek iki yüzünü ışıklandırmış, küfür ve dalalet zulûmatını dağıtmıştır.

(Haşiye-20): Bin nişan ise, Ehl-i Tahkik yanında bine balığ olan Mu'cizat-ı Ahmediyedir. (A.S.M.)

insanlar dinliyor, belki hayvanlar da hattâ bak dağlar da Onun getirdiği Emirlerini dinliyorlar ki, yerlerinden kımıldanıyorlar. Şu ağaçlar, işaret ettiği yere gidiyorlar. Nerede istese su çıkarıyor. Hattâ parmağını da bir Âb-ı Kevser memesi gibi yapar; ondan Âb-ı Hayat içiriyor. Bak, şu sarayın Kubbe-i Âlîsinde mühim lâmba,(Haşiye-21) onun işaretiyle, bir iken ikileşiyor. Demek, bu memleket bütün mevcudatıyla Onun Memuriyetini tanıyor. Onu "gaybî bir Zât-ı Mu'ciz-Nümanın en has ve doğru bir Tercümanıdır, bir Dellâl-ı Saltanatı ve Tılsımının Keşşafı ve Evamirinin Tebliğine Emin bir Elçisi" olduğunu biliyor gibi, Onu dinleyip itaat ediyorlar. İşte bu Zâtın her söylediği sözü, etrafındaki bütün akli başında olanlar: "Evet, evet doğrudur" derler, tasdik ederler. Belki şu memlekette dağlar, ağaçlar, bütün memleketleri ışıklandıran büyük Nur Lâmbası,(Haşiye-22) Onun işaret ve emirlerine baş eğmesiyle, "Evet, evet her dediğin doğrudur" derler.

İşte ey sersem arkadaş! Şu Padişahın Hazine-i Hassasına mahsus bin nişan taşıyan şu Nuranî ve muhteşem ve pek ciddî Zâtın bütün kuvvetiyle bütün memleketin ileri gelenlerinin Taht-ı Tasdikinde bahsettiği bir Zât-ı Mu'ciznümadan ve zikrettiği evsafından ve tebliğ ettiği Evamirinde, hiçbir vecihle hilaf ve hile bulunabilir mi? Bunda hilaf-ı hakikat kabilse; şu sarayı, şu lâmbaları, şu cemaati hem vücudlarını, hem hakikatlarını tekzib etmek lâzım gelir. Eğer haddin varsa buna karşı itiraz parmağını uzat gör, nasıl parmağın bürhan kuvvetiyle kırılıp, senin gözüne sokulacak...

Onikinci Bürhan

Gel, ey bir parça akli başına gelen birader! Bütün onbir bürhan kuvvetinde bir bürhan daha göstereceğim. İşte bak: Yukarıdan inen ve herkes ona hayretinden veya hürmetinden Kemal-i Dikkatle bakan, şu Nuranî Fermana (Haşiye-23) bak. O bin nişanlı Zât, Onun

(Haşiye-21): Mühim lâmba Kamer'dir ki, onun işaretiyle iki parça olmuş. Yani: Mevlâna Câmi'nin dediği gibi; "Hiç yazı yazmayan O ümmi Zât, Parmak Kalemiyle Sahife-i Semavîde bir „Elif“ yazmış; bir kırkı, iki elli yapmış." Yani; şakktan evvel, kırk olan **Mim**'e benzer; şakktan sonra iki hilâl oldu, elliden ibaret olan iki **Nun**'a benzedi.

(Haşiye-22): Büyük bir Nur lâmbası Güneş'tir ki; arzın şakktan geri dönmesiyle yeniden Güneş'in görünmesi, kucağında Peygamber'in (A.S.M.) yatmasıyla ikinci Namazını kılmayan İmam-ı Ali (R.A.) O Mu'cizeye binaen ikinci Namazını edaen kılmış.

(Haşiye-23): Nuranî Ferman Kur'ana ve üstündeki turra ise i'cazına işaretidir.

yanına durmuş, o Fermanın mealini umuma beyan ediyor. İşte şu Fermanın üslûbları öyle bir tarzda parlıyor ki, herkesin Nazar-ı İstihsanını celbediyor ve öyle ciddî, ehemmiyetli mes'eleleri zikrediyor ki, herkes kulak vermeye mecbur oluyor. Çünkü bütün bu memleketi idare eden ve bu sarayı yapan ve bu acaibi izhar eden Zâtın Şuunatını, E'falini, Evamirini, Evsafını birer birer beyan ediyor. O Fermanın Heyet-i Umumiyesinde bir Turra-i A'zam olduğu gibi, bak herbir satırında, herbir cümlesinde taklid edilmez bir turra olduğu misillü, ifade ettiği Manalar, Hakikatlar, Emirler, Hikmetler üstünde dahi, o Zâta mahsus birer manevî hâtem hükmünde ona has bir tarz görünüyor.

Elhasıl: O Ferman-ı A'zam, güneş gibi o Zât-ı A'zam'ı gösterir..Ç kör olmayan görür.

İşte ey arkadaş! Aklın başına gelmiş ise, bu kadar kâfi. Eğer bir sözün varsa, şimdi söyle. O inadçı adam cevaben dedi ki: "Ben, senin

bu bürhanlarına karşı yalnız derim: **الْحَمْدُ لِلَّهِ** inandım. Hem güneş gibi

parlak ve gündüz gibi aydın bir tarzda inandım ki: Şu memleketin tek bir Mâlik-i Zülkemali, şu Âlemin tek bir Sahib-i Zülcelali, şu sarayın tek bir Sâni'-i Zülcemali bulunduğunu kabul ettim. Allah senden razı olsun ki, beni eski inadımdan ve divaneliğimden kurtardın. Getirdiğin bürhanların herbirisi tek başıyla bu Hakikati göstermeye kâfi idi. Fakat herbir Bürhan geldikçe daha revnakdar, daha şirin, daha hoş, daha Nurani, daha güzel Marifet Tabakaları, tanımak perdeleri, Muhabbet Pencereleri açıldığı için bekledim, dinledim."

Tevhidin Hakikat-ı Uzmasına ve "Âmentü Billah" İmanına işaret eden hikâye-i temsiliye tamam oldu. Fazl-ı Rahman, Feyz-i Kur'an, Nur-u İman sayesinde Tevhid-i Hakikînin güneşinden, hikâye-i temsiliyedeki oniki bürhana mukabil, oniki lem'a ile bir mukaddemeyi göstereceğiz. (*)

وَمِنَ اللَّهِ التَّوْفِيقُ وَهُدَايَةُ

(*) Bu kısım, Yirmiikinci Söz'dedir

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا

Şu Kâinat Semasının gurubu olmayan mânevî güneşi olan Kur'an-ı Kerîm; şu mevcudat Kitâb-ı Kebîrinin Âyât-ı Tekvîniyesini okutturmak, mahiyetini göstermek için Şuâları hükmünde olan Envarını neşrediyor. Beşerin Aklını Tenvir ile Sırat-ı Müstakimi gösteriyor. Beşeriyet Âleminde her ferd, hilkatindeki maksadlar ve fitratındaki arzuları ve istikametindeki gayesini o hidayet güneşinin Nuru ile görür ve bilir. O Hidayet Nurunun Tecellisine mazhar olanlar, Kalb kabiliyeti nisbetinde ona âyinedarlık ederek yakınlık kesbeder. Eşya ve hayatın mahiyeti o Nur ile tezahür ederek, ancak o Nur ile görülür, anlaşılır ve bilinir. Ezeli güneşin Mânevî Hidayet Nurlarını temsil eden Kur'an-ı Kerîm, Akıl ve Kalb gözüyle Hak ve Hakikatı görmeyi te'min eder. Onun için, onun Nurundan uzakta kalanlar, zulûmatta kalırlar. Zira herşey Nur ile görülür, anlaşılır ve bilinir. İşte şu Hakikatın mânevî ve sermedî güneşi olan Kur'an-ı Kerîmin Nur-u Tecellisine bu asrımızda "Nur" ismiyle müsemma olan Risale-i Nur'un Şahs-ı Mânevîsi mazhar olmuştur.

O Nurlar ki; zulmet'ten ayrılmak istemiyen yarasa tabiatlı, gaflet uykusu ile gündüzünü gece yapan sefahetperest, akli gözüne inmiş, zulmette kalarak gözü görmez olanlara ve yolunu şaşırana karşı projeksiyon gibi Nurlarını İman Hakikatlarına tevcih ederek Sırat-ı Müstakîmi büsbütün kör olmayanlara gösteriyor. Nur topuzunu ehl-i küfr ve münkirlerin başına vurup **"Ya aklını başından çıkar at hayvan ol, yahut da aklını başına al insan ol!"** diyor.

İlim bir nevi Nur olduğuna göre, Risale-i Nurun İlme olan en derin vukufunu gösterecek bir-iki deliline kısa işaret ederiz.

Evvelâ: Şunu hatırlamalıyız ki: Risale-i Nur, başka kitapları değil, yalnız Kur'an-ı Kerîmi Üstad olarak tanınması ve Ona hizmet etmesi itibariyle; makbûliyeti hakkında bizim bu mevzuda söz söylememize

hâcet bırakmıyor. Biz, ancak İlim erbabı mabeyninde Risale-i Nurun değerini belirtmek için deriz ki:

Risale-i Nur, şimdiye kadar hiç bir İlim Adamının tam bir vuzuh ile isbat edemediği en muğlak mes'eleleri gayet kolay bir şekilde, en basit avam tabakasından tut, tâ en yüksek havas tabakasına kadar herkesin isti'dadı nisbetinde anlıyabileceği bir tarzda, şüphesiz ikna edici bir şekilde îzah ve isbat etmesidir. Bu hususiyet hemen hemen hiç bir İlim Adamının eserinde yoktur.

İkincisi: Bütün Nur Eserleri Kur'an-ı Kerîm'in bir kısım Âyetlerinin Hakikî Tefsiri olup, onun Mânevî İ'cazının lem'aları olduğunu her hususta göstermesidir.

Üçüncüsü: İnsanların en derin ihtiyaçlarına kat'î delil ve bürhanlarla ilmî mahiyette cevap vermesidir. Meselâ: Allahın Varlığı ve Âhiret ve sair İman Rükünlerini, bir zerrenin lisan-ı hal ve kal suretinde tercümanlığını yaparak isbat etmesidir. En meşhur İslâm feylesoflarından İbn-i Sîna, Fârâbî, İbn-i Rüşd bu mesleklerde bütün mevcudatı delil olarak gösterdikleri halde; Risale-i Nur, o Hakikatları bir zerre veya bir çekirdek lisanıyla isbat ediyor. Eğer Risale-i Nurun İlmî Kudretini şimdi onlara göstermek mümkün olsaydı, onlar hemen diz çöküp Risale-i Nurdan Ders alacaklardı.

Dördüncüsü: Risale-i Nur; insanın senelerce uğraşarak elde edemeyeceği bilgileri, komprime hulâsalar nev'inden kısa bir zamanda te'min etmesidir.

Beşincisi: Risale-i Nur; İlmin esas gayesi olan Rıza-yı İlâhîyi tahsile sebep olması ve dünya menfaatine İlmi hiçbir cihetle âlet etmeyerek tam mânasıyla insaniyete hizmet gibi en Ulvî Vazifeyi temsil etmesidir.

Altıncısı: Risale-i Nur; kuvvetli ve kudsî ve îmanî bir Tefekkür Semeresi olup bütün mevcudatın lisan-ı hal ve kal suretinde tercümanlığını yapar. Aynı zamanda İman Hakikatlarını ilmelyakîn ve aynelyakîn ve hakkalyakîn derecelerinde inkişaf ettirir.

Yedincisi: Risale-i Nur; esas bakımından bütün İlimleri câmi' oluşudur. Âdetâ İlim iplikleriyle dokunmuş müzeyyen bir kumaş gibidir. Ve şimdiye kadar hiçbir İlim erbabı tarafından söylenmemiş ve her İlme olan vukufunu tebarüz ettiren vecizeler mecmuasıdır. Misâl olarak birkaçını zikrederek, hey'et-i mecmuası hakkında bir fikir

edinmek isteyenlere Risale-i Nur bahrine müracaat etmesini tavsiye ederiz.

1- "Sivrisineğin gözünü halkeden, güneşi dahi o halketmiştir."

2- "Pirenin midesini tanzim eden, Manzume-i Şemsiyeyi dahi O tanzim etmiştir."

3- "Bir zerreyi îcad etmek için, bütün Kâinatı îcad edecek bir Kudret-i Gayr-ı Mütenahî lâzımdır. Zira şu Kitab-ı Kebîr-i Kâinatın herbir harfinin, bâhusus zîhayat herbir harfinin, herbir cümlesine müteveccih birer yüzü ve nâzır birer gözü vardır."

4- "Tabiat; misalî bir matbaadır, tâbî' değil. Nakışdır, nakkaş değil. Mistardır, masdar değil. Nizamdır, nâzım değil. Kanundur, Kudret değil. Şeriat-ı İrادیedir, hakikat-ı hariciye değil."

5- "Sabit, daim, fitrî kanunlar gibi Ruh dahi Âlem-i Emir-den, Sıfat-ı İradeden gelmiş ve Kudret ona Vücut-u Hissî giydirmiştir.. bir seyyâle-i lâtifeyi o cevhere sadef etmiştir..."

Ve hâkezâ.. binler vecizeler var.

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي

Üniversite Nur Talebelerin'den Mustafa Hilmi

* * *

[Ankara'daki Nur Talebelerinin Bir Mektubu]

Aziz, Sıddık Kardeşlerimiz!

Mektubunuzdan, İslâm Güneşinin bir ziyasını sezer gibi olduk. Yüzlerce seneden beri insanîyet aleyhine, İslâmîyet zararına mütecaviz fikir neşreden ehl-i küfrün tahriblerini tamir için ortaya atılan Risale-i Nur'un -sizlerin mektubunuzdan- gençlerin arasına yayıldığını sezdik. Ebedî hayat yolunun hakperest yolcuları, hayalî boş lafları terkedip, Risale-i Nur'la küfür tohumlarını eriteceklerdir. Nur'un talebeleri, Ehl-i Kalb ve İmanın Hakikî Kardeşleridirler. Siz Kardeşlerimizin mektupları, bizlere hız veriyor ve verecek. Kur'anın Tefsiri olan Risale-i Nur, bize dalalette kalmanın ve küfürle mücadele etmemenin bu zamanda büyük ahmaklık olduğunu bildiriyor. Komünistliğin, anarşistliğin, masonluğun kuvvet kazandığı bir devirde en mühim bir Vazife, Nur'a hizmet etmek ve Rıza-yı İlahîyi tahsil için onu isteyene vermektir. Bu en baş ve en ehemmiyetli, en kıymetli ve Mübarek Vazifemizden bizi döndürmek isteyen en ağır hücumlar dahi, bizlerin hızını arttıracaktır. Risale-i Nur bize öğretiyor ve isbat ediyor ki:

Bu Dünya, bir misafirhanedir. Ebedî hayatı isteyenler, misafirhanedeki Vazifelerine dikkat gösterdikleri nisbette memnun edilirler. Demek ki şimdi en esaslı Vazifemiz; bataklıktan kurtulmak isteyen Ehl-i Dinin, karanlıktan usanmış, gıdasız kalmış Kalblerin yardımına koşmak, kendimizden başlayarak Nur'un Dellâllığını yapmaktır. Bilhâssa ve bilhâssa şurası çok ehemmiyetli ve pek mühimdir ki, en başta ve en evvel Risale-i Nur'u dikkat ve tefekkürle devamlı olarak okumak ve o Muazzam Eser Külliyyatındaki Kur'an ve İman Hakikatleriyle kendimizi teçhiz etmek ve bu esas ve şartlarla, o hârika Eser Külliyyatını bir an evvel ikmal etmektir. İşte bu Nimet-i Uzmaya nail olan her genç ve herkes; bire yüz, bin kuvvetinde, kendine, vatan ve milletine faideli olur. Vatan, millet, gençlik ve Âlem-i İslâm

çapında hizmet edebilecek bir vaziyete gelebilir. Bunun için, başta Hazret-i Üstadımız Bedüzzaman ve Onun hakikî ve ihlaslı Talebeleri olmaya lââyık sizlerden Dua istirham ediyoruz ki, Risale-i Nur'un mecmualarını bir an evvel temin edelim, arayalım, bulalım, dikkat, tefekkür ve ihlasla okuyalım. Kur'an ve İman Hizmetine bu vaziyette koşalım. Risale-i Nur'un bu asırdaki makbuliyetine işaret eden deliller fazlasıyla mevcut olduğuna göre, insaf sahibi her Mü'min Kardeşimiz, onun tabîî bir yardımcısıdır.

Hem madem, Risale-i Nur bu asra has hususiyetler taşıyor, hem madem binlerce Âlimlerin takdirleriyle karşılanıyor, hem madem Kur'anın Dellâllığını yapan Kahraman Üstad, eşine rastlanmayacak bir mükemmeliyetle, dürüst adımlarla, hakikî prensiplerle, bütün hayatını İman ve İslâmiyete vakfetmiş, dünyevî hiçbir menfaat aramadan sırf Allah Rızası uğruna çalışmıştır; hem madem bütün kuvvetiyle Nur Talebeleri de İman ve İslâmiyete Ehl-i Sünnet dairesinde hizmet için hayatlarını dahi çekinmeden veriyor ve süflî menfaat peşinde değildirler ve madem yüz binlerce Nur Talebeleri bütün taziyik ve tehdidlere rağmen bu Hakikati fiilen isbat etmişler; hem her talebe, bugün cereyan eden bâtil felsefenin akidelerine hakikî, mantıkî cevaplar vermek üzere yetişmişler ve yetişiyorlar; hem her ihtiyacımıza Kur'an cevap veriyor, onda lâzım olan her Hakikat sarîh olarak vardır ve madem Kur'an en güzel şekilde ders veren Allah'ın Hediyesi, bir Nuru ve Rahmetidir..Öyle ise, bu Hazine-i Rahmeti ve Menba-ı Hakikatı Ders veren ve hakikî surette gençliğin ve avamın anlayabileceği bir şekilde bildiren Risale-i Nur'u, dikkat ve tefekkürle ve devamlı olarak müsaid vakitlerimizi boşa gidermeden okumak ve yazmak en büyük ibadet ve zevk kaynağıdır. Hal ve istikbalin ve biz gençlerin, çok leziz ve iştiaqla alacağı gayet nâfi' ve vâfi bir ilâç ve bir tiryaktır, bir manevî kurtarıcıdır. Bu kat'î Hakikatlar meydanda iken, ona bütün kuvvetimizle sarılmamak, baştan aşağı Risale-i Nur'u tedkik etmemek, alâkadar olmamak, ancak gafletin eseri olabilir.

Hem kim Hakikat peşinde koşuyorsa, Risale-i Nur'dan Ders alması lâzımdır. Ve Nur yolunda giden her Münevver, Hakikî Saadete kavuşacak ve yeryüzünün mahiyetini derkedecektir diye, biz Ankara Nur Talebeleri dahi ittifak ediyoruz. Ebedî Hayat Hazinesini gösteren Kur'an-ı Hakîm'in Nuru olan Risale-i Nur, elbette bir zaman dünyayı çınlatan nurlu sesini yükseltecektir.

Madem İslâm Âlimleri -Hadîs-i Şerife göre- dünya ikbal ve heveslerinin peşinde koşmadıkça, Peygamberlerin en Emin Vârisleridirler. Biz de Risale-i Nur'u, onun tam Vârîsi biliyoruz. Risale-i Nur'un Şahs-ı Manevîsi, Hakikî Vâris olmanın Esasını yaşamış ve yaşıyor. Onun karşısına çıkan körler ve sağırlar ve hissiz gafiller küçüleceklerdir. Böyle muazzam bir olgunluğa sahip olan Risale-i Nur, elbette bütün feylesofları, dünya İlim ve Hak Erbabını çağırarak ve her Akl-ı Selim ve Kalb-i Kerim olan mübarek insanları talebesi yapacak. Bu da inşaallah uzakta değil, yakında tahakkuk edecektir. Dünya, ekserî feylesofların ve Âlimlerin dediği gibi, yepyeni bir oluşun eşiğindedir. Dünya, Nurunu arıyor. Hakikat şâiri Mehmed Âkif:

**O Nuru gönder İlahî asırlar oldu yeter!
Bunaldı milletin âfâkı bir sabah ister.**

diye, işte bu Nura işaret ettiği, bugün bizce bir Hakikattır.

Ankara Üniversitesi Nur Talebeleri

* * *

Çok Aziz, çok Mübarek, çok Müşfik, çok Sevgili Üstadımız Hazretleri!

Risale-i Nur'u Himmet ve Dualarınızla, dikkat ve tefekkürle okudukça, bu Muazzam Eser Külliyyatının Tılsım-ı Kâinatın Muammasını keşf ve halleden bir keşşaf olduğunu, hal ve istikbalin bir Mürşid-i Ekberi ve bir Rehber-i A'zamı olduğunu, yine Dua ve Himmetinizle idrak ediyoruz. Evet Üstadımız Hazretleri! Risale-i Nur'u okuyan her idrak sahibi anlıyor ki; Risale-i Nur gerek bu asrın, gerekse önümüzdeki asrın beşeriyetini fikir karanlıklarından kurtarıp, tenvir ve irşad edecektir.

Risale-i Nur yalnız bu vatan ve millet için değil, Âlem-i İslâm ve bütün beşeriyetin ihtiyacına cevap verecek bir Külliyyat olarak te'lif edilmiştir. Bugün tarihte hiç görülmemiş bir fecaat ve felâket içerisinde çırpınan beşeriyet için, halaskâr olarak Risale-i Nur'a sarılmaktan ve ne bahasına olursa olsun, Risale-i Nur'un nuranî ve parlak eczalarını elde edip dikkat ve tefekkürle okumaktan başka bir kurtuluş çaresi yoktur. Risale-i Nur'u okuyan herkes, bu Hakikatı idrak etmiş ve etmektedir. Eğer biz muktedir olsak; bu Hakikatı, Kâinata nâzır bir mahalle çıkıp, bütün Kâinata ilân edeceğiz. Fakat madem ki buna muvaffak olamıyoruz ve mademki Risale-i Nur'un cihanşümül kıymetini bu derece Üstadımızın Himmetiyle idrak etmişiz; şu halde o Nur ve Feyiz Hazinesi, İrfan ve Kemalât Menbaı olan Risale-i Nur'u, bir dakikamızı bile boş geçirmeden, mütemadi ve devamlı bir şekilde her gün ve her saat okuyacağız ve bu uğurda geceli gündüzlü çalışacağız inşaallah. Fakat her an bütün işlerimizde olduğu gibi, bunda da büyük Üstadımızın Dua ve Himmetiyle muvaffak olabileceğiz.

Hem şu Hakikat zahir ve bahirdir ki: Bir kimse Allâme dahi olsa, Risale-i Nur'un ve Müellifinin talebesidir. Risale-i Nur'u okumak zâriret ve ihtiyacıdır. Eğer gaflet ederse, kendisini aldatan enaniyetine boyun eğip, Risale-i Nur Külliyyatını okumazsa, büyük bir mahrumiyete düşer olur. Fakat biz idrak ettiğimiz bu Muazzam Haki-

kat karşısında, beşeriyetin Halaskârı ve milyarlarca insanların fevkinde olan bir Memur-u Rabbanîye nasıl minnetdar ve medyun olduğumuzu tarif edemiyoruz. Yine Dua ve Himmetinizle idrak etmişiz ki; Kur'an-ı Kerim'in bir Mu'cize-i Manevîyesi olan Hârika Risale-i Nur Külliyyatının bir satırından ettiğimiz istifadenin, bir mikdar-ı mukabilini dahi ödemeye gücümüz yetişmez. Bunun için ancak Cenab-ı Hakk'a şöyle yalvarmağa karar verdik:

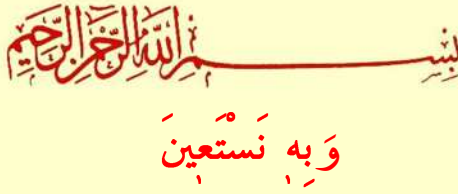
"Yâ Rab! Bizi ebedî haps-i münferidden kurtarıp Bâki ve Sermedî bir Âlemin Saadetine nail edecek bir Hakaik Hazinesinin Anahtarını Risale-i Nur gibi nazîrsiz bir Eseriyle bahşeden sevgili ve müşfik Üstadımızı, zalimlerin ve düşmanların sû'-i kasdlarından muhafaza eyle, Kur'an ve İman Hizmetinde daima muvaffak eyle. Ona sıhhat ve âfiyetler, uzun ömürler ihsan eyle!" diye dua ediyoruz.

Evet Üstadımız Hazretleri! Risale-i Nur'u dikkat ve tefekkürle okumak Nimet-i Uzmasına nail olan biz bir kısım üniversite gençliği, bir hüsn-ü zan veya bir tahmin ile değil, tahkikî ve tedkikî bir surette, sarsılmaz ve sarsılmayacak olan ilmelyakîn bir Kuvvet-i İmaniye ile inanıyoruz ki; zemin yüzünün bu asra kadar görmediği bir vahşet ve dehşetin sebebi olan dinsizlik ve ilhadı, Bedüzzaman ortadan kaldırmağa İnayet-i Hak ile muvaffak olacaktır.

Bizim bu kanaatımız, safdilane veya tahminle değildir; ilmî ve delile müstenid bir Tahkik iledir. Bunun için, muarız olan dahi bu Hakikatı kalben tasdik edecektir. Dua ve şefkat buyurun, Kur'an ve İman Hizmetinde Fedai olalım. Risale-i Nur'u, bir dakikamızı bile kaybetmeden okuyalım, yazalım, İhlas-ı Tâmmе muvaffak olalım.

**İstanbul Üniversite Nur Talebeleri namına
MUHSİN**

* * *

**[Medine-i Münevvere'de bulunan mühim bir
Âlimin Bedûzzaman Hazretlerinin Tarihçe-i
Hayatı için yazdığı bir "Önsöz"dür.]**

Büyük İkbâl'e aid olan "Önsöz"de demiştim ki: Büyüklerin tarih-i hayatları okunurken, ulvî menkıbeler söylenip, aziz hatıraları anılırken; insan, başka bir Âleme girdiğini hissediyor. Gönlünü, tertemiz sevgi hislerinin ulvî ateşi yakıyor ve İlahî Feyzi sarıyor. Tarih öyle büyük insanlar kaydeder ki; birçok büyükler, onlara nisbetle küçük kalır.

**Tarihe şerefler veren erler anılırken
Yükselmede Ruh en geniş Âlemlere yerden...
Bin rayihanın Feyzi sarar Ruhu derinden
Geçmiş gibi Cennet'teki gül bahçelerinden...**

Bu derin Hakikatı, "Önsöz"ü yazarken bütün Azamet ve İhtişamıyla idrak etmiş bulunuyorum. Zira aziz ve muhterem okuyucularımıza en derin bir İhlas ve Samimiyetle takdim ettiğimiz bu eser, hemen bir asra yaklaşan uzun ve bereketli ömrünün her safhası binlerle hârikaya sahne olan, Gönüller Fâtihî büyük Üstad Bedûzzaman Said Nursî'ye, onun yüzotuz parçadan ibaret olan Risale-i Nur Külliyyatı'na; ve Ahlâk ve Faziletleri, İhlas ve Samimiyetleri, İman ve İrfanları ile hayatın her safhasında sadece bir ülkeye değil, bütün insanlık Âlemine tertemiz örnekler vermekte devam eden Nur Talebelerine aid'dir.

Bir kitabın "Mukaddeme"sini, o kitabın hülâsası diye tarif ederler. Halbuki her mevzuu müstakil bir esere sığmayacak kadar derin ve geniş olan bu muazzam kitabın muhteviyatını, böyle birkaç sahifelik mukaddemeye sığdırmak kabil midir?

Bugüne kadar âcizane yazdığım manzum ve mensur yazılarımın hiçbirisinde bu kadar acz ve hayret içerisinde kalmamıştım. Binaenaleyh bu Eseri derin bir zevk, İlahî bir neş'e ve coşkun bir heyecanla okuyacak olanlar, hayranlıkla görecekler ki; Bedüzzaman, çocukluğundan beri müstesna bir şekilde yetişen ve bütün ömrü boyunca İlahî Tecellilere mazhar olan bambaşka bir Âlim ve mümtaz bir şahsiyettir.

Ben bu büyük Zâtı, Eserlerini ve talebelerini inceden inceye tedkik edip de o Nur Âleminde hissen, fikren ve ruhen yaşadıktan sonra; büyük ve eski bir Arab şâirinin bir beytiyle, çok derin bir Hakikatı ifade ettiğini öğrendim: "Bütün Âlemi bir şahsiyette toplamak, Cenab-ı Hak'a zor gelmez..."

* * *

Gayesinin Ulviyetinden, Davasının İhtişamından ve İmanının Azametinden Feyz ve İlham alan bu Kutbun Cazibesine takılanların adedi günden güne çoğalmaktadır.

Akıllara hayret veren bu Ulvî Hâdis; münkirleri kahrettiği gibi, mü'minleri de şâd ve mesrur eylemekte devam edip gidiyor.

İmanlı gönüllerde manevî bir rabita halinde yaşayan bu İlahî Hâdisiye büyük bir Mücahid, Kalbleri vecd içinde bırakan bir üslûbla bakınız nasıl ifade ediyor:

"Ahlâksızlık çirkefinin bir tufan halinde her istikamete taşıp uzanarak her Fazileti boğmaya koyulduğu kara günlerde, Onun yani Bedüzzaman'ın Feyzini bir Sır gibi Kalbden Kalbe, mukavemeti imkânsız bir hamle halinde intikal eder görmekte teselli buluyoruz... Gecelerimiz çok karardı ve çok kararan gecelerin sabahları pek yakın olur."

Evet bir Sır gibi Kalbden Kalbe mukavemeti imkânsız bir halde yayılıp dağılan bu Nurun, memleketin her köşesinde Feyz ve Tesirini görenler, hayret ve dehşetler içinde sormaya başladılar: "Şöhreti memleketimizin her tarafını kaplayan bu Zât kimdir?! Hayatı, eserleri, meslek ve meşrebi nedir?! Tuttuğu yol bir tarikat mı, bir cem'iyet mi?! yoksa siyasî bir teşekkül müdür?!"

Bununla da kalmadı; derhal gerek idarî ve gerek adlî çok mühim takibler ve pek ciddî tedkikler, uzun ve müselsel mahkemeler cereyan

etti!...Neticede, bu İlahî Tecellinin gönüller ülkesine kurulan bir "**İman ve İrfan Müessesesi**"nden başka birşey olmadığı tahakkuk edince, Adaletin İlahî bir surette tecellisi şu şekilde zuhur etti: "Bediüzzaman Said Nursî ve bütün Risale-i Nur Eserlerinin beraeti" kararı resmen ilân edildi. Ve artık Ruhun maddeye, Hakkın bâtıla, Nurun zulmete, İmanın küfre her zaman galebe çalacağı, ezelden ebade değişmeyecek olan İlahî kanunların başında gelen bir Hakikat olduğu, güneşler gibi belirdi.

Herhangi bir iklimde zuhur eden bir ıslahatçının mahiyet ve hakikatını, Sadakat ve Samimiyetini gösteren en gerçek miyar; davasını ilâna başladığı ilk günlerle, muzaffer olduğu son günler arasında ferdi ve içtimaî, uzvî ve ruhî hayatında vücuda gelen değişiklik farklarıdır, derler.

Meselâ: O adam ilk günlerde mütevazî, âlîcenab, feragat ve mahviyetkâr, hülâsa; bütün ahlâk ve fazilet bakımından cidden örnek olan gayet temiz ve son derecede mümtaz bir Şahsiyetti. Bakalım, cihadında muzaffer olup hislerde, emellerde, gönüllerde yer tuttuktan sonra yine o eski temiz ve örnek halinde kalabilmiş mi? Yoksa, zafer neş'esiyle birçok büyük sanılan kimseler gibi, yere göğe sığmaz mı olmuş?

İşte büyük küçük herhangi bir Dava ve Gaye Sahibinin Mahiyet ve Hakikatını, Şahsiyet ve Hüviyetini en Hakikî Çehresiyle aksettirecek olan en berrak âyine budur.

Tarih boyunca, bu müdhiş imtihanı kazanmanın şaheser misalini, evvelâ Peygamberler ve bilhâssa Sultan-ül Enbiya Sallallahü Aleyhi Vesellem Efendimiz, sonra onun Halife ve Sahabeleri ve daha sonra onların Nurlu yolunda yürüyen büyük Zâtlar vermişlerdir.

* * *

Peygamber Efendimiz, şu **الْعُلَمَاءُ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ** yani: "Âlimler, Peygamberlerin Vârisleridirler" Hadîs-i Şerifleriyle; Âlim olmanın pek kolay bir şey olmadığını, i'cazkâr belâgatları ile beyan buyuruyorlar.

Zira mademki bir Âlim, Peygamberlerin Vârisidir; o halde Hak ve Hakikatın Tebliğ ve Neşri hususunda, aynen onların tutmuş oldukları

yolu takib etmesi lâzımdır. Her ne kadar bu yol; bütün dağ, taş, çamur, çakıl, uçurum... daha beteri takib, tevkif, muhakeme, hapis, zindan, sürgün, tecrid, zehirlenme, i'dam sehpaları ve daha akl ve hayale gelmeyen nice bin zulüm ve işkencelerle dolu da olsa...

İşte Bedüzzaman; yarım asırdan fazla o Mukaddes Cihadı ile bütün ömrü boyunca bu çetin yolda yürüyen ve karşısına çıkan binlerle engeli bir yıldırım sür'atı ile aşan ve Peygamberlerin Vârisi olan bir Âlim olduğunu amelî bir surette isbat eden bir Zâtır.

Kendisinin ilmî, ahlâkî, edebî, birçok Fazilet ve Meziyetleri arasında beni en çok meftun eden şey; onun o, dağlardan daha sağlam, denizlerden daha derin, Semalardan daha yüksek ve geniş olan İmanıdır.

Rabbim, o ne muazzam iman! O ne bitmez ve tükenmez Sabır! O ne çelikten İrade! Hayal ve hatıralara ürpermeler veren bunca tazyik, tehdid, tazib ve işkencelere rağmen; o ne eğilmez baş, ne boğulmaz ses ve nasıl kısılmaz nefestir!!!

Büyük İkbal'in heyecanlı şiirlerinden aldığım coşkun bir İlham neş'esi ile vaktiyle yazdığım "Mücahid" ünvanını taşıyan bir manzume, aşağıdaki mısraları okuyanlardan, belki şâirane bir mübalağada bulunduğumu söyleyenler olmuştur. Lâkin şu mukadde-mesini yazmakla şeref duyduğum şaheseri okuyanlar, vecdle dolu bir hayranlıkla anlayacaklar ki, Allah'ın ne kulları varmış. Eğer bir İman, Kemalini bulursa, neler yapar ve ne Hârikalar doğurmuş.

**Bir azm, eğer İman dolu bir Kalbe girerse
İnsan da, o İmandaki son Sırра ererse**

**En azgın ölümler ona zincir vuramazlar..
Volkan gibi coşkun akıyor durduramazlar...**

**Rabbimden iner azmine kuvvet veren İlham...
Peygamber'i rü'yada görür belki her akşam...**

**Hep Nur onun İman dolu Kalbindeki mihrab,
Kandil olamaz ufkuna dünyadaki mehtab...**

**Kar, kış demez, irkilmez, üzülmaz, acı duymaz...
Mevsim bütün ömrünce ılık gölgeli bir yaz...**

**Cennet'teki Âlemleri dünyada görür de
Mahvolsa eğilmez sıra dağlar gibi derde...**

**En sarp uçurumlar gelip etrafını sarsa
Ay batsa, güneş sönse, ufuklar da kararsa**

**Gökler yıkılıp çökse, yolundan yine dönmez
Ruhundaki İmanla yanan meş'ale sönmez...**

**Kalbinde yanardağ gibi İman ne mukaddes
Vicdanına her an şunu haykırmada bir ses:**

**Ey yolcu! Şafaklar sökecek durma, ilerle
Zulmetlere kan ağlatacak meş'alelerle...**

**Yıldızlara bas, çık yüce Âlemlere yüksel
İnsanlığı kurtarmaya Cennet'ten inen el!..**

Sanki bu mısralar İman Kahramanı büyük Mücahid Bedü-zaman Hazretleri için yazılmış. Zira bu yüksek sıfatlar, hep Onun sıfatlarıdır. Cenab-ı Hak şu Âyet-i Kerimede bakınız Mücahidlere neler va'dediyor:

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

Meal-i şerifi: "Bizim uğrumuzda mücadele edenlere mutlaka yollarımızı gösteririz. Ve hiç şübhe yok ki, Allah Muhsinlerle - Allah'ı görür gibi ibadet eden Mücahidlerle- beraberdir."

Demek ki, iman ve Kur'an uğrunda, candan ve cihandan geçen mücahidlere, büyük Allah, Hakikat ve Hidayet yollarını göstereceğini va'd buyuruyor. Hâşâ, Cenab-ı Hak va'dinde hulfetmez.. yeter ki, bu azîm Va'd-i İlahîyi icab ettirecek şartlar tahakkuk etsin. Bu Âyet-i kerime, "Üstad"ın karakter ve şahsiyetini tahlil hususunda bize Nurdan bir Rehber oluyor.. ve o Nurun billur ışığı

altında artık en ince çizgileri ve en hassas noktaları görüp sezebiliyoruz. Zira madem ki bir insan Cenab-ı Hakk'ın Hıfz ve Himayesinde bulunmak nimetine mazhar olmuştur; artık onun için korku, endişe, üzüntü, yılma, usanma vesaire gibi şeyler bahis mevzuu olamaz.

Allah'ın Nuru ile nurlanan bir gönlün Semasını hangi bulutlar kaplayabilir?! Her an Huzur-u İlahîde bulunmak bahtıyarlığına eren bir kulun Ruhunu, hangi fâni emel ve arzular, hangi zavallı teveccüh ve iltifatlar ve hangi pespaye gaye ve ihtiraslar tatmin, teskin ve teselli edebilir?!

**Allah'tır onun Yârı, Mürebbisi, Velisi
Andıkça bütün Nur oluyor duygusu, hissi!**

**Yükselmededir Marifet iklimine her an
Bambaşka ufuklar açıyor Ruhuna Kur'an...**

**Kur'an ona yâdettiriyor "Bezm-i Elest"
Âşık, o Tecellinin ezelden beri mesti...**

İşte Bedüzzaman, böyle Hârikalar Hârikası bir İna-yete mazhar olan mübarek bir şahsiyettir. Ve bunun içindir ki, **Zindanlar Ona bir gülistan olmuş; oradan ebediyetlerin Nurlu ufuklarını görür. İ'dam sehpaları, birer Va'z ve İrşad kürsüsüdür. Oradan insanlığa ulvî bir gaye uğrunda Sabr u Sebat, Metanet ve Celadet Dersleri verir. Hapishaneler birer Medrese-i Yusufiyye inkılab eder. Oraya girerken, bir profesörün üniversiteye ders vermek için girdiği gibi girer. Zira oradakiler, Onun Feyz ve İrşadına muhtaç olan talebeleridir. Hergün birkaç vatandaşın İmanını kurtarmak ve cânileri Melek gibi bir insan haline getirmek, Onun için dünyalara değışilmez bir saadettir.**

Böyle bir yüksek iman ve ihlas şuuruna Mâlik olan insan, hiç şübhesiz ki, zaman ve mekân mefhumlarının fâniler üzerinde bıraktığı yaldızlı tesirleri kesif madde Âleminde bırakarak; Ruhu ile Maneviyat Âleminin pırıl pırıl nurlar saçan ufuklarına yükselmiş bir haldedir.

Büyük mutasavvıfların (R.A.) Fena Fillah, Beka Billah diye tarif ve tavsif buyurdıkları yüksek mertebe, işte bu Kudsî Şerefe nail olmaktır. Evet her Mü'minin kendine mahsus bir huzur, huşu', tefeyyüz, tecerrüd ve istiğrak hali vardır. Ve herkes İman ve İrfanı, Salah ve Takvası, Feyz ve Maneviyatı nisbetinde bu İlahî Hazdan feyizyab

olabilir. Lâkin bu güzel hal, bu tatlı visal ve bu emsalsiz haz; geçen Âyet-i Kerimedeki ihsan erbabı olan o büyük Mücahidlerde her zaman devam ediyor. Ve işte onlar bu sebebdan dolayıdır ki, Mevlâ'yı unutmak gafletine düşmüyorlar. Nefisleri ile, arslanlar gibi bütün ömürleri boyunca çarpışıyorlar. Ve hayatlarının her lahzası, en yüksek terakki ve tekâmül hatıraları kaydediyor. Ve bütün varlıkları; o Cemal, Kemal ve Celal Sıfatları ile muttasıf olan Rabb-ül Âlemîn'in Rızasında erimiş bulunuyorlar.

Mevlâ, bizleri de o Bahtiyarlar Zümresine ilhak eylesin, آمين

* * *

Yukarıdaki sahifelerde, büyük Üstadın, dostlarını meftun ve hayran ettiği kadar da düşmanlarını dehşetler içerisinde bırakan Azametli İmanından bahsettik. Biraz da mümtaz şahsiyeti, Nurdan bir hâle halinde sarmakta olan üstün meziyetlerinden, Ahlâk ve Kemalâtından bahsedelim.

Malûm ya, her şahsiyeti, muhtelif ve muayyen meziyetler çerçeveler. Binaenaleyh Üstad'ın şahsiyetini tekvin eden başlıca sıfatlar şunlardır:

- **Feragatı:**

Bir dava sahibinin ve bilhâssa ıslahatçının muvaffakiyet şartlarının en mühimmi feragattır. Zira gözler ve gönüller, bu mühim noktayı en ince bir hassasiyetle tedkik ve takibe meyyaldirler. Üstadın bütün hayatı ise, baştanbaşa feragatın şaheser misalleri ile dolup taşmaktadır.

Allâme Şeyhülislâm Mustafa Sabri Efendi merhumdan, feragate aid şöyle bir söz işitmiştim: **"İslâm, bugün öyle Mücahidler ister ki; dünyasını değil, Âhiretini dahi feda etmeye hazır olacak..."**

Büyük adamdan sâdır olan bu büyük sözü tamamen kavrayamadığım için, mutasavvıfların istiğrak hallerinde söyledikleri esrarlı sözlerle benzeterek, herkese söylememiş ve olur olmaz yerlerde de açmamıştım.

Vaktâki aynı sözü Bedüzzaman'ın ateşler saçan heyecanlı ifadelerinde de okuyunca anladım ki, Büyüklere göre feragatın ölçüsü de büyüyor... Evet; İslâm için bu kadar acıklı bir feragata Katlanmaya

Demek ki, Cenab-ı Hak büyük Mürşidleri böyle bir müddet inzivada terbiye, tasfiye ve tezkiye ettikten sonra Tenvir ve İrşad Vazifesiyle mükellef kılıyor. Ve bu sebebledir ki, bir Mâ-i Mukattardan daha temiz ve berrak olan yüreklerinden kopup gelen nefesler, Kalblere akseder etmez bambaşka tesirler icra ediyor...Arzettiğim gibi, İmam-ı Gazalî'nin bundan dokuzyüz sene evvel ahlâk ve fazilet sahasında yapmış olduğu fütuhâtı; bu asırda Bedüzzaman, İman ve İhlas vâdisinde başarmıştır.

Evet Hazret-i Üstad'ı bu müdhiş cihad meydanlarına sevkeden, hep bu eşsiz şefkat ve merhameti olmuştur. Ve bunu bizzât kendisinden dinleyelim:

Bana: "Sen şuna buna niçin sataştın?!" diyorlar. Farkında değilim; karşımda müdhiş bir yangın var.. alevleri göklere yükseliyor.. içinde evlâdım yanıyor.. İmanım tutuşmuş yanıyor. O yangını söndürmeye, İmanımı kurtarmaya koşuyorum. Yolda birisi beni kösteklemek istemiş de, ayağım ona çarpmış; ne ehemmiyeti var?! O müdhiş yangın karşısında bu küçük hâdise, bir kıymet ifade eder mi?! Dar düşünceler, dar görüşler..."

- **İstiğnası:**

Üstad'ın hayatı boyunca cem'iyetimizin her tabakasına vermekte olduğu binlerle istiğna örnekleri, dillere destan olmuş bir ulviyeti haizdir.

Masivadan tam manasıyla istiğna ederek, uzvî ve ruhî bütün varlığı ile Rabb-ül Âlemîn'in bitmez ve Tükenmez Hazinesine dayanmayı, müddet-i hayatında bir itiyad değil, âdeta bir mezheb, meşreb ve meslek olarak kabul etmiştir. Ve bunda da ne pahasına olursa olsun sebat eylemekte hâlâ devam etmektedir.

İşin orijinal tarafı: Bu meslek, kendi şahsına münhasır kalmamış, Talebelerine de kudsi bir mefkûre halinde intikal etmiştir. Nur deryasında yıkanmak şerefine mazhar olan bir Nur Talebesinin istiğnasına hayran olmamak kabil değildir...

Bakınız, Üstad; Mektubat ünvanını taşıyan Şaheserin İkinci Mektub'unda bu mühim noktayı altı vecih ile ne kadar asil bir İman ve İrfan şuuru ile izah eder:

"Birincisi: Ehl-i dalalet, Ehl-i İlmi; ilmi vasıta-i cer etmekle

itham ediyorlar.. İlmi ve Dini kendilerine medar-ı maişet yapıyorlar deyip insafsızcasına onlara hücum ediyorlar. Binae-naleyh bunları fiilen tekzib lâzımdır.

İkincisi: Neşr-i Hak için Enbiyaya ittiba' etmekle mükellefiz. Kur'an-ı Hakîm'de, Hakkı neşredenler

إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ ۖ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ diyerek, insanlar-

dan istiğna göstermişlerdir."

İşte Risale-i Nur Külliyyatı'nın mazhar olduğu İlahî Fütuhât, hep bu Enbiya Mesleğinde Sebat Kahramanlığının şaheser misali ve hâri-kulâde neticesidir. Ve bu sayede Üstad, İzzet-i İlmiyesini, cihankıymet bir elmas gibi muhafaza eylemiştir.

Artık herkesin uğrunda esir olduğu maaş, rütbe, servet ve daha nice bin şahsî ve maddî menfaatlerle aslâ alâkası olmayan bir insan, nasıl olur da Gönüller Fâtihî olmaz? İmanlı gönüller, nasıl onun Feyiz ve Nuru ile dolmaz?

• İktisadçılığı:

İktisad, bundan evvel bahsettiğimiz istiğnanın tefsir ve izahından başka bir şey değildir. Zâten iktisad sarayına girebilmek için, evvelâ istiğna denilen kapıdan girmek lâzımdır. Bu sebeble iktisadla istiğna, lâzımla melzum kabîlindendir.

Üstad gibi, istiğna hususunda Peygamberleri kendine örnek kabul eden bir Mücahidin iktisadçılığı kendiliğinden husule gelecek kadar tabîî bir haslet halini alır ve artık ona günde bir tas çorba, bir bardak su ve bir parça ekmek kâfi gelebilir... Zira bu büyük insan; büyük ve munsif Fransız şâiri Lamartin'in dediği gibi: **"Yemek için yaşamıyor, belki yaşamak için yiyor."**

Üstad'ın meşreb ve mesleğini tamamen anladıktan sonra, artık onun yüksek iktisadçılığını böyle yemek içmek gibi basit şeylerle mukayese etmeyi çok görüyorum. Zira bu büyük İnsanın yüksek iktisadçılığını manevî sahalarda tatbik etmek ve maddî olmayan ölçülerle ölçmek lâzım gelir.

Meselâ Üstad, bu yüksek iktisadçılık Kudretini sırf yemek, içmek, giymek gibi basit şeylerle değil; bilakis fikir, zihin, istidad, kabiliyet,

vakit, zaman, nefis ve nefes gibi manevî ve mücerred kıymetlerin israf ve heder edilmemesi ile ölçen bir Dâhîdir. Ve bütün ömrü boyunca bir karakter halinde takib ettiği bu titiz muhasebe ve murakabe usûlünü, bütün Talebelerine de telkin etmiştir. Binaenaleyh bir Nur Talebesine olur olmaz eseri okutturmak ve her sözü dinlettirmek kolay bir şey değildir. Zira onun gönlünün mihrak noktasında yazılı olan şu "**Dikkat!**" Kelimesi, en hassas bir kontrol Vazifesi görmektedir.

İşte Bedüzzaman, Kudretli bir ıslahatçı ve hârikalar hârikası bir "Pedagog" -mürebbi- olduğunu, yetiştirdiği tertemiz nesille fiilen isbat etmiş ve iktisad tarihine Nurdan pırıltılarla yazılan bir atlas sahife daha ilâve eden bir Nadire-i Fıtrattır.

- **Tevazuu ve Mahviyetkârlığı:**

Nur Risalelerinin bu kadar hârikulâde bir şekilde cihana yayılmasında, bu iki hasletin çok faydası olmuş ve pek derin tesirleri görülmüştür.

Çünkü Üstad sohbet ve te'liflerinde kendine bir kutb-ül ârifin ve bir gavs-ül vâsılın süsü vermediği için, gönüller ona pek çabuk ısınmış, onu tertemiz bir samimiyetle sevmiş ve derhal ulvî gayesini benimsemiştir.

Meselâ: Ahlâk ve Fazilete, Hikmet ve İbrete aid olan birçok sohbet ve telkinlerini, doğrudan doğruya nefesine tevcih eder. Keskin ve ateşin hitabelerinin ilk ve yegâne muhatabı öz nefsidir. Oradan -merkezden muhite yayılırcasına- bütün Nur ve sürura, saadet ve huzura müştak olan gönüllere yayılır.

Üstad hususî hayatında gayet halîm-selim ve son derece mütevazidir. Bir ferdi değil, hiçbir zerreyi incitmemek için a'zamî fedakârlıklar gösterir. Sayısız zahmet ve meşakkatlere, ızdırab ve mahrumiyetlere katlanır; **fakat İmanına, Kur'anına dokunulmamak şartıyla...**

Artık o zaman bakmışsınız ki; o sâkin deniz, dalgaları Sema-lara yükselen bir tufan, sahillere heybet ve dehşet saçan bir umman kesilmiştir. Çünkü o, Kur'an-ı Kerim'in Sadık Hizmetkârı ve İman hududlarını bekleyen Kahraman ve Fedai bir Neferidir. Kendisi bu Hakikatı veciz bir cümle ile şu şekilde ifade eder: "Bir nefer nöbette iken, başkumandan da gelse, silâhını bırakmayacak. Ben de, Kur'anın bir

Hizmetkârı ve bir Neferiyim.Vazife başında iken karşıma kim çıkarsa çıksın, Hak budur derim, başımı eğmem..."

Vazife başında ve cihad meydanında iken şu mısralar, lisan-ı halidir:

**Şahlanan bir ata benzer, kırarım kanlı gemi
Sinsi düşmanlara hâşâ satamam benliğimi...**

**Benliğimden uzak olmaktır esaret bence
Böyle bir zillete düşmek ne hazîn işkence...**

**Ebedî vuslatın aşkıyla geçer her ânım...
Dest-i Kudretle yapılmış kaledir İmanım**

**Bu mukaddes emelimden ne kadar dîlşâdım
Görmek ister beni Cennet'te Şehid Ecdadım...**

**Ruhum oldukça müebbed, ebedîdir ömrüm
En büyük Vuslata, Allah'a çıkan yoldur ölüm.**

Kitaba girmezden evvel, Üstad'ı ilmî, fikrî, tasavvufî ve edebî cebheleri ile de mütalaa etmek isterdim... Fakat çok derin ve pek şümüllü olan bu mevzuların birkaç sahife ile hülâsa edilemeyeceğini kat'î bir surette idrak ettikten sonra, artık adı geçen mevzulara birkaç cümle ile temas etmeyi münasib gördüm.

Rabbim imkânlar lütfederse, bu derin mevzuları, Risale-i Nur Külliyatı ve Nur Talebeleri ile birlikte, büyük ve müstakil bir eserle, tahlilî bir surette tedkik ve mütalaa etmeyi bütün Ruhumla arzu ediyorum. Bu hususta, büyük üstadımızın ve aziz Kardeşlerimin kıymetli dualarını niyaz eylerim.

• Üstad'ın İlmî Cebhesi:

Merhum Ziya Paşa, şu:

**Âyinesi iştir kişinin lâfa bakılmaz,
Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde.**

beyti ile, nesilden nesile bir düstur halinde intikal edecek olan çok

büyük bir Hakikatı ifade etmiştir.

Evet Müslüman ırkımıza Risale-i Nur Külliyyatı gibi muazzam bir İman ve İrfan Kütüphanesini hediye eden, gönüller üzerinde, mukaddes bir Nur Müessesesi kuran mümtaz ve müstesna zâtın Kudret-i ilmiyesi hakkında tafsilata girişmek, öğle vakti güneşi tarif etmek kadar fuzulî bir iştir.

Yalnız yanık bir şâirimizin:

Hüsn olur kim, seyrederken ihtiyar elden gider.

dediği gibi, hayatının her lâhzasında İlahî Tecellilere mazhar bulunan bu Mübarek Zâtın; İlim ve İrfanından, Ahlâk ve Kemalâtından bahsetmek, insana bambaşka bir zevk ve İlahî bir haz veriyor... Bunun için sözü uzatmaktan kendimi alamıyorum. Üstad, Risale-i Nur Külliyyatı'nda dinî, içtimâî, ahlâkî, edebî, hukukî, felsefî ve tasavvufî en mühim mevzulara temas etmiş ve hepsinde de hârikulâde bir surette muvaffak olmuştur. İşin asıl hayret veren noktası; birçok Ulemanın tehlikeli yollara saptıkları en çetin mevzuları, gayet açık bir şekilde ve en kat'î bir surette hallettiği gibi; en girdablı derinliklerden, Ehl-i Sünnet ve Cemaat'ın tuttuğu Nurlu Yolu takib ederek Sahil-i Selâmete çıkmış ve Eserlerini okuyanları da öylece çıkarmıştır.

Bu sebeble, Risale-i Nur Külliyyatı'nı aziz milletimizin her tabakasına Kemal-i Emniyet ve Samimiyetle takdim etmekle şeref duyuyoruz. **Nur Risaleleri, Kur'an-ı Kerim'in Nur Deryasından alınan berrak Katreler ve Hidayet Güneşinden süzülen Billur Huzmelerdir. Binaenaleyh her müslümana düşen en mukaddes Vazife, İmanı kurtaracak olan bu Nurlu Eserlerin yayılmasına çalışmaktır. Zira tarihte pek çok defalar görülmüştür ki, bir eser nice ferdlerin, ailelerin, cem'iyetlerin ve sayısız insan kitlelerinin Hidayet ve Saadetine sebep olmuştur... Ah! Ne bahtiyardır o insan ki, bir Mü'min Kardeşinin İmanının kurtulmasına sebep olur!**

- **Üstadın Fikrî Cebhesi:**

Malûm ya; her mütefekkirin kendine mahsus bir tefekkür sistemi,

fikrî hayatında takib ettiği bir gayesi ve bütün gönlü ile bağlandığı bir ideali vardır. Ve onun tefekkür sisteminden, gaye ve idealinden bahsetmek için uzun mukaddemeler serdedilir. Fakat Bedûz-zaman'ın tefekkür sistemi, gaye ve ideali, uzun mukaddemelerle filan yorulmaksızın bir cümle ile hülâsa edilebilir:

Bütün Semavî Kitabların ve bilumum Peygamberlerin yegâne davaları olan **"Hâlık-ı Kâinat'ın Uluhiyet ve Vahdaniyetini ilân" ve bu Büyük Davayı da, ilmî, mantıkî ve felsefî delillerle isbat etmektir.**

-O halde Üstad'ın mantık, felsefe ve müsbet İlimlerle de alâkası var?

-Evet, mantık ve felsefe, Kur'anla barışıp Hak ve Hakikata Hizmet ettikleri müddetçe Üstad en büyük mantıkçı ve en Kudretli bir feylesoftur. Mukaddes ve Cihanşümul Davasını isbat vâdisinde kullandığı en parlak delilleri ve en kat'î bürhanları, Kur'an-ı Kerim'in Allah Kelâmı olduğunu her gün bir kat daha isbat ve ilân eden "Müsbet İlim"dir.

Zâten felsefe, aslında Hikmet manasına geldikçe, Vâcib-ül Vücud Teâlâ ve Tekaddes Hazretlerini, Zât-ı Bâri'sine lââyık sıfatlarla isbata çalışan her eser, en büyük Hikmet ve o Eserin sahibi de en büyük hakîmdir.

İşte Üstad böyle ilmî bir yolu, yani Kur'an-ı Kerim'in nurlu yolunu takib ettiği için, binlerle üniversitelinin İmanını kurtarmak şerefine mazhar olmuştur. Hazret'in bu hususta haiz olduğu ilmî, edebî ve felsefî daha pek çok meziyetleri vardır. Fakat onları, Eserlerinden misaller getirerek inşaallah müstakil bir eserde arz etmek emelindeyim. Ve minallahittevfik.

• Tasavvuf Cebhesi:

Nakşibendî meşayihinden, her harekâtını Peygamber-i Zîşan Efendimiz Hazretlerinin harekâtına tatbik etmeğe çalışan ve büyük bir Âlim olan bir Zâta sordum:

-Efendi Hazretleri, Ülema ile Mutasavvife arasındaki gerginliğin sebebi nedir?

-Ülema, Resul-i Ekrem Efendimizin İlmine, Mutasavvıflar da Ameline Vâris olmuşlar. İşte bu sebebdendir ki, Fahr-i Cihan Efendimizin hem ilmine ve hem ameline vâris olan bir zâta "Zülce-naheyn", yani "İki kanadlı" deniliyor. Binaenaleyh tarîkattan maksad, ruhsatlarla değil, azimetlerle amel edip Ahlâk-ı Peygamberî ile ahlâklanarak bütün manevî hastalıklardan temizlenip Cenab-ı Hakk'ın rızasında fâni olmaktır. İşte bu Ulvî dereceyi kazanan kimseler, şübhesiz ki Ehl-i Hakikattırlar. Yani, Tarîkattan maksud ve matlub olan gayeye ermişler demektir. Fakat bu yüksek mertebeyi kazanmak, her adama müyesser olamayacağı için, Büyüklerimiz matlub olan hedefe kolaylıkla erebilmek için, muayyen kaideler vaz'etmişlerdir. Hülâsa; Tarikat, Şeriat dairesinin içinde bir dairedir. Tarîkattan düşen Şeriata düşer, fakat -maazallah- Şeriattan düşen ebedî hüsranda kalır.

Bu büyük Zâtın beyanatına göre, Bediüzzaman'ın açtığı Nur yolu ile, hakikî ve şaibesiz tasavvuf arasında cevherî hiçbir ihtilaf yoktur. Her ikisi de Rıza-yı Bari'ye ve binnetice Cennet-i A'lâ'ya ve Dîdar-ı Mevlâ'ya götüren yollardır.

Binaenaleyh bu asil gayeyi istihdaf eden herhangi mutasavvıf bir Kardeşimizin, Risale-i Nur Külliyyatını seve seve okumasına hiçbir mani' kalmadığı gibi; bilakis Risale-i Nur Tasavvuftaki "murakabe" dairesini, Kur'an-ı Kerim yolu ile genişleterek, ona bir de tefekkür Vazifesini en mühim bir Vird olarak ilâve etmiştir.

Evet insanın gözüne gönlüne bambaşka ufuklar açan bu "Tefekkür" sebebiyle sadece Kalbinin murakabesi ile meşgul olan bir sâlik, Kalbi ve bütün letaifi ile birlikte zerrelere kadar bütün Kâinatı Azamet ve İhtişamı ile seyr ü temaşa, murakabe ve müşahade ederek, Cenab-ı Hakk'ın o Âlemlerde binbir şekilde tecelli etmekte olan Esma-i Hüsnasını, Sıfât-ı Ulyasını Kemal-i Vecd ile görerek, artık sonsuz bir ma'bedde olduğunu aynelyakîn, ilmelyakîn ve hakkalyakîn derecesinde hisseder. Çünkü içine girdiği "Ma'bed" öyle ulu bir Ma'beddir ki; milyarlar sığmayan cemaatin hepsi aşk ve şevk, huşu' ve istiğraklar içinde Hâlıkını zikrediyor. Yanık, tatlı ve güzel lisanları, şive, nağme, ahenk ve besteleri ile bir ağızdan

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ

diyorlar.

Risale-i Nur'un açtığı İman ve İrfan ve Kur'an yolunu takib eden, işte böyle muazzam ve muhteşem bir ma'bede girer... ve herkes de iman ve irfanı, feyiz ve ihlası nisbetinde feyizyab olur.

• Edebî Cebhesi:

Eskiden beri lafz ve mana, üslûb ve muhteva bakımından, edibler ve şâirler, mütefekkirler ve Âlimler ikiye ayrılmışlardır. Bunlardan bazıları, sadece üslûb ve ifadeye, vezin ve kafiyeyle kıymet vererek, manayı ifadeye feda etmişlerdir. Ve bu hal de kendini en çok şiirde gösterir.

Diğer zümre ise; en çok mana ve muhtevaya ehemmiyet vererek özü söze kurban etmemişlerdir.

Artık Bedüzzaman gibi büyük bir mütefekkirin edebî cebhesi bu küçük mukaddeme ile kolayca anlaşılır sanırım. Zira üstad o kıymetli ve bereketli ömrünü, kulaklarda kalacak olan sözlerin tanzim ve tertibi ile değil, bilakis Kalblerde, Ruhlarda, Vicdan ve Fikirlerde kudsî bir ideal halinde insanlıkla beraber yaşayacak olan Din Hissinin, İman Şuurunun, Ahlâk ve Fazilet Mefhumunun asırlara, nesillere telkini ile meşgul olan bir Dâhîdir. Artık bu kadar Ulvî bir gayenin tahakkuku için candan ve cihandan geçen bir Mücahid, pek tabiidir ki, fânî şekillerle meşgul olamaz.

Bununla beraber Üstad zevk inceliği, gönül hassasiyeti, fikir derinliği ve hayal yüksekliği bakımından hârikulâde denecek derecede edebî bir Kudret ve Melekeyi haizdir. Ve bu sebeble üslûb ve ifadesi, mevzua göre değişir. Meselâ: İlmî ve felsefî mevzularda mantıkî ve riyazî delillerle akli ikna' ederken, gayet veciz terkipler kullanır. Fakat gönlü mestedip, Ruhü yükselteceği anlarda ifade o kadar berraklaşır ki tarif edilemez. Meselâ: Semalardan, güneşlerden, yıldızlardan, mehtablardan ve bilhâssa bahar Âleminde ve Cenab-ı Hakk'ın o Âlemlerde tecelli etmekte olan Kudret ve Azametini tasvir ederken, üslûb o kadar latif bir şekil alır ki; artık her teşbih, en tatlı renklerle çerçevelemiş bir levhayı andırır... ve her tasvir, Hârikalar Hârikası bir Âlemi canlandırır...

İşte bu Hikmete mebnidir ki, bir Nur talebesi Risale-i Nur Külliyyatı'nı mütalaası ile -üniversitenin herhangi bir fakültesine mensub da olsa- Hissen, Fikren, Ruhen, Vicdanen ve hayalen tam manasıyla tatmin edilmiş oluyor.

Nasıl tatmin edilmez ki, **Risale-i Nur Külliyyatı, Kur'an-ı Kerim'in cihanşümul bahçesinden derilen bir gül demetidir. Binaenaleyh onda, o mübarek ve İlahî Bahçenin Nuru, havası, ziyası ve kokusu vardır...**

**Ruhun bu ihtiyacını söyler akan sular
Kur'ana her zaman beşerin ihtiyacı var.**

Ali Ulvî KURUCU

BİRİNCİ KISIM
(MEYVE RİSALESİ)

Birinci Mes'ele.....	11—12
İkinci Mes'elemn Hulâsası.....	13—15
Üçüncü Mes'ele.....	16—19
Dördüncü Mes'ele.....	20—21
Beşinci Mes'ele.....	22
Altıncı Mes'ele.....	23—26
Yedinci Mes'ele.....	27—39
Sekizinci Mes'ele'nin bir Hulâsası.....	40—54
Dokuzuncu Mes'ele.....	55—60
Onuncu Mes'ele (Emirdağı Çiçeği).....	61—70
Onuncu Mes'ele'nin Hâşiyeleri.....	71—73
Hüsrev'in Üstadına Mektubu.....	74—75
Onbirinci Mes'ele.....	76—84
Onbirinci Mes'ele'nin Hâtimesi.....	85—91
Hüsrev'in Bir Mektubu.....	92
Isparta Risale-i Nur Talebelerinin Bir Mektubu.....	93—96

İKİNCİ KISIM
(HÜCCETULLAHİLBÂLİĞA)

Birinci Hüccet-i İmâniye (Âyetü'l-Kübra'dan Ondokuz Mertebe).....	99—142
İkinci Hüccet-i İmâniye (32. Söz'ün 1. Mevkıfı).....	143—155
Üçüncü Hüccet-i İmâniye (Tabiat Risalesi).....	156—171
Tabiat Risalesi'nin Hâtimesi.....	171—176
Dördüncü Hüccet-i İmâniye (İsm-i ADL Nüktesi).....	177—180
Beşinci Hüccet-i İmâniye (İsm-i HAKEM Nüktesi).....	181—189
Altıncı Hüccet-i İmâniye (Haşir Risalesi'nden 9. Hakikat).....	190—193
Yedinci Hüccet-i İmâniye (Onyedinci Pencere).....	194—195
Sekizinci Hüccet-i İmâniye (Münâcât Risalesi).....	196—212
Dokuzuncu Hüccet-i İmâniye (Dokuzuncu Şua).....	213—224
Onuncu Hüccet-i İmâniye (20. Mektub'un 1. Makamı).....	225—232
Onbirinci Hüccet-i İmâniye (22. Söz'ün 1. Makamı).....	233—245
Üniversite Nur Talebelerinin Risale-i Nur Hakkındaki Mektupları.....	246—253
Medine-i Münevvere'de Bulunan Mühim Bir Âlimin Bediüzzaman Said Nursî Hakkındaki Bir Yazısıdır.....	254—270